Rodica Ojog-Braşoveanu

VULTURUL DINCOLO DE CORNUL LUNII

-roman istoric – ciclul Andronic-

1988

CAPITOLUL I

— Nu te scumpi la unsoare, grăi jupâneasa Caterina Cerchez, răsucindu-se între perinile crivatului. Doar ştii cât îi place boierului pielea catifelie!

Raliţa, roaba dumneaei, turnă cu nădejde din butâlcuţa cu dres alcătuit din untdelemn de la Chios, apă de roze şi chitru. Mâinile îndemânatece dezmierdau spinarea pufoasă, albă fără de cusur. În vremea aceasta, jupâneasa sugea la cofeturi şi fisticuri rostuite la Stavros, grecoteiul cu cea mai vestită dugheană de acadele din Piaţa Sfântului Gheorghe.

Şi dacă e să rostim adevărul, jupâneasa sugea, ronţăia şi mesteca în toate vremea. Dumnealui, vornicul Dumitru Cerchez, poruncea în aşternut soaţă îmbelşugat împlinită, urât fiindu-i trup de muiere cu braţe de paing şi oase iţite cu dinadinsul.

Când se însoţiseră – iacă de Sân' Ilie se împlinesc şaptesprezece ani – jupâneasa Caterina se afla o codană bălaie, subţirică în boi şi cu mijloc să-l petreci într-un cercel. Dinaintea socrilor, boier Dumitru îşi dosise nemulţămirea arătându-se bucuros şi pripelnic

Rodica Ojog-Braşoveanu

VULTURUL DINCOLO DE CORNUL LUNII

-roman istoric – ciclul Andronic-

1988

CAPITOLUL I

— Nu te scumpi la unsoare, grăi jupâneasa Caterina Cerchez, răsucindu-se între perinile crivatului. Doar ştii cât îi place boierului pielea catifelie!

Raliţa, roaba dumneaei, turnă cu nădejde din butâlcuţa cu dres alcătuit din untdelemn de la Chios, apă de roze şi chitru. Mâinile îndemânatece dezmierdau spinarea pufoasă, albă fără de cusur. În vremea aceasta, jupâneasa sugea la cofeturi şi fisticuri rostuite la Stavros, grecoteiul cu cea mai vestită dugheană de acadele din Piaţa Sfântului Gheorghe.

Şi dacă e să rostim adevărul, jupâneasa sugea, ronţăia şi mesteca în toate vremea. Dumnealui, vornicul Dumitru Cerchez, poruncea în aşternut soaţă îmbelşugat împlinită, urât fiindu-i trup de muiere cu braţe de paing şi oase iţite cu dinadinsul.

Când se însoţiseră – iacă de Sân’ Ilie se împlinesc şaptesprezece ani – jupâneasa Caterina se afla o codană bălaie, subţirică în boi şi cu mijloc să-l petreci într-un cercel. Dinaintea socrilor, boier Dumitru îşi dosise nemulţămirea arătându-se bucuros şi pripelnic de nuntă.

Jupâniţa aducea în paneraşul de mireasă două mii de galbeni, moşiile Goleşteni şi Răchita – una peste alta şase mii de fălcii – başca pădurea de la Livedeasa. Intrau în socoata boierului, şi nu la coada răbojului, neamurile alese ale jupâniţei. Mumă-sa, logofeteasa Aspasia Boldur, se afla neam cu Marica Doamna, carele o ţinea lângă inimă nu doar ca vară de a doua, ci şi ca prietenă. De altfel, jupâneasa Aspasia era singura dintre boieroaicele ce forfoteau la Curte pe care Doamna o preţuia, căci o vedea chibzuită, neclevetitoare, straşnică gospodină, dar, mai cu seamă, muiere ce-şi cunoştea rostul în lume, zămislind paisprezece prunci. Brâncoveanca cerceta cu dispreţ şi mânie spre jupânesele sterpe ori carele îşi zăticneau ploditul cu iscuseli ticăloase: iaca, de pildă vorniceasa Ileana Dumşa, spătăreasa Eufrosina Şuţu, sau Sultana Văcărescu. Toate muieri tinere, chipeşe, cu pântece supt şi braţe slobode, în a căror bătătură nu se auzea pas de maică şi nici gângurit de prunc…

Nănaşi la nunta boierului Cerchez fuseseră Brâncovenii, şi tot ei o botezaseră pe Smaragda, cel dintâi prunc. Trecuseră de atunci şaisprezece ani. Jupâneasa Caterina se împlinise după pofta şi porunca boierului. Duduiau duşumelele când păşea – părăsea arar crivatul şi sofaua, ostenind lesne şi asudând –, iar Săftica, cea mai vestită cusătoreasă de pe Uliţa Mare, o fălea că nu se află în tot târgul Bucureştilor jupânească cu mijloc mai gros ori care să cheltuiască mai mulţi coţi de ţesătură pentru veşminte.

Cucoana Caterina se întinse după miraza veneţiană ce se afla la îndemână pe sofaua bătută în cioburi de sidef şi malachit. Îşi cercetă cu luare aminte şi mulţămire chipul molatec. În cununa grea de păr auriu, ca grâul copt, nu strălucea fir de argint, iar azi, la treizeci şi trei de ani, nici părere de creţ nu asuprea obrazul rotund. Ochii năpădiţi de grăsime, ceva mai mici acum, nu-şi lepădaseră privirea învăluitoare, oleacă ceţoasă ca dimineţile de cireşar, gura păstrase rumeneala rozelor. Har Domnului! Căci boier

Dumitru nu îngăduia sulemeneala şi osândea fără cruţare muieri ca Ileana Dumşa, ori zănateca cealaltă, Corbuleasa, care se ghiloseau mai abitir ca podăresele. În iatacul Caterinei nu se aflau sipeţele cu roşu de Spania, cărbune pentru sprâncene sărace sau benghiuri, pulbere de orez, suliman rozalb pentru obraji sălcii, pudră de ambră şi tuberoze, pomezi de Florintia ori lapte virginal de ceruză şi sublimat. Atâta îngăduia vornicul, unsoarea aromată, dumnealui fiind bărbat harnic şi cu anume nazuri la aşternut.

Jupâneasa Caterina lepădă oglinda şi întrebă cu glas leneş:

— Oare ce bucate a grijit Johann pentru prânz?

În afară de Vodă, al cărui bucătar francez Gireau primea simbrie cât trei lefegii domneşti, doar Cerchezii, vorniceasa Ileana Dumşa şi boier Ioniţă Fărcăşan ţineau venetici pricepuţi în cuhniile lor. În târg se zvonea că nu se află în toată Valahia gămani mai straşnici decât Fărcăşan şi dumneaei, jupâneasa Caterina. Ioniţă, bucăliu, pântecos şi bezmetic se juruise, oricui voia să-l asculte, că o întrece pe Cerchezoaică şi, de n-ar fi fost boier Dumitru, bărbat aprig şi ciufut, ar fi stârnit-o la un rămăşag.

Raliţa, roaba, rămase câteva clipe cu mâinile în aer, chibzuind cu gura pungă şi sprâncene încreţite:

— Paisprezece soiuri doar, căci, după cum ştie şi Domnia ta, astăzi nu se află oaspeţi de prânz: cegă grecească cu stafide şi cuişoare, potârnichi roşii cu coconare, şuncă leşească în zeamă de arpagic, berbece haiducesc. Peşte, n-am mai auzit, căci mă striga Profira, chelăreasa. N-or lipsi cu siguranţă nici zeama de găină înecată cu rachiu, nici bucatele dulci dibăcite de Johann după pofta şi gustul domniei tale.

Caterina oftă de plăcere. În cei dintâi ani trăiţi cu Dumitru, amarnic se trudea să înghită atâta merindeaţă. Cu vremea, mai cu seamă după naşterea Smaragdei, se

deprinsese cu belşugul de bucate, iar acum nu se gândea în toată ziua decât la bucuriile pântecului.

Uşa se deschise cu zgomot, şi în iatac pătrunse un bărbat răsărit, aflat cam pe la jumătatea sutei. Avea trup vârtos, ca boscarii de prin iarmarocuri, pe care-l ghiceai lesne sub halatul de brocart cenuşiu, încins cu brâu de caşmir roş. Chipul colţuros, cu buza de jos mai groasă răsfrântă, gata să cadă peste bărbie, dovedea hotărâre, îndărăpnicie, pofte multe, nestăpânite.

— Ieşi! se răsti către roabă.

Nu era necăjit, ori neguros, dar ăsta îi era graiul. Parcă tot pus pe sfadă, stârnit de te miri ce adâncă şi fără de leac nemulţumire. Roaba, neagră, subţire şi cu privirea plecată, se strecură umbră, cu paşi de pisică, pe lângă zid şi închise uşa fără zgomot.

Jupâneasa Caterina trase repede o polcuţă şi se săltă în capul oaselor:

— Vrei să poruncesc pentru masă? Gândeam că mai e până la amiezi.

Bărbatul o privi cu ochi hulpavi. Prin straiul străveziu se întrezăreau sânii, doldora de ispite. Albi ca neaua, grei să nu-i poţi cuprinde într-o mână. Se istoviseră şaptesprezece ani de la însoţire, şi nu încetase să poftească trupul Caterinei. Era o muiere hărăzită dragostei, şi boierul o cerceta şi azi, la tâmplă căruntă, în fiece noapte. Cerca desfătări păgâneşti, de care parcă se ruşina, frământând carnea moale, supusă, cu luciri de atlas. Altfel, minte de vrăbiuţă, dar nu cu bibliotichiile se iscă pruncii. Ce folos că Voichiţa paharnicului Ciucaş are ştiinţă cât doisprezece dascăli greci? Îi de douăzeci şi cinci de ani şi n-a izbutit să ademenească o singură păreche de nădragi. Doar stolnicul, Cantacuzinul cel bătrân, îi bate când şi când la porţi. Petrec ceasuri întregi cu feregelele dinainte, împletind năzbâtii cărturăreşti.

Caterina, prinzându-i privirea, dădu să se despoaie. Surâdea dulce, blândă, ademenitoare. Boier Dumitru o

opri:

— Altele mă apasă. Unde-i Smaragda?

— Petrece la Curte, cu domniţele. Au poftit-o de ieri şi până în seară nu se întoarce.

— Mda, făcu boier Dumitru începând a măsura iatacul năbuşit în perini şi scorţuri. Am primit carte de la cneazul Alexandru.

Jupâneasa Caterina, culegând un fistic din tipsioara de argint, întrebă moale:

— Cine-i acest Alexandru?

Chipul lui Cerchez se boţi a mânie.

— Minte ai tu, muiere, ori câlţi? Cneazul Belgradului, cel mai de seamă crai al sârbilor! Când a fost Paştele trecut, în Bucureşti, vorbea un târg despre hramul ales şi neasemuita-i bogăţie. L-a orbit până şi pe Brâncoveanu cu odoarele şi diamanticalele lui. Pofteşte însoţire cu Smaragda noastră.

— Da…? făcu fără tulburare jupâneasa. Parcă am auzit… Care-i pricina de pofteşte a întocmi bordei cu Smaragda?

— Puţin îmi pasă de pricină! Îmi pasă doar că la asemenea înaltă însoţire n-am cutezat a nădăjdui nici în prea bucuroase vise. Grăieşte cu fata şi grijiţi a-l întâmpina cu ighemonicon cheltuielnic, cuvenit la prea ales obraz… Chibzui câteva clipe şi adăugi cu îndârjire: Nepricopsitul acela de Gheorghe al Filipescului să nu mai dea târcoale caselor noastre.

— Te pui în beţe cu tată-său, spătarul.

— Cu purtare bine chibzuită şi cu luare aminte se poate ocoli asemenea pocinog. O vreme o vom îndepărta pe Smaragda la Răchita şi atunci va fi mai lesne. Sârbul poposeşte în Valahia spre jumătatea lui Cuptor.

* * *

Smaragda Cerchez lepădă scula, o verigă de argint alcătuită pe măsura unui pumn, lângă băncuţa de marmură şi îşi îndreptă poalele straiului de muselină. Alexandra Dudescu, o fătucă drăcoasă, cu ochi vii şi urechi de spiriduş, iutacă şi zbuciumată ca o lăcustă, o cercetă cu mirare:

— Da’ ce-i, Smaragdă? Iar ţi s-a lehămeţit de joacă?

O cercetă nemulţămită, gata de sfadă. „De-a inelele“ – joc născocit de italieni şi deprins de coconi şi domniţe de la florentinul Del Chiaro – poruncea anumite rânduieli şi un anume număr de tovarăşi. Se aflau acolo, lângă foişorul din grădina Curţii domneşti, dimpreună cu domniţa Ancuţa, trei din odraslele celor mai alese neamuri ale Valahiei: Alexandra Dudescu, Elenuţa Ghica – mereu cu buze pungite şi chip cumpănit, zorită parcă să-şi alunge tinereţele, să ajungă cât mai degrabă jupâneasă, împovărată de prunci şi gospodărie – şi Smaragda Cerchez.

— De la o vreme ne strici petrecerea. Parcă o faci cu dinadinsul.

Inelele se jucau pe perechi. Se azvârleau de-a dreptul, apoi de-a curmezişul şi trebuiau prinse cu pumnul închis, verigile alunecând până la cot. Se aruncau apoi din cot, ceea ce se dovedea mai anevoios: şi la slobozit, şi la aninat.

— Să nu mă mai chemaţi, rosti blând Smaragda. Alegeţi-vă altă tovarăşă…

— Da’ unde te duci?

— Iaca, mă preumblu oleacă. Sunt ostenită şi simt leşuială la inimă.

Domniţa Ancuţa alergă după ea, azvârlind prietenelor peste umăr:

— Mă întorc îndată!

În urma lor, Alexandra Dudescu îşi cârmi nasul plouat cu pistruiaşi.

— Elenuţă, tare mi-e teamă că osteneala aceasta poartă mustăţi şi berneveci.

Elenuţa îşi miji ochii. Nu că ar fi avut privire beteagă, ci pentru că aşa obişnuiau să-şi subţieze căutătura Marica

Doamna, băneasa Brăiloiu, vorniceasa Preda. Iar Elenuţa citea într-acestea nu semn de bătrâneţă, ci ifos de ighemonicon, născocească a jupâneselor de neam ales. Târgoveţele de rând, muierile de plugari sau mişei de toată mâna nu cunoşteau asemenea căutătură.

— Nu cred…

— Ce nu crezi? întrebă Dudeasca cea mititică. Zi, ce nu crezi? Doamne, Elenuţă, aşteaptă creştinul un an până slobozi o vorbuliţă!

Chiar când zâmbea, i se vedeau dinţii din faţă strălucind sub buza prea săltată.

— Ce bălmăjeai tu acolo despre musteţi şi berneveci? Smaragda îi făptură blândă şi supusă, nu iese din porunca tatălui… Pe deasupra îi şi nătângă, n-o taie capul la blăstămăţii.

Alexandra o cercetă scurt. În ochi îi sclipea zeflemeaua.

„Ba tu eşti nătângă, fătucă! îi zise în gând. Nătângă, fudulă şi moşneagă înainte încă de a-ţi sălta coadele în creştetul capului. Mai moşneagă chiar decât bunică-ta, decât… decât Turnul Colţei.“

Domniţa Ancuţa se anină de braţul Smaragdei. Era frumuşică, nu chiar ca Bălaşa, dar, har Domnului, nu semăna ca Stanca, soru-sa cea mai mare, cu Doamna Marica.

— Tot acolo îl întâmpini?

— Da, lângă pod.

Ancuţa îşi roti ochii. Toate miresmele lui Cireşar alcătuiseră buchet de rai în grădinile domneşti. Mai cu seamă chitrii şi trandafirii îmbălsămau văzduhul cu aromă dulce, miere ce rămânea, îşi zicea Smaragda, aninată de buze, de obraji, de întreaga făptură.

— Te însoţesc doar oleacă…

— Da, Ancuţă.…

Domniţa o cercetă cu coada ochiului. Avea un chip Smaragda de-ţi stârnea, fără să cunoşti pricina, lacrimă. Se afla tot bălaie, dar altfel decât jupâneasa Caterina, căci

pletele păreau argintuite de luna vlăguită a nopţilor de gerar. Privirea neguroasă, mereu înrourată, era aidoma cu a Fecioarei de la Olari, aninată în iatacul Doamnei Marica: blândă, sfioasă, dar sub pleoapele sidefii mai ghiceai taine ce erau hărăzite a rămâne nedesluşite multora. O şuviţă de păr scăpă din cununa Smaragdei, şi domniţa i-o rândui cu degete gingaşe, după ureche.

— Să fii cu băgare de seamă, Smaragdă. Alexandra îi viespe tare primejdioasă. Au început a-i bate la ochi ostenelile tale şi, după cum ai ştiinţă, netoată nu-i.

Smaragda ridică din umerii învestmântaţi în mătase azurie.

— Ce are a-mi face?

— Dacă află că-l întâmpini pe Gheorghiţă…

— Să afle!

Ancuţa o prinse speriată de mână:

— Te-ai zăltat? O asemenea faptă nu-i îngăduită nici măcar printre târgoveţi. Chipul mirelui ni-l aflăm abia la nuntă, iar tu…

— Eu l-am aflat demult şi-i ies în cale nu în biserică, ci printre flori, şi fântâni, şi gâze de aur, şi fără a aştepta binecuvântarea Vlădicăi. O avem pe cea a lui Dumnezeu, căci dragostea de la el e dar.

Ancuţa o asculta cu gura căscată, gândea că ori n-o slujesc urechile, ori cineva a ţesut vrajă de sminteală Smaragdei.

— Ţi-i a mânăstire? Dacă aude de asemenea isprăvi vornicul Dumitru, te ia de coade şi te surghiuneşte la Schitul Vechi, până când ţi-oi culege măsăluţele în băsmăluţă, ca băneasa Brăiloiu, cea uitată de ani. Şi nu va fi făptură în tot Bucureştii care să nu socoată că doar astfel, ba şi cu gârbaciul, trebuie răsplătită asemenea faptă netrebnică.

Smaragda întoarse capul şi surâse:

— Şi tu, Ancuţă?

— Eu… Eu ţi-s prietenă şi-ţi pricep aleanul, dar să ştii că prea din cale-afară calci rânduielile. Şi trebuie să mai adăugesc că nu-mi place defel cât eşti de nepăsătoare la vrăjmaşi şi primejdie. Anume ţi-am luat urma, căci altfel ar fi făcut-o scorpişoara aceea de Dudeasca. Mie nu îndrăzneşte a-mi ţine umbra.

— Iacă faptă pentru care îţi aduc mulţămită. Ştiu că grăieşti cu dreptate, dar inima… Se opri apăsându-şi mâna pe ilicul de brocart. Inima mă împinge din urmă, opinteşte spre Gheorghiţă cu vlagă de patru boi. Într-altfel, nu avem mult a mai păstra taina. De Sân’ Petru, Gheorghiţă dimpreună cu tată-său vin a mă peţi după rânduială. Zăbava-i din pricină că boier Vasile îi dus cu daraveli de moşie în ţara Moldovei. Nunta, iarăşi, o vom zori spre a nu intra în hotarul postului Sfintei Mării…

Se opriră; nici zece paşi nu le despărţeau de capătul drumeagului ce cotea spre pod. Domniţa îşi rezemă mâna de un prunc iscat în marmură. Îndrepta din arc săgeată, cercând cu dinadinsul să bortească cerul. Signor Del Chiaro, slujbaşul de credinţă al Brâncoveanului, îi dăduse nume ce răsuna mucalit în urechile coconilor: Cupidon. Lui însuşi îşi zicea „*il secretario*“, iar foişorului, unde prânzea ori îşi petrecea ceasurile de odihnă Domnul, *una bella loggia*…

Domniţa părea căzută pe gânduri, îşi muşca buza sângerie căutând imbold să grăiască. O treziră nerăbdarea Smaragdei şi ţipătul lui Soliman, păunul cel mai vârstnic între paserile crăieşti. Îşi plimba cu ţâfnă şi fudulie mantia împărătească în care soarele aprindea rubelite, alecsandrine, chihlimbare şi mărgăritare, tot diamanticale de soi. Pe toate le întreceau însă smaraldele, de parcă soarele ar fi avut ştiinţă de patima Brâncovenilor pentru nestematele verzi…

— Te las, Ancuţă, rosti Smaragda, alungând o albină ce da târcoale giuvaerului care îi încopcia ilicul: o zambilă meşterită la Viana şi căreia gâza opintea să-i fure polenul

de aur. Aud ornicul din turn vestind prânzul cel mic. Îi ceasul hotărât…

— Mai stai oleacă, îi reteză cuvântul domniţa. Urmă în şoaptă, de parcă ar fi simţit ureche haină stând la pândă: Să fii cu multă băgare de seamă…

— Mi-ai mai zis-o…

— Ţi-am zis, dar nu tot. Am prins frântură de sfat între mămuca şi băneasa Brăiloiu. Pomeneau de nuntă grabnică ce se va săvârşi între craiul sârb şi…

— Ştii bine că eu nu-mi bat capul cu împărăţiile. N-are decât a nunti…

Ancuţa oftă:

— Doamne! N-ai răbdare nici cât Bălaşa, când aşteaptă a-i aduce Stavros cofeturile. Mireasă, din câte am priceput, este o fecioară de neam, pe nume Smaragda. Şi iar am mai desluşit că însoţirea îi dorită şi hotărâtă, având însemnate dedesupturi politiceşti.

Dintâi, Smaragda simţi rece prin inimă, apoi cercă a-şi alunga spaima.

— Eşti încredinţată că se gândeau la mine? Au pomenit numele tătucăi?

— Nu, ce-i drept. Nici vreme îndeajuns n-am avut a trage cu urechea, căci s-a ivit dropia ceea de Văcărească şi silită am fost a mă dezlipi de uşă.

— Atunci n-am grijă. Sunt Smaragde de neam doar în Bucureşti cât Marii şi Elene şi Eufrosine. N-am a mă teme, căci nu văd de ce os domnesc şi-ar aţinti căutătura asupră-mi.

Dar în cuget i se furişase, cu paşi de hoţ, teama. Îşi aminti o dimineaţă din vara ce se mistuise: miere, cer înalt şi miresme ameţitoare. Juca tric-trac[{1}] în grădinile palatului dimpreună cu domniţele şi cu celelalte prietene. Dintr-odată, se ivise Vodă dimpreună cu un bărbat răsărit, tăciunos, cu căutătură aprinsă. După strai, după chip, se citea de îndată că-i din meleag străin. Fetele au stricat joaca şi-au făcut închinăciune adâncă Măriei Sale. Pe

Smaragda, îşi aminti, o necăjeau şuviţele scăpate din leasă de zbuciumul jocului. Îşi simţea obrajii înfierbântaţi şi abia îndura mâncărimea cosiţei răvăşite. Ighemoniconul poruncea însă neclintire de piatră dinaintea Domnului. Brâncoveanu, care niciodată nu le lua în seamă, avea pesemne dimineaţă însorită în cuget, căci se oprise zâmbind. Glăsuise fără mustrare către domniţe:

— Băgaţi de seamă, să nu-mi asupriţi trandafirii cei aduşi din Franâcia cu drăcăriile voastre! Ştiu că ne găsim pocinog cu Nikos.

Levantinul era mai marele grădinarilor domneşti, iar rozele, minunate, galbene ca ceara şi gogoneţe cât capul de prunc se numeau Gloire de France… Nikos le iubea şi grijea ca pe ibovnice scumpe, nu îngăduia altuia nici măcar a le stropi.

O clipă doar ridicase Smaragda ochii din ţărână. Întâlnise căutătura aţintită a străinului şi tresărise ca atinsă de fier roşu. Nu simţise niciodată atâta jăratec într-o pereche de ochi. Câteva zile o apăsase amintirea veneticului. Aşa, ca o spaimă nedesluşită, ca o proorocire neguroasă. După o vreme îl uitase. Acum… Acum simţea cum teama i se strecura şerpeşte în inimă.

— Smaragdă!

— Gheorghiţă! Doamne! Da’ ştiu că m-ai speriat!

Pitit după un tufiş de leandri rozalbi – floarea dragă a Brâncoveanului dimpreună cu zambila şi bujorul – ţâşnise pe neaşteptate şi o cuprinsese pe la spate. Începu a-i săruta năvalnic fruntea, obrajii, cosiţele.

— Credeam că nu mai vine prânzul! Moşnegeşte umblă ornicul când tu eşti departe.

— Şi mie, Gheorghiţă, mi-i tare anevoie, oftă Smaragda. Îmi vine a crede că ăste zece zile, pân-o poposi Sân’ Petru şi în Bucureşti, m-or răpune…

Păşeau pe cărarea umbrită de castani înfloriţi, care ducea spre vechiul chioşc, acum lepădat izbeliştii. Îl

năpădiseră iedera şi roze căţărătoare, sălbăticite. Domnul nu se îndura însă a-l nimici, zidurile acelea vârfuite de o cruce dezmierdându-i inima cu tainice şi dulci aduceri aminte. În anii mulţi de însoţire cu Marica Doamna, Vodă nu prea cercetase iatace străine. Dintâi, trebile domniei îi măcinau vremea, moară harnică, de-al doilea, Doamna, temătoare din fire, pândea cu patru părechi de ochi drumurile Măriei Sale, avea iscoade şi aflători pretutindeni. Şi-apoi nici Brâncoveanu nu se dovedise a fi din stirpea bidiviilor. Osândea de pildă aprig desfătările nelegiuite ale Rigăi Soare, chibzuind că pilda ticăloasă a Bourbonului nu poate duce decât la desfrânarea dregătorilor, curtenilor, a prostimii. O Europă întreagă clevetise despre răpirea ticăloasă a Louisei de Lavallière din Sfântă mânăstire unde se osândise singură spre a-şi căi păcatele, despre năzbâtiile săvârşite de dragul acelei mademoasele de Fontanges, despre puterea dobândită de marchiza de Montespan asupra lui Ludovic.

Şi totuşi… De câte ori îşi amintea de Casandra, muierea medelnicerului Neagoe, inima lui Vodă lăcrima. Pe atunci Stanca, cel dintâi prunc, abia păşea aninată de poalele malcăi. Doamna Marica nu fusese chipeşă nici la tinereţe crudă. Însoţirea o poruncise însă tată-său. Era fata lui Antonie Vodă şi aducea zestre de împărătiţă… Casandra, ceasuri de neasemuită dulceaţă! Doar ce o zărise la sărbătoarea Sânzienelor şi inima lui Vodă îmbobocise trandafir flacără. Se aflau multe muieri chipeşe în Cetatea de Scaun a Valahiei! Ţunţurlii, iutace în sânge şi cu privirea codată, mugur de april ca a vornicesei Ileana Dumşa, zgâtii salcă tânără, cu oaste de draci în făptură – de-ajuns a o zări pe Catincuţa Balşului – ori trupuri de zeiţă precum a Elencuţei Sturdza, adevărată Diană, năzdrăvana isprăvilor vânătoreşti…

De răpus îl răpusese însă Casandra lui Neagoe, căci împlinea toate dorurile de tinereţe ale Brâncoveanului. Măria Sa iubea muierea sfiicioasă şi feciorelnică, cu glas

blând şi căutătură smerită, ce nu caută niciodată cu dinadinsul. Când Vodă o îmbrăţişase dintâia oară în chioşcul cu roze, simţise aromă de livadă în floare. Iar miresmele – cireş, şi zarzăr, şi cais, şi măr înveşmântaţi mireasă – ameţeau, purtându-ţi cugetul, întreaga făptură în grădini de poveste.

Când o întâlnise pentru cea din urmă oară, luna aprinsese candelabre albe în castanii ce străjuiau cărăruia. Casandra plângea.

— Cerule, că anevoie îmi va fi! De ce oare nenorocul îmi ţine urma, câine în lanţ?!

— Cerul le-a hotărât pe toate cele, rostise Brâncoveanul fără credinţă.

— Cerul! Dacă Cerul a statornicit dragostea pe pământ – căci el e începutul, şi sfârşitul, şi înţelesul a tot ce se petrece –, de ce o îngăduie cu atâta zgârcenie? Când m-am însoţit cu Neagoe, mi s-a fost desluşit, că aceasta mi-i menirea! De a-mi dărui inima, spre a ferici sfetnic de seamă al domniei. Acuma, vorba vine dimpotrivă: spre a ferici domnia, poruncă fără întors e să mă lepăd de inimă.

Măria Sa suspinase, negăsind cuvinte să i le pună de-a curmezişul. Unde nu-i soartă cu noroc, nu mai încape tocmeală. Doamna Marica, prin iscoade, aflase că potecuţă înfloritâ ducea de la Vodă spre inimioara Casandrei. Apoi ştiuse să apese: prin socri, prin unchi – de-ajuns o singură căutătură de-a stolnicului spre a vârî în spaime rele chiar şi pe Mamon – prin tată-său, Antonie Vodă din Popeşti, carele la moartea lui mai avea, slavă Domnului, de slobozit în sipetele Maricăi… Vodă coborâse fruntea şi se supusese…

— Gheorghiţă! şopti Smaragda, desprinzându-şi anevoie buzele de gura boierului. Am o spaimă…

Tânărul, carele trăia de aproape un an doar nădejdi şi făgăduieli de fericire, îşi simţi inima tresăltând. Cercă a surâde, strângând-o tare în braţe.

— Ce ţi s-a năzărit?

— De-ar fi năzăreală! Iacă, numai ce am vorbit cu Ancuţa… Mi-a ştiricit că Vodă şi Doamna Marica mi-au hotărât însoţire cu cneazul Belgradului, acel Alexandru…

— O fi priceput strâmb domniţa, zise Gheorghiţă. De ce te-ar asupri cu asemenea năpastă tocmai pe tine? Îţi sunt naşi, iar pe bunică-ta, de-i vine şi vară, Doamna Marica o ţine lângă inimă, prietenă prea dragă.

Smaragda râse cu tristeţe.

— Gheorghiţă, Gheorghiţă! Eşti dintre ceia care socot că vrerea lor şi soarta se ţin de mână! Tu socoţi că măriile lor mă asupresc cununându-mă cu cel cneaz, dar ei chibzuiesc că, dimpotrivă, mă înalţă… Serbia, dreptu-i, e paşalâc, dar soaţa cneazului tot cea dintâi doamnă a ţării rămâne.

Sfredel necruţător străpunse făptura boierului. O cercetă cu spaimă:

— Şi tu socoţi tot astfel?

— Nu, Gheorghiţă. Eu te iubesc.

Filipescu o cuprinse năvalnic în braţe. Hohoti – Smaragda nu ştia dacă plânge, râde, e fericit sau jeleşte – printre sărutări:

— Să ştiu că mă iau la trântă cu Satana şi de tine tot nu mă lepăd!

— Taci, oftă înspăimântată Smaragda, asemenea vorbe nu se rostesc, aducând singure amar şi nenorocire.

— Ba eu, spuse mânios boierul, de parcă ar fi zărit primejdia, colea, la un întins de mână, o strig cerului, oamenilor, lui Brâncoveanu. Şi cu adevărat strigă: A mea fi-va Smaragda! A mea… A mea…!

Soliman, păunul crăiesc, săltă un ochi vineţiu şi slobozi ţipăt cu zeflemea:

— Oare?

Filipescu cel tânăr nu-i răspunse, căci buzele lui, lipite de ale Smaragdei, nu căutau vorbe…

* * *

— De-amu, găteşte-te de nuntă, boierule, rosti cu tâlc Chirică tuflind, spre a se găsi în treabă, perinile stăpânului.

Ioniţă Fărcăşan sări de pe sofa, cu ochii şi gura holbate de spaimă.

— Te-ai smintit, gămane? Asemenea vorbe nici în şagă să nu mai rosteşti.

Se împlinise abia anul de când se prăpădise Fathma, harăpoaica din Stambul, iar boierul, binecuvântându-l pe Alah că se învrednicise să-şi întoarcă la turmă oaia rătăcită în aşternut de ghiaur, jurase în nouăzeci şi nouă de biserici, la nouăzeci şi nouă de icoane, că încălţările Domniei sale nu vor mai juca sârba Isaiiei.

— Că năvalnic eşti, stăpâne, se minună Chirică. Nu de nunta Domniei tale îi vorba.

— Da’ a cui, prostovane?

Trecuse prin spaimă mare şi degetele încă tremurânde risipeau tutunul, fără a nimeri găvanul lulelei. I-o îndesă sluga care scăpără şi amnarul.

— Adă şi-o cupă de rachiu, bobleticule, gâfâi Ioniţă, lăsându-se iară între perini. Şi, de-acum înainte, chibzuieşte-ţi bine vorbele, căci tot din inimă prăbuşită în izmene s-a sfârşit şi bietul tata.

Sluga, carele ştia că boier Zaharia îşi lepădase potcoavele după un zaiafet năpraznic de nouă zile, gândi că ţinerea de minte a Fărcăşanului îi de tot trândavă şi cercă s-o hâţâne.

— Chibzuiesc că ai uitat, stăpâne… Boier Zaharia şi-a lepădat suspinul în crâşma lui Jupân Leiba din Copăceni, căci doar dimpreună ne-am dus să-l luăm…

— Pliscul! i-o reteză Ioniţă mânios.

— …iar ovreiul, rezemat de slugerul Limbă-Dulce, Păun, vornicul Jumătate şi ceilalţi tovarăşi de petrecere, se juruia pe balabustă şi cei opt plozi că doar în cea din urmă zi deşertase ca la o vadră de tămâioasă.

— I-ascultă, Chirică! Pofteşti a-ţi cetlui gura cu gârbaciul? Cutezi a-mi obijdui părintele? Boier Zaharia un fluieră-n bute? Iacă ce se cheamă a-ţi dezmierda sluga…

Chirică lăsă nasul în pământ şi mormăi:

— De-acuma, dacă nu-ţi sunt pe plac, n-ai decât a mă alunga din bătătură. Cu sila eu nu mă anin nici de poala, nici de vatra Domniei tale.

— Ia te uită! făcu gămanul oleacă mai domolit. Cum te ţucşuieşti, cum ţi se face de ducă. Decât taifet de fiece dată, „oi pleca!“, mai bine o singură dată „plec!“.

Chirică însă o ţinea tot pe a lui. Ştia că boierului îi era drag şi, de cum i se prăpădise muierea, îi trimisese vorbă să se întoarcă vânteş la curţile dumnealui. Trebuie desluşit că hărăpoaica şi Chirică se aflau în mare vrăjmăşie şi, doar la o săptămână după nunta Fărcăşanului, prostovanul se lepădase de slujbă, neîngăduind ca venetica să-l asupreascâ, hrănindu-l cu merindeaţă păgână şi rachiu de la cişmea.

— La o adică, îşi urmă Chirică litania, eu mi-s târgovăţ slobod şi, mulţumesc cerului, am oleacă de gospodărie ce-mi îngăduie trai cinstit şi îndestulat. Şi nu o dată mă cearcă dorul de acareturile mele pe care, din drag pentru Domnia ta, le-am lepădat în bătaia vântului.

— Ci încetează a prohodi şi adă vinarsul cela, rosti boierul dosindu-şi zâmbetul.

Adevărat, sluga se afla târgovăţ cu oarecare stare, având casă trainică, de piatră, în mahalaua Radului Vodă, o felie de livadă şi prăvălioară cu dever, de care grijea un văr de mâna stângă a neghiobului. Zestraş fusese boier Zaharia care-l ţinea pe nătâng lângă inimă. Târgul zvonea însă că miluiala şi dragul boierului cel bătrân au tâlc şi pricini, carele tâlc şi pricini se puteau cerceta cândva în ochii şi polcuţa Saftei, mama lui Chirică. Iar acestea, întăreau oamenii, nu-s doar zvon şi prepuială, căci de-ajuns era să alăturezi nătângul cuconului Ioniţă. Jurai că-s zămisliţi într-

o sâmbătă: amândoi burduhănoşi, rezemaţi pe picioare scurte, de răţişoară, gămani, pilaci şi bezmetici.

— De care vinars pofteşte Domnia ta! De la Pireu?

Vorbele le rostea tot posac, vrând a dovedi că nu-i trecuse mohoreala, iar boierul să ia aminte când cuteza a mustra un gospodar slobod.

Ioniţă se strâmbă:

— Ţţ, căci prea-i de tot zăhăruit şi-mi retează foamea. Fiind înainte de prânzul cel bun, gândesc să ne aţâţăm pântecele c-o ţucsuială de mărar.

— Ba eu n-oi cuteza să mă desfăt cu udăturică boierească, se dezmierdă sluga, şi m-oi mulţumi c-o votcă din cea de prună.

Conu’ Ioniţă începu să râdă. Nu se afla butâlcă în toată hurdubaia Fărcăşanului şi, har Domnului, gemeau pivniţa şi cămările, pe care Chirică să n-o fi cercetat. Mânie îi stârnea doar aceea că sluga nu-şi turna în cupă, ci pupa clondirul, trebuşoară ce silnicea amarnic pofta Fărcăşanului.

După ce sorbi de trei ori din păhăruţul de argint – cuvenit e a dărui o înghiţitură şi Tatălui, şi Fiului, şi Sfântului Duh – boierul îşi împleti degetele peste pântecul gogonat, gătindu-se să asculte cu desfătare cleveteala slugii.

— Ziceai de nuntă…

— Chiar aşa, stăpâne, făcu Chirică trecându-şi limba peste buzele ude de holercă.

De la crivatul stăpânului şi până la blidarul cu vutci – patru paşi măsuraţi – se răzgândise şi îşi umpluse un pocal cu vutcă frâncească de mărar, Île France.

Fărcăşanu, ros de nerăbdare, întrebă dintr-odată, deşi ştia că slugii îi place să povestească pe îndelete şi mărunţel:

— Cine-s mirii, bre?

— Smaragda cuconului Cerchez şi…

— Aha! îi curmă vorba Ioniţă. Ţi-a ştiricit-o pesemne Stan, sluga Cerchezilor. Ştiu că vă aveţi bine…

Chirică căscă dintâi ochii, apoi se burzului:

— Tot mă gândesc, stăpâne, ce ţi-o fi căşunat astăzi pe mine, nevrednicul, căci de dimineaţă mă ţii în mustrări şi ocară…

— Mă, tu ai bolunzit! Cine te-a ocărât acum?

— Chiar Domnia ta, prepuind că eu, târgovăţ slobod şi de neam ales din Mahalaua Radului Vodă, aş putea fi tovarăş cu un ţărănoi ca Stan. Şi mai află că eu la casele Domniei tale nu mă aflu slugă precum plugarul de Machidon al logofătului Andronic, ci sfetnic, şi aminteşte-ţi câte poveţe înţelepteşti ţi-am dăruit, fără gând de răsplată.

Boierul se răsturnă pe spate, prăpădindu-se de râs.

— Bată-te mântuirea, Chirică! Nici mucalitlâcurile boscarilor de prin iarmaroace nu mă desfată mai vârtos decât incurile tale. Şi cu simbria cum rămâne?

— Aceea, săltă Chirică nasul, îi dăruiala pe care Domnia ta mi-o vâri cu de-a sila în buzunări. Când clucerului Negoiescu i-ai îndreptat de Crăciun bidiviul cela persienesc, fost-a oare cu gând de lefuşoară?

Ioniţă, înecat de râs, se făcuse vânăt. Simţindu-i slăbiciunea, sluga lepădase de la o vreme orice smerenie şi cuteza a-şi căţăra ifosele printre nouri şi luceferi. A se alătura el – cupeţ cu stare de mijloc, fecior zămislit pe tăpşan de ghiocei de o Saftă, găinăriţă ififlie – clucerului Negoiescu, unul din marii căftăniţi ai Valahiei, cu străbuni în divanul lui Vodă Mircea, şi al lui Mihai, şi al lui Matei era o neobrăzare fără seamăn.

— Iacă, pozna aceasta oi povesti-o clucerului. Ştiu că se va veseli straşnic.

— Geaba cercetez după pricină de veselire, căci n-o dibui.

— Atâta grijeşte, rosti Ioniţă răsuflând greu, ca asemenea gânduri să nu le slobozi dinaintea feţelor luminate. Boierii noştri au sânge năvalnic şi junghere sprintene ce nu cercetează mult unde nimeresc.

— Iacă, rosti Chirică, încă o pricină de a mă lepăda de gospodăria Domniei tale şi a-mi despica potecă spre

căscioara mea din Radu Vodă. Doar o rugăciune îţi îndrept, ca taina ce ţi-am încredinţat-o s-o păstrezi în sipeţel bine lăcătuit.

Ioniţă se prăpădea de râs:

— Ce tainǎ, măi bezmeticule? Că se însoţesc Smaragda vornicului Cerchez cu Gheorghiţă al Filipescului? O ştie şi ultima libarcă din târg că se ţin dragi. A rămas doar ca străjerii lui Vodă s-o trâmbiţeze pe uliţi.

De astă dată, dumnealui, Chiricǎ, simţi că i-a venit rândul a se proţăpi în vârful Ceahlăului. Râse pe săturate, veselindu-se straşnic:

— Domnia ta, izbuti să îngaime printre sughiţuri, cunoşti doar ce ştiriceşte băneasa Brăiloiu, cea lepădată de amândouă urechile, ori zvonesc moşnegele, tăifăsuind dinaintea porţilor, cu ligheanul de mazăre în poale.

Boier Fărcăşan gândi că sluga a început a se obrăznici de-a binelea. Prea însă îşi simţea, în cea dimineaţă, cugetul împrimăvărat, vesel ciocârlie spre a înnoda sfădălie.

— Ia te uită! Da’ tu, bre Chiricǎ, de unde-ţi rostuieşti veştile de soi?

Bărbia slugii se umflă chişcă de peşte ortoman.

— Apăi, stăpâne, îngăduie a-ţi spune că nu se află mulţi care să mi se poată asemui. M-a greşit maica cu tărtăcuţă doldora de înţelepciune, nas de ogar crăiesc şi căutătură străpungătoare. Numai ce mă holbez o dată la creştin, şi-mi sloboade tot ce are pe cuget, ba până şi ibovnicii străbunică-sii.

Spre dovadă, îşi căscă ochii aţintindu-l neguros pe boier, apoi, spre a-şi apăsa spusele, mai scoase şi un răget.

Ioniţă se lăsă pe spatele sofalei şi-şi descinse brâul, pentru a lăsa râsului potecă slobodă. Se înecă şi-i făcu semn slugii să-i înzdrăvenească suflarea cu pumni zdraveni în spinare.

— Zi, aşa faci tu…

— Chiar aşa! Mai adaugă Domnia ta că, la acest belşug de însuşiri, am şi glagore diplomaticesc, după cum zice

dumnealui, logofătul Andronic. Cunosc firea omului şi, la o adică, îi cunosc politichia, ştiu cum să-l sucesc. De aceea iscoadele de soi nu-mi lipsesc, aflu încă de la Sântă Mărie ceea ce Domnia ta cunoaşte abia în postul Crăciunului.

— Şi ce-ai aflat acum?

Chirică tăcu câteva clipe, stârnind nerăbdarea Fărcăşanului. Coborî glasul, cercetând spre ferestrele perdeluite cu muselină şi muşcate sângerii.

— Însoţirea Cerchezoaicei cea mititică nu cu Gheorghiţă al Filipescului îi hotărâtă, ci…

Ioniţă se săltă în capul oaselor, clipind mărunţel:

— Ci? Vorbeşte, creştine!

— Cu venetic de soi, cneazul sârbesc. Aşa! Ca să ştii Domnia ta şi să te mai veseleşti şi de-aci încolo pe seama unui târgovăţ cinstit şi carele doar la mulţămirea şi bunul stăpânului veghează.

În inima boierului încolţi spaima:

— Încredinţat eşti, prostănăule, că aceasta nu-i doar vorbă în vânt?

— Ca de soarele care piaptănă acum grădina.

— Cum ai dobândit asemenea veste?

Chirică, fălos ca un paşă şi folosindu-se de uluiala boierului, îşi răsturnă în cupă tot clondirul de mastică.

— E de-ajuns a mărturisi Domniei tale că mă aflu bine cu jupâneasa Laleli, de la curtea Cerchezilor.

Azvârli căutătură nimicitoare: „Ca să vadă Domnia ta cine mi-s eu, târgovăţul slobod din mahalaua Radului, şi ce prieteşuguri de soi am dobândit!“

— Mă, tu eşti capiu şi ţuşcuieşti din zori. Nu se află în tot târgul jupâneasa Lalelí, şi cu nici un chip în bătătura vornicului Cerchez.

— Ba, îngăduie a spune că poate Domnia ta nu ai ştiinţă că se află, această jupânească fiind muiere de neam ales şi doar buna creştere o împiedică să-şi arate făptura neasemuită la orice ceas.

Ioniţă îl cercetă dintr-o parte:

— Care-i muierea cea neasemuită, să nu-i fi văzut eu măcar şezutul?

— Laleli, rosti Chirică şi ziceai, după dulceaţa şi smerenia glasului, că o pomenit-o pe Prea Curata, Laleli, doar că prostimea îi mai zice şi Zambilica.

— Bătu-te-ar noroacele, Chirică! guiţă boierul sugrumat de râs. Zambilica, roaba jupânesei Caterina.

— Ba să-mi fie cu iertare, nu-i roabă, ci muiere slobodă şi-n marea preţuire a vornicesei.

— Aşa să fie! Dar de unde o iscaşi Laleli?

— Aşa o cheamă, însă fiind de seminţie aleasă şi soarta vrăjmaşă silind-o să-şi ascundă hramul, şi-a luat vremelnic nume oarecare. Dar, după cum bagă de seamă Domnia ta, tot de floare, doar că în loc de lalea îi zambilă.

Ioniţă rămase pe gânduri. Îl întuneca vestea, căci se afla prieten din anii prunciei cu Gheorghiţă Filipescu şi-i cunoştea dragostea pentru jupâniţa Smaragda. Îl mai ştia fire aprigă, catâr să nu-l întorci decât răpus de moarte din drumul lui, tăindu-l mintea la năprasnice şi smintite isprăvi spre a-şi împlini voia. De oful Smaragdei, ar fi fost în stare să-l înjunghie şi pe Vodă.

— Mai ştiricea Laleli, urmă sluga, că vornicul Cerchez a slobozit poruncă aspră şi neîntoarsă ca lui boier Gheorghiţă să nu i se îngăduie a mai trece pragul curţii.

Ioniţă Fărcăşan îl cercetă cu privire capie şi gândurile risipite dincolo de zăplazurile ogrăzii. Sări din crivat, ca scuturat de friguri.

— Repede, Chirică! Straiul şoriciu de caşmir şi pune şaua pe Ahmed! Ce faci, nu te-ai pornit?

Chirică şovăi, legănându-se pe picioarele scundace. „Hm! Strai şoriciu şi cal vânteş…“ Boier Ioniţă era pus pe cele isprăvi prea bezmetice.

— Chibzuieşte, stăpâne, înainte de a te pune de-a curmezişul împăraţilor.

— Te-ai întors?

— Eu m-oi întoarce, dar nu ştiu de s-o mai întoarce Domnia ta…

— Îmi prohodeşti altă dată.

Din prag, Chiricâ îndreptă încă o dată rugăciune smerită:

— Să nu mă strici, boierule, cu Laleli, căci dacă află că taina a făcut picioare din pricina mea, amarnic se va înnegura la cuget. Doar pe mine ce mă are în lume sfetnic şi oblăduitor, şi mă îndrăgeşte foarte.

Ioniţă îl privi zâmbind:

— I-ai dat de veste cumva câţi galbeni ai pitit sub duşumelele din Radului?

Sluga îl cercetă răpus de uimire:

— Tare nătâng mă prepuieşti, stăpâne! Dar bun înţeles că i-am dat de veste. Asemenea făptură aleasă trebuie să ştie că nu se însoţeşte cu un calic. Ba, am mai adăugit la sumuşoară o sută de galbeni, căci Darul de nuntă al domniei tale, boier cu fală şi cuprins, nu poate fi mai sărman decât atâta.

CAPITOLUL II

De câte ori pătrundea în cămările mereu înfrigurate – de teama flăcăraiei focul era drămuit cu zgârcenie, atât doar cât udeala să nu aducă stricăciune zapiselor preţioase – logofătul Radu Andronic cerca pentru câteva clipe aceleaşi simţăminte de acum zece ani când, flăcăuaş abia răsărit din pruncie, îşi începea ucenicia în Cancelaria Neagră a stolnicului Cantacuzino.

Bun înţeles, îl speriase dintâi jurământul cumplit, cu mâna pe Biblia înveşmântată în scorţuri de aur, depus dinaintea stolnicului şi a Vlădicăi, prea fericitul Dositei. Se lega sub înverşunată osândă cerească şi mireană ca, pentru tot ce avea să vadă, să audă ori să dibuie înlăuntrul acelor ziduri, gura să-i fie cusută în veci. Că ar avea să îndure năprasnicele cazne ale vrăjmaşului, ispita galbenilor ori cele sataniceşti ale muierilor, nu-i era îngăduit să sloboadă tainele încredinţate nici după ultimul suspin.

Şi zadarnic cercase jupâneasa Irina, mama logofătului, socotindu-l la vremea ceea prunc lesne de iscodit, să-l ademenească fie cu vorbe, fie cu bucate dulci cumpărate din dugheana lui Stavros, spre a stoarce mărunţiş cât gămălia despre rosturile sale la curtea domnească. Feciorul se dovedea mut plătică, iar dumneaei, jupâneasa, se prăpădea de uimire. În neamul lor, al Prisăcenilor, cât ai cerceta de departe, toţi se aflau cuvântăreţi, cu drag de voroavă, chiar când n-aveau nimic a-şi spune, cu cugetele în palmă, fereşti deschise larg soarelui de Florar.

Se izbise pesemne Andronicilor, căci boier Costache se mărturisea mai degrabă clondirului dinaintea căruia glăsuia slobod când se socotea neluat în seamă, mai având dumnealui şi cuvânt ce straşnic asmuţea mânia jupânesei: „Nu o dată m-a cuprins părerea de rău că am vorbit; niciodată că n-am vorbit.“

Cuvinte zălude, căci Irina Andronic, de când se cunoştea, taman dimpotrivă simţise.

Străbătând cămările neguroase, hotărâte de stolnic în aripa ce rezema spatele palatului domnesc, spre fereala privirilor iscoditoare ori a încercărilor de a străpunge zidurile a te miri cărui paladin cutezător, flămând de taine politiceşti, logofătul Radu Andronic îşi zise că cei zece ani nu schimbaseră cu nimic înfăţişarea locurilor. Aceleaşi ferestre cu zăbrele puternice, perdeluite în catifea păcurie, aceleaşi sipete lăcătuite, cuprinzând comori diplomaticeşti pentru care cancelariile Bourbonului, ale lui Leopold, Petru sau ale republicilor italieneşti n-ar fi şovăit să-şi vâre braţele până la subţiori scoţând banii din sacii de piele unde-şi păstrau zornăitorii de aur bancherii lombarzi. Mesele unde trudeau scribii erau risipite şi tâmplărite zgârcit, pentru un singur grămătic. Nu era înţelept ca, de pildă, pisarul ce tălmăcea cărţile sosite din străini să aibă cunoştinţă de roboteala slujbaşului care siluia peceţile unor răvaşe îndreptate către padişah, ori Ladislau, craiul leah, pentru ca, după aceea, să le dreagă ca neîncepute, după cum iar nu era iscusit ca vreo altă făptură, în afară de stolnic, să aibă ştiinţă despre pergamentele strâmbate în Cancelaria Neagră. Căci Cantacuzinul era neîntrecut în ademenirea olăcarilor curţilor evropeneşti şi, fie cu vin dulce, fie cu bănet pe săturate, îi întârzia la Curte câteva ceasuri. Vreme îndestulată pentru a deschide cărţile şi a-şi sătura nesaţul de ştiri – de pildă ce gând tainic îndreaptă Ludovic al Franciei către sultan, ori Petru ducatelor nemţeşti – iar apoi a drege pecetea şi panglicile.

Ba, nu se sfia Cantacuzinul nici să le întoarcă socotelile, ştiricind veşti mincinoase, într-altă sâmbătă decât cele îndreptate de o cancelarie ori alta. Pentru scriitura calpă meşter neîntrecut se dovedea Stroe Calemgiul, slujbaş vârstnic, care se putea făli că nu se află în Evropa mână mai dibace în a da asemănare leită oricărei slove, oricine ar fi aşternut-o. În ultima cămară, căznea alt moşneag, Mihalcea, pe care logofătul tot împovărat de ani şi-l amintea. Cunoştea cea mai de seamă taină a Cancelariei Negre: izvodul, ori graiul cifrat, după cum spun florentinii, folosit de Vodă şi de stolnic.

Răsplătit împărăteşte, de agoniseală aveau să se bucure doar odraslele Domniei sale, bătrânului nefiindu-i îngăduit să părăsească palatul decât de Paşti şi Crăciun, şi atunci însoţit de o ceată de arnăuţi.

Răgaz avea să ciocnească un pahar şi oul roşu, după carele era întors fără abatere în „temniţa cu ziduri de cleştar şi zăbrele de aur“, după mărturisirile Domniei sale către soţie.

Logofătul îi surâse, atingându-i umărul:

— Ce mai faci, moş Mihalcea? Se scurse oleacă de vreme de când nu ne-am văzut.

Bătrânul îi îndreptă o privire blândă şi ostenită:

— Iaca, aceeaşi pricină de supărare cercam şi eu. Doar că Domnia ta cunoşti negreşit şi la orice ceas unde mă aflu, pe când eu, chiar de ţi-aş cunoaşte cărările, tot dulău arcănit în lanţ mă aflu.

— Struneşte-ţi nerăbdarea, Mihalceo, căci în curând slobod vei fi.

Cei doi răsuciră capetele. Ca totdeauna, stolnicul se ivise cu paşi pisiceşti şi, tot asemenea, deschisese uşa. Bătrânul dădu din cap cu amărăciune.

— Socoteşti, pesemne, că-s pe cale a-mi lepăda potcoavele. Slobozenie capăt de la Domnia ta, stolnice, doar cu picioarele înainte.

Cantacuzinul, carele nu râdea niciodată, îşi îngădui un zâmbet slăbiu. Pisarul nu se înşela.

— Am îndreptat poruncă visteriei să-ţi adauge simbriei încă douăzeci de taleri, mulţumită din partea domniei pentru slujbă cinstită şi dibace.

Pisarul se ridică anevoie:

— Sărutăm dreapta lui Vodă pentru preţuire. Talerii-mi vor fi de folos mare, căci aud de la unul ori celălalt întorşi din meleagul cel veşnic că aprige zaiafeturi se mai încing între acele zări şi nici merindeaţa nu s-ar dobândi fără cheltuială. Bogdaproste şi Domniei tale…

Logofătul Andronic nu-şi ascunse surâsul. Mihalcea se afla singurul slujbaş ce-şi îngăduia oarece îndrăzneală dinaintea Cantacuzinului căruia nici măcar pruncii dumnealui nu cutezau a-i întoarce vorba ori a zeflemisi.

În cabinetul stolnicului, tot vorbă deprinsă în palat de la florentinul Del Chiaro, stăruia aceeaşi lumină săracă, drămuită de perdele neguroase, doar că masa îndesată cu harţaloage era nemăsurat de lungă, ca în trapezele mânăstirilor papistăşeşti. Deşi casele Cantacuzinului, ridicate pe la mijlocul podului Mogoşoaiei, în coasta Sărindarilor, gâfâiau sub belşug de odoare, Domnia sa fiind mare iubitor de podoabe, cabinetul şi-l orânduise schimniceşte, şi doar icoana Sfinţilor împăraţi Constantin şi Elena, încrustată în diamanticale, precum şi călimara izvodită într-o scoică de lapis-lazuli, geamănă cu nisiparniţa, zvoneau avuţie şi gusturi de soi.

După obicei, stolnicul începu a vorbi preumblându-se prin cămară şi cercetând după cărarea cea mai dreaptă pentru a-şi desluşi gândul şi vrerea.

— Te afli aici, logofete, la porunca Măriei Sale carele, socotindu-te prea vrednic şi încercat slujitor, îţi încredinţează lucrare de mare însemnătate pentru domnie. Nu doar a noastră, ci şi a altor principii.

— Poruncă! se înclină logofătul.

— Suntem leat 1702 de la Domnul Cristos, începu stolnicul cu glasu-i viersuitor, totdeauna acelaşi, fără urcuşuri sau coborâşuri, că se afla mânios, ori la vreme de veselie.

Dar cine oare îl văzuse veselindu-se, chiar în zile când clopotele, zarea, chipurile oamenilor zvoneau doar bucurie, lunca şi livezile, ba până şi salcia veşnic bocitoare râdeau închinând mulţămită cerului de zile fericite?

— …şi iată că încep a se desluşi nourii neguroşi ce vor mistui cândva Semiluna, braţele puternice ce o vor smulge din răscrucile cerului, înecând-o pentru vecie în apele Bosforului. Ţine minte, logofete, înfrângerea otomanilor la Viana îi începutul prăbuşirii unui imperiu, aşa cum s-au fost mistuit cartaginezii, fenicienii, Roma, mândrul Bizanţ…

Nu se întâmpla Cantacuzinului să cugete asemenea decât dinaintea lui Vodă şi a încă două ori trei bărbi luminate, dar Radu Andronic, deşi tânăr, descâlcea machiaverlâcurile politiceşti, singurul slujitor al Cancelariei a cărui vlagă şi vitejie, aflată sub porunca lui Vodă, se însoţeau cu o minte limpede şi o iscuseală de sfetnic încărcat de ani şi dregătorii.

Stolnicul se opri dinaintea unei hărţi a Evropei, brodată într-o mânăstire din Lyon.

— Poarta-i încolţită de puteri vrăjmaşe şi de noroadele îngenuncheate, în inimile cărora a încolţit nădejdea dezrobirii. Şi toţi simţim deopotrivă: că, de veacuri, nicicând Semiluna n-a strălucit mai fără de vlagă. Înfrântă de nemţi, pizmuită de muscali, aceştia rezemaţi fiind pe Bourbon, fără prieteni şi cu oştirea de venetici risipită, iacă prilej de răzmeriţă şi slobozenie a creştinătăţii înrobite. Şi, iarăşi, după cum îţi spuneam, toţi – greci, bulgari, sârbi, valahi, moldoveni, arvaniţi, croaţi – suntem într-un gând: ne vom strânge oştile sub acelaşi steag şi vom opinti până la ultimul creştin întru slobozenie şi strămoşeasca credinţă, amin!

Logofătul Andronic îşi stăpâni mirarea. Nu cunoştea însufleţirile stolnicului şi, până în astă zi, gândea că făptura întreagă-i stâncă: boiul puternic, inima, căutătura. Fiinţă fără doruri, fără aleanuri, fără simţăminte. Ba, boier Ioniţă Fărcăşan, măscăriciul târgului, nu o dată osândit de Vodă pentru isprăvi şi vorbe bezmetice, la pocăinţă sub straşnică strajă a călugărilor cei ciufuţi de la Cernica, zvonea la chefuri că pruncii stolnicul i-a fost zămislit cumpărând mădulare de la pastramagiii din Scaune, pe Cantacuzinoaie netăind-o capul cum de bărbatu-său, de fiece dată, îi tot altul…

— După cum Domnia ta a oblicit pesemne, urmă stolnicul, cel ce orânduieşte sfânta războire, marea Cruciadă a Balcanilor împotriva padişahului, este Măria Sa Vodă Brâncoveanu. Şi, întru împreunarea gândului şi a flintelor, soborul căpeteniilor noroadelor asuprite se va întâmpla în şapte zile, socotite de azi, în cetatea noastră de scaun. Aceasta-i pricina pentru care Vodă îţi porunceşte slujbă de mare taină. Osmanlâii au iscoade pretutindeni – teamă mi-e că au pătruns până în cancelariile domneşti –, iar de izbutesc să ne citească ţelul şi, mai cu seamă, să-l desluşească, până şi pietrele vor suspina „of şi vai!“ pentru bietele ţărişoare. Căpeteniile vor fi răpuse în cazne, noroadele risipite în mare cumpănă, Vodă îşi va pierde scaunul şi capul, Ţara spre osândă de neuitat, va înveşmânta hram de paşalâc. Slujba Domniei tale este aceea de a ghici şi întâmpina ăste neajunsuri, de a dibui aflătorii, de a veghea şi ocroti căpeteniile venite la sfat.

— Îngăduit mi-e…

— Vorbeşte, logofete!

— Chibzuiesc că poate soborul s-ar fi aflat mai ocrotit în alt târg, căci Bucureştii prea sunt în priveala oricui. Iscoadele Porţii, aflătorii venetici, solii curţilor evropeneşti, toţi vânzătorii de orice neam.

— Am sfătuit cu Vodă. Adevărat ce spui, logofete, dar, din două neajunsuri, stărui la cel mai mic. În cetatea de scaun,

fiind sodom de omenire, căpeteniile se vor strecura mai lesne nebăgate în seamă.

Cantacuzinul simţi că Andronic şovăie şi-i dădu ghes:

— Oare ce pricină te apasă, logofete? Te cunosc cutezător la faptă şi vorba tot răspicată ţi-este.

— Stolnice, rosti Radu Andronic cântărindu-şi parcă în palmă cuvintele, cinste prea mare îmi face Măria Sa, precum şi Domnia ta…

— …ci lasă graiul filistinului, căci nevrednic este de logofătul Radu Andronic.

— …încredinţându-mi slujbă atât de însemnată. Şi, dacă supun acum mărimilor voastre rugăminte, nu din deşartă îngâmfare o fac, ori sămânţă de nesupunere.

— Te cunoaştem, Andronic, i-o reteză stolnicul. Care ţi-e vrerea?

— Îngăduit să-mi fie a hotărî singur cum anume trebuie orânduită vegherea soborului.

Cantacuzinul îl cercetă cu mirare:

— Desluşeşte-ţi gândul, căci acesta bate mai departe, spre hotarul nemulţumirii.

— Fără a cunoaşte că Bucureştii vor fi gazdă de sfat a căpeteniilor din Balcani, am băgat de seamă că stăpânirea pune la cale faptă de primejdie. Semnele sunt limpezi şi lesne ţi le citeşte iscoadă de soi.

— De pildă? surâse stolnicul.

— Sunt multe, surâse şi Radu Andronic. Nicicând la porţile banului Dudescu, ori ale postelnicului Caraiman, sau spătarului Vătăşel nu s-au aflat atâţia arnăuţi de veghe, împovăraţi de spade, flinte şi iatagane. Oare peste noapte să-i fi răpus spaima de lotri şi cârjalii? Tot asemenea, sunt vegheate şi intrările Bucureştilor, iar târgul, tot, mişună de aflători şi iscoade domneşti în straie de târgoveţi. Dar îi dovedeşti lesne, căci nu-şi schimbă înfăţişarea, bat aceleaşi uliţe, nu-i mână vreo treabă anume, ci doar slujba de pândaş.

— Mai ai să ne aduci şi alte dovezi de nesocotinţă?

Stolnicul îl cercetă fără zâmbet, dar în ochii păcurii se desluşea licăr de veselie.

Radu Andronic îşi trecu palma peste urma de rană veche ce-i însemna tâmpla, pierind printre şuviţele de păr.

— Nu dovadă de nesocotinţă aduc, ci de primejdie. Turcul a prins zvon că în Bucureşti au să se petreacă fapte însemnate. Poate nu ştie încă ceva cu dinadinsul, dar prepuieşte.

Două şanţuri brăzdară fruntea stolnicului.

— Ce anume a stârnit acest gând al Domniei tale?

Logofătul tăcu vreme de câteva clipe apoi rosti apăsat:

— Sunt două zile de când în târg a poposit, purtând hram neştiut, am şi eu aflătorii mei, Trandafirul, cea mai iscusită iscoadă a marelui vizir Ramy Mehmet.

* * *

Pa gorganul cel mai răsărit al Belgradului, turnurile castelului ţarilor Serbiei opinteau să străpungă ceţurile iscate în pântecele munţilor Dinarici, ghiontite de vânt harnic asupra cetăţii de scaun. Deasupra donjonului, drapelul alb cu cap de urs chindisit în fir de aur, împovărat de ploaia ce stăruise de trei zile, flutura anevoie.

Castelul, aidoma celor din ţările papistaşe, era o fortăreaţă puternică, împrejmuită de zid crenelat. Veacurile însemnaseră piatra de codru. Pe negura aşternută de vremi, ici-colo, muşchiul zvonea verde de mlaştină, smaraldin în binecuvântate zile însorite. Căci palatul fusese iscat încă de ţarul Ştefan al IX-lea, cu patru veacuri în urmă, înainte de amara înfrângere de la Kossovopolje, când Semiluna sclipise întâia oară pe meleagurile Serbiei şi ale Bosniei.

În dimineaţa ceea cenuşie de Cireşar, cneazul Alexandru, un bărbat în crucea vârstei, aspru, voinic precum străbunăsu Miroslav Ursul, cu ochii şi părul păcuriu şi bărbie

îndărăpnică, se plimba îngândurat prin sala tronului. Era o cămară înaltă şi cuprinsă, ca o catedrală, cu stâlpi şi pardosele din marmură roşie de Suedia şi albă de Carara, fereşti ogivale cu vitralii sinilii, prin care soarele strecura lumină cerească. Zidurile se aflau năbuşite în covoare scumpe de la Damasc, Smirna, Bagdad şi blănuri de fiară, iar din bagdadie spânzurau candelabre de fier meşteşugit, în care ardeau sute de lumânări şofranii. Trei treptişoare duceau la tronul de bronz, împodobit cu rubelite şi mărgăritare. Asupră-i împărăţea, iscodit în aur, ursul lui Miroslav.

Cneazul Alexandru, în strai măsluit de târgovăţ, sub care înveşmântase zălişoară de oţel, călătorea cu gândul nu spre Valahia, către care avea să se urnească în mai puţin de un ceas, ci spre târgurile unde se preumblase vreme de douăzeci de zile numărate: Zagreb, Skopje, Sarajevo, Ljubljana. Inima începu să-i bată cu putere, solzişorii zălişoarei zvoniră dulce. Se simţea plin de fală, căci, într-un singur gând, toţi cnejii, ai Bosniei, Herţegovinei, Muntenegrului, ba chiar şi ai slovenilor şi croaţilor, gâfâind sub cizma Habsburgului, îi încredinţaseră crezul şi cea mai fierbinte vrere a noroadelor lor: slobozenia, pentru care aveau să lupte până la cea din urmă suflare împotriva Aliotmanului.

El, Alexandru, urma să fie solul neamurilor oropsite la Curtea Brâncoveanului. Preţuirea pe care i-o dovediseră avea s-o cinstească, dar bătaia de inimă era sporită la gândul visului hrănit din pruncie şi care acum prindea chip şi culoare. Dimpreună cu toate seminţiile asuprite de Poartă, vor porni războire sfântă şi dreaptă.

„Capul ce se pleacă, paloşul îl cruţă!“, spunea malca Domniei sale, o bătrână căreia amarnic îi mai lăcrimau nasul şi sufletul la tot ceasul.

Iată vorbă de slăbănogi care nu găsea îndurare în cugetul cneazului. Mai bine un singur ceas şoim pe creste

avântate, răpus de stihiile cerului ori ale iadului, decât vieţuind un veac cu barba târâtă în colbul uliţelor.

Cu gândul într-o sâmbătă hotărâseră cnejii, la povaţa Cancelariei Negre de la Bucureşti, că un singur sol îi de ajuns. Nu cheamă luarea aminte a iscoadelor – o oaste de căpetenii popositǎ pe aceeaşi palmă de loc trage clopote să le audă şi surzii calici de întind mâna la zid de biserică – iar ţelu-i acelaşi, că-i sârb ori muntenegrean, fără pricină de dihonie.

Pâlpâirea unei flăcări, nălţată o clipă înainte de a se stinge, purtă în chip ciudat gândul cneazului Alexandru spre altă privelişte. Şi din nou inima lui bătu, dar parcă altfel. Dintâi se ghemui, ca apoi să scapere din nou, zorită, temătoare. Smaragda, odrasla vornicului Cerchez, i se ivi dinaintea ochilor. Avea chip de icoană şi tot icoană o păstra în suflet şi Alexandru: ochi neguroşi şi pe obraz cu rotunjimi de înger, plete slobode pe umeri, străjuindu-i chipul ca o năframă de aur.

Socotea Măria Sa Alexandru să poposească la Bucureşti până avea să se săvârşească legiuita însoţire. Nuntă grabnică, doar nevoile Serbiei nu-i îngăduiau multă zăbavă dincolo de hotar. Petrecere cumplită, cu serbări şi desfătare pentru norod, vor încinge la Belgrad, când mitropolitul Gherasim va împodobi fruntea Smaragdei cu coroana de perle a cnezinei Draga, soaţa celui dintâi Miroslav. Bun înţeles, Alexandru putea izbândi însoţire mai de soi, căci, deşi prunc de nobil, în vinele Smaragdei nu zvâcnea sânge crăiesc. Înainte de a o fi zărit, cneazul şovăia a răspunde solilor peţitori veniţi din trei colţuri ale Evropei: iacă, pe tipsie de aur, să-ntinzi doar mâna să le culegi, se aflaseră gingaşa Charlotta, prinţesă de Brandenburg, oacheşa Alba de Milano ori trupeşa, cu ochii lacuri limpezi din meleagul Domniei sale, Cristina, prinţesă a Norvegiei…

Paşi iscaţi în spate îi curmară firul gândurilor. Mihail, duce de Zagreb, vărul Domniei sale şi mai marele cancelariei, făcu scurtă închinăciune.

— Ne putem urni?

Ducele înclină capul.

— Da, înălţime. Echipajul, aşa cum l-a poruncit Domnia ta, a tras la scara dinapoia castelului. Dar chibzuiesc că bine ar fi să te aştepte la poarta de miazăzi a oraşului, până într-acolo săvârşind drumul călare.

Sprâncenele cneazului se încreţiră a întrebare.

— Carte de ultim ceas din partea principelui Brâncoveanu, urmă Mihail, îndreptată prin olăcar de încredere, vesteşte că iscoadă primejdioasă va cerca să-ţi curme viaţa până a ajunge în Valahia. Îi poate doar zvon fără temei, dar, socoteşte Cancelaria Neagră, că ar fi chibzuit să ţi se rătăcească urma din bun început. Ai poruncit să te însoţească doar Duro.

— Spre a călători nebăgat în seamă, n-am luat alai, acestea le-am hotărât doar dimpreună.

— Ştiu, înălţime, dar când e să întâmpini haită de fiare, într-un singur om, cât ar fi de vrednic, nu poţi pune mare nădejde.

Cneazul Alexandru îşi îndreptă căutătura neguroasă spre icoana Sfântului Gheorghe.

— Nădejdea mea e în Dumnezeu…

Ducele Mihail îşi plecă privirea. Nu era păgân, dar ştia, fără să răsfoiască prea mult cărţile cele vechi, că dacă nădejdea e a tuturor, izbânda-i de partea celui puternic. Flintele, iataganele şi balimezurile prea ades au înfrânt dreapta credinţă.

* * *

Părăsindu-l pe stolnic, logofătul de taină Radu Andronic ocoli odaia înstelată a tronului şi apucă drum scurt spre poarta dosnică ce dădea de-a dreptul în grădinile palatului. În sălile lungi, cu zidurile îmbinate în coifuri, asupra cărora, dăltuit în piatră, vulturul Basarabilor părea gata să-şi ia

zborul, stăruia răcoare şi linişte. Ici colo, înveşmântaţi în strai de aba albă şi cu smaragdul brâncovenesc înfipt la chivără, străjuiau pairii, ocrotind liniştea şi vieţile domneşti. Le străluceau, în lumina dimineţii de vară îmbelşugată, jungherele persieneşti de la brâu, lăncile stâlpite cu mâna stângă, paloşele ce rezemau dreapta. Dintr-o ocniţă, cât copaia unui prunc unde pâlpâia candelă la icoana Prea Curatei, ţâşni dinaintea logofătului o mogâldeaţă negricioasă, în forfotă de fuste răsurii. Radu Andronic făcu pas îndărăt, apoi începu a râde:

— Doamne sfinte, Iovana, da’ ştiu că m-ai speriat! Am zis că cine ştie ce sălbăticiune, din cel cotlon de pădure, îmi scoate diavolul în cale…

Muierea îi zvârli căutătură vicleană. Ochii ca aluna scăpărau a râs, dinţii sticleau mărgăritare pe chipul oacheş. Despre Iovana, slujitoare de mare credinţă a Doamnei Marica, nu se cunoştea mare lucru. Înfăţişarea te punea în încurcătură, purtându-ţi gândul la amestec de soiuri mult încrucişate. Ochii croiţi pieziş, săltaţi spre tâmplă erau de tătăroaică, nasul gingaş, săltat uşurel zvonea leşeşte, gura pârguită, de harăpoaică şi clădăraia de păr cârlionţat îţi purta gândul spre fecioarele din neamul lui Israil. Numai boiul sprinten, cu mlădieri sataniceşti – Doamne, iartă-mă şi fugi, ispită! – părea rostuit de pe meleagul Oltului.

Doar Radu Andronic – şi desigur şi stolnicul Cantacuzino care cunoştea şi soiul de păduchi din barba oricărui târgoveţ – avea ştiinţă că Iovana fusese lepădată de mică, la una din moşiile Doamnei Marica. Cu cincisprezece ani în urmă, un tacâm de boscari şi lăutari, vântură lume colindând cu casa în spinare – ce-i pe mine şi în ladă! – poposiseră la Popeşti, întru desfătarea stăpânilor. După trei zile, răsplătiţi de Antonie Vodă, părintele Doamnei Marica, se învoiră a o lăsa la curte pe Iovana, prunc de-o şchioapă cu nas mânjit şi căpăţâna plină de lindeni. O îndrăgise Marica Doamna ce tocmai prăpădise la lehuzie cel de-al

treilea copil, din cei unsprezece cu care avea s-o hiritisească Ziditorul.

— Doamna Marica, şopti dintr-o suflare Iovana, îţi îndreaptă poruncă s-o cercetezi în cămările Măriei Sale.

Fără a aştepta răspuns, o luă înainte, şerpuindu-şi într-adins boiul în pas de cadână. Logofătul o urmă chicotind încetişor. Fata răsuci capul peste umăr:

— Râzi, logofete, ori e doar părere?

— Ascultă povaţă de la barbă căruntă şi ia aminte!

— Domnia ta barbă căruntă? Poate, într-o zi, voi pofti s-o cercetez. La ce să iau aminte?

Radu Andronic râse din nou:

— Fata cea mare să nu se joace cu musteaţa flăcăului.

Iovana roşi dar, ca să arate că nu-i pasă, îşi răsuci şi mai abitir mijlocul şi şoldurile, ca într-o îndrăcită corăbierească.

Pe Doamna Marica o găsi ca totdeauna cu chipul îndreptat spre icoane, dezmierdând fără încetare mătăniile de fildeş dăruite de către un unchi mare, ce se preumblase la Ierusalim în hagialâc.

Naşterile multe – Mateiaş mezinul abia ce ucenicea păşitul aninat de poalele malcăi – nu-i împliniseră trupul. Dimpotrivă, părea şi mai puţintel, iar limbile înveninate precum vorniceasa Ileana Dumşa, prea făloasă de boiul dumneaei, pergamută aurie, ori Despina Roşculeasa, despre a cărei frumuseţe băsnea o Evropă, spuneau în gura mare că pesemne lui Vodă îi e drag să strângă în braţe săculeţe de oase şi scânduri. La asemenea vorbe, Marica Doamna ar fi rămas mirată foarte, căci şi în iatacul domnesc înnopta încotoşmănată cu strai lung de borangic, peste care venea polcuţa, apoi caftanul hotărât somnului de către ighemoniconul domnesc. Şi, iaca, mai dibuie scânduri ori oase în morman de ţesătură! Doamna Marica, sfătuind cu Stanca, cea mai vârstnică dintre domniţe şi însoţită cu Radu, fiul lui Iliaş al Moldovei, îi făcuse mărturisire, spre povaţă, că, în peste douăzeci de ani de mărit cu Vodă Constantin, acesta nu o văzuse niciodată despuiată.

Întorcea capul scârbită şi îşi astupa urechile când auzea cleveteli prin roabe şi slugi că, de pildă, Dumşoaia doarme cum a lăsat-o Dumnezeu, ba, vara, şi cu fereştile deschise. „Acestea-s deprinderi de desfrânată, îi desluşea Stancăi, căci Domnul ne-a îngăduit trupul şi însoţirea spre datorie de rod şi nu desfătări sataniceşti…“

Doamna Marica se răsuci de la icoane, desluşindu-şi chipul. Nasul lungăreţ şi trist, gura pungită, obrajii slăbii nu alcătuiau cadră de muiere. Era dintre acelea cărora nu le puteai ghici anii, părând tot aceleaşi la vârstă crudă ori sură. Straiele bogate, brocart florentin, atlasuri, ţesături de aur plouate cu diamanticale, nu-i dădeau măreţie, rămânând făptură neînsemnată ce nu cheamă privirile.

Ridicând mâna, curmă închinăciunea lui Radu Andronic.

— Te-am chemat, logofete, având a-ţi încredinţa slujbă gingaşă. Am chibzuit îndelung şi, iată, alegerea şi hotărârea noastră au poposit asupra Domniei tale.

Boierul îşi încovoie uşor spinarea, mulţumind de preţuire. Gândea, într-aceeaşi vreme, că ciudate trebuşoare se petrec la palat. Într-o singură zi, şi Vodă – prin stolnic – şi Marica Doamna au a-i încredinţa „slujbă gingaşă“. Şi, bun înţeles, îşi zise, nu-i vorba despre una şi aceeaşi…

Doamna Marica se lăsă într-un jilţ florentin. Mâinile îi spânzurau pe braţele de lemn şi logofătul gândi că acestea erau într-adevăr frumoase. Prelungi, abia ascuţite spre unghii, catifelii ca petala panseluţei. De altfel, Doamna le arăta mereu, cu tot dinadinsul, iar în degete străluceau podoabele cele mai de soi ale giuvaergiilor italieni.

— Pe Smaragda vornicului Cerchez o cunoşti, rosti Doamna… Îi prietenă cu una din mezinele mele, domniţa Ancuţa. Un zâmbet îi lumină chipul mereu necăjit din pricina nasului trist: Două zălude, dar anii or purta de grijă să le domolească…

— O cunosc, Măria Ta. Îşi îngădui apoi ca vechi slujbaş, aflat mereu în ochii Domnului şi ai Doamnei, şi aproape de

inimile lor. E una din cele frumuseţi cu care Valahia se făleşte.

Marica Doamna îşi plecă privirea. Radu Andronic, tot bidiviu nărăvaş! Bărbat chipeş, cu oaste de muieri răpuse, „voinicel“ al unor isprăvi de inimă ce-ţi purtau gândul spre neruşinările Decameronului, avea ibovnice în toate mahalalele Bucureştilor, ba şi răzleţite prin târgurile Ţării Româneşti. Adevărat că se iscase şi arătos, având dumnealui ochi negri cu luciri de jăratec, aşa cum îi plac muierii coapte, dar şi din cele catifelii, pentru copile flori abia îmbobocite; un râs „apără-mă, Doamne!“ şi un trup de paladin, călit în înfruntări cu spada, jungherul ori mâna goală ce îmbie, aprig, la îmbrăţişări încleştate. Un bun însă îi rămânea logofătului şi de aceea Doamna, muiere cucernică, cu trupul şi cugetul neîntinate în peste douăzeci de ani de însoţire cu Vodă şi osândind aprig nu doar desfrâul, ci până şi hârjoana fără de dezmăţ a celor tineri, îşi lega cu bună ştiinţă tulpan pe ochi, făcându-se a nu vedea: era slujitor de nădejde, cel mai de credinţă şi iscusit logofăt de taină al domniei, şi cunoştea, lucru rar, a nu amesteca benchetuirile cu slujba.

— Îi frumoasă Smaragda, nu-i chip de tăgadă, oftă Doamna Marica, de parcă i-ar fi părut rău. Aflu însă mai deunăzi, de la Ancuţa, domniţa noastră, că şi-a rătăcit inimioara, făgăduindu-se lui Gheorghiţă al spătarului Filipescu.

Andronic, care avea cunoştinţă despre preumblările tainice ale îndrăgostiţilor prin grădinile domneşti, rosti încet:

— Gheorghiţă-i flăcău de nădejde, şi o iubeşte din suflet pe Smaragda.

Cu un singur deget, Doamna îi zăticni vorba:

— Logofete, nu dragostea-i pricina cea mai însemnată în viaţa noastră, ci datoria împlinită.

Radu Andronic o înfruntă moale:

— Iubirea e de la Domnul Christos şi el ne îndeamnă a ne îndrăgi unii pe alţii.

— Spre bunătate, milostenie şi iertarea semenilor noştri. Nu desfrânata şi deşartă dragoste trupească a propăvăduit El…

„Şi cum gândeşte Măria Ta atunci că se zămislesc pruncii?“, o întrebă în gând Andronic, dar se mulţumi să-şi plece privirea.

— Şi nu vom îngădui ca fierbinţeala a doi copilandri să pună piedică vrerii noastre, care ne străduim să ne apropiem prieteni puternici întru ţel sfânt. Află, dar, logofete, că Vodă dimpreună cu vornicul Cerchez au făgăduit-o pe Smaragda cneazului Alexandru al Serbiei. Vornicul îi fălos de aleasă însoţire, Valahia se bucură că va mai adăuga nod vârtos prieteşugului cu un principe viteaz.

Logofătul se simţi cuprins de milă. Îi vedea pe Smaragda şi pe Gheorghiţă ţinându-se de mână pe drumeagurile dosnice ale grădinii domneşti. Se afla atâta fericire pe chipurile lor, atâta drag de viaţă şi atâta nădejde! Iar firea părea că se bucură dimpreună cu ei, alcătuindu-le cadră de rai. În văzduhul mieriu dănţuiau fluturi de argint, ciocârliile râdeau, bujorii şi liliacul le dezmierdau făpturile şi cugetul cu arome dulci.

„Bieţii copii! Iacă, se află abia la răsărit de viaţă şi pricinile împăraţilor îi vor răpune…“

Stăpânindu-şi părerile de rău, întrebă uscat:

— Ce socoate Măria Ta că trebuie să fac?

Înainte de a vorbi, Doamna îşi chibzui cuvintele:

— Copiii aceştia mi-s dragi şi încerc a-i abate din calea mâniei lui Vodă. Smaragda mi-i nepoată de vară – de mâna stângă, dar tot neam se cheamă – pe Gheorghiţă îl ştiu de mititel, iar tată-său, spătarul Filipescu, s-a dovedit totdeauna a fi vrednic dregător. De aceea, cerc dintâi cu blândeţe a descurca necazul, fără mazilire ori întemniţarea răzvrătiţilor la mânăstire. Domnia ta, deşi mai vârstnic oleacă, te afli prieten din pruncie cu Gheorghiţă al

Filipescului. Mai ştiu că totdeauna cuvântul logofătului Radu Andronic a apăsat greu şi cu folos asupra tovarăşilor Domniei sale. Stăruieşte a-l face pe Gheorghiţă să înţeleagă că trebuie să se lepede de dragoste nesăbuită, lăsându-i cale slobodă Smaragdei. N-ar fi rău o vreme să se călătorească peste hotar. Depărtarea, e dovedit, deplină alinare aduce.

Deşi adumbrit, logofătului îi veni să râdă.

„Pesemne tot vorniceasa Ileana are dreptate spunând că Doamna Marica nu cunoaşte ce înseamnă iubirea. Auzi! Desluşeşte-i inimii pârjolite de dragoste că nu trebuie să mai îndrăgească, porunceşte oful şi dorul!…“

— Altminteri, rosti aspru Doamna, amarnic ne vor stârni supărarea şi cumplită va fi osânda.

— Şi Smaragda?

Marica Doamna dădu din mână a neînsemnătate:

— De Smaragda vor griji tată-său şi jupâneasa Caterina. Copilele îs mai uşor de strunit. Şi apoi, dacă Gheorghiţă nu-i va mai aţine calea, lesne se va stinge flăcăruia firavă pe care, la minte crudă, o socoate iubire.

Logofătul clătină încet din cap. „Copilele îs mai uşor de strunit…“ Cu siguranţă, Doamna nu auzise vorba creştinilor moldoveni: „Mai degrab’ păzeşti o turmă de iepuri decât o fată mare…“

— De-acu’ du-te, logofete, şi zoreşte, căci în două, cel mult trei zile, cneazul va fi la Bucureşti. Bine ar fi ca, până atunci, Gheorghiţă să fi străbătut bună cale, dincolo de hotarul Valahiei.

Logofătul rămase câteva clipe pe treptele palatului, parcă şovăind încotro să-şi îndrepte paşii. O adiere aromată foşnea argintiu în solzii frunzelor de salcâm, rândunicile forfecau văzduhul necăjit de gâze şi albine.

„Logofete, îşi zise aprinzându-şi luleaua, pun rămăşag cu Domnia ta că păţania aceasta va stârni un chichion despre care pomeni-vor şi răsnepoţii! Slavă cerului că bucluculuinu-i dă târcoale şi zăludul de Ioniţă Fărcăşan căci, din

învălmăşag, nu ne-ar mai slobozi nici măcar oştile de vicleni iscusiţi ale lui Belzebuth!…“

Doar că Radu Andronic, avea s-o afle curând, se cam zorise a aduce mulţămită cerului.

CAPITOLUL III

Trecuse cam multişor de când, din miile de minarete ale Stambulului, muezinii vestiseră credincioşilor că se află la ceasul celui de-al treilea prânz al zilei – eclul-ghida. Bun înţeles, poftiseră dintâi la rugăciunea cuvenită, şi pretutindeni, într-aceeaşi clipă, în toate casele seraiuri, conace, ori cocioabe calice, în dughene şi în mijlocul uliţei, fiii Profetului, – „Sal Alah u Aleih ve Aelem“[{2}], îngenuncheaseră pe covoraşele de închinăciune, îndreptându-şi chipul spre Mecca, iar cugetul spre Alah.

Dulcea amiază de vară binecuvântase întreaga fire, iar aceasta se simţea mai cu seamă în grădinile de la Humaiun-Serai[{3}]. Terasele ticsite de flori – bujori, trandafiri, chiparoase, crini, lalele, stânjenei şi ruşinoasele narcise, violete, verbină, mirtul şi garoafele – bucurau ochiul cu privelişte de vis, miresmele stârneau beţie dulce, îmblânzeau cugetul şi zborul păsărilor ce păreau a dezmierda văzduhul în viers şi danţ legănat.

Tot danţ, în privelişti felurite, isca şi apa ţâşnită din bazinele mari – şadir –, van gângurind răcoare, iar pe aleile de mozaic păşeau împărăteşte păunii trufaşi, aduşi de la Chios. De la Chios, dimpreună cu rachiul vârtos şi aromat, dar acesta într-ascuns, căci Profetul, afurisind ţucsuiala – „cine bea vin e ca şi cum ar adora idolii“ –, îngăduia doar şoşabul. Tot şoşab – caise, cireşe, alune şi pere înecate în apă de trandafiri şi esenţă de mosc – se afla şi acum pe mescioarele din chioşcul grădinii. Fusese ridicat între palmieri, chitri, lămâi şi portocali, ca o colivie de aur

vârfuită de cornul lunii. Înlăuntru, pe sofalele bogat înveşmântate cu ţesături de India, caşmiruri şi covoare de la Damasc, sfătuiau Luminăţia sa, umbra lui Alah pe pământ, sultanul Mahomed al III-lea, şi marele vizir Ramy Mehmet.

Spre osebită preţuire, padişahul îngăduise sfetnicului a sta pe sofa, cu picioarele încrucişate, şi nu în genunchi, cu şezutul rezemat în călcâie, aşa cum se cuvine muritorului de rând dinaintea stăpânului.

Sultanul, bărbat voinic, cu o barbă neagră până aproape de brâu, abia înspicată, asculta vorbele celui dintâi dregător al împărăţiei, învârtind între, degete un trandafir. Spre deosebire de Profet, pentru care laleaua se afla mai presus de orice floare, Mahomed al III-lea îndrăgea rozele, patimă moştenită de la stră-străbunul său, Mehmet Cuceritorul. Din pricina căldurii, purta turban de muselină şi strai uşor din brocart argintiu, chenăruit cu vulpe neagră. Blana aceasta era socotită împărătească, oprită fiind oricărui alt musulman, dregător ori târgoveţ de rând, sub osândă de moarte. Înainte de a urma vorba, marele vizir îşi muie buzele în cupa cu şoşab. Era scundac de fel şi atât de gros, încât terzimanul Domniei sale era silit, pentru a-l cuprinde, a-i întocmi brâu de trei ori mai lung decât celorlalţi muşterii, care, toţi feţe luminate, se aflau cu pântece îndestulat de bucate alese şi nu cu orăcăit de broască. De pildă, solul Rigăi Soare, cel de-al paisprezecelea Ludovic, pe lângă înalta Poartă – contele de Férriol –, obişnuia a zeflemisi dimpreună cu ceilalţi capuchehaie ai Evropei că, pe marele vizir, „mai degrab îl sări decât îl înconjuri“.

O spunea însă în mare taină, doar între ghiauri, căci îl cunoştea pe Ramy Mehmet drept făptură primejdioasă, dăruit din belşug cu toate harurile Satanei: viclean, lacom de bani, să-i smulgă mă-sii cerceii cu urechi cu tot, ticălos, braţ în stare să fure papucii Profetului şi cerului Semiluna, şi mai iscusit chiar decât cumătru-său Mamon în a ţese

pânzele şi a stârni dihonie. Pe chipul, lună plină de om cu frică de Alah, doar ochii, spiriduşi răi, înfundaţi în osânză, zvoneau despre cugetul smolit şi dăruit iadului al Domniei sale.

Mahomed îşi cunoştea sluga, dar îl îngăduia, preţuindu-i priceperea. Ramy Mehmet ducea politichie înţeleaptă cu cancelariile evropeneşti, iar visteria gemea totdeauna de prea plin. Cum izbutea şi că prea îndestulând cu aur tezaurul Islamului nici avuţia lui Rami n-avea de îndurat, iacă trebuşoare de la care Mahomed îşi întorcea căutătura. Rami îi depunea lângă papucii bătuţi în nestemate, ce-i poruncise: aur şi linişte întru şi dincolo de hotarele Islamului.

— …de aceea, prea luminate, spuse marele vizir, sclavul tău îşi îngăduie a-ţi chema luarea aminte asupra câinelui valah.

Sultanul duse trandafirul la nasul subţirel şi încovoiat:

— Bagă de seamă, Rami! Îi eşti Brâncoveanului vrăjmaş şi-i lesne să te laşi orbit de patimă nătângă.

Marele vizir se grăbi a-şi duce degetele la gură şi la frunte, după cum poruncea ighemoniconul a o face cât mai des, când faţă aleasă îţi făcea cinstea a cuvânta dinainte-ţi.

„Îl ţine mereu lângă inimă pe valah, gândi în barbă, căci darurile ce i le îndreaptă n-au seamăn.“

Pe chipul lui Ramy se zugrăvi spaimă mare. Îşi duse mâinile la piept, iar gura, căci n-avea păr pe limbă, se porni moară smintită:

— O, luminate! O, tu, soarele nostru, Umbră a lui Alah pe pământul prea fericit al prea fericiţilor feciori ai Profetului! Nicicând servitorul tău nu va pune dinaintea pricinilor imperiului pizmele ori patimile sale. Alah vede, Alah ştie că fiece gând şi orice faptă ţi-s închinate cu credinţă, negăsind altă răsplată decât în liniştea şi mulţumirea înălţimii tale.

— Ştiu, ştiu, i-o curmă Mahomed.

— Nu-l osândesc în van pe Brâncoveanu şi nu chem osândă asupră-i, ci doar luare aminte. Valahul vorbeşte mai

multe limbi, stăpâne, iar stolnicul Cantacuzin, de-i este sfetnic dintâi, asemenea.

— Dovedeşte! Pedepsesc aprig ticăloşia adeverită, dar şi mai aprig minciuna care răpune făptură nevinovată.

Marele vizir îşi plecă privirea. Avea să-nfigă fier roşu în inima – „bobocul de trandafir al Islamului, ce bătea din vrerea lui Alah“ – sultanului.

— Stăpâne! Îndurând osânda cerului pentru păcatele noastre, înfrânţi fiind acum doi ani la Zenta, de către ghiaurii habsburgi, şi siliţi la o pace ce a îmbujorat de mânie obrajii Profetului…

Pumnul sultanului căzu ca un baros pe mescioara de fildeş, răsturnând o cupă de aur. În privirea neagră ardeau torţe de venin.

— Nu-mi pomeni de Karlowitz! Mult voi fi păcătuit dinaintea lui Alah ca, în trei sute de veacuri, să fiu cel dintâi sultan ce are a îndura povara unei asemenea umilinţe. Dar Alah e mare, Alah e înţelept! El îmi va lumina mintea şi-mi va întări braţul pentru a redobândi principatul Transilvaniei răpit nouă. Şi, iată, desluşesc cel dintâi semn că vrerea mi se va împlini întocmai. Lui Eugen de Savoia, învingătorul de la Zenta, Alah i-a scurtat viaţa, şi tot astfel va fi osândit oricine va cuteza a smulge chiar numai un pumn de ţărână din moşia Profetului.

Ramy Mehmet îşi purtă mâna la gură şi la frunte în mişcare zorită.

— Aşa fi-va, Luminate! Adăugă moale: Doar că…

— Ce? îl fulgeră mânios Mahomed. Ci vorbeşte, ciopec[{4}]! Urâtă mi-e sluga netrebnică ce te stârneşte dintâi, apoi face noduri la limbă!

Aceasta voise şi vizirul. Să-i aprindă mânia pe care lesne acum, fără prea multă dibăcie, va şti s-o răsucească împotriva Valahiei.

— Mărite stăpâne, din minte-ţi izvorăsc mărgăritare de înţelepciune, căci ales ai fost între aleşi. Socotinţe

neghioabe îşi face însă Brâncoveanul, şi tot astfel prietenii lui, chibzuind că imperiul se află în clipă de cumpănă.

— Vorbeşte limpede, dumuz{5}!

— Ghiaurii socot că ne-am rătăcit vlaga şi că pierderea Transilvaniei îi doar începutul. Tot astfel gândesc moldovenii, sârbii, grecii, bulgarii şi albanezii, iar Petru al Rusiei opinteşte zdravăn pentru ca asemenea nădejdi smintite să dea rod şi aflu de la iscoadele mele că solii muscalului împânzesc drumurile către Moldova şi Valahia. Iar în Antioh Cantemirul n-am mai multă credinţă decât în Brâncoveanu.

Privirea sultanului vărsa fiere.

— Frate-său, Dimitrie, se află ostatecul nostru.

— Nu o dată, mărite, ghiaurii ne-au dovedit necinstea lor, şi-au călcat jurământul de credinţă şi şi-au jertfit sângele de frate ori de prunc, pentru a scoate paloşul împotrivă-ne, atunci când au socotit că e vreme cu prilej. Întocmai chibzuiesc şi acum. Iar reazăm, fii încredinţat, le va da Rabutin de Bussy, guvernatorul Transilvaniei.

— Pentru care pricină ar face-o?

Ramy Mehmet îşi îngădui un surâs sfios:

— Habsburgul, prin sluga lor, de Bussy, ţinteşte departe. Smulgând Islamului Balcanii şi lipsind noroadele de oblăduirea noastră, Leopold lesne va împărăţi în jumătate de Evropă.

Pe chipul împietrit al sultanului privirea săgeta.

— Dovezi ai, vizire?

— Nu, Luminate, căci vrăjmaşul e viclean. Dar iscoadele mele ştiricesc că la Bucureşti dă în undă cazan bine acoperit, iar în oala cu capac nimeni nu ştie ce fierbe.

— Mai răspicat!

— Brâncoveanu a întreit străjile, orice străin ce pătrunde în Valahia este cercetat pe faţă ori în taină până în călcâiul ciubotelor, iar Bucureştii mişună de iscoade de toate seminţiile. Omul meu l-a citit şi pe Rossignol, temutul paladin al Bourbonului. Îi lesne de dovedit, având obrazul

însemnat de cuţit. Urma se desluşeşte limpede, barba neîncărunţindu-i peste semn. Şi mai are păcat primejdios pentru iscoadă: glas neasemuit – Rossignol, în graiul francesc privighetoare se cheamă – pe care nu-l poate zăticni. Când îl răzbeşte dorul de viers, cântă, iar la cântecul lui – se zvoneşte – păsările se opresc din zbor, plâng pietrele.

Sprâncenele sultanului săltară a mirare:

— Bourbonul! Pricina acestuia chiar că n-o pot dibăci.

Din nou vizirul zâmbi:

— Doamne! Bourbonul îl pândeşte pe Leopold. Când nemţimea va stăpâni – Alah, fereşte-ne! – jumătatea Evropei, ar dobândi putere căreia nimeni nu i se va putea împotrivi. Iar Francia, prada mult râvnită, ar cădea prima. Lupul la mielul cel gras se lăcomeşte dintâi.

Sultanul îl privi lung. Încă o dată dregătorul se dovedea a nu fi nătâng, a şti cerceta departe, dincolo de hotare. Ceilalţi sfetnici, prostănăi, nu ştiau desluşi nici dincolo de muşuroi de furnici.

— Ce socoţi a face?

Ramy Mehmet răsuflă cu poftă:

— Porunca luminăţiei tale o aşteptam. Să-i dăm slobozenie Trandafirului a-şi deznoda mâinile ţinute în poale. Bun înţeles, tot în taină.

Sultanul rămase pe gânduri şi duse roza la buze. Ciudată iscoadă Trandafirul! Nimeni nu-i cunoştea nici hramul, nici înfăţişarea şi se lăsa recunoscut doar după anume semn. Cu chip ori fără chip, însă, îşi dovedise în nenumărate rânduri dibăcia, curajul şi credinţa, toate fără seamăn, faţă de Poartă… Îşi ridică privirea:

— Bagă de seamă, Ramy! Trandafirul e iscoada noastră de care nu m-aş lipsi nici pentru un car de galbeni.

— Ştiu, Luminate, ce preţ are, nefiind lesne să ai agent în tabăra vrăjmaşului. Agent de soi, căci mai aproape de inima moldo-valahilor doar cămaşa li se află. Pricina însă-i prea însemnată pentru a mai pregeta… Poruncă, Luminate!

Într-un târziu, Mahomed hotărî:
— Vesteşte Trandafirul a-şi ascuţi spinii.
Duse la nări bobocul ghiordiu ce începuse a se ofili.

* * *

Aflând de la Chirică despre nunta pusă la cale de domnie, boier Ioniţă Fărcăşan porunci rădvanul şi porni săgeată către casele Andronic din uliţa Sfinţilor Apostoli. Amarnic lăcrăma inima boierului, gândind la necazul ce se năpustea, iacă, aşa, din boltă senină, asupra bietului Gheorghiţă cu carele se avea tovarăş din pruncie. Jalea îl va răpune de bună seamă, căci dintre toţi prietenii se afla cel mai simţitor, iar dragostea lui pentru jupâniţa Smaragda ajunsese de mirul târgului. Nopţi de-a rândul rătăcea, câine de pripas, pe lângă curţile Cerchezilor, pândind clipit de flacără la odăile jupâniţei, iar, la vărsarea zilei, deschidea biserica unde lepăda galbeni şi rugăciuni la icoana Prea Sfintei, ştiindu-se în tot târgul că Fecioara Maria din Olari este ocrotitoarea liubovnicilor năpăstuiţi. Galbeni buni prăpădea şi pe slugile ce-i purtau răvaşele tainice şi, mai ales, cu vrăjitoarele care ştiau a fermeca de dragoste împlinită şi a dezlega cununiile. Înghiţea astfel sărmanul tot soiul de licori scârbavnice, iar, deunăzi, după zeama babei Raveca, zăcuse zece zile numărate, gata să-şi lepede potcoavele. Băuturica însă, drept era, ar fi cutremurat şi pântece de bivol: ciozvârtă de şobolan uscată la soare fierbinte de amiază, cu o gheară de pisică neagră, mărunţite bine, apoi înecate în uloi rânced şi sânge de cocoş jertfit la fapt de înserare…

Apăsat de necazul lui Gheorghiţă, care trebuia cu orice chip izbăvit, boier Ioniţă se gândi fără zăbavă la Radu Andronic. Era iscusit, meşter în a destrăma pânze vrăjmaşe, găsea căi cotite spre a ocoli primejdii şi, mai cu seamă, era om al Brâncovenilor, cu toate uşile palatului desferecate.

La Andronici acasă se afla însă doar jupâneasa Irina care se uita chiondorâş la prietenia feciorului său cu Fărcăşan cel tânăr. Bezmetic fusese, ce-i drept, şi părintele lui Ioniţă, boier Zaharia, dar dacă cela sărea doar casa, Ioniţă opintea asupra Turnului Colţei. Vuiau Bucureştii de isprăvi smintite şi, de trei ori, fusese surghiunit spre osândă şi căinţă la mănăstirea Snagovului şi Horez. Îi bolunzise însă şi pe călugări, de ajunseseră sfintele aşezăminte lăcaş de petreceri cumplite, unde Satana, înfrângând şi batjocorind smerenia antenelor negre, bătea din tălpi de bucurie.

Spre ciuda Doamnei Marica şi a jupâneselor cu minte chibzuită, târgul, în loc a osândi asemenea fapte, găsea prilej de veselie şi râdea pe faţă ori pe-nfundatelea, dându-i brânci bolândului la alte isprăvi. Uitase oare cineva noaptea de pomină când clopotul cel de bronz al Bisericii de Jurământ se pornise a bate a foc şi năpastă vârând un Bucureşti în spaime? Şi aceasta pentru a sărbători rămăşag de-al Fărcăşanului că mănâncă la o singură masă un miel haiducesc şi răpune două vedre de vin, fără a pune geană peste geană! Sau cea mai gogonată, când, în straie de muiere, pătrunsese în băile turceşti ridicate de Doamna Marica pentru folosinţa jupâneselor, şi numai a Domniilor lor. Doamna se mâniase atunci Bistriţă şi, mazilit pe veci ar fi fost, dacă însuşi Vodă, carele întru ascuns zâmbea de năstruşniciile zăludului, nu i-ar fi muiat inima. Scăpase gămanul doar cu surghiun de o toamnă şi o iarnă la Horezu, osândit la post aprig de pâine şi apă, cu dezlegare numai la buruieni şi untdelemn. Bun post şi cu priinţă, gândeau apoi târgoveţii, zărindu-l pe Uliţa Mare, odată cu cei dintâi ghiocei. Ioniţă avea obrajii aprinşi, de-l pizmuiau cireşele, iar, la brâul de caşmir, terzi-başa{6} adăugase doi coţi de ţesătură.

În alte dăţi, negăsindu-l pe logofăt, boier Ioniţă s-ar fi mulţămit cu smerită plecăciune dinaintea jupânesei Irina, apoi ar fi luat-o la goană iepureşte. Acum, însă, pricina însemnată îl zălogi în cămara cu sofale, bucşită de icoane şi

covoare ale conacului, hotărât să îndure fără crâcnire căutătura şi limba asupritoare a jupânesei.

Cum prost de tot gămanul nu se afla, dădu supusă ascultărică vorbelor boieroaicei, clătină din cap, ţi, ţî, ţî!… minunându-se ca la izvor de înţelepciune, dovedi dor de cunoaştere, când jupâneasa începu a-şi mărunţi necazurile gospodăreşti, fu într-o sâmbătă cu Domnia sa când forfecă păcatele vornicesei Ileana Dumşa, dăruită cu toate ispitele iadului, ba îşi îngădui şi dumnealui a-i da povaţă despre rânduiala peştelui lipovenesc şi a unor alivenci „ca la Vaslui“, pe care Androniceasa le preţui foarte. Nu le aşternu pe petec de pergament, căci mâna, mai deprinsă cu acul decât cu cele cărturăreşti, se dovedea şovăitoare, şi nu se voia vârâtă în strâmtoare faţă de Fărcăşan. Acestuia îi desluşi că are ţinere de minte mai abitir decât şapte popi, har vestit printre Prisăceni, neamul Domniei sale.

— Neam ales şi pretutindeni preţuit, se zori a-l ridica în slăvi Ioniţă. Niciunde în ţară n-am întâmpinat seminţie atât de preţuită, şi chiar cei mai haini între haini n-au găsit vreodată pricină de cârteală.

Jupâneasa Irina Andronic se umflă în guşă, îşi săltă nasul deasupra gurii pungită de îngâmfare. Rosti cu prefăcută umilinţă:

— Cinstea şi neasuprirea semenilor, acesta ne-a fost crezul. Or fi alţii mai de soi, dar nu de soi le este şi răbojul păcatelor.

Ioniţă căzu lat, fermecat de atâta înţelepciune.

— Doamne, cinstită jupânească, iacă pilde ce nu le auzi la orice colţ de uliţă! Fiece vorbă a Domniei tale îi doar dulce miez de nucă…

Boieroaica zâmbi cu îngăduinţă, zicându-şi că gămanul din fire n-ar fi de tot ticălos şi, dacă soarta i-ar fi fost croită într-altfel, s-ar fi putut isca din bezmetic făptură cumsecade, în rând cu oamenii. Cele din jur îi fuseseră însă potrivnice. Mumă-sa îl părăsise prunc, muşcând de tânără ţărâna, Ioniţă rămânând în bătătură doar cu slugi

nestrunite şi cu tătâne-său, boier Zaharia, un bezmetic aflat cu două căpăţâni peste toţi bezmeticii târgului. Poate însă că o muiere cumpănită l-ar îndrepta pe cărare bună. Gândul acesta o învioră, socotind peţitul faptă plăcută lui Dumnezeu, carele a poruncit împerecherea întru înmulţire. Pricină mărturisită, dosind-o însă pe cealaltă: nu se afla pentru Andronicească prilej de petrecere mai pe inima dumneaei ca punerea la cale a unui mărit sau a unei însurători. Toată zarva, tocmeala dintre cuscri, vorbele duse dintr-o casă într-alta, taifetul la cafeluţă, cumetriile îi însufleţeau făptura puţintică şi chipul cu lumină săracă, iar inima îi bătea vijelie, ca în cele vremi uitate de pe malul Oltului. La orice ceas, aştepta veşti de la dumnealui, boier Costache Andronic, ce nu părea prea zorit a o duce dinaintea altarului…

După obiceiul dumneaei, o luă pe cărare dreaptă:

— Ia-n ascultă, Ioniţă, tu ce-mi tot umbli după frunza frăsinelului şi nu te căpătuieşti? Îţi trebuie muiere aşezată care să facă rânduială în gospodărie de burlac, unde stăpânesc slugi vitrege şi nebunealã. Ţi se prăpădesc şi minţile, şi tinereţea, şi agoniseala!

Ioniţă înghiţi uscat. De minte şi tinereţe nu se grijea dumnealui căci avea din prisos, şi nici de agoniseală nu-l ţineau şalele, ca aflându-se unul dintre cei mai avuţi boieri ai Valahiei. Gândul la însurătoare, însă, îi tăia beregata şi trebui să se anine cu nădejde de braţele jilţului pentru a nu o lua la sănătoasa.

Jupâneasa Irina însă îi citi altfel tulburarea:

— Nu trebuie să te sfieşti. O ştiu pe mumă-ta, biata Ruxandra, de când ne aflam amândouă fete de măritat, şi pe tine, de la cel dintâi răsărit de soare. Cunosc o seamă de jupâniţe să le pui la icoană: seu de bivoliţă cu miros de zambilă! De neam, arătoase, avute, cinstite – Preacurata!

Ioniţă începuse a asuda, dar tăcea mâlc, în vreme ce jupâneasa îşi rotea ochii prin încăpere, căutându-le în minte:

— Iacă, de-o pildă, Safta a paharnicului Corbeanu, Casandra a lui Cornea Brăiloiu ori Maria a Miţei Florească… Nu mai spun de…

Androniceasa îşi urmă pomelnicul, Ioniţă zicându-şi că, într-adevăr, dovedea cumplită ţinere de minte. Se simţea înspăimântat foarte:

„Feri-mă, Doamne! Safta Corbeanului cu căutătură crucişă şi piele de broască! Casandra, raţă pitică, păşind crăcănată la cincisprezece ani din pricina osânzei! Maria a Florescului cu nas să-ţi anini pe el trei ciubuce şi glas de trâmbiţă! Când porunceşte roabei clistirul, în casele maică-sii de lângă Mânăstirea Sărindar[{7}], se aude taman la Curţile Văcărescului[{8}], din capul Podului. Atâtea slute laolaltă, nici c-am pomenit!“

Cucoana Irina îi curmă gândurile:

— Ei, ce zici?

Fărcăşan se foi în jilţ, căutând răspuns dibaci:

— Jupânească Irină, mă încred în inima şi mintea Domniei tale. Alege-o pe cea care o socoteşti mai potrivită şi mă voi supune poveţei.

Boieroaica răsuflă cu mulţămire:

— Aferim, băiete, după cum se-arată, tot te-a dăruit Domnul cu un dram de minte. Voi chibzui oleacă şi, de mâine, mă urnesc la bucuroasă împlinire.

„Aferim, jupânească, gândi gămanul, de mâine ciubotele mele nu vor mai păşi, că e nea ori iarbă verde, în curţile Domniei tale…“

Tropot năvalnic vesti că logofătul Radu Andronic s-a întors casă.

— Ce te-a pălit, Ioniţă? zâmbi logofătul. Pari trecut prin şapte unde şi apoi dărăcit cu nădejde.

Cu adevărat, trupul lui Fărcăşan părea mototolit între braţele jilţului, iar chipul sleit era al unui creştin trecut prin încercări grele.

Scotoci din ochi cotloanele neguroase ale odăii, apoi rosti ferindu-şi glasul:

— Amarnică făptură jupâneasa Irina! Fără supărare, bre Andronic, dar eu, în aceste cinstite case, din uliţa Sfinţilor Apostoli, nu mai păşesc decât urnit cu păreche de boi vârtoşi şi având picioarele înnodate.

Logofătul prinse a râde:

— Ce necaz i-ai pricinuit, dându-i ghes la ocară?

— Nu m-a ocărât de fel, dandanaua fiind cu mult mai primejdioasă. Suflă cu ochi căscaţi de spaimă: I-a venit dor să mă însoare. Muieri una şi una! Te-mbie la linţoliu şi nu la aşternut de nuntă!

— Deci, glumi Radu Andronic râzând, Safta Corbeanului, Casandra, Maria a Miţii Florească.

— Taman acestea, doar că pomelnicu-i mai lung. Făgăduieşte a se urni de mâine la treabă, opintind întru căpătuiala mea.

— Va opinti şi va izbuti, Ioniţă! Încă nu s-a întâmplat gând ori vrere care să zburătăcească prin tărtăcuţa cucoanei Irina, fără izbândă deplină.

Fărcăşan bătu în lemnul sofalei a ducă-se pe pustii şi încercă să-şi întărească inima. La o urmă, nu s-a pomenit ginere dus legat fedeleş dinaintea altarului. Oftă şi o vreme îl urmări pe Radu Andronic carele, dezbrăcat până la brâu, îşi rânduia în panoplie cele două junghere şi stiletul de Toledo, ce-l însoţeau pretutindeni şi totdeauna, când trecea dincolo de zăplazul conacului părintesc.

Era o cruce de bărbat, cu trup de gladiator, ar fi spus Cantacuzinul, carele avea învăţătură aleasă, aflându-se cărturar vestit în toată Evropa. Pieptul logofătului era însemnat cu urme de jungher şi spadă, şi tot astfel şi spinarea păstra amintire de lovituri îndreptate cu cuget mişelnic şi mână ticăloasă.

— Bătu-te-ar mântuirea, logofete, cum de izbuteşti a nu dobândi strop de osânză? Parc-ai fi boscar de iarmaroc şi nu boier ce se îndestulează cu belşug de merinde.

Radu Andronic râse şi îndreptă din oglindă căutătură spre făptura de căpcăun a gămanului.

— De, Ioniţă, eu urmez poruncile cele sfinte, carele povăţuiesc a nu te lăsa robit pântecului.

— Ia’n auzi! Dar a nu preacurvi nu-i tot sfântă poruncă? Şi dac-ar fi după spusele Domniei tale, înseamnă că egumenul de la Biserica Blidari, mare şi gros cât ursoaica pusă pe. facere, n-a primit cuvenita învăţătură a Domnului Christos. Aceastea-s doar amăgeli de fariseu fudul, ştiut fiind că doar soiul omului îi de vină. Îşi săltă nasul şi apăsă semeţ: Şi tot ştiut este că doar făpturile blânde prind fălci şi ceafă, hainii, din pricina negrelii din suflet, rămânând plăpânzi, lumânare de bordei calic.

— Aşa-i, Ioniţă. Te afli burduhănos din prisos de mărinimie şi inimă îndurătoare şi nu pentru că mântui singur în an cireadă de vite. Te-ai mai înhăitat şi cu slugă smintită ce primeşte simbrie, pentru a-ţi ţine tovărăşie la ospeţe cumplite.

— Geaba-i cauţi spini în mămăligă lui Chirică. Ţi-a fost dintotdeauna urât şi, chiar dacă-i neghiob, mi-e cu mare credinţă.

— La deşertarea poloboacelor cu vin. Las-o păcatelor, Fărcăşene! Ci zi mai degrab’ ce pricină amarnică te-a gonit spre casele jupânesei Irina? Ştiu cât te înfricoşează limba dumneaei şi ţi-ai adunat tot curajul în pumni spre a o întâmpina. Care-i oful?

— Aşa-i, suspină bucăliul. Tot inima mea, săraca, cea blajină oaie, care nu s-a îndurat a lăsa de izbelişte tovarăş de pruncie. Logofete, trebuie să-l stâlpim pe Gheorghiţă al Filipescului, peste care a năvălit mare necaz.

Chipul lui Radu Andronic se împâcli dintr-o dată. Râsul se alungă din ochii scânteietori, gura de ibovnică parşivă rămase crestătură rea pe obrazul oacheş.

— Am aflat azi, la vărsatul dimineţii, urmă Fărcăşan, că vornicul Cerchez a făgăduit-o pe fiică-sa cneazului sârbesc.

— Cerchez dimpreună cu Vodă, rosti uscat Andronic.

Ioniţă care, ca şi tată-său şi ca toţi Fărcăşenii, cât ai fi scormonit în neam, nu-şi trudea căpăţâna cu împărăţiile, iar

avuţia multă îl ţinuse departe de Curtea domnească, netânjind după dregătorii, săltă din umeri cu nepăsare:

— Tot acolo… Trebuşoara noastră este a feri de năpastă sufletele ce amarnic se mai îndrăgesc.

Privirea logofătului scăpără:

— Nu fi netot, Ioniţă! Însoţirea aceasta o porunceşte Vodă, ţinând seama de politichia Valahiei şi a Evropei.

— Îmi pasă de politichia Evropei ca de ploaia de alaltăieri! Oare într-atât ţi-ai înăsprit cugetul, logofete, de nu mai iei în seamă lacrimă de prieten vechi?!

Radu Andronic răsuflă cu mânie.

Ioniţă nu era prostănău cu dinadinsul, ci doar deprins a-şi împlini toate poftele. Nici o rânduială nu-i asuprea zilele şi socotea că oricărui târgovăţ slobod i se cuvenea aceeaşi vieţişoară.

— Ioniţă, ia aminte la ce-ţi spun! Această însoţire se va împlini. O vrea Vodă!

— Iar eu, boier Ioniţă Fărcăşan, îţi zic că nu se va împlini! Nu vreau eu!

Rostise cuvintele cu atâta fală, că logofătul începu a râde:

— Du-te, bre, la popă să-ţi citească! Înţelege că pricina-i de seamă şi nu hârjoană. Gândeşti că, punându-te de-a curmezişul lui Vodă, nu chemi straşnică osândă? Ţi-a îngăduit şi iertat năstruşniciile de flăcău necopt la minte, dar acum te vâri în păienjeniş diplomaticesc, iar scurtaţi de căpăţână s-au văzut destui şi pentru fapte mai mărunte… Ştiu cam încotro baţi şi de aceea îţi hâţân luarea aminte!

— Încotro?

— Chibzuieşti să-l ajuţi pe Gheorghiţă să fure fata, să-i ascunzi la vreuna din moşiile tale din Oltenia, să tocmeşti popă zălud pentru nuntă grabnică şi s-aşteptaţi răbdurii a trece mânia lui Vodă. Apoi, îţi urmez gândul, încărcaţi cu daruri aveţi să îngenuncheaţi la încălţările Brâncoveanului care, îmbunat de vreme şi tinereţea răzvrătiţilor, vă va dărui iertăciune şi binecuvântare. Şi, pe urmă, dă-i chef de nouăzeci şi nouă de zile, să înfricoşezi tot târgul şi unde,

bun înţeles, staroste vei fi! Proastă socoată, Fărcăşane! Vodă-i blajin, dar necruţător, punând pricinile domniei mai presus decât viaţa coconilor săi.

— Cercetează Domnia ta după altă dezlegare. Eşti meşter în iscuseli, iar de diavoliile săvârşite în slujba lui Vodă băsneşte o Valahie. De aceea mă şi aflu aici şi n-am bătut alte cărări.

Radu Andronic oftă:

— Zadarnic, Ioniţă. Mi se frânge inima pentru bietul Gheorghiţă, dar nu-l pot ajuta. Nimeni nu-l poate ajuta.

— Îi cea dintâia oară, cercă Fărcăşan a-l stârni, când mărturiseşti că te afli neputincios. De când te ştiu, te făleşti că nu s-a iscat făptură de la Dumnezeu ori împrejurare care să-ţi stea dimpotrivă. Că orice ţi-e cu putinţă.

— Nu să răstorn lumea şi nici s-o îndrept cu umărul. Fără rod mă zădărăşti, Fărcăşene! Ascultă-mi povaţa şi rugămintea de prieten: vezi-ţi de cărările tale şi nu te împiedica între ciobotele domnilor. De osânda mânioasă a Brâncoveanului n-a scăpat nici un vrăjmaş. Adă-ţi aminte de aga Bălăceanul, răpus în şireang ca lotri cei nemernici şi cu avuţia întreagă intrată în visteria ţării, de Stroe Bucşanul, descăpăţânat, de Gherasim şi de atâţia alţii. Iar aceştia erau dregători puternici, prieteni cu principii Evropei, şi nu boier grăscean, împărat în tunelele{9} Bucureştilor.

Ioniţă se ridică anevoie din moliciunea sofalei şi îşi îndreaptă brâul de caşmir.

— Mulţumesc de povaţă, logofete. De-acum mă urnesc, căci mai am multe de împlinit şi robotit până s-o spânzura ziua de steaua ciobanului.

— Grijeşte, Ioniţă, la ce roboteşti. Tare mi-e că te căzneşti a-ţi ridica singur spânzurătoarea.

Fărcăşan stupi peste umăr, spre a alunga cobea şi urcă acum în rădvan. Ştia ce are de făcut.

Logofătul, la fereastră, îl urmă cu privirea, până pieri la colţul uliţei.

„Gămanul pune la cale neghiobie fără seamăn!“

CAPITOLUL IV

Odată cu înserarea, vipia ce asuprise târgul părea să fi ostenit. La fereştile palatului, Vodă Brâncoveanu privea forfota domolită a uliţei. Neguţătorii, cu roabele şi căruţele golite de marfă, cupeţii mai puţin cuprinşi, ce-şi purtau avuţia pe tarabe spânzurate de grumaji, îşi târau umbrele spre casă, prăvăliaşii ferecau uşile dughenelor cu lacăte grele. Din când în când, uliţa era retezată de rădvanele boierilor tineri, porniţi în petrecere spre cârciumile de la marginile Bucureştilor. Aici se simţeau în fereală de privirile nedorite ale străjilor, ori de cele cârtitoare ale târgoveţilor cu teamă de Dumnezeu. Încingeau zaiafeturi cumplite, căpetenii fiindu-le aceiaşi: Ioniţă Fărcăşan, clucerul Negoiescu, boier Mihu Dobrotă, altul bun de spânzurat, ba, de la o vreme, spre nemulţumirea lui Vodă, chiar şi ginerele Măriei Sale, Iordache Creţulescu. Avuţia dobândită de hangii, de pe urma chefliilor, o citeai pe conacele ce şi le ridicaseră chiar în inima târgului, o desluşeai în straiele şi giuvaerurile muierilor dumnealor. Nu mică fusese deunăzi uluiala, dar şi mânia Doamnei, când pe Uliţa Mare o întâmpinase în rădvan adus de la Viana, cu nimic mai prejos decât al Măriei Sale, jupâneasa Safta a lui Dridea, tarabagiul din mahalaua Scaunelor.

Chefurilor le dădeau vlagă poloboacele cu vin vârtos de la Drăgăşani, Prundu, Periş sau cele aduse din Moldova, dar şi muzicile aflate la porunceala boierilor. La mare preţ se afla Vasile Păun, dascăl la Biserica Vergului, Stan cel mare şi Stan cel mic, cântăreţi la sfântul lăcaş din mahalaua

Popescului. Erau fraţi, dar nu păreau zămisliţi de acelaşi pântece. Cel dintâi se iscase cât muntele, celălalt firav şi fără vână, umbla în picioare pe sub pat. Doar glasurile, viers de arhangheli, îi îngemănau.

Muselina care perdeluia ferestrele tresări, vestind că cineva pătrunsese în cămară. Iar după foşnetul de ţesătură aspră şi vreme, ornicul palatului cu o singură limbă vestea şapte ceasuri, Vodă cunoscu înainte de se răsuci că unchiu-său, stolnicul Cantacuzino, a venit a da rost, ca în fiece seară, despre treburile domniei. Iarnă ori vară, Cantacuzinul înveşmânta acelaş strai de postav de Flandra. Îndura la fel gerul ca şi arşiţa, fără caznă. Vodă trudea însă în zilele fierbinţi şi în fiecare vară, când soarele prindea a răsturna jăratec peste Bucureşti, lua drumul Mogoşoaiei ori mai departe, spre Horezu. Doar rosturi prea însemnate, cum se întâmplau acum, îl puteau ţintui în cetatea de scaun. Aceasta o ştia o lume, pricină pentru care, spre a nu ascuţi luarea aminte a vrăjmaşilor, născocise zvon că Doamna Marica, fiind zăcaşă, doftorul grec nu-i îngăduia a se urni la drum.

Vodă îl cercetă din ochi, hâţânând vânturarul din pene de struţ:

— Ce veşti ne aduci, stolnice?

Cantacuzinul ieşi din umbra ungherului. Pe chipul alb, căutătura tăciunoasă prindea sclipire drăcească. Vodă îşi preţuia unchiul, unul din cei mai iscusiţi dregători ai vremii sale, vestit la toate cancelariile evropeneşti, dar, în adâncul cugetului şi fără a o mărturisi nici măcar Doamnei, îl temea.

„Câtă vreme vrerile ni se alătură spre acelaşi ţel, îi fac deplină încredinţare. Vai, însă, de ziua când ele vor fi potrivnice! Nu cunoaşte îndurare şi răpune cu nemilă pe oricine i se pune de-a curmezişul, de-ar fi şi fecioru-său…“

Stolnicul era dintre acele făpturi pentru care puterea e crez şi înverşunat ţel în viaţă, şi patimă nedomolită. Aceştia se află sub stăpânirea Satanei, nepăsători la mânia

oamenilor, după ce n-au şovăit a o batjocori pe-a lui Dumnezeu.

— Cei dintâi oaspeţi, rosti Cantacuzinul, au dat bineţe Bucureştilor.

— Cine?

— Alecu Şuţu, trimisul Moldovei, găzduind în conacul banului Dudescu.

După deprinderea Domniei sale, atunci când chibzuia, Brâncoveanul îşi duse mâna la gură, de parcă ar fi vrut să-şi muşte unghiile.

— Alecu Şuţu… Alegerea lui Vodă Antioh e cu judecată. Şuţeştii s-au dovedit totdeauna prieteni buni ai grecilor, se vor înţelege şi aici…

— Aşa e, Măria Ta. De altfel, feciorii pârcălabului Alecu se află la Atena, unde dobândesc învăţătură de soi la şcoala dascălului Alevizakis. Şi încă o dovadă de prieteşug trainic şi necurmat a fost dorinţa solului grec, Palamas, de-a fi găzduit dimpreună cu Şuţu.

— Deci, tot în casele Dudeştilor… Oare-i înţelept?

Stolnicul îşi smuci uşurel gâtul:

— Nu, şi tocmai de aceea ne-am căznit a-l face să se răzgândească, primind găzduire la clucerul Dobrotă.

— E bine, făcu Brâncoveanu. Au mai sosit şi alţii?

— Generalul Kirillof, căpetenia oştilor călare ale ţarului Petru. Acesta nu şi-a lepădat bine colbul de pe ciubote, şi-a cerut gazdă la conac cu stăpână chipeşă. Nepăsător la primejdie, că se cheamă război ori urzeală de iscoadă, pumnal ori băutură vrăjmaşă, teamă cumplită îi e de plictis, cu zile lipsite de desfătare.

Sprâncenele lui Vodă se încreţiră:

— Alt slujbaş mai de soi nu se află la curtea lui Petru?

Stolnicul se înclină:

— Ştiut este, Doamne, că virtutea nu înseamnă totdeauna vitejie, după cum desfrânarea, băutură ori muieri, nu înfrâng braţul vânjos, cinstea şi credinţa. Pildă se află chiar la curţile Măriei Tale… Nici logofătul Radu Andronic nu are

cuget de mucenic. Kirillof e oştean neînfricat şi iscusit, bucurându-se într-atâta de preţuirea lui Petru, încât acesta i-a încredinţat ocârmuirea armiilor imperiale, după canoanele bine dibăcite în Evropa, unde ţarul s-a fost călătorit vreme de un an.

Brâncoveanu râse:

— Petru ţinteşte, fără a osteni, la Mările Baltice, ajunse „lac suedez“. Anevoie însă îl va înfrânge pe Carol al XII-lea, carele, atât de tânăr, s-a dovedit un viteaz dintre cei mai aleşi. Nu uita, stolnice, că, la optsprezece ani doar, îi înfrângea pe danezi, la Copenhaga, şi pe ţar la Narva…

— Adevărat, Doamne, dar căile viitoriei, ca şi ale Ziditorului sunt nepătrunse şi neumblate. Încă nu s-a fost văzut ultima biruinţă şi nici ultima înfrângere. Veşnic e doar cerul.

Brâncoveanu îşi închise vânturarul.

— Da… da…, îngăimă pe gânduri. Aşa e… Unde a tras, deci, generalul?

— La casele vornicesei Ileana Dumşa, socotită cea mai chipeşă boieroaică din Bucureşti, având şi bărbat legat la ochi cu cămaşa nevestei.

Vodă începu să râdă:

— Bună alegere, mai cu seamă că jupâneasa Ileana nu-i muiere nătângă.

— Povaţa porneşte de la logofătul Andronic.

— Pentru care, urmă Brâncoveanu zâmbind, nici o catrinţă nu are taine. Iată, stolnice, că la ţel bun şi păcatele pot fi de folos. Dar, că veni vorba, ce veşti ne poartă logofătul?

— A năimit ocrotitori la Dunăre, pentru ca, odată intrate în Valahia, căpeteniile să se afle în bună pază. Bun înţeles, oamenii vor veghea de departe şi în mare taină, dărăcind toate făpturile ce vor da târcoale dregătorilor streini. Grijă mare poartă cneazului sârbesc, acela fiind, după ţar, cel mai puternic dintre urzitori şi din viţă de răzvrătiţi, niciodată pe de-a întregul domoliţi.

— Logofătul Andronic se înşeală arareori, având însuşire de preţ pentru slujitor de taină: adulmecă de la mai multe poşte primejdia şi ştie să desluşească tâlc în orice mărunţiş. Chibzuiam că sârbul îi cel mai ferit de primejdiile turcului, înfăţişându-se Valahiei şi nouă cu gând de nuntă.

— Andronic socoate că, dacă ceilalţi urzitori vor fi recunoscuţi ori a răsuflat vorbă despre sfatul de la Bucureşti, Stambulul nu se va mai lăsa îmbrobodit şi va pricepe că sârbu-i poate cel dintâi vârât pân-la subsuoară în urzeală.

— Mde… Judecata-i socotită şi, la o adică, paza întreită n-a adus niciodată stricăciune.

O adiere aromată pătrunse în cămară dimpreună cu suliţă întârziată de soare apune. Măsuţele şi scaunele frânceşti prinseră a luci aur şi răşină, un bujor al covorului persian se aprinse ca o flacără. Icoanele din colţar zâmbeau blând, iar lui Vodă i se părea că aude inimile prea sfinţilor opintind în spatele platoşelor de argint.

— Teama cea mai mare a lui Andronic este însă alta, Măria Ta.

— Anume?

— Sunt trei dregători streini – bulgarul, arvanitul şi trimisul lui Rabutin de Bussy – al căror chip nu-l cunoaşte nimeni. Aceştia ar putea fi răpuşi în drum spre Valahia, iscoadele otomane înlocuindu-i şi arătându-ne nouă cărţile de împuternicire jefuite; iacă hainie, spune logofătul pe drept cuvânt, de cumplită primejdie pentru întreg soborul şi care nu poate fi dovedită şi nici înconjurată. Ticălosul ce se va strecura necitit şi nebănuit, va depune turcului pe tipsie capetele urzitorilor dar, mai dintâi şi dintâi, trupul Valahiei.

Brâncoveanu îşi răsuci chipul înnegurat:

— Dintre aceşti trei care a păşit până acum pragul Valahiei?

— Nici unul, Măria Ta. Şi tocmai această zăbavă ne sporeşte grijile.

* * *

Conacul lui boier Dumitru Cerchez se afla pe Calea Mehedinţilor, chiar la poalele Mânăstirii Mihai Vodă. De la ferestrele caselor se zăreau, printre stejarii şi castanii grădinii, turnurile sfântului lăcaş. Dacă o luai pe poteca prunduită cu pietricică albă de Argeş şi-ţi săltai ochii peste gardul alcătuit din suliţe înalte de fier, te întâmpina privelişte calică: călugări ce forfoteau cu trebuinţă ori fără, bolborosind întruna, fie aducând necontenită închinăciune Domnului, fie sfădindu-se cu Satana, căruţe vârfuite de mărfuri, căţărând uliţa prăfuită şi târgoveţii ce mişunau în jurul morii.

Conacul lui Cerchez era singura aşezare boierească din mahala, feţele luminate ridicându-şi case în inima târgului, ca de pildă pe Uliţa mare[{10}], pe Podul Mogoşoaiei[{11}], în mahalaua Colţei, Izvor, Sfântu' Gheorghe ori Podul Beilicului[{12}].

Vornicul Dumitru Cerchez se afla însă de firea dumnealui om ciufut, aspru şi ascuns şi, după cum spunea soacră-sa, jupâneasa Aspasia Boldur, „pus mereu de-a curmezişul".

De fapt – şi o zicea răspicat – îşi temea straşnic muierea şi avutul, îşi păzea aprig acel „fac ce poftesc în ograda mea!"

Muierea, chibzuia dumnealui, când osteneşte a sta cu mâinile în poale, începe a cerceta peste zăplaz. Şi nu o dată, din privire strecurată printre perdele în uliţă, la acelaşi ceas, către acelaşi crai călare ori în rădvan, s-au iscat romanţuri ticăloase de au stricat case şi întinat nume alese.

Tot asemenea, lui boier Dumitru nu-i plăceau megieşii: la tot ceasul ţi se împiedică nod în gât, fie că-ţi bat la uşă milogind un oarece, fie că te pradă, fie că le pizmuiesc şi ţes pără la cei mari, iar, din urzeală de zavistnic, puţini se pot făli că s-au izbăvit nevătămaţi. În casele Cerchez, vrerile

boierului erau poruncă neclintită, nu cârtea nici soarele. Singura ce cuteza a i se pune împotrivă, ori zeflemisindu-l, ori rostindu-şi fără teamă gândul, era jupâneasa Aspasia Boldur. Aceasta, muiere mintoasă şi ghiduşă – când dădea cep comediilor dumneaei, se prăpădeau de râs şi icoanele – îi repezea ginerelui privire de pe Ceahlău. Se ştia de neam cu mult mai ales, vară de-al doilea cu Marica Doamna, avută, har Domnului (bărbatu-său, răposatul Iordăchel Boldur, se afla dimpreună cu Fărcăşenii printre cei mai pricopsiţi boieri din Valahia, stăpân a zece mii de fălcii numai pământ roditor), slobodă ca ciorcârlia, zdravănă şi îndrăgită de un târg.

Nu tot astfel fusese alcătuită şi fiică-sa, jupâneasa Caterina. În şaptesprezece ani de însoţire, nu rostise măcar odată cuvânt de împotrivire dinaintea bărbatului şi, ştiut era în târg, că, în afară de Curtea domnească, unde Doamna Marica o chema când şi când, piciorul Caterinei Cerchez nu păşea decât în biserică. Cu Smaragda, boier Dumitru se arăta la fel de aspru, îngăduindu-i doar tovărăşia domniţelor.

„Cu nătâng ginere m-ai procopsit, Doamne, cugeta nu o dată cucoana Aspasia. Prostănăul crede că Smaragda îi bleagă, fiica mă-sii. Ori fata îi seamănă Caterinei cât balabanul cloştii…“

Îşi duse palmele la gură, stăpânindu-şi căscat de plictis. Înserarea bătea cu degete de levănţică la fereşti, şi cucoana Aspasia îşi zise că avea vreme să treacă şi pe la soareaua Ilenei Dumşa. Tocmai gândea să-şi ia rămas bun de la fiică-sa, când boier Dumitru intră în odaie, dând uşa de perete cu zgomot, după obicei. Şi, tot după obicei, Caterina tresări şi cercetă cu spaimă, încercând să ghicească în ce ape se scaldă. Bărbatul îi era grija de fiece clipă, dovedindu-se necruţător la mânie şi mereu fără zâmbet, chiar în zile însorite.

Boier Dumitru dădu soacră-sii cuvenitele bineţe, apoi rosti cu glas gros, deprins a nu întâmpina împotrivire:

— Caterină, să grijeşti de dereticat mare, mai avan decât primenitul de Sfinţii Paşti. Am trimis poruncă la Căldăreni să ne îndrepte negreşit trei porci şi zece godăcei, miei, un pui de urs şi un păunaş, orătănii din celelalte având în ogradă.

Cucoana Aspasia îl privi cu zeflemeală:

— La ce grămădeşti atâta cărnăraie, ginere, în moţul verii? Ori ţi se iscă acum, când îţi ieşi pielea prin păr, dorul de petrecere? În şaptesprezece ani, de când făcuşi casă cu Caterină, n-ai întins un singur zaiafet, iar acum desluşesc că te mână gândul să pofteşti, spre ospătare, tot târgul…

Bărbia îndărătnică a vornicului ţâşni suliţă dinainte. Glăsui cu parapon:

— Zaiafeturile, cinstită mamă, le las pe seama celor vântură vreme şi a muierilor a căror zi se călătoreşte între oglindă, cleveteală şi sindrofii.

— Cum aş fi eu de pildă, râse jupâneasa. Mai adăugesc, cum am fost toată viaţa şi tot aşa voi sfârşi, căci, har Domnului, binişorel mi-a mers şi nu văd de ce n-aş urma astfel.

Fiică-sa îi îndreptă privire plină de rugă, să nu-l stârnească.

— De cum îţi rânduieşti dumneatale viaţa, grăi boierul, rost nu-mi dai mie şi nu mă apasă nici grija… Se răsuci spre nevastă: Caterină! Scoate din ladă argintăria de la Braşov şi porunceşte chelăresei s-o frece cu osârdie.

— Măi, măi, măi! se minună cucoana Aspasia. După cum se arată, aştepţi oaspeţi de soi!

— De soi, apăsă cu ţâfnă boierul, cum nu se întâmplă în orice zi şi în orice casă!

— Te pomeni că-ţi cinsteşte bătătura însuşi Leopold al nemţilor.

Boier Dumitru râse scurt, din gât. Râsul omului nedeprins cu veselia.

— Ai cam nimerit-o, căci tot crai, cu vrerea cerului, aşteptăm.

Cucoana Aspasia îi zvârli privire scrutătoare. Gineri-său nu umbla cu vorbe de şagă.

— Află, cinstită mamă, că însuşi cneazul Alexandru al sârbilor ne va fi oaspete ales.

— Da’ ce-l păli? o scăpă bătrâna.

Boierul o fulgeră cu căutătură tăciunoasă:

— Dovedind preţuire multă neamului Cerchez, cneazul ne-o cere pe fiica noastră, Smaragda, de soţie.

Se uită mulţămit la soacră-sa, gândind că vestea a zdrobit-o. Cucoana Aspasia îşi înghiţi uluiala: „Zeamă dulce de la mine din pumni n-ai să sorbi dumneata, ginere…“

— Crai ce-i drept, dar mai de mâna stângă. Gândeam la principi italieni ori nemţiç Oricum, sârbul nu-i prost, îndreptă săgeată bătrâna. Nu-i procopseală de nimic să te însoţeşti – apăsă – cu vlăstar din neamul Brâncovenilor, ştiindu-se că Smaragda îi nepoată a Maricăi Doamna, carele la rându-i e fiică de domn.

Boierul se mânie:

— Rău îmi pare că mă sileşti a ţi-o spune, dar dumneata, mamă, nu cunoşti mai nimic din vremile de odinioară şi de fala seminţiei Cerchez.

— Că eu m-am fost născut la ultima ploaie, râse bătrâna cu chef. Dar poate că, nătângă cum mă prepuieşti, n-am ştiinţă despre slava Cerchezilor şi poate mi-oi desluşi-o Domnia ta, ginere!

— Când mi-or seca grijile, oi face-o şi pe-aceasta.

— Mai deunăzi, cuteză jupâneasa Caterina, pentru a le abate gândurile de sfadă şi dihonie, ziceai că sârbu-i aşteptat în miezul lui Cuptor. Eu tocmai grijeam s-o urnesc pe Smaragda spre Răchita, după cum ai poruncit.

— Nu mai e vreme de Răchita. Cneazul soseşte într-una din aceste trei zile.

Cucoana Aspasia se răsti la fiică-sa:

— Mie de ce nu mi-ai zis nimic despre nunta cu veneticul?

Între mamă şi bărbat, jupânesei îi tremura osânza:

— Dumneatale vii la noi doar o dată, de două ori în lună, de parcă n-am trăit pe aceeaşi palmă de loc. Vestea-i de curând şi n-am avut când a ţi-o ştirici.

— Vin arar, pufni cucoana Aspasia, căci răruţ îi e drag ginerului meu să mă vadă, iar eu, dreptu-i, nu tânjesc nici după Domnia sa, nici după casă mai mohorâtă decât cele sihăstrii. În bătătura voastră râsu-i osândit, zici că-i bordei de veci. Toate acestea să nu vă fie cu supărare!

Boier Dumitru rânji:

— Vorba răspicată nu mă întărâtă, ci doar cea mieroasă şi vicleană. Deci, tot nemeşteşugit ţi-oi spune, jupânească Aspasie şi cinstită mamă, că eu am oprit-o pe Caterina a-ţi vorovi despre însoţirea cu craiul sârbilor.

Sprâncenele bătrânei săltară trufaşe, buzele i se încreţiră:

— Şi pentru care anume pricină, ginere?

— Prea multe urechi la o singură taină fac o trâmbiţă, căci gura zice, vântul duce!

— Adică ţi-era teamă să nu clevetesc în târg norocul nepoată-mii?

— Mi-era, rosti boier Cerchez prea bucuros de mânia care-o citea pe chipul bătrânei, căci cu limbă tare harnică te-a dăruit Dumnezeu.

— Nici simţirea nu mi-e trândavă, ginere. Alta ţi-era teama! Că m-oi pune de-a curmezişul unei însoţiri nelegiuite, căci cumplită faptă puneţi la cale, urgisind două inimi tinere. Cu Gheorghiţă al Filipescului cum o dregeţi? Îi anul de când mai cu vorbă ocolită, mai pe muteşte, l-aţi îngăduit a-i da târcoale Smaragdei…

Boierul săltă din umeri a nepăsare.

— Gheorghiţă al Filipescului? La o fată mare şi un măgar zbiară la uşă!

— Da’ ştiu că ai dobândit înţelepciune de la o vreme încoace! În iatacul Caterinei, pesemne, de stă acuma poloboc de osânză, cu minte şi cuget de oaie, aşteptându-ţi doar porunca.

— Şi ce-ai pofti să facă, mamă soacră?

— Să se lepede de bezmeticeală şi minte-necată în său şi să bată război pentru fiică-sa! La o nevoie, strigă bătrâna, să pună mâna pe par ori pe jungher, dar să n-o vândă veneticului! Orice însoţire fără drag îi blestem, dar nuntă silnică şi haină, când inima ţi-ai fost dăruit-o altcuiva, îi iad, îi mormânt! Ţine minte, Caterină, urmă dezlănţuită cucoana Aspasia, Smaragda ţi-e singurul prunc, iar tu îi sapi singură gropniţa de teamă că bărbatu-tău nu ţi-o mai cerceta iatacul.

Fiică-sa, zăpăcită de sfadă, plângea, iar de pe obrajii umflaţi lacrimile se rostogoleau boabe în poalele de atlas, fără a lăsa dâre.

— Cum o vrea Domnul, suspină, căci soarta nu şi-o scrie omul singur.

— Ba şi-o scrie! urlă bătrâna. V-a ameţit sârbul cu fumuri crăieşti, dar – se răsuci spre Cerchez – ţine minte şi tu, ginere, de te arăţi mai mintos ca un călindar popesc, că într-un an de zile te sui la deal şi într-o clipă ai coborât la vale!

Cucoana Aspasia îşi îndreaptă vălul de muselină ţintuit cu gămălii de mărgăritare în conciul sur:

— Porunciţi să-mi tragă rădvanul! Mie una, logofeteasa Aspasia Boldur, în aceste case nu-mi veţi mai zări nici umbra. Pot ierta multe, nu şi ticăloşia şi ucigania! Iar voi aceasta făptuiţi! Răpuneţi doi prunci cu jungher înfipt pân-la plăsele. Amin! Şi facă-se ca spaimele să nu mi se împlinească!

Boier Cerchez, temând dezbinare pe viaţă – bătrâna avea bogăţie întinsă, de nu-i mai ştia capetele, şi era în stare, sfădindu-se cu fiică-sa, să chivernisească cu munţi de aur vreo mânăstire ori te miri ce miloagă cu limbă dulce – încercă s-o domolească:

— Rău îmi pare că te-ai mâniat, cinstită mamă. Din pricina sângelui năvalnic, fiecare am slobozit şi vorbe proaste. La o urmă, între neamuri se mai îngăduie!

Bătrâna o luase spre uşă, dar vorbele lui o ţintuiră câteva clipe.

— Neamuri! râse cu dispreţ. Eu cu Domnia ta nu mă socotesc neam şi tocmai de aceea mi-e venin pe gâtiţă. Şi pentru că-ţi plac pildele, ţi-oi mai zice una, spre ţinere de minte: nu ţi-e când te izbeşte un armăsar, ci când te trânteşte un măgar!

În urmă-i, jupâneasa Caterina lipi zidul, făcându-se mititică şi trudind să-şi înăbuşe suspinele. Simţea groaza şi durerea stăpânindu-i făptura de la tâmple până la degetele picioarelor încârligate de frică.

Boier Dumitru făcu câţiva paşi prin cămară, apoi se opri în dreptul icoanelor, fără a le privi. Într-un târziu, săltă din umeri şi grăi ca pentru el:

— Vrăjmaşului care se duce, fă-i pod.

În adâncul cugetului însă liniştea nu se lăsa arcănită.

* * *

Ciudată făptură acest Duro, slujitorul ce-l însoţea pe cneazul Alexandru în drumul său spre Valahia! La vederea lui, bărbaţi în toată firea, cu inimă şi braţ vârtos, îşi prăpădeau cumpătul, muieri cu pântece binecuvântat îşi lepădaseră pruncul înainte de vreme şi toţi, deopotrivă, ciubotă calică ori nobil, crud ori vârstnic, nătâng sau înţelept, adulmecau în preajmă-i miroaznă de pucioasă. De bună seamă, arătarea se afla năprasnică fiinţă din oştile cele temute ale diavolului.

Şi, cu drept cuvânt, cumplită-i era înfăţişarea. Răsărit cât un băietan de zece-doisprezece ani, părea a fi fost alcătuit – de cer ori de Iad? – din două făpturi deosebite. Trupul de uriaş, din istoriile cele vechi ale Esopiei, până la mijloc se rezema pe picioare firave, de tot strâmbe şi, văzându-i pasul fără vlagă, ba chiar clătinat, oamenii îl credeau schilod. Acestea, cercetat din faţă. De-l răsuceai, duceai

palma la gură, năbuşind alt ţipăt de spaimă. Căci, între spetele de făurar, răsărea gheb pornit chiar din nodul cefei. Nici căpăţâna, biata, nu fusese mai pricopsită de ursitoarele haine, grămădite pesemne în sobor la căpătâiul maicii ce-l zămislise. Mare cât un dovleac la suspinul verii, se bălăbănea pe grumaji plăpânzi. Smocuri de păr roşietic îi semănau ici-colo ţeasta pleşuvă, iar din perciunii care nu izbuteau să le ascundă, urechile creşteau – vorbă frâncească – conopidă. Ochii, cer năpădit de ceaţă, abia se desluşeau şi, sub nasul mititel, gura fără buze lăsa să se vadă dinţii puternici şi albi, de fiară.

Mirare şi tulburare mai stârnea dihania când cuvânta: glasul de fecioară, viers de ciocârlie în bucuria verii, vârfuia spaima creştinilor, care se aşteptau la grohăit de dobitoc ori căpcăun.

Alt mărunţiş ciudat era acela că din orice parte l-ai fi cercetat pe Duro, nu-i puteai citi vârsta. Atâta aveau ştiinţă curtenii şi slujitorii palatului din Belgrad şi anume că Goliatul fără picioare se afla de douăzeci de ani în slujba cneazului Alexandru, pe atunci copilandru ce opintea spre zece primăveri. Credinţa pentru stăpână-său era fără seamăn şi îl însoţea pretutindeni; în preumblări ori întâmpinări de primejdie, în bătălii şi petreceri, o vreme în Voitina, mahala cu rea faimă, care se fălea cu mai multe junghere decât fire de iarbă, şi unde Alexandru îşi cerceta mândra, o ţigancă cu toate ispitele lui Sarsailă jucându-i în ochi şi sub catrinţă.

Sărăcindu-l la chip, ursitoarele însă îl înzestraseră din belşug: avea voinicie cât patru vlăjgani de iarmaroc, care zdrobesc ditai drugul de fier, lovind o singură dată cu muchia palmei, se mişca pe picioarele sărmane mai ager ca veveriţa, privirea îi era pătrunzătoare, vedea şi cu ceafa, avea mână prea dibace; unde deprinsese meşteşugul uciganiei cu atâta măiestrie, poate tot ducă-se pe pustii s-o fi ştiut! Cu aceeaşi îndemânare mânuia hangerul şi

arbaleta, ghioaga şi flinta, halebarda şi spanga, paloşul şi baltagul.

Şi tot de nepreţuit se dovedise, în zile de primejdie, darul lui Duro de a ghici hramul omului dintr-o singură căutătură a ochilor albaştri. Fără greş ţi-l desluşea pe hain, citea iscoada ticăloasă, gândul viclean, vrăjmaşul cu chip de arhanghel.

Iată pricini din belşug pentru care cneazul Alexandru se voise însoţit de Duro la drum. Ducele Mihail se împotrivise:

— Duro îi slujitor nepreţuit, vere, dar îl ştiu toţi, prietini şi duşmani, fiind prea lesne de recunoscut, chiar fără să-l fi văzut vreodată. Şi-i astfel zămislit, de nu-l poţi măslui cu o barbă, sticle nemţeşti la ochi sau alte şiretlicuri de iscoadă. Şi-atunci geaba pui strai de neguţător. Vrăjmaşii te vor cunoaşte după slugă: acesta-i Duro, de bună seamă celălalt îi cneazul.

— Aşa-i, Mihail, dar de Duro nu mă despart nici de mi-ar cere-o Dumnezeu Tatăl. El mi-e talisman şi-n ziua în care soarta cea rea l-ar răpune, să ştii că şi mie mi-a sunat ceasul.

Ca mulţi dintre craii vremii, principi şi împăraţi, cneji şi mari căpetenii, Alexandru se afla rob semnelor, credea în vrăjitorie şi descântec, în magie şi astrologie. Şi tot ca şi Ludovic al Franciei, ori dogele Milanului, ţarul Petru sau Măria Sa Brâncoveanu îşi bucşise curtea de solomonari năimiţi cu simbrii să cumperi un târg, spre a-i desluşi în nouri şi stele, din adierea vântului ori sărutul de floare, în sânge de dobitoace calde ori cu răsuflet îngheţat, poruncile sorţii, vopseaua zilei de mâine, viitoria. Haz mare făcea de aceştia Antioh Vodă Cantemir al Moldovei.

„— Nu pot pricepe, grăia Măria Sa către frate-său, Dimitrie Cantemir, vestit în întreaga Evropă, cum Brâncoveanu, ca să nu mai zic de stolnicul Cantacuzino, bărbaţi de seamă, şcoliţi, cu capul vuind de învăţătură, pot face neclintită încredinţare unor boscari mehenghi. Şi, la

urma urmei, omul, de are ori nu noroc, o află şi singur, fără a i-o mai citi hoţomanii în stele!“

„— Noroc! Deci, într-un fel şi Domnia ta crede într-un oarece, pe care ştiinţa nu-l recunoaşte, râsese uşurel Dimitrie. Noroc, destin… Cam aceeaşi familie.“

„— Ba, cu iertare fie-mi! Cred în Domnul Cristos, în cerul care ne împărăţeşte vieţile şi ne hotărăşte soarta. Dar că porunca Lor s-ar lăsa cetită de o liotă de coţcari nelăuţi. Înainte de vremea rânduită, că aceştia ar putea trage de limbă viitoria şi deci a strâmba cele hotărâte de Ziditor, dacă nu mi-s pe plac, iacă, acestora doar un netot le mai poate face încredinţare…“

Ducele Mihail o ţinea însă pe-a dumnealui:

— De vreme ce nu te vei putea strecura în taină, nu pricep de ce strâmbi ighemoniconul. Cuvenit este pentru un principe, mai cu seamă când pleacă să-şi ia mireasă, să fie însoţit de escortă numeroasă şi de soi. Neamurile fetei vor ceti în strălucirea săracă dispreţul Măriei Tale.

— Ştiu, Mihail, dar voi desluşi că pricina se află în doliul după cneazul Bogdan al Bosniei, unchiul nostru mare.

— Patriarhul Gherasim ţi-a dat dezlegare pentru nuntă.

— Iar adevărat, dar nu şi stelele. Francisco, magul florentin, a descâlcit, pândind cerul vreme de nouă nopţi, că nu mi-e îngăduită, până la cules de vii, decât însoţire de târgovăţ oarecare. Nu serbări şi veselie pentru tot norodul, nu oaspeţi-capete încoronate, nu focuri şi benchetuială. Chiar şi Brâncoveanului i-am cerut să nu fiu întâmpinat cu alai, ci doar de slujitor de mare credinţă.

— Aşteaptă Brumărelul.

— Mi-e peste putinţă, Mihail. Mi-e dragă Smaragda şi, de un an, nu-i clipă să nu mă gândesc la ea. Şi socot că şi acesta-i semn ceresc: Smaragda se află la Bucureşti, şi tot acolo se tine soborul cârmuitorilor din Balcani, pus la cale de Cancelaria Neagră. Binecuvântate fie amândouă!

Vrăjmaşul, într-adevăr, nu dormea şi, de două ori, până a păşi pe pământul Valahiei, puţin lipsise ca Măria Sa,

cneazul, să nu bea cupa morţii.

Dintâi, se întâmplase la Lujnya, un sat de pescari aflat pe malul Dunării. Intrând în biserică, spre a se ruga Sfântului Neculai, ocrotitorul creştinilor ce se urnesc la drumeţii pe firul apei, o bârnă grea se desprinsese din bagdadie, prăbuşindu-se în altar. Cneazul, carele aprindea lumânare, fu vătămat doar la mână. Clipita norocoasă i-o datora lui Duro. Acesta, auzind zgomot ciudat, îl trăsese iute şi cu nădejde, smulgându-l morţii.

Zadarnic dărăciseră apoi podul şi clopotniţa, întreaga biserică. Hainul pierise ca umbra, urmă lăsând doar glodul ciubotelor şi rană adâncă în lemnul bagdadiei, acolo unde mâna vrăjmaşă descopciase bârna.

Neavând vreme de zăbovit, cneazul lăsă ticălosul neprins, lepădă bisericii spre mulţămire o pungă de galbeni, se închină de drum lin şi urcă dimpreună cu Duro pe corabie.

Primejdia îşi arătă încă o dată colţii în crucea nopţii, când, răpus de căldură, Alexandru se preumbla pe punte. Un hanger zvârlit din spate spintecă bezna şi trecu vâjâind pe lângă urechea cneazului, înfigându-se în timonă. Şi iarăşi ticălosul rămase nedibăcit, căci Duro, temând o a doua încercare de răpunere pe vas, nu se zorise a alerga în urma paşilor ce piereau pisiceşte, la capătul punţii.

Sfătuind mai apoi cu cneazul, de un lucru se arătă încredinţat: ticălosul fie era venetic, fie îşi dobândise învăţătură de ucigaş pe meleaguri streine.

— O dovedesc hangerul persienesc cu limba în mai multe muchii şi ţinta. Duşmanul socotise să-ţi străpungă ceafa şi nu spinarea. Asemenea omorâre săvârşesc doar lotrii din Florintia. Meşteşugul cere ani de străданie, ochi bun şi mână iscusită.

Cneazul Alexandru şi slujitorul Domniei sale dădură într-aceeaşi clipă bineţe şi soarelui, şi meleagului valah. Zorile, smulgând vălurile nopţii, le deslușiră malul năpădit de verdeaţă al Brăilei. Peste acoperişurile cu ţigle roşii ori

ocrotite sub cuşmă de stuf, stăpâneau turlele argintii ale bisericilor.

Doar ce se depărtaseră de chei, neapucând încă să încalece când, pe uliţă dosnică şi pustie, li se înfăţişă un bărbat vârtos, smead, cu licărire neastâmpărată în căutătura păcurie. În strai de paladin din ţările de mijloc ale Evropei, ducea de dârlogi un bidiviu de soi cu şa bogat împodobită. Tot asemenea, cele două junghere şi pumnalul ce se zăreau la brâu erau scule scumpe, de senior. Bărbatul, sfredelind împrejurimile cu privirea, se lăsă într-un genunchi şi făcu închinăciune adâncă.

— Măria Sa Vodă Brâncoveanu urează cneazului Alexandru al Serbiei bun venit în Ţara Românească. Mi-s Radu Andronic, logofăt, şi poruncă am să te însoţesc până în cetatea de scaun, alungând primejdia din cale.

Scoase din brâu carte pecetluită, pentru a-şi adeveri spusele. Cneazul cercetă îndelung peceţile verzi înainte de a ie smulge. Duro cerceta chipul logofătului valah. I se părea de nepătruns.

Curând se pierdură în zare, trei călăreţi stârnind colbul drumului. Duro, după semn tainic făcut cneazului, gonea în urmă, la câţiva stânjeni de stăpânu-său.

Pe buzele valahului alunecă un zâmbet.

CAPITOLUL V

În conacul vornicesei Ileana Dumşa zaiafetul se afla în toi. Întreg Bucureştiul boieri şi târgoveţi se deprinsese a pomeni despre hurdubaia din capul Podului, ca despre casele vornicesei, căci dumnealui, vornicul, capuchehaia lui Vodă Brâncoveanu la Viana, arar păşea hotarul Valahiei.

Jupâneasa Ileana, socotită cea mai chipeşă muiere din cetatea de scaun, se afla, la vremea aceea, în crucea tinereţii, răsărită şi mlădioasă în boi, se înveşmânta în straie papistăşeşti, ori, gândind la anume pereche de musteţi ce se cereau răpuse, în văluri scumpe de împărătiţă păgână. Căutătura mai cu seamă îi era neasemuită: ochii codaţi aveau străvezimi de apă, prospeţimea mugurilor, străluciri smaraldine.

Muiere nărăvaşă, lăsată în voia ei de bărbat, acesta, dobândind pe lângă poverile bătrâneţii şi înţelepciune, ducea trai slobod, grijind doar să nu stârnească prea din cale afară urgia Doamnei Marica. Anume zaiafeturi, născocite pentru prieteni puţini şi cu nod la limbă, se petreceau la moşiile din Copăceni, Sânzieni ori Sălcii, slugile fiind năimite cu parale multe pentru credinţă mare.

Deşi târgul zvonea – care uliţă n-are ochi şi urechi, şi ce conac n-are ziduri de sticlă? – despre unele patimi neîngăduite ale Ilenei, Domnia sa nu avusese niciodată de îndurat nici osândă, nici dispreţ.

O îndrăgeau deopotrivă căftăniţii şi calicii, târgoveţii de orice hram. Îi hărăzise cerul tot daruri ca mierea: era veselă, unde-i strălucea frumuseţea strălucea şi soarele,

alungând mâhniciunea, miloasă şi cu pungă îndestulată, fără baiere.

În seara aceea de cireşar, lumina sfeşnicelor mari, aduse din Florintia, Sibiu şi Augsburg, şi a candelabrului cât roata carului de la Danzig vestea uliţelor ce se gătiseră de noptat petrecere aleasă.

În cămara cea mare, sofalele şi divanele gemeau sub povara covoarelor persieneşti. Se aflau de toate soiurile, de la cele mititele – tapetta parva, cum le zicea jupân Del Chiaro – până la cele ortomane, măsurând peste douăzeci de coţi. Puzderia pernelor mici înveşmântate în catifele şi broderii de aur, migălite la Bursa şi Skutari, îmbiau la odihnă dulce, în vreme ce muzicile şi glasul lui Vasile Păun îmbiau la veselire zgomotoasă şi dănţuială năpraznică.

Se aflau de faţă generalul Kirillof, pârcălabul Alecu Suţu, trimisul Moldovei, câţiva boieri prea-bine ştiuţi de petrecăreţi zăluzi şi chemaţi într-adins spre a ţine în fereală căpeteniile şi a lega târgul la ochi; cine ar fi prepuit că la întâmpinare de tainã sunt poftiţi bezmetici a căror mână dreaptă deprinsă-i doar cu bărdaca, iar cea stângă cu luleaua, ca dumnealor, clucerul Negoescu, vornicul Mihuţ Arvinte, boier Şipote cel tânăr şi alţii asemenea?

În ungherul dumnealui, logofătul Radu Andronic cerca să-şi stăpânească mânia. Împotriva obiceiului, căci iubea veşmintele albe, se afla în strai pâcliu, şi doar jungherul cu plăsele bătute în rubine îi trăda făptura, rezemând cotlonul perdeluit de lângă uşă. Ochii îi străluceau primejdios, din buzele de ibovnică rămăsese aţă streşinită de mustaţă subţire. Pândea apropierea vornicesei, simţindu-se năpădit de oştire de draci. Ar fi smuls-o de coadele castanii şi ar fi supus-o gârbaciului, în văzul uliţei.

Ileana Dumşa păşea însă plină de veselie printre oaspeţi, avea zâmbet şi vorbă dulce pentru fiecare, gazdă fără cusur şi „plină de graţie“, după cum nu o dată o preţuise contele de Férriol.

În rochie de taftă verde ca smaragdul, despicată adânc la piept, de i se bulbuşaseră ochii generalului muscal şi nici privirea pârcălabului moldovean nu cerceta mai sfios, Ileana când luneca şerpeşte, când plutea fluture nevinovat, părând a nu lua în seamă că ispitele risipite aprind lucori primejdioase în ochii oaspeţilor.

„Drăcoaica-i neînfricată, chibzui Andronic înciudat. Muiere singură în liotă de bărbaţi şi nu se teme să le aţâţe jăratecul din inimă şi pântece. De ajuns unul să cuteze şi-o doboară toţi…“

Desprinzându-se din perdele, logofătul se apropie, întâmpinat cu chiot de bucurie, fiind cunoscut de mai toţi oaspeţii. Cu boierii valahi petrecuse încă din pruncie, iar la curtea ţarului, ori a lui Antioh Vodă, se înfăţişase nu o dată, cu solii din partea Brâncoveanului.

Generalul Kirillof, bărbat voinic şi bălai, cu privire albastră şi musteţi bătăioase, îl îmbrăţişă şi, nescăpându-l din strânsoare, îi vârî cu de-a sila în mână cupă cu votcă muscălească.

Înviorat, Vasile Păun, dascălul de la Biserica Vergului, se porni a cânta îndrăcit. Cobzele şi lăutele ţiganilor scoteau scântei şi oaspeţii, urniţi de pilda lui Kirillof, începură a frământa în ciubote covorul de Ispahan.

Radu Andronic, folosindu-se de răgaz, o trase pe vornicească în săliţă apropiată.

— Mai domol, logofete, mâna mi-i încă de trebuinţă.

— Altceva ţi-i de trebuinţă!

Ileana zâmbea leneş, cu privire şi zâmbet doldora de ispite. Cu vreo câţiva ani în urmă, se avuseseră bine, şi amândoi îşi aminteau de o vară întreagă petrecută la Sânzieni. Moşia de zestre a Ilenei, de pe malul Argeşului, le ocrotise dragostea năvalnică. Soarta le croise însă cărări ce nu ţineau alăturea şi se despărţiseră în pârgul toamnei, când perele de aur şi strugurii brumării vestesc că serile dulci de vară s-au călătorit. S-au fost pornit fiecare în lumea lui, fără lacrămi şi fără obidă. Pricepeau că vieţile nu li se

pot împleti, că slujba logofătului şi rosturile jupânesei nu le îngăduiau a încărunţi dimpreună, făcând socoteli amărăluţe la gura sobei: iacă, un an mai mult, o măseluţă mai puţin.

Şi pentru că între dumnealor nu se iscase pricină de dihonie, rămăseseră prieteni buni, rezemându-se la orice prilej.

— Ce mi-i de trebuinţă?

Glasul logofătului răbufni mânios:

— Minte şi joardă pe spinare despuiată.

Dumşoaia râse dezmierdat:

— Dacă gârbaciul e mânuit de logofătul Radu Andronic, zoresc a-mi lepăda straiele, fără a mai chema roaba… Dar care ţi-e oful, logofete?

— Te-am rugat să-l găzduieşti pe Kirillof şi nu să întinzi ospeţe care cheamă luarea aminte a oştirii de iscoade ce împânzesc Bucureştii! Casa-i mai luminată decât sfânta mitropolie în noapte de Înviere şi prin fereştile căscate pătrunde şi desluşeşte chiar şi căutătură de orbete. Înainte de a se crăpa de ziuă, până şi ultimul cloţan va şti că Kirillof şi Suţu se află în Bucureşti. O faci într-adinsul ori ai bolunzit?

— Nu fi îngrijorat, Radule, şopti muierea. Ştii că-ţi voi fi totdeauna alăturea şi mai bine mă lepăd de mormântul tatei decât să te vând pe tine.

— Şi atunci?

— Prinţul e oştean priceput, dar n-are glagore diplomaticesc. Înfrângându-ţi povaţa şi, în ciuda rugăminţilor mele, la prânzul cel mititel a poruncit rădvan deschis şi, în strai de general, a străbătut Bucureştii de-a răsăritul, de-a apusul, de-a curmezişul. Socoate, în mintea-i îngâmfată, că nu-i spre cinstea unui slujitor al armelor să stea în fereală, ascunzându-se cârtiţă între poale de muiere. Dispreţuieşte iscoadele de orice fel, căci „nu-i viteaz acela care izbeşte pe la spate“.

— Hm, făcu logofătul, pot ghici lesne ce gândeşte despre mine. Minte îngustă de războinic ce pune iscuseala flintei

mai presus de a căpăţânei.

Ciudat i se păru însă logofătului că rigă de seamă, precum ţarul Petru, nu-şi cunoştea dregătorul ori, cunoscându-l, îi încredinţa slujbă la sfat de taină. Preţul şi însemnătatea iscoadelor dibace se cunoşteau din vechime, acestea hotărând soarta multor războie. Aflători iscusiţi aduseseră izbânzi chitaezilor, cartaginezilor, perşilor, fenicienilor, puseseră lauri pe fruntea lui Filip de Macedonia şi a feciorului său, vestitul Alexandru.

— Atunci, urmă vorniceasa, mi-am zis că, de vreme ce generalul umblă cu clopot la ciubote, să zvârl colb în căutătura târgului, dovedind cu petrecere zornăitoare că rusul n-a poposit în Bucureşti având rosturi tainice, ci îndreptându-se spre Paris, capuchehaie a lui Petru. M-aş fi sfătuit cu tine, dar de negăsit ai fost, deşi am trimis trei răvaşe în uliţa Sfinţilor Apostoli.

— Mda, mormăi logofătul. Şi pe pârcălab de ce l-ai poftit?

Dumşoaia râse:

— S-a poftit singur, aflând că Kirillof e la mine. Chibzuiesc că avea să-i îndrepte cuvânt de la Vodă Antioh. Au sfătuit vreun ceas singuri, înainte de ospăţ.

Radu Andronic îşi repezi pumnul încleştat în zidul cămării.

— Bun înţeles, neghiob la neghiob trage şi, din doi prostolani, am izbutit o păreche de bobletici!

— Conu’ Alecu chibzuieşte că nu l-a citit nimeni. După cum ai văzut, a pus strai mincinos, de călugăr franciscan.

— Mintos nevoie mare! Ai străbătut Evropa, Ileana. Ai zărit tu vreodată franciscan neîncins cu frânghie albă şi încălţat cu ciubote de oştean? Başca podoabă de musteţi moldoveneşti, fără păreche în şapte meleaguri.

— Evropa am străbătut-o, zâmbi drăcoaica, dar căutătura mi-a zburătăcit după chipuri mai norocoase decât sutane pâclii, forfotind de păduchi.

Logofătul nu-i mai ţinea seama cuvintelor, apăsat de grijile dumnealui.

— Şi dac-ai chemat tot fluieră-vântul din târg, cum de-l ocolişi pe Fărcăşan? Acela vârfuia adunătura.

— Nu-i chip să-i zăreşti nici umbra. La răvăşelul meu, slugile mi-au fost răspuns că gămanul s-a pornit în zori, dimpreună cu Chirică, dar încotro, nu s-au mărturisit.

Radu Andronic simţi ac în inimă. Pe Ioniţă nici mânat cu flinta nu l-ai fi desprins din iatac până la spânzuratul soarelui în răscrucile cerului. Gămanul, meliţă de fel, n-avea buzele cusute, căci dacă în gura deschisă intră muştele, cea închisă zăticneşte ţucsuiala. Deci, îşi zise Andronic, amarnică pricină îl mânase pe drumuri odată cu zorile şi amarnică taină îi zăvorâse limbuţia.

Gânduri neguroase îi năpădiră întreaga fiinţă, vopsindu-i obrazul. Ileana Dumşa îl aţinti cu teamă:

— Ce te apasă, Radule?

Logofătul o privi lung, de parcă nu i-ar fi priceput cuvintele:

— Primejdia. O simt în tot locul, ori încotro aş cerceta. Arătă spre cămara alăturată, unde viersul ţambalului se împletea cu cel al cupelor: Rusul îi furtunatic şi nechibzuit, Suţu, prea încrezător în reazămul şi prieteşugul ţarului pentru Antioh. Iacă cei din urmă oameni alături de care poţi izbândi în slujbă de taină.

Vorniceasa cercă a-i zgâlţâi voinicia:

— Prea le mânjeşti cu dohot, logofete. Pesemne ai zi posomorâtă. Încredinţată sunt că, şi de astă dată, vei izbuti a-i zădărnici pe vicleni şi haini. Eşti din neamul celor ce nu cunosc înfrângere.

Radu Andronic zâmbi amărăluţ şi-i dezmierdă uşor obrazul catifeliu:

— Cu noroc statornic şi lanţ de biruinţi fără abatere n-a fost dăruită nici o fiinţă omenească. Ne străluceşte steaua o vreme, cât vrea Dumnezeu şi-apoi, tot în zi hotărâtă de El, apune…

Un zgrepţănat de şoarece întoarse capul Ilenei Dumşa. Dădu la o parte perdeaua şi un slujitor împovărat de ani, ce

îmbătrânise la curţile boierilor Dumşa, făcu închinăciune.

— Iertare… La porţile noastre se află Ilie, milogul din mahalaua Calicilor. Doreşte să se înfăţişeze fără zăbavă dumnealui, logofătului.

Cuprins de presimţiri neguroase, Radu Andronic reteză încăperile conacului şi, într-o clipită, ajunse în ogradă.

Ilie, orbul, iscoadă de mare preţ ţintuită la zidurile Bisericii Sfânta Anastasia, veghind cu străşnicie hotarul Bucureştilor, veni cu paşi mari în întâmpinarea logofătului.

Slujitorul vornicesei rămase în prag, ţintuit de minune. Se cruci, ridicând privirea spre cer:

„Mari sunt minunile tale, Doamne! Iacă orb ce vede pe beznă neînstelată mai desluşit decât cele pisici!“

Logofătul îl trase pe milog spre mijlocul grădinii, lângă fântâna ridicată pe loc pleşuv, neîmprejmuit de copaci ori tufişuri de trandafiri. Voia a zări limpede împrejurimile, fără a teme umbre pândind după trunchi de arbore, ori te miri ce umbră amăgitoare. Mai scrută o dată întunericul şi întrebă zorit:

— Ce-i, Ilie?

Calicul îşi ridică buzele spre urechea lui Andronic:

— Machidon, slujitorul Domniei tale, vesteşte că Măria Sa Alexandru a poposit cu bine în Valahia.

— Slavă Mântuitorului! răsuflă Radu Andronic.

— Nu te pripi la bucurie, logofete, căci nu-i întreagă.

— Ce s-a întâmplat?

— Iscoada vrăjmaşului s-a dovedit mai iute decât Machidon şi ceilalţi slujitori năimiţi la Brăila. Ticălosul l-a întâmpinat pe cneaz dându-se, desigur, drept trimisul lui Vodă şi aducându-i încredinţări mincinoase. Pe care anume cărări viclenite şi primejdioase l-o fi îndemnând acum, Dumnezeu ştie!

Inima logofătului îi fărâma pieptul cu lovituri de baros.

— Şi Machidon? Ce dracu’ drege Machidon?

— Le-a pierdut urma.

* * *

Ioniţă Fărcăşan dădu buzna în conacul boierilor Filipescu pe rouă nescuturată, vârând în sperieţi slugile, orătăniile şi dulăii mahalalei, vrăbiile care se lepădaseră de somn, ciripind bineţe zorilor harnici.

Fărcăşan îşi îngăduise năvală tătărască, având ştiinţă despre rosturile casei. Spătarul Vasile, părintele lui Gheorghiţă, se afla cu trebi în Moldova, iar mumă-sa, jupâneasa Raliţa, pe o moşioară din cotul Jiului. Fiind dumneaei plăpândă şi mereu zăcaşă, îşi petrecea întreaga vară departe de vipia şi larma Bucureştilor, bucurându-se de răcoarea răchitelor, în răsuflarea curată a dealurilor argintii.

Gheorghiţă zăcea în iatac şi, după umbrele vineţii ale chipului şi grămada de lulele stinse, se ghicea lesne că nu pusese geană peste geană.

— Frăţioare, izbucni Ioniţă, tot o apă de alergătură şi tulburare, mare năpastă!

Flăcăul îi azvârli privire rătăcită şi săltă din umeri. Ioniţă îi era drag, dar de nădejde doar la veseliri şi zaiafeturi. „Năpastă mare!“ Dumnezeu ştie cu ce năzbâtie îl cearcă iar Satana şi cată tovarăşi pentru a o izbuti cât mai gogonată, spre petrecerea târgului. Fluşturatecul era din soiul norocoşilor cărora nu li se întâmplă într-o viaţă bucluc mai mare decât poloboace lovite de secetă…

Fărcaşan însă nu-i luă în seamă nepăsarea.

— Ticăloşii pun la cale nuntă haină, frăţioare! O vând pe Smaragda sârbului cela cu înfăţişare de casap. Adă-ţi numa’ aminte că, în anul ce a trecut, cât a zăbovit în Bucureşti, tot ploaie şi zloată am îndurat. Dovadă că şi firii îi e urâtă făptura veneticului.

Glăsuise repede, măcinându-şi cuvintele moară zăludă şi acum, îndoit atât cât îi îngăduia pântecele, cu mâinile

răşchirate şi ochi cât blidele, pândea chipul lui Gheorghiţă. Ură şi durere năprasnică se înfipse în ochii albaştri ai lui Gheorghiţă, înecându-i în păcură.

— Ştiu, Ioniţă.

— Ştii?! se minună gămanul.

— Ştiu. Aseară am primit răvaş de la Smaragda. Puţine cuvinte, dar nu-ţi trebuie multe pentru a afla veste năprasnică. Jalea şi bucuria dintr-o răsuflare se slobod…

Îl podidi plânsul.

— Până aici îi aud vaietul de ciocârlie rănită.

Fărcăşanul căscă ochii:

— Ciocârlie?! Care ciocârlie?!

Îşi zise că, de durere, Filipescu îşi rătăcise minţile, de vreme ce-l ţineau şalele acum de păsările cerului. Nu mai aşteptă răspuns şi-l trase de mâneca halatului.

— Scuturã-te, Gheorghiţă! Nu m-am sculat pe lună rânjită ca să te ajut să oftezi… Or, adăugă cu inima îndoită, gândeşti să te dai înfrânt.

Flăcăul îşi smuci capul ca un bidiviu nărăvaş.

— Ce va să zică înfrânt? S-o lepăd sârbului pe Smaragda?

I se anină de umeri şi-l zgâlţâi până când ochii Fărcăşanului începură a se hâţâna în găvane mai abitir ca limba ornicului cel mare al palatului domnesc.

— Niciodată, Ioniţă! Niciodată! I-am zis şi Smaragdei! M-oi lua la trântă cu Vodă, cu Satana, ba şi cu Dumnezeu! Aici sau pe cea lume, după cum or porunci sorţii, dimpreună şi în veci vom fi!

Chirică îşi vârî nasul prin crăpătura uşii. Deprins rău, slugă dezmierdată, îşi îngăduia îndrăzneli care-l veseleau pe Ioniţă, dar nu o dată stârneau mânia boierilor pătrunşi de canoane. Mulţi, zădărâţi de obrăzniceala slugii, puseseră mâna pe gârbaci şi doar limba cea dulce a Fărcaşanului, pe deasupra şi îndrăgit de prieteni, izbutise să le abată turbăciunea.

— Îngăduit fie-mi, cuvântă Chirică din vârful limbii şi primenindu-şi vorbele – era încredinţat că a deprins graiul boieresc – a chema luarea aminte a cinstitelor feţe că voroava domniilor lor răzbate până în uliţă. Aflându-mă slujitor de taină al conului Ioniţă Fărcăşan – îşi înălţă nasul – şi rămas pândaş la aceste uşi, îndrept rugăciune ca cinstiţii boieri să-şi strunească glasul, pentru a nu hrăni urechi vrăjmaşe.

Gheorghiţă se holbă:

— Ce vrea ăsta?

— A glăsui în şoaptă, desluşi Fărcăşan. Fereştile-s deschise, noi urlăm iar, vorba lui, urechi lungi sunt destule. Gândul îi e cinstit, doar că n-are ighemonicon.

Chirică, fălindu-se mult cu purtarea-i aleasă, cârti îmbufnat:

— Pildă am luat de la Domnia sa, logofătul Andronic, carele tot slujitor de taină se află: la vreme de primejdie, dai buzna a o vesti, fără clipă de zăbavă.

Fărcăşan, deşi împovărat de griji, izbucni în râs:

— Măi netotule, cutezi a te alătura logofătului?!

— Şi pe Domnia ta lui Vodă! Amândoi aveţi sfetnici de nădejde, adăugă Chirică, aceştia nefiind niciodată de prisos.

Gheorghiţă nu-l asculta, zăticnit în gândurile dumnealui, iar Ioniţă, zorit, îi curmă vorba scurt, ridicând mâna. Sluga amuţi, dar cu mulţămire în suflet. Avusese ultimul cuvânt şi făcuse rânduială, statornicindu-şi locul lui în lume: slujitor de taină la curţile Fărcăşanului, şi nu argat, rândaş ori altă slugă netrebnică. Acum şovăia însă: nu ştia dacă boierii îl vor îngădui la sfat, dar nici nu-i venea să părăsească odaia. Se trase într-un cotlon, făcându-se mititel.

Filipescu se preumbla prin cămară, fiară cuprinsă de turbăciune. Ioniţă îl prinse de pulpană.

— Ci stai locului, creştine! Te-ai gândit cum ieşim din necaz?

— O fur la noapte. Îs înţeles cu Smaragda.

— Cum? Gândeşti că namila ceea ciufută de Cerchez o ţine pe fiică-sa în paneraş aninat de gard, spre a o culege tu? Încredinţat fii că şapte ori şapte lacăte o zăvoresc!

— Mi-am adunat toţi slujitorii. Dimpreună, cu topoare, flinte şi suliţi vom năvăli asupra porţilor sale. O smulgem gâzilor pe Smaragda, o salt pe cal gata înşeuat şi luăm drumul Braşovului.

Oftând, Ioniţă se lăsă, pe spatele sofalei:

— Neghioabă socoată, fătul meu. Dintâi, n-apucaţi să vedeţi hotarul Bucureştilor, şi străjile Brâncoveanului vă şi arcănesc. O asemenea hărmălaie, în miez de noapte, îţi caţără tot târgul în spinare. Apoi, la o ispravă ca aceasta, carele răzvrătire şi hainie fără seamăn se va chema – furt de fecioară, nesocotirea voinţei lui Vodă, başca morţii semănaţi în drum – pas de veţi mai dobândi vreodată îndurarea Brâncoveanului.

Fălcile lui Gheorghiţă mestecau venin şi mânie:

— Ai alt gând?

— Am.

— Avem, îndrăzni Chirică din ungherul dumnealui, căci dimpreună am sfătuit.

— Ci vorbeşte, Ioniţă!

Fărcăşan îşi duse degetul la gură, se ridică şi, tiptil, cu spinarea şi genunchii îndoiţi a taină, închise ferestrele, le perdelui, zăvorî uşa şi scotoci în soba pântecoasă.

— Nu fi capiu, măi omule! strigă nerăbdător Gheorghiţă. N-avem iscoade în casă!

Fărcăşan găsi pildă înţeleaptă:

— Ţii câine în toată ziua la curte, dar o dată te calcă hoţii! Până acum te-a ferit cerul de haini, dar nici tu nu le-ai stat în cale. Şi ţi-oi mai spune că eu unul m-am şi vârât în bucluc până la subsuori. Zorit de vreme, am săvârşit ispravă năzdrăvană înainte de a sfătui împreună. Uite la ce am chibzuit, Gheorghiţă… Joi ce vine sunt Sfinţii Petru şi Pavel… Ci vino mai aproape, şopti, căci taina-i straşnică.

Fără a fi poftit, se apropie şi dumnealui Chirică. Şopotiră vreme îndelungată în jurul mescioarei pe care se iscară la o vreme şi bărdăcuţe cu ţucsuială.

Sfatul dumnealor se isprăvi spre chindie. Şi acest sfat, alcătuit din trei zănateci, avea să strâmbe socotelile domniei, să le încurce pe-ale altora, să primejduiască viaţa logofătului Andronic, să răsucească mai într-alt fel un firicel de istorie.

* * *

Amarnic se înnegură logofătul Andronic aflând veştile milogului din mahalaua Calicilor. Vrăjmaşul care-l prinsese în capcană pe cneaz nu putea avea decât două ţeluri: fie să întârzie sosirea sârbului la Bucureşti, fie – şi aceasta o temea Andronic cu osebire – gândea să-i curme zilele.

Iar ticălosul, socotea dumnealui, se arăta mai viclean decât nouă vulpi, căci nu-i lesne a-l îmbrobodi pe Ilie Machidon, răzeşul din Chipriana, a-i trece pe sub nas fără urmă, a-ţi dosi umbra, făptură nevăzută. Logofătul îşi cunoştea bine slujitorul. De zece ani, când slujbele încredinţate de Brâncoveanu se arătau anevoioase, poruncind într-aceeaşi oală vlagă, iscusinţă, voinicie şi două perechi de braţe, la cuvântul îndreptat de Andronic, Machidon îşi părăsea muierea, pruncii şi moşioara de pe malul Milcovului, înfăţişându-se de fiecare dată cu vrednicie. Răzeşul se afla de felul său isteţ, cutezător, iutac la gând şi plin de credinţă. Şi-apoi, într-atâtea hălăduieli de primejdie, mereu în dreapta logofătului, deprinsese – vorba grecului – praxisul iscoadei pricepute.

Iacă încă una care-l zvârlea gândurilor negre pe Radu Andronic. căci dacă-i adevărat că orice naş îşi are nănaşul, la o adică, nu-ţi vine la socoteală când vorbele îşi dovedesc temeiul. Închipuindu-şi despre Machidon că ar putea veni

de hac până şi vicleniei lui Mamon, acum, văzându-l păcălit, socotea înzecit iscuseala vrăjmaşului.

Zăticnindu-şi cea dintâi pornire, şi anume de a încăleca vânteş şi a se porni spre Dunăre, hotărî să mai aştepte până a doua zi veste nouă de la Machidon.

Grijă mare îi stârnea şi zănatecul de Ioniţă Fărcăşan. Petrecere cu zurgălăi de la care acesta să lipsească ar fi pus şi un neghiob pe gânduri. La curţile gămanului, însă, stăpâneau beznă şi linişte, cum nu se pomenise de la ridicarea zidurilor acestor case, toţi Fărcăşenii, până la răsbunici îndepărtaţi, fiind cheflii năprasnici, împăraţii petrecăreţilor din târg.

Un argat cu faţa încleiată de somnul greu al beţivanului – în târla Fărcăşanului slugile trăgeau la măsea ca şi stăpânul, doar că aveau cheile de la altă pivniţă – se ivi după chemări îndelungate. Se clătina în ciubote şi tot astfel fanarul cu flacără şubredă.

N-avea ştiinţă încotro se pornise stăpână-său şi nici vreo vorbă nu lăsase pentru oarecine. Atâta poruncă slobozise, aceeaşi dintotdeauna: să ferească acareturile de vreun foc, flăcăraia fiind singura spaimă a boierului, unde temea mânia cerului, şi asemenea, să păzească pivniţele, aici temând nesaţul tâlharilor beţivani.

Toate acestea logofătul le aflase încă de la vorniceasa Dumşa.

Neastâmpărul – cugetul îi şoptea că Ioniţă pune la cale ispravă de pomină – îi dădu brânci spre conacul Filipeştilor. Gheorghiţă îl întâmpină cu ochi arşi de nesomn. Logofătul îi strecură privire scurtă şi o luă de-a dreptul:

— Unde-i Fărcăşan?

Flăcăul, cu gura iască şi fiere, săltă din umeri:

— În miez de noapte, logofete! Ciudat ceas pentru venit în ospeţie.

— Dacă te-am trezit, te culci pe partea cealaltă. Gheorghiţă, nu-mi vorbi cu două limbi, ci zi-mi cinstit unde se află zănatecul?

— În iatacul Domniei sale, chibzuiesc. Şi de n-o fi acolo, în vreo crâşmă căci, har Domnului, de tuneluri îs năpădiţi Bucureştii ca bârsana de păduchi şi, de nu-i nici acolo, cercetează-l în poale la vreo leliţă.

Privirea îi era tot cotită, iar cuvintele musteau de mânia omului care minte; care minte cu temei, căci fiecare le ştie pe ale lui, iar pe „Domnia ta te poftesc să nu te mai vârî în ograda şi blidele mele, ci vezi-ţi, rogu-te, de tălică…“

Logofătul îl scutură de umeri cu mânie, iar Filipescu chibzui: „Iacă încă unul care-mi face măselele să clopoţească…“

— Gheorghe, acum nu-i vreme de şagă. Spune-mi cu ce blăstămăţie ţi-a ameţit minţile Fărcăşan! Bagă de seamă, dacă-ţi trece cumva prin minte să întorci socotelile Brâncoveanului, descăpăţânarea ţi se va părea dulce osândă.

— Orice osândă-i prea dulce, faţă de jalea ce m-apasă.

— Ştiu, Gheorghiţă, rosti cu glasul înmuiat de milă Radu Andronic. Încearcă doar să gândeşti că, peste un an, vei simţi altfel, şi iar altfel peste alţi cinci. Căci acesta-i rostul vremii, să uşureze povara. Eşti tânăr şi ţii dinainte zeci de potecuţe, spre zeci de inimioare fragede. Pe nici una n-o va chema Smaragda, chibzuieşti, dar iarăşi trebuie să cunoşti că, dacă aducerea aminte îmbujorează chipurile cândva îndrăgite, ea este însoţită şi de uitare; şi uitarea face loc altor bucurii.

Flăcăul îl cercetă cu o privire amară:

— Ţi s-a dus vestea de înţelept, logofete, dar vezi că nu tot creştinul are simţirea şi inima încăpătoare a lui Radu Andronic. Când la fiecare răsărit de lună baţi la altă portiţă, lesne-i să filosoficeşti despre uitare şi sodom de muieri, prea dornice a te ferici. Eu mă aflu dintre aceia care îndrăgesc o singură făptură întreaga viaţă!

— Aceasta, zâmbi logofătul, să mi-o spui la barbă albă.

— Oi face-o, de mi-o dărui cerul zile…

Socotind că-l ameţise de-ajuns cu vorbe deşarte, slăbindu-i luarea aminte, logofătul întrebă pe neaşteptate:

— Ce-aţi pus la cale, Gheorghiţă?

Căutătura flăcăului tresări, dar îşi luă repede seama:

— Plec în bejenie, logofete. Mai zăbovesc o zi, două spre a-mi rândui treburile şi îmi iau rămas bun de la uliţele prunciei, de la toate ce mi-au fost dragi, şi voi cerca să mă rătăcesc printre veneticii de altă credinţă.

— Înţeleaptă hotărâre, rosti Andronic privindu-l mereu lung. Meleagul străin îi leac bun, tămăduind fără greş bolile cugetului. Înţeleaptă, doar să nu fie făţarnică… Uită-te la mine, Gheorghiţă, şi juruieşte-mi că nu mă amăgeşti!

— Poţi să-mi faci încredinţare, Andronic.

Gheorghiţă jurui, socotind că legământul nu-i strâmb. Cu adevărat chibzuise să pribegească printre papistaşii republicilor italieneşti, ori în nemţime.

Dar nu singur…

Luna plină pironea noaptea în bumb de aur când, făcând cotul uliţei Sfinţilor Apostoli, îl ajunse din urmă zgomot harnic de copite.

„Călăreţ zornic la ceas târziu de noapte, gândi logofătul, pricină însemnată vesteşte…“

Se trase în umbra unui şopron, spre a afla hramul călătorului. După câteva clipe, se desluşi în lucoarea albăstrie a nopţii de vară bărbat mărunt, aplecat mult peste coama unui bidiviu rotat.

— Machidon! strigă Radu Andronic.

Slujitorul trase de dârlogii armăsarului şi, într-o clipă, se afla cu ciubotele în pulberea uliţei.

— Mă pândeai, logofete?

— Nu, te aşteptam. Ce veşti ai despre cneaz?

— Osândeşte-mă, stăpâne, dar n-am izbutit să-i dibui urma. A pierit nălucă în cele patru vânturi.

CAPITOLUL VI

Călărind mereu în spatele cneazului şi al slujitorului brâncovenesc, Duro privea cu luare aminte priveliştile care se felureau pe măsură ce pătrundeau în adâncul Valahiei.

Se deprinsese ca în drumurile sale să pună mereu meleagul nou, chipurile oamenilor, cocioabele şi conacele, grădinile şi copacii alături de cele ale locurilor unde se născuse, căci, povăţuia o vorbă bătrânească, de vrei să-ţi cunoşti casa şi ograda, trebuie să mergi pe la vecini. Nimic nu se afla întocmai ca în Serbia şi, chiar de citea unele asemănări, deosebirile erau mai multe. De pildă, coşmeliile sârbului, cât de prăpădit ar fi bordeiul, erau iscate în piatră, iar cămările îngropate până la genunchi în pământ. Iarna, răsuflarea gliei e caldă ca limba de vacă, vara dăruieşte răcoare. Casa valahului îi scundacă, din chirpici, cu cuşma acoperişurilor mult tuflită pe sprânceana ferestrelor. Grădini cu belşug de flori şi verdeaţă glăsuiesc despre bogăţia ţarinei; ogrăzile sârbilor sunt pleşuve, trandafirul ori zambila işcându-se anevoie din stâncă. Da, cu stâncă destulă i-a îmbelşugat Ziditorul, oamenii risipind-o şi pe uliţele cele mai sărmane. Jimblele rotunde de piatră, semănate pe toate cărările, uşurează povara călătoritului la vreme de iarnă ori vară, când glodul, zăpada sau colbul scârbă şi lăhămeţeală aduc drumaşilor cât de vrednici.

Mai băgă de seamă Duro că valahii sunt mari iubitori de frumos, dar şi neam mult cheltuielnic. Orice mărunţiş, oală, chenăruiala fereştilor, ştergarele, broboadele şi cămeşile oamenilor erau iscusit împodobite cu risipă de vopseluri şi

bagatele scumpe. Muierile, tinere ori vârstnice, se purtau cu marame din ţesătură aleasă, arnicii stropeau toată pânza, şiraguri de hurmuz le jucau la gât şi cercei grei, de aur ori argint, la urechi. Le plăceau ciuboţelele din piele moale, răsurie sau şofranie, iar bărbaţii mânuiau pumnale cu plăsele încrustate.

În toată această vreme, însă, Duro nu-l slăbea din ochi pe dregătorul domnesc ce le desluşise că se cheamă Radu Andronic. Avea o căutătură piezişă, cu iuţimi de lăcustă, care-i amintea de boscarii iarmaroacelor italiene. Nu părea cumaş de soi, ci, mai repede, lotru mărunt care şterpeleşte cu degete dibace pungile muierilor, când toantele cască gura la pehlivanii bilciurilor. Şi-apoi, îi tot simţea o grijă care nu-l părăsise o clipă de la începutul drumului. Pe-aceasta, ce-i drept, o puteai citi în mai multe feluri. Dregătorul domnesc temea poate clapce ori înfruntarea pe faţă, din partea iscoadelor tocmite de şalvaragii…

— Unde-ai deprins graiul sârbesc? întrebă cneazul Alexandru. Vorbeşti slobod, limba ţi-e deznodată.

— Mi-s născut în Banat, mărite. În pruncie m-am jucat cu sârbişori care au deprins şi ei românească, iar, flăcăi fiind, treceam ades hotarul cu neguţătorie de piele, aba, sare şi alte mărfuri.

Cneazul Alexandru dădu din cap. Acolo, în Banat, mărginaşii – valahi şi sârbi – ţeseau de când lumea negoţ vârtos şi felurit. Cupeţi de tot soiul, bogasieri, tarabagii şi toptangii, telali, coropcari, şătrari şi marchitani mişunau dintr-un meleag într-altul, alcătuind o lume pestriţă, de bazar osmanlâu. De acolo îşi rostuia mumă-sa, cnezina Ana, muiere cu pântece pofticios, caşul de Jimbolia şi pastrama de gâscă fragedă, mai moale ca untul…

Pătrunseră în hăţişurile unei cărări neumblate, strecurându-se anevoie printre copacii vârstnici. Crengile noduroase se îmbinau, împleteau boltă de verdeaţă şi răcoare, soarele opintind vârtos a-şi înfige suliţele în trupul pădurii.

Duro glăsui piţigăiat:

— Bag de seamă că ne-am abătut de la drumul cel bun.

— Am ales scurtătura, desluşi dregătorul Brâncoveanului.

— Eu unul, îl înfruntă Duro, socot că mai bună-i calea lungă decât colnice unde nu-mi văd spinarea şi umbra.

Valahul râse cu veselie:

— Eşti plin de luare aminte, jupâne, şi-aceasta totdeauna spre folosul stăpânului este. Am ocolit drumul mare unde iscoadele roiesc. Şi-apoi am poruncă, cu voia Măriei Sale cneazul, a vă ruga să înnoptaţi în loc tainic, pe o moşie neştiută a lui Vodă. Aici sunt găzduite feţele luminate şi dregătorii de seamă ai Valahiei, făpturi ce trebuie ferite de căutătura ticăloşilor.

Cneazul Alexandru căută ochii acestui „Andronic“. Omul i se părea de nici un fel, chip fără hram, pe care-l uiţi numai ce ai întors capul.

— Şi de ce, oare, nu ne urmăm drumul în noapte, trecând mai zornic hotarul Bucureştilor? Nu suntem osteniţi de lungă călătorie, ci de nerăbdare mare.

— Iertare, mărite, dar tot poruncii Domnului mă supun. Suntem siliţi a zăbovi o noapte spre a nu poposi în Bucureşti decât mâine, spre prânzul cel bun. Solie de osmanlâi – cam două sute de iatagane, spahii şi ieniceri –, ce se îndreaptă spre Viana, împovărează târgul. Vodă, spre ocrotirea Măriei Tale, temând te miri ce mişelie, pofteşte să-i vadă dintâi pe şalvaragii urniţi din Bucureşti şi numai apoi să te întâmpine cu bun venit.

Alexandru rămase câteva clipe pe gânduri. După cele întâmplate pe drum, anevoie mai făcea încredinţare vorbelor şi bănuia clapcă haină dinapoia oricărui copac. Dar tocmai de aceea se temea să nu înceapă a avea năluciri. Şi apoi, cercetase cu şapte perechi de ochi peceţile Brâncoveanului. Nu erau mincinoase.

— Bine, să mergem.

Duro îi urmă întunecat.

* * *

Lătratul câinilor şi vaietul porţilor mari răpuse somnul cucoanei Irina. Se afla mai singură în conac: boier Costache umbla după daraveli la via Corbu, iar Radu, lelea, de frunza frăsinelului şi incurile Brâncoveanului. Slugile, în afară de trei ori patru, se îndreptaseră spre moşiile Andronicilor, pentru muncile ţarinei. Pe timp de vară, boier Costache şi cucoana Irina zăvorau casele din Sfinţii Apostoli, căutând răcoare la conacul de zestre al jupânesei, de la Câmpina. De nevoile lui Radu, stând mereu sub porunca Brâncoveanului şi părăsind târgul doar cu slujbă, grijeau trei slugi. Dereticau cele două cămări rămase descuiate – iatacul logofătului şi o odaie de oaspeţi – şi încropeau merinde ce se sleiau în tingiri, apoi domoleau foamea calicilor care băteau la porţile conacului. Logofătul mânca arareori acasă, fiind oaspete îndrăgit al crâşmelor şi meselor boiereşti, dar jupâneasa Irina poruncise totuşi bucătăreală în fiece zi: „Un singur fecior am şi, de-ar fi o singură dată în an să poftească bucate de soi în casa părintească, acestea trebuie să i se pună dinainte, fără zăbavă şi în orice clipă.“

Muiere cu fire vârtoasă, din neamul Prisăcenilor, se ivi în pragul casei cu fanarul aprins într-o mână şi flinta în cealaltă. Se făcea totdeauna că dumneaei nu cunoaşte teama. „Nu mi-e frică de făptură omenească ori duh rău, nici de Vodă, nici măcar de Dumnezeu căci fără păcate mă cunosc…“

— Hei, voi de colo! strigă mânioasă. Cu gând curat ori cuget hain îmi necăjiţi somnul în răscrucile nopţii?

Îşi cunoscu însă imediat feciorul după râs, apoi, cu mai puţină bucurie, trupul de ţipar al lui Ilie Machidon. Nu că nu i-ar fi fost drag slujitorul. Îl ştia de mare credinţă, vrednic şi gata a se zvârli în hău de Iad pentru logofăt. Dar Machidon, smuls din Chipriana şi poposit în Bucureşti, un

singur semn purta: Brâncoveanu născocise iar sminteală de straşnică primejdie, iar netotul de fecioru-său trebuia să-i dea de capăt. Căci doar la slujbe, unde avea să întâmpine în drum – şi cu voia Domnului să ocolească – junghere, flinte, juvăţ şi descăpăţânare mai multe decât flori şi ciocârlii, logofătul îl urnea pe răzeş de la rosturile sale. Pe de altă parte, jupâneasa se bucura, ştiind că, în Machidon, fecioru-său are reazăm de nădejde. N-o arăta însă şi bombăni între buzele, pungile.

— Hm! Om cu socoteală eşti, tu, creştine? Laşi muiere, prunci, gospodărie de izbelişte şi cercetezi cărării venetice, căutând dimpreună cu fecioru-meu, pe care l-a smintit Vodă, lipii calde şi poame de la Rusalim în pădure de scaieţi. Or ajunge să-ţi mănânce raţele din traistă!

— Cu voia Domnului, rosti slujitorul, s-o întâmpla şi aceasta.

— Ba, eu să fiu nevastă-ta, te-aş croi cu joarda pe spinare până a-ţi da suflarea.

— Taman de-aceea mă tot urnesc de-acasă, întorcând spinarea primejdiei.

— Da, da, da! rânji cucoana. Înţeleaptă socoată. Fereşti joarda, pentru a nimeri în tăişul hangerului.

Machidon îşi îndreptă musteaţa subţire aţă.

— Că lesne mai pricepi, cinstită jupânească, toate celea! Păi nu ştie Domnia ta că, acela ce moare înecat, scapă de spânzurat?

Cucoana Irina pufni înciudată:

— Bagă numai de seamă, să nu nimereşti într-amândouă.

Se trăseseră în iatacul logofătului şi răgaz nu avu slujitorul decât a-şi potoli setea cu o bărdacă de apă.

— Iuteş şi pe scurt, Machidoane. Fără zeamă de vorbe, pilde şi isprăvile neamurilor din Chipriana. Îmi arde inima de griji şi ciubotele de zor.

Răzeşul dădu din cap cu amărăciune.

— Apăi nici mie nu-mi arde de şagă, logofete. Iacă, m-am crezut vulpe vicleană şi ceasul cel rău m-a uns ursan neghiob.

— Cum de s-a fost întâmplat? Ai zăbovit pe drum?

— Ba am ajuns numai bine şi chiar cu ceasuri multe înainte de a se zări corabia sârbului. Am tot hălăduit pe chei şi, după o vreme, cuprins de plictis, am intrat în hanul lui Sucitu, aflat la doi stânjeni de mal…

— Îl ştiu bine, i-o curmă logofătul. Şi iar ştiut este că Sucitu-i om al turcului. Îl îngăduim, prefăcându-ne a nu cunoaşte nimic, pentru că multe iţe am deznodat acolo şi urma multor iscoade am luat.

— De aceea, mi-am făcut vânt în bârlog, zicându-mi că nu-i fără folos să adulmec sălaşul tâlharilor. Cunoscându-i viclenia, m-am făcut pe cela calicul, mâncând din traistă şi bând de la fântână. Ba, şi pentru această faptă loc în dreapta Ziditorului mi-am dobândit, am rămas de cremene farmecelor unei văduvite care doar galeş avea în căutătură şi ispite în polcuţă. Gândeam, deşi poate năpăstuiesc în van biata diavoliţă, că-i tocmită de Sucitu, să-mi „sucească“ minţile. Hangiul m-a îmbiat o dat’, de două ori la uger de văcuţă răpus în jăratec şi covrigi calzi, dar nu s-a îndesat cu dinadinsul, eu crezând că m-a lăsat în plata Domnului. Asemenea, m-am împotrivit şi la băutură, strâmbându-mă că-i vipie şi ţucsuiala mi s-ar urca la cap.

— Se mai aflau oameni în crâşmă?

— Doar doi plugari în afară de prepuieli. Îi dovedeau mâinile şi picioarele însemnate de truda ţarinei. Şi-apoi erau prea bătrâni, jumuliţi de ani, copaci cu scoarţa trenţuită. Mântuindu-mi bucatele, am chibzuit că nu mai am la ce zăbovi în bătătura Sucitului, fără a-i stârni luarea aminte.

Radu Andronic începuse a-şi pierde răbdarea:

— Şi?

— Am zis că înainte de a mă urni dintr-acolo, să mă desfăt cu oleacă de mahorcă. Aici mi-a fost năpasta, logofete. Scot

luleaua, dar punga cu iarba dracului, după cum se şi cuvenea, în chimirul lui Scaraoţchi…

— Ai prăpădit-o pe drum.

— Chiar aşa.

— Ţi-ai cumpărat tutun de la hangiu, ghici Radu Andronic.

— Chiar aşa…

— Şi-ai pufăit de două ori, te-a cuprins toropeala, ţi-ai culcat tâmpla pe masă şi te-ai trezit pe stele răsărite.

— Chiar aşa, oftă a treia oară slujitorul. Ce-i drept, băgasem de seamă că mahorca-i cam gălbie, cum e gutuia, dar hangiul mi-a desluşit că-i soi adus din grecime…

— Era tutun viclenit, făcu înciudat logofătul, în zeamă de buruieni adormitoare. Şalvaragii îs meşteri neîntrecuţi în asemenea bazaconii. Le folosesc mai cu seamă zăcaşii şi vătămaţii rău pentru a-şi alina durerile.

— De, boierule, rosti Ilie Machidon, eu mă feream de merinde şi băutură ticăloşite, dar că şi mahorcă poate fi viclenită, iaca, la aceasta nu m-a tăiat capul. Căpăţână de plugar nărod, vorba târgovăţului Chirică, ce să-i faci? Cere minte nărodului şi lână de la broască.

Înnegurat peste măsură, Radu Andronic sări în ciubote şi îşi cercetă ornicul veneţian.

— De-ajuns cu voroava! Grijă mare mi-e de cneazul Alexandru. Îi doar abătut din drum sau răpus? Şi care ar fi pricina? Tot chibzuiesc că la mijloc nu-i mâna turcului, ci a altui soi de vrăjmaş.

Sprâncenele răzeşului zvonind mirare, logofătul îşi urmă gândul:

— Marele vizir nu l-ar fi răpus pe cneaz ori altă căpetenie de răzmeriţi pe drum şi nici cu rândul. Spre a-l încredinţa pe padişah de necredinţa celor pe care-i socoteşte supuşii imperiului, va trudi să-i prindă în acelaşi năvod pe toţi, laolaltă, dovedind astfel urzeala.

— Şi-atunci, după chibzuiala Domniei tale, cine vârâ bolduri în miere? După ce m-am dezmeticit din somnul

ticălos, am scormonit printre oameni. Atâta am aflat că trei călăreţi, streini de meleag, dintre care unul o dihanie gheboasă, au trecut prin Plopşoru şi satul Grădini, după care li s-a rătăcit urma. Mi s-a părut ciudat lucru căci, dacă în ăste două aşezări călătorii au aţintit luarea aminte a oamenilor ca un fanar în beznă de iad, mai încolo nu i-a zărit nici măcar un câine.

Logofătul răsuci iute capul:

— Grădini ai zis?

— Da, stăpâne. Grădini.

— Te întrebai cine ne vârâ bolduri în cofa cu miere.

— Sau spini în mămăligă, tot aceea, zâmbi Ilie Machidon.

— Ei bine, cred că am dibuit mâna ticăloasă. Pe cai, Ilie, şi fără clipă de zăbavă.

* * *

Mare fu mirarea lui Gheorghiţă al Filipescului când văzu rădvanul cucoanei Aspasia Boldur trăgând dinaintea porţilor sale. Bătrâna coborî zoritä şi, fără a se lăsa ajutată de slugi, urcă treptele de piatră ale conacului. Ca totdeauna se purta dreaptă, în straie de mare cheltuială, pe chipul dârz cu bărbie puternică citeai cuget drept şi minte ageră.

Gheorghiţă închină plecăciune şi dădu să rostească vorbe de ighemonicon. Jupâneasa i-o luă înainte:

— Lasă farafastâcurile pentru ceas mai prielnic. M-am înfăţişat aici, cu jar în ciubote şi negură în suflet, pentru a sfătui despre Smaragda.

Buzele flăcăului se pungiră, vrând parcă să pună zăvor cuvintelor, dar privirea glăsuia îndeajuns.

— Ai aflat, desigur, spuse cucoana Aspasia, că ticălosul de tată-său, călcându-şi vorba şi inima Smaragdei, o vinde spre deşartă falä veneticului sârb.

Gheorghiţă mărturisi moale:

— Am aflat, cinstită jupânească.

— Cum socoţi a scăpa din necaz?

— Să scap? Necazu-i ca umbra, nu te poţi lepăda de el. Că Cerchez îşi vinde fata ar fi una, baiul e că se află într-o sâmbătă cu Vodă, iar eu, nemernicul, nu mi-s îndeajuns de vânjos spre a mă pune cu împărăţiile! Cum mă pot eu oare împotrivi Brâncoveanului?

Boldureasa îi îndreptă o privire aspră.

— Dacă cugetul ţi-ar fi la fel de iepuratic precum vorba, m-aş bucura că gineri-meu a făgăduit fata altuia. Inima Smaragdei ar jeli o bucată de vreme, dar, până la urmă, s-ar tămădui, căci nu plângi o viaţă după un bărbat nevrednic, cu piele de găină pe spinare. Socot, însă, după cum vă cunosc neamul, că-mi umbli cu vorbă vicleană, fiindu-ţi teamă că m-ar fi tocmit iscoadă alde Cherchez. Nu, fătul meu, nu încerc să-ţi tai nodurile de la limbă şi nu eşti silit a-mi mărturisi cele puse la cale.

— De ce socoate Domnia ta că urzim oarece pânze?

— Cunoscându-i pe Filipeşti şi tot astfel pe nepoată-mea. Nici săltată în ştreang nu-şi va călca pe inimă. Teamă mi-e doar ca cele hotărâte să nu fie de tot zălude şi cu neputinţă de împlinit. Fiţi cu luare aminte şi nu vă încredinţaţi nimănui. Şi, iarăşi, ascultaţi-mi povaţa şi daţi-i brânci fără zăbavă. Smaragda-i şi-acum păzită cu străşnicie, dar de cum o pune sârbul ciubota în Bucureşti, nici la privată nu va mai fi singură.

Scotoci într-o clapcă a rochiei de caşmir şi scoase o pungă:

— Uite, flăcăule, ai aici două cărţi către bancherii mei – lombardul Bartucci şi florentinul Betti –, pentru zece mii de galbeni.

— Cucoană Aspasie, făcu speriat de milostivenie Filipescul cel tânăr, mi-e cu neputinţă să primesc asemenea dar. Şi-apoi, nici eu nu mi-s sărman.

— Ştiu, Gheorghiţă, dar între venetici orice părăluţă face cât două, căci n-ai uşi la care să baţi. Mai chibzuieşte că la fugă mâinile trebuie să-ţi fie slobode şi trupul uşor. Povară

apăsătoare sunt în bejenie cuferele, sipetele cu giuvaeruri sau sacii cu galbeni.

— Îmi încredinţezi o avuţie…

— Şi pe Smaragda. Iar aurul ce vi-l vor număra în palmă zarafii socotiţi-l darul meu de nuntă. Noroc, fiule, căci acesta-i comoară mai presus de oricare alta şi Dumnezeu să vă binecuvânteze!

* * *

Spre chindie, boier Dumitru Cerchez primi, prin slugă necunoscută, răvaş ciudat:

„Spre a Domniei tale ştiinţă, află, cinstite vornice, că Gheorghiţă al Filipescului a pus la cale să-ţi fure pe Smaragda în ziua de Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel şi-apoi să se slobozească în lume. Nu mă înfăţişez cine sunt, căci prea multă vrăjmăşie mi-aş dobândi în neamul Filipeştilor pe care-i ştii cât sunt de neînduplecaţi în a răzbuna orice faptă, cât de măruntă, dacă aceasta se pune de-a curmezişul poftelor lor nesăbuite. Fiind iubitor de supunere şi cunoscând rosturile însoţirii fiicei Domniei tale cu cneazul sârb, ţi-am ştiricit acestea spre a face cum crezi.“

Cherchez mai citi o dată cartea şi, negru de mânie, dădu năvală în iatacul nevesti-sii:

— Unde-i Smaragda?

Caterina începu să tremure:

— În odaia din faţă, cu părintele Serafim. Se mărturiseşte!

— S-a mărturisit îndeajuns! tună boierul. Din astă clipă, nici un strein nu mai intră în casă, necum în vorbă cu ea. Vei veghea-o cu străşnicie, zi şi noapte, fără clipă de răgaz. Aşijderea, nu va pune piciorul dincolo de zăplazul ogrăzii.

— Nici la biserică? se încumetă cucoana Caterina. Joi îs Petru şi Pavel.

— Domniile lor s-or lipsi de tovărăşia fiică-mii.

— Deci nu o las la slujbă? vru să priceapă de-a binelea cucoana Caterina.

— Nici la slujbă, nici la horă! răcni boierul. Ehe! Prostie să dea Dumnezeu că, vorba ceea, căpăţâni sunt destule!

* * *

Spre marea mirare a stolnicului Cantacuzino, trimisul împăratului habsburgic era acel temut Carol Neurautter, *missionarius castrensis*[{13}]. Şi, iar spre mirarea sfetnicului, solul nu veni în taină şi pe întunecime, după deprinderile ordinului său, ci intră pe porţile cele mari ale palatului, la ceas însorit, în straiul neguros al iezuiţilor care cheamă privirile mai abitir decât o flamură roşie. Chipul, cu străvezimi de bolnav fără leac, avea în neclintirea sa ceva din ducă-se pe pustii şi părea alcătuit din gropniţe. Ochii se rătăceau în găvane adânci, cercănate, obrajii se prăvăleau sub pometii ososi, cât nuca, iar din tâmplele scobite, şopteau oamenii, puteai bea apă.

Stolnicul îl cunoştea din faima înfricoşătoare care străbătuse Evropa, ba şi chipul i-l văzuse zugrăvit pe o miniatură vieneză, dar, dinaintea ochilor, făptură vie, acuma i se înfăţişa. Îl ştia primejdios însă acum, cunoscându-l, înţelese că faima cât de cumplită a iezuitului era mai prejos de şarpele din om şi că dovada machiaverlâcurilor mari o tăinuise cu iscusează, despre acestea abia având să se vorbească peste ani. Istoria, obişnuia să spună Cantacuzinul, nu se scrie pentru cei ce o trăiesc, ci pentru viitorime. Adevărul despre minciuna de azi se desluşeşte mâine…

Şi mai înţelese stolnicul că Viana punea mare preţ pe sfatul de la Bucureşti, de vreme ce-i îndrepta dregătorul său cel mai de seamă, de a cărui povaţă însuşi împăratul Leopold ţinea neclintit seama.

— Mă bucur că te cunosc, stolnice, susură cu glas unsuros Neurautter. Vestea despre destoinicia şi înţelepciunea Cantacuzinului, sfetnic dintâi al principelui Brâncoveanu, n-a ocolit curţile noastre, după cum n-a ocolit nici o curte din Evropa.

Stolnicul se închină, dar fără a-şi căzni prea tare trupul. Iezuitul îi vorbea trufaş, îndreptându-i cuvinte frumoase, dar cam pe nas, ca de la stăpân la supus.

În gând îi slobozi înjurătură valahă:

„...pe mumă-ta de popă păduchios! Când strămoşii mei împărăţeau Bizanţul, răsbunică-tu, cu petece la şezutul nădragilor, îşi isca plozii în bordei din balegă şi paie...“

— Şi iată, urmă iezuitul, mă bucur de două ori: că fi-voi de faţă la sfat însemnat şi că am prilejul să-l cunosc pe vestitul cărturar şi om politic, stolnicul Cantacuzino.

— Pe ce cale s-a aflat la Viana de sfatul de la Bucureşti?

Neurautter râse, arătându-şi dinţii mărunţi de muiere:

— Imperiul are agenţi pretutindeni.

„Aha! tălmăci în gând stolnicul. Pre altă limbă rostite, acestea înseamnă: fiţi cu băgare de seamă, cancelariei de la Viana, falnicului Leopold, nu li se poate ascunde nimic, iţele cât de iscusit împletite sunt descâlcite înainte de a prinde voi de veste. Şi iarăşi mai înseamnă că noi, nemţimea, suntem atât de puternici, încât ne îngăduim a ne desluşi gândul pe faţă, fără vorbe viclenite...“

— Deci, spuse stolnicul, părând cuprins de mirare, imperiul are iscoade în Valahia.

— Ţi se pare ciudat, stolnice?

— De, între ţări ce nu se află în vrăjmăşie, ba, dimpotrivă, se socot prietene, rostul iscoadei, îndeobşte haină, stârneşte gânduri neguroase.

Iezuitul se aplecă mult înainte:

— Domnia ta susţine că principele Brâncoveanu nu are agenţi în imperiu?

— Atâta vreme cât nu i-aţi dovedit, poţi socoti că nu se află.

— Mi-aş pierde orice preţuire faţă de Cabinetul Negru de la Bucureşti, râse Neurautter. De altfel, tocmai pentru că vă suntem prieteni, veghem ca necazurile să nu se abată asupra voastră. Sunteţi o ţară mică, iar poftele ţarului şi ale Porţii nedomolite.

— Mda, surâse Cantacuzino. Există o vorbă românească: „N-am apucat să mă vaiet, că ai şi sărit la mine cu parul să mă dobori…“

Misionarul îşi dezmierdă cu degete prelungi poalele sutanei din ţesătură scumpă.

— Cu parul, pieptiş ori pe la spate, aţi dat voi, stolnice. Noi nu am uitat cu câtă îndârjire v-aţi împotrivit Diplomei Leopoldine. Ba l-aţi stârnit şi pe mitropolitul Dositei al Ierusalimului, ca şi pe Calvinie al Costantinopolului ca, dimpreună cu Teodosie al vostru, să se pună de-a curmezişul unirii românilor transilvăneni cu Roma.

— Ne-am apărat credinţa. Iar acel păgân – Atanasie Anghel, care a semnat zapisul în numele românilor, umplând de ocară hramul de faţă bisericească – cu bună dreptate a fost afurisit.

— Acel mitropolit Atanasie al Transilvaniei, pe care-l faci păgân, a vrut să îmbujoreze soarta românilor. Unindu-se cu Roma, aceştia nu mai sunt socotiţi toleraţi, ci recepţi, li se deschide drum slobod în imperiu spre dregătorii, şcoli şi înavuţire.

— Uitând în schimb că sunt români, rupându-i de ceilaţi fraţi ai lor.

— Şi, stârnindu-le aducerea aminte, ce aţi izbutit? Dând ajutor braşovenilor, sibienilor şi hunedorenilor, ca şi Blajului şi Albei Iulia, răzvrătiţii cei mai haini, aţi stârnit mânia lui Leopold, iar, de-atunci, bieţilor nefericiţi le plouă doar cu jale şi necazuri.

— De jertfele închinate credinţei lor nu i-am auzit văitându-se. În schimb, s-au desprins din ceaţa cuvintelor viclene şi au priceput că împăratul a dus politichie de amăgire. Iacă, de a doua Diplomă, din Mărţişor ’701, cu

belşug de făgăduieli pentru români, nu s-a fost slujit nimeni, a rămas slovă colbuită pe fund de sipet şi de care iarăşi nu-şi mai aminteşte nimeni. Ba chiar zapisul cel bun, cu peceţi adevărate – original, cum zic florentinii –, a dispărut pe veci.

— Românii, făcu Neuraulter, nu s-au dovedit cinstiţi. Bunăvoinţa împăratului au răsplătit-o cu răzvrătire, pribegind în Valahia, Moldova, Banat, haiducind în munţii secuieşti, în Maramureş şi Târnave. Chiar acum, întreg meleagul cuprinzând Chioar, Satu Mare, Baia Mare e hărţuit de cârjaliii haiducului Gligor Pintea. Iar armele, se ştie, le sunt îndreptate din Valahia.

— Despre acestea, oftă stolnicul cu lehămeţeală de voroavă parcă, eu nu am cunoştinţă. Ştiu doară că oamenii nu se răzvrătesc de bine şi se împotrivesc după cum le-o îngăduie împrejurările. Ciudat tare mi se pare altceva, sfinţia ta. De vreme ce pe împăratul Leopold valahii l-au supărat foarte, care-i pricina pentru care trimite solie întru alianţă, nouă şi Balcanilor, ba făgăduindu-ne reazăm de nădejde la o adică, în oşteni, arme şi aur?

Dinţii misionarului se desluşiră albi şi mărunţi între gropniţele din obraji.

— Şi mai ciudat mi se pare mie, stolnice, că judecata ageră a Domniei tale nu ne desluşeşte ţelul. Biruinţa noastră de la Karlowitz va rămâne pentru viitorie semn de hotar al unui început: prăbuşirea împărăţiei otomane. Am arcănit Semiluna! Nu ne rămâne decât a o smulge de pe cer.

— Aha! zâmbi Cantacuzinul. Şi-atunci, Curtea de la Viana socoate că-i cu folos a stâlpi orice răzvrătire împotriva Porţii.

— Bunînţeles, cu atât mai vârtos cu cât sfatul de la Bucureşti pune la cale răzmeriţa Balcanilor. Aceasta nu-i răscoală oarecare a unei oarecari provincii, ci va fi marele război al noroadelor din miază-noaptea Evropei, iar Cabinetul Negru de la Bucureşti, căci principele Brâncoveanu este marele urzitor, a ales cu înţelepciune

clipa. Zdruncinaţi de înfrângerea de la 1699, otomanii n-au avut vreme a-şi redobândi vlaga şi pot fi mai lesne răpuşi. Puternica mână de ajutor, pe care împăratul Leopold binevoieşte a vi-o întinde, vă va aduce izbânda!

Se uită la stolnic cu ochi scânteind de mulţumire, de parcă ar fi ţinut biruinţa în palmă.

— Ne va aduce izbânda…, îngână Cantacuzinul. Se aplecă peste mescioara florentină privindu-l ţintă pe iezuit: În această încăpere, unde primim solii imperiilor „prietene“, căci şi domniile voastre, şi ţarul, şi padişahul flutură aceeaşi flamură: „Vă cotropim, pentru a vă ocroti de lăcomia muscalului, ori a neamţului, ori a turcului“, vorbele se rostesc cu multă drămuială, dar cel mai ales cu viclenie. Însuşi părintele Ordinului Domniei voastre, Ignaţiu de Loyola, a slobozit o apoftegmă ce dăinuie de aproape două veacuri şi va dăinui: „Dumnezeu a lăsat omului cuvântul, pentru a-şi ascunde gândul…“

— Ce trebuie să înţeleg, stolnice?

— Că de astă dată mă abat de la deprinderile unei cancelarii de taină şi-mi rostesc răspicat gândul: ne crezi oare a nu desluşi că izbânda dobândită cu ajutorul Habsburgului ne va aduce altă asuprire? Că vom schimba doar stăpânul? Neamţul în locul turcului?

Misionarul săltă din umeri:

— Închipuirea politicească a Domniei tale, stolnice, e prea avântată. Adevărat, dorim să năruim Islamul! Ne stânjeneşte un imperiu prea puternic şi poftalnic, dar n-avem nimic împotriva unor vecini mici, care trăiesc slobozi, fără a ne primejdui hotarele.

Pe stolnic nu-şi amintea să-l fi auzit râzând decât Maria Cantacuzino, soaţa Domniei sale, în cele dintâi zile ale dragostei lor. Prima lună după mărit şi-o petrecuseră la moşiile dumnealor din Zoreni, unde izbucnise holera. Spre a zăticni molima, Cantacuzinul închisese hotarele comunei, iar pe cei năpăstuiţi de bolişte îi grămădise în nişte bordeie ridicate într-anume, pe câmp. Seara, străjerii îi numărau pe

cei răpuşi şi se înfăţişau apoi la curte, spre a da seama despre slujba lor. Şi-n veci, n-aveau să-l uite nici stolnicul, nici jupâneasa Maria pe Mirică, mai marele slujitorilor, care li se înfăţişase într-o seară, rostind dintr-o suflare:

— Să trăieşti, stăpâne, îngăduie a-ţi ştirici că azi s-au prăpădit cincisprezece creştini, dar n-am îngropat decât paisprezece, căci unul a luat-o la goană…

Şi-acum, spre uimirea iezuitului, râse stolnicul cu poftă.

— Vecini mici şi slobozi… Sunt două sute de ani de când Ţărilor de Jos, Ungariei, Boemiei şi acum Transilvaniei, li s-a fost gâtuită libertatea, fiind cuprinse între fruntariile imperiului vostru. N-au poftit ele să fie slobode? Oare vă primejduiau hotarul?

— Ştii bine, stolnice, că sporul de noroade al imperiului s-a datorat unor însoţiri fericite ale Casei de Habsburg cu alte case crăieşti din Evropa. Iar aceste noroade sub oblăduirea noastră au înflorit, căpătând avuţie şi strălucire. De altfel, aceste popoare nu au destulă înţelepciune, „maturitate politicească“, spunea Machiavelli, pentru a se conduce şi administra singure.

— Toate puterile mari, răspunse Cantacuzinul, asuprind un popor mic, dau aceeaşi desluşire. Atunci când se ostenesc s-o facă. I-aţi întrebat pe unguri sau pe olandezi, pe toţi ceilalţi, dacă tânjeau după maturitatea politicească a habsburgilor, dacă-s fericiţi vieţuind sub stăpânire străină? Tot asemenea veţi săvârşi şi cu noi, noroadele din Balcani. Odată înfrântă Poarta, în locul Semilunii, vulturul austriac îşi va înfige ghearele, sfâşiind şi-apoi stăpânind bolta cerească.

Iezuitul începuse a da semne de nerăbdare:

— Filosofăm în deşert, stolnice. Pentru că ţi-ai rostit gândurile limpede, tot astfel îmi voi rosti şi eu întrebarea: te împotriveşti ajutorului pe care, în marea-i binevoinţă, vi-l oferă împăratul nostru?

— Nu mie mi se cuvine a mă împotrivi. Vor hotărî Vodă Brâncoveanu dimpreună cu ceilalţi principi din Balcani.

— Nu ocoli răspunsul, stolnice. Cunoaştem greutatea cuvântului excelenţei tale în faţa principelui Brâncoveanu şi a acestuia dinaintea celorlalte căpetenii.

Stolnicul rămase o vreme pe gânduri. Foşnetul dedesubtului de taftă al sutanei iezuitului păru să-l scuture din amorţeală:

— Te vei împotrivi? apăsă dregătorul neamţ.

— Nu.

Celălalt răsuflă uşurat:

— Eşti înţelept, stolnice, şi încredinţat am fost că vei înţelege un adevăr limpede: izbăvirea voastră şi a Balcanilor doar Casa de Austria o poate *dărui*.

— Hm, n-aş zice *dar*, de vreme ce nu vom aştepta mântuirea torcând lângă gura sobei, ci jertfindu-ne în întâmpinări sângeroase cu iataganele turceşti. Eu, unul, nu mă voi pune de-a curmezişul lui Leopold, ştiind că, dacă ai de înfruntat doi vrăjmaşi, îl înlături dintâi pe cel mai apropiat, de-ţi înţeapă grumajii cu jungherul. Rămâne apoi vreme, dacă vrea Dumnezeu, şi pentru celălalt.

Iezuitul zâmbi galben:

— Deci, ne socoţi vrăjmaşi, stolnice.

Cantacuzinul răspunse scurt, fără şovăială:

— Da, misionare Neurautter. Pentru o vreme însă vom opinti ca cei doi vulturi, austriac şi valah, să nu se războiască pe aceeaşi felie de cer, ci doar sub aceeaşi flamură.

CAPITOLUL VII

Conacul împrejmuit de pădure, unde sârbii fuseseră îndreptaţi de „Andronic“, se înfăţişa ca o aşezare de oameni avuţi care-şi ridicaseră hududbaie în plin codru, cu anume ţel. Ghicindu-l, cneazul Alexandru îşi ridică a mustrare şi dispreţ sprâncenele. Om mohorât de felul Domniei sale, îşi iubea posăceala şi ţinea lângă inimă doar făpturile cu cuget şi strai neguros. În sinea sa, osândea râsul şi prisosul de veselie, socotindu-le gemene cu desfrânarea, în vreme ce unui chip crunt îi făcea lesne încredinţare. Cu acest soi de făpturi îi plăcea să se înconjoare, ei fiind zămisliţi întru temeinicie, chibzuială şi stăruinţă.

Conacul răsărit între castani noduroşi părea desprins din istoriile trandafirii, depănate în ţările Evropei de mijloc, iarna, când serile sunt ceţoase şi zornice, iar nopţile par nesfârşite. Zidurile erau făţuite cu piatră albăstrie, ardezia strălucitoare îţi umplea ochii de argint, la ferestrele largi, perdeluite cu muselină albă, dădeau bineţe oaspeţilor, în ghivece pântecoase de faianţă olandeză, sumedenie de flori roşii: scoruş, sângele voinicului, cerceluşi, mixandre şi mierea ursului.

— Bagi de seamă, Duro?

Alexandru vorbea în şoaptă, deşi valahul, îndreptând bidiviii spre grajd, n-avea cum să-l audă. Dintr-un pas, slujitorul îi fu alături.

— Acesta nu-i conac, adăpost pentru vreme de primejdie, ci lăcaş dosnic întru petreceri nesăbuite şi diavolii săvârşite într-ascuns de priviri nedorite.

Duro clătină capul bolovănos. Şi un prunc citea lesne desfrâul pe orice cărămidă sau acaret. Împrejmuirea de piatră a hudubăii era scundacă, s-o sări fără măcar să te rezemi în mână, şi năpădită de flori, nu se aflau porţi cetluite cu fier greu, lăcate, gratii, fereştile largi îngăduiau lumină, dar nu şi ocroteau.

Când „Andronic“ se întoarse de la grajduri, cneazul îşi rosti nemulţumirea:

— Ciudat loc de popas ne-a hotărât principele Brâncoveanu. Ne teme viaţa şi slobozenia şi ne găzduieşte într-un conac de vară, unde te poate dovedi orice haită de netrebnici! Nu întru desfătare ne-am pornit spre Valahia şi nu mi-s nobil oarecare: însemn Serbia, cu rost am venit în taină, iar de zilele şi ocrotirea-mi, am şi aveţi a da socoteală norodului nostru.

Valahul îşi ridică privirea ageră:

— Iertare, Măria Ta, şi fă-mi încredinţare că ne ocărăşti fără pricină. Vodă dimpreună cu stolnicul Cantacuzino au socotit că aici te afli în siguranţă mare, fiind loc neştiut şi nestrăbătut. Ospeţit în vreuna din fortăreţele Valahiei, îndeobşte pândite de iscoade, primejdia era înzecită… Dar poate că Domniile voastre binevoiesc a pofti înăuntru, spre odihnă şi ospătare.

— Măria Ta, glăsui Duro, îngăduie a cerceta eu înainte locurile.

Cneazul dădu din cap:

— Nu. Mergem dimpreună.

Străbătură în urma lui „Andronic“ mai multe cărări şi se opriră într-o sală încăpătoare, încărcată de sofale şi covoare scumpe. În mijloc se afla masă aşternută, ticsită de băuturi şi bucate reci.

— Unde vi-s slujitorii?

— O parte la cuhnii, iar alţii în coşmeliile lor. Vodă a socotit că înţelept e să te ferească de mulţi ochi. Având de adăstat o singură noapte, fapta rămâne cu putinţă.

Cneazul zvâcni din bărbie, trimiţându-l pe Duro să cerceteze casa.

— Geaba mă prepuieşti de gânduri haine, cneze, spuse „Andronic“ cu amărăciune în glas. Nu fac decât a împlini poruncile domniei.

— Aceasta o vom vedea.

Se plimba mânios prin încăpere, fără a lua aminte la grămezile de merinde ce aromeau îmbietor în talgere de argint: vânat, peşti de toate seminţiile, carne friptă pe jăratec ori dovedită în aburi de oală de piatră, cofeturi, plăcinte, fructe, brânză felurită, după meleagul unde prinsese cheag, valahii opintind să-i întreacă pe frânci, despre care se istorisea că au născocit peste o sută de soiuri.

În aşteptare, cneazul desfundă o butâlcă neîncepută, o mirosi lung şi îşi turnă cupă plină. O întinse apoi valahului:

— Binevoieşte a sorbi o înghiţitură.

Slujitorul BrâncoveanuIui duse pocalul la buze fără şovăială. Bău şi prinse a zâmbi:

— Dornic sunt a săvârşi orice-mi ceri, numai pentru a-ţi dovedi cinstea şi credinţa.

— Atunci grijeşte de cai! Hotărât sunt să nu adăst peste noapte în meleag. Du-te!

Valahul avu clipă de tresărire. Privi chipul cneazului, întunecat, hotărât stâncă, şi se închină:

— Poruncă, Măria Ta!

Ieşi de-a-ndaratelea, ca din biserică, gata să-l răstoarne pe Duro.

— Găsit-ai ceva de seamă?

— Nimic, Doamne! Toate-s cum le-a spus valahul. Patru slugi bătrâne în cuhnie, iar în bordeiele ce ţin spinarea conacului, încă vreo şase, dormind ţeapăn. După sforăituri şi neorânduiala de pe mese, desluşesc că-s ţucsuiţi zdravăn. Ţucsuiţi cu dinadinsul.

— Aceasta, chibzui cneazul, s-ar potrivi cu cele mărturisite de „Andronic“. I-au fost îmbătat spre a-i lega la

ochi. Doar că meleagul nu-mi place, Duro. Inima îmi bate zvonind primejdie, iar nerăbdarea îmi dă brânci. Am poruncit caii. Bea o cupă de vinars. De merinde însă nu te atinge, s-ar putea să fie viclenită. Zoreşte, căci nu zăbovim.

— Ai hotărât bine, Doamne, încuviinţă Duro cu cuget împăcat, netânjind nici dumnealui să întârzie în acele locuri.

— Ce-o fi clocind netrebnicul acela? În ăst răgaz, putea să înşeueze o herghelie întreagă!

Mânios, reteză cămările, trântind, izbind uşile de pereţi şi se repezi în curte. Duro îl urmă umbră, un pas înapoi. În ogradă zburda un căţelandru, hârjonindu-se cu maică-sa, o căţea lup cu blană neagră. La strigătele cneazului, nu se ivi nimeni. Doar o slugă somnoroasă, a cărei limbă împleticită n-ar fi priceput-o sârbii, măcar de-ar fi desluşit vorba valahă. Oricum, de „Andronic“, slujitorul Brâncoveanului, părea să nu fi auzit nimeni.

Cneazul şi Duro dădură năvală la grajd. Era gol.

* * *

Goneau de trei ceasuri încheiate pe drumul Brăilei, şi mânia încleştase fălcile logofătului, repezindu-le înainte, ca la dulăii cei haini. Nu scosese cuvinţel de la plecarea din Bucureşti, şi Ilie Machidon, slujitorul Domniei sale de peste zece ani, îşi zise că niciodată – şi, har Domnului, prilejuri de amărăciune se întâmplaseră destule! – nu-i plouase logofătului atâta negreaţă în cuget.

La un cot de drum, făcură popas să adape caii. Radu Andronic, pufăind din lulea, rosti cu un glas năbuşit de ciudă:

— Ticălosul! De mi s-ar înfăţişa acum, l-aş fărâma fără şovăială. Fiece mădular şi cu nemilă!

— La cine se gândeşte Domnia ta cu atâta obidă?

Logofătul nu-l auzi.

— Dar şi mie mi s-au fost alungat minţile, puf de păpădie gonite de vânt. Tot cu gândul la ocrotirea căpeteniilor şi la dibăcirea iscoadelor, l-am lăsat pe bezmetic să-şi ţeasă urzeala. Mi-am mai zis că, oricât de smintit ar fi, de-a curmezişul lui Vodă, cu atâta nechibzuinţă şi batjocorire, nu se va înfige.

Machidon îi azvârli o privire înveselită:

— După cuvintele cu care-l dezmierzi, ghicesc că ticălosul îi chiar Domnia sa boier Ioniţă Fărcăşan!

— Chiar el! scrâşni logofătul. Dar, de astă dată, ţine minte, Machidoane, nu-i mai cântă cucul dinainte, ci şezutul cu pană lungă i-a întors. S-a obişnuit cu norocul, să poftească stele fripte din cer şi smochine din pomii lui Sân' Petru, şi peştin să le şi dobândească! Amarnic îl va izbi mânia Brâncoveanului, căci aici nu mai e şagă şi şolticărie de om necopt la minte, ci sunt fapte necugetate care primejduiesc pricinile cele mari ale domniei. Da, amarnică osândă îl aşteaptă, iar eu cu mâinile legate mă voi afla. Şi, chiar de-aş putea să-l ocrotesc, n-aş face-o. Se află un hotar în toate, chiar şi pentru Dumnezeu!

— De, logofete, surâse cu tâlc slujitorul. Se află la noi în Chipriana o moşneagă, pe numele său Glafira, care cu mult sârg şi tragere de inimă îşi mai osândeşte bărbatul, Moş Tăbârţă. Zdrahoana de babă, când învârte ciomagul, nu cuteză să se apropie de ea nici străjerii.

Radu Andronic i-o retează:

— N-am vreme şi nici poftă de pilde, Machidoane.

— Oleacă de răbdare, boierule. Nu mântui Domnia ta luleaua, că eu am isprăvit. Moşul ista al nostru, creştin plin de volnicie, după fiecare păruială, poposeşte la crâşmă şi începe a ne istorisi, cum va osândi, la rându-i, pentru obrăzniceală pe băboiul pumnaci. Când l-asculţi, caznele lui Scaraoţchi par dulci dezmierdări, plângi de mila Glafirei, pentru ce-o avea să îndure…

— Gata, Machidoane, de-ajuns!

— Îngăduie încă o clipă, boierule. În vara aceasta, o prinde pe babă un pui de ploicică la câmp. Se afla cam despuiată căci, de vreo săptămână, vipie cumplită asuprea Chipriana. Dibuie ea un flăcăuaş călare şi-l goneşte către Moş Tăbârţă, să-i trimită negreşit scurteici şi testemel mai groscior, căci ploaia avan o căzneşte, asuprindu-i oasele. Auzind vorbele băietanului, Moş Tăbârţă face pe cela cu o singură ureche, îl alungă pe flăcău în sâmbetele lui şi dă năvală la crâşmă! „Vedeţi, oameni buni! Am făgăduit Glafirei aprigă osândă şi, iacă, acum stă despuiată ca la scaldă în frumuseţe de ploaie, iar eu ţoale nu-i îndrept…“ „Asta zic şi eu dreaptă răsplată, sare crâşmarul. Făcu Glafira, poc!, cu măciuca, dar şi dumneatale, Moş Tăbârţă, plici!, cu biciuşca…“

— Ce trebuie să pricep eu din toată bazaconia, Machidoane?

Slujitorul râse pe sub musteţi:

— Că baba s-a întors acasă cam betegită. Iar Moş Tăbârţă o săptămână s-a canonit trăgând-o de oase şi aducându-i blidele cu ciorbă şi carne friptă pe tipsie aşternută la marginea crivatului.

— Adică zici tu, se strâmbă Radu Andronic, că tot eu îl voi scoate din impas pe Ioniţă şi de astă dată.

Machidon râse:

— Cu îngăduinţa Domniei tale, eu zic doar una: că s-o mai fi schimbând ea firea, dar tare-i şi deprinderea…

Pătrunzând în codru cu crengi împletite, boltă scundacă, care poticnea goana bidiviilor, Machidon îşi desluşi din nedumeriri:

— Ce nu pricep eu, stăpâne, sunt două: cum de a cutezat, totuşi, boier Ioniţă asemenea ispravă şi cum de-a izbutit-o?

— Cutezanţa, scrâşni logofătul, cercetează-i-o în sminteala moştenită din străbuni; şi tătâne-său, boier Zaharia, şi bunică-său, Grigorie, şi mai departe, de i-ai scotoci neamul, au speriat la vremea lor târgul cu

bezmeticeli fără seamăn. Iar Ioniţă se dovedeşte cel mai harnic vlăstar, încununează seminţia şi, după cum ţi-am mai zis, de prea bine li s-a urcat la cap, soarta îndrăgind pesemne nărozii şi bobleticii. Poţi sări veacul de când nu l-a căznit pe nici unul vreo năpastă: hainie domnească, vrăjmaşi primejdioşi, avuţie prăpădită. Până şi focăraia care nu cruţă Bucureştii – întreabă-l pe străjerul ce pândeşte necaz de pălălaie din Turnul Colţei şi-ţi va dovedi că nu-i săptămână să nu se petreacă asemenea pocinog într-o mahala ori alta a târgului – ocoleşte de fiece dată casele Fărcăşenilor. La bunătatea vieţii, adaugă râsul stârnit de fiece ispravă a gămanului şi, nu o dată, am zis că Ioniţă îi cel mai îndrăgit boier din Valahia. Ori şi părintele, dacă îşi păleşte pruncul râzând, nu mai încape îndreptare, ci tot dezmierdare se cheamă.

— Cum o răsuceşti, tot strâmb iese, râse slujitorul. Iacă nu-i bine nici când dă Dumnezeu cu amândouă mâinile. Dar smintit sau altcum, dovedeşte inimă vajnică.

— Ceva socoteală tot şi-a făcut nărodul! Conacul din pădurea Balteş, unde gândesc eu că i-a priponit pe sârbi…

Slujitorul îşi ridică sprâncenele a întrebare, şi Radu Andronic desluşi:

— Oamenii ţi-au ştiricit toţi într-acelaşi fel şi, anume, că străinii au pierit, o dată ieşiţi din satul Grădini. Vecină aşezării e pădurea Balteş. Ori acolo, în mijloc de codru, pe o felie de dumbrăvioară, şi-a ridicat boier Fărcăşan ăl bătrân un conăcel de toată frumuseţea, întru petreceri tainice, care să nu aţâţe curiozitatea oamenilor şi, mai ales, să nu zgândăre urechea lui Vodă. La asemenea zaiafeturi poftiţi nu sunt decât cei mai apropiaţi tovarăşi ai gămanului, iar slugile puţine au gura cusută, fiind scump cumpărate, căci, după cum ştii, zăludul de Ioniţă are fagure de miere pe limbă, dar şi din pungă tot miere i se scurge.

— Încep să pricep, făcu Machidon, dar mare minunăţie că unei asemenea taine nu i-au crescut picioare.

— Doar ţi-am tot dondănit că norocul, ca şi umbra, se ţin scai de capul lui Ioniţă, iar oaspeţii, de se apucă a zvoni prin târg una şi alta, pun cep altor prilejuri de înfricoşate petreceri. Ioniţă pe aceasta s-a bizuit: că nimeni nu are ştiinţă despre conac şi în stăpânirea cui se află. Socoată neghioabă, fiind de-ajuns ăl mai firav firicel de veste să ajungă la urechea Cantacuzinului! După aceea ghemul se desface singur şi nu se mistuie două răsărituri de soare până a ajunge la tartor. Da’ uite că am ajuns noi! Se vede, de-aici, acoperişul argintuit al conacului…

Cuprins de nerăbdare, Radu Andronic dădu ghes armăsarului şi zbură săgeată peste zăplazul de verdeaţă.

— Hei, oameni buni! Se află vreun suflet de creştin în aceste cinstite case?

Nu-i răspunse nimeni şi, fără a mai striga a doua oară, pătrunse în conac, urmat de slujitor. Cunoscând rosturile hudubăii, străbătu fără multă luare aminte săliţele, poposind în cămara mare, unde se încingeau chefurile cele îndrăcite. Această odaie Ioniţă o rânduise după canonul trapezelor papistăşeşti, îmbinat cu gustul musulman. Nu lipseau masa lungă şi scăunaşele, dar nici sofalele năbuşite de covoare, de pe lângă ziduri.

Mai cotrobăi prin celelalte încăperi şi se întoarse în trapeză.

— Chef s-a fost pregătit, surâse Ilie arătând spre maldărul de bucate, dar oaspeţii nu s-au prea îmbiat.

— Mai adaugă, făcu logofătul, că hudubaia a fost părăsită în pripă. S-a băut doar un pocal de vinars, şi acela neisprăvit, iar uşile au rămas vraişte, în bătaia vântului… Da… Să vedem ce zic slugile.

Cu chiu, vai şi larmă să vâre în spaime o oaste de draci, logofătul izbuti să trezească unul din argaţi. Se aflau vreo cinci-şase în odăile slugilor dindărătul casei, trăgând aghioasele cele încleiate ale beţiei îndârjite.

Sluga, un băietan de vreo nouăsprezece ani, avea privirea nătângă, limba încurcată în prune şi rezema

pereţii. Andronic se răsti mânios:

— De ce ţii zidurile acelea, prostovane?

— Păi… să nu cadă… Nu vede Domnia ta că se clatină…?

Ilie Machidon râse încetişor: „Aista ştiu că-i bine vătămat. La câte vedre s-o fi îndârjit?“

— Mă Atanasie, îl scutură logofătul, trezeşte-te! Mă cunoşti?

— Cum n… nu…? Sunteţi prieten cu stăpânul.

— Unde se află acum?

— Hă… Hăă! Un sughiţ puternic îi curmă râsul: Gândeşte Domnia ta că boierul îmi dă rost mie despre cărările lui?

— Ce s-a petrecut aici? Pe cine aţi avut oaspeţi?

Atanasie îşi rostogoli albuşul ochilor:

— N-am ştiinţă, stăpâne, de nici unele!

— Mă! strigă Radu Andronic. Pun mâna pe gârbaci!

— Ţi-ai face păcat cu suflet de mieluşel, boierule. Noi am primit porunci, îndreptate prin vătăşel, după deprindere: să bucătărisim ospăţ de seamă şi să rânduim bucatele, şi vutcile în casa mare; a doua, să ne încuiem în odăile noastre şi să ne ţucsuim, pân-om adormi lângă ciubote, iar ochi să n-avem decât pentru bărdacele goale ce trebuiesc înzdrăvenite, şi urechi pentru gâlgâitul udăturicii în bărdace. După cum şi săvârşit-am, căci nu cunoaştem abatere de la porunca stăpânului…

Începu să râdă cu mulţămire de sine, pentru slujbă împlinită.

Radu Andronic rămase pe gânduri, neştiind încotro să se îndrepte. Pregeta să se întoarcă la Bucureşti, căci cum avea să se înfăţişeze Cantacuzinului, vestind că sârbul pierise în negura drumului Brăilei? Iar aici nu putea zăbovi, scotocind hăţişuri şi colnice în căutare de năluci; rosturi zornice îl chemau în cetatea de scaun.

Ilie Machidon îl scutură din amorţeală:

— Logofete, după gândul meu, departe n-au ajuns…

— Cine?

— Craiul sârb şi slujitorul său.

Sprâncenele boierului se încreţiră a multă luare aminte. Machidon avea ochi ager şi, dacă nu se lua cu pilde, vorbea cu miez.

— După ce cunoşti?

— Sârbilor li s-au furat caii. Măcar până în sat au bătut drum cu piciorul. Binevoieşte a cerceta oleacă aceste semne, ce se lasă cetite în ţărână. Zăplazul l-au sărit înspre pădure trei bidivii. Iacă, urmele se isprăvesc chiar la poalele gardului. Deci, zic eu, acestea-s ale hoţului călare, carele s-a zorit să fugă dimpreună cu dobitoacele tâlhărite.

— Cred că ai nimerit-o, Machidoane, făcu boierul lăsându-se într-un genunchi. Urmele lăsate de bidiviul din stânga îs mai apăsate decât ale celorlalţi doi. Greutatea călăreţului… Aferim, Machidoane, se bucură cu ochi lucioşi logofătul pentru astă dovadă de înţelepciune. Multe-ţi voi şterge de la răboj… de-acum încolo!

— Dar cu cele de dinainte cum rămâne? întrebă cu tâlc slujitorul.

— Om hotărî şi despre celelalte.

Machidon surâse:

— Se află la noi, în Chipriana, un plugar pe numele său Gheorghe Anafură…

— Altădată, Ilie! i-o reteză boierul încălecând.

— …Aflându-se credincios, nevoie mare, urmă surd Machidon, Anafură al nostru roboteşte mereu la trebile bisericii. Ba dă cu târnul în ogradă, ba făţuieşte icoanele şi podoabele, mucăreşte sfeşnicele. Popa, gură plină-buzunări cusute, tot făgăduieşte: ţi-oi face, ţi-oi dărui, te-oi omeni…

— Ai gătat?

— Atâta voiam a desluşi Domniei tale că, de la alde Anafură ni se trage nouă, în sat, o învăţătură: „Decât de două ori ţi-oi da, mai bine o singură dată, na!“

Ultimele vorbe nu ajunseră la urechile logofătului. Se risipiră în văzduh, aducând spor de înţelepciune copacilor, iepurilor ce iscodeau codrul, ciulind ochii şi urechile, paserilor care ciuguleau din foşnetul pădurii.

* * *

Un slujitor domnesc – după straie desluşeai de îndată că-i paic şi, deci, purtător de veste însemnată – se înfăţişă la casele Cerchez în înserarea ajunului de Sfinţii Petru şi Pavel.

Boier Dumitru îi cercetă cu mulţumire straiul: postav de omăt cu brâu sângeriu, ciuboţele de marochin galben şi smaragd cât unghia la chivără. Asemenea slujbaş, înfăţişându-ţi-se la porţi, dovedea semn de mare preţuire din partea lui Vodă şi, mai ales, sol de veste bucuroasă.

Cărţulia îndreptată de Brâncoveanu cuprindea puţine cuvinte:

„Marelui nostru vornic Dumitru Cerchez, sănătate poruncim! Şi mai poftim pe Domnia sa a ne cerceta chiar într-această seară, la zece ceasuri negreşit, în palatul nostru din Mogoşoaia, întru zornică şi binecuvântată pricină…“

De atâta fală şi domnească preţuire, vornicul, umflat, simţea că avea să-i plesnească ţeasta, că sângele, pârâu vijelios, avea să-i ţâşnească prin piele. De acum, după cum socotise pe bună dreptate încă de la peţitul sârbului, înălţările s-or îndesa ciotcă, umeri zdraveni să se afle – şi Dumnezeu nu-l cruţase, răsturnându-i vlagă cu lopata în toate mădularele! – şi ani mulţi, pentru a se putea înfrupta pe îndestulate. Iată ce va să zică să-ţi alcătuieşti cu înţelepciune viaţa, căci vornicul îşi închipuia acum că însoţirea Smaragdei cu cneazul sârbesc i se datoreşte. Nu sârbul căzuse în mrejele fie-sii împletite de ursitoare, ci el, Cerchez, i-o vârâse cu iscusinţă în braţe şi suflet.

Se găti în strai cheltuielnic, ca pentru înfăţişare la Curte. Afară, asuprise încă din zori cumplită arşiţă, asudau şi pietrele, păsările, gâtuite de vipie, amuţiseră.

Păzind însă cu străşnicie ighemoniconul, boier Cerchez înveşmântă, peste straiul din mătase de Alep, caftanul căptuşit cu zibelină.

Când pătrunse cu măreţie şi ifos în iatacul jupânesei Caterina, aceasta holbă căutătură cât gutuia, prăpădindu-se de uluire dinaintea vornicului. Îl socotea chipeş, cum nu se afla vreun alt căftănit în tot târgul. Îşi săltă anevoie valurile de osânză dintre perinile sofalei, îndreptându-şi peste sâni straiul uşor de muselină. Era răpusă de vipie şi năduşea ca o vacă în durerile facerii. Carafele cu zeamă dulce de trandafiri, scoase în tot ceasul din fundul fântânii de Raliţa, ţiganca, nu izbuteau a-i ogoi setea năprasnică.

— Doamne! Daş ştiu că eşti falnic şi arătos, rosti sfioasă. Pot cuteza să te întreb încotro se îndreaptă Domnia ta cu înfăţişare şi veşmânt ighemonicos?

Vornicul dădu din cap cu îngăduinţă:

— Poţi! Vodă mă pofteşte la Mogoşoaia, având vorbă însemnată cu mine. De bună seamă, cunoşti că ospeţia la Mogoşoaia o hărăzeşte doar feţelor luminate, fie os crăiesc, fie făptură prea îndrăgită.

Jupâneasa, văzându-l râzător, cuvântă cu linguşire:

— Domnia ta, Dumitre, porţi amândouă hramurile… Oare despre Smaragda să fie vorba?

— Pricina n-o cunosc şi pot fi mai multe. Dar nătânga aceea unde-i?

— Zălogită în iatac, după porunca Domniei tale.

— Tot cu ochii în maramă şi nas roş? Bagă de seamă cum se înfăţişează cneazului, care în toată clipa ne poate poposi în bătătură. Trandafir proaspăt să mi-o faci, şi nu vădană despletită, cu obraji ofiliţi de plâns. De mi-l alungă pe sârb, o alung eu din pinteni şi gârbaci până la Schitul Vechi, să bată mătănii până la cosiţă albă şi dincolo de ea!

Caterina îi îndreptă privire înfricoşată:

— Eu opintesc, Dumitre, din răsputeri. Se căzneşte tare, căci i-a fost drag de Gheorghiţă al Filipescului.

Cerchez îşi repezi pumnul într-un văscior de pe masă şi-l ţăndări:

— Taci! Îndrăzneşti a rosti dinainte-mi numele acelui netrebnic şi vorbe neobrăzate? Drag! Trebuia să-ţi păzeşti fata, şi nu crivatul, acesta fiindu-ţi rostul. Dar Domnia ta nu cunoaşte decât a năduşi oghialurile, a se lăsa trasă de ţigancă şi mesteca stânjeni de pistiluri şi fisticuri din prăvălia grecului…

Caterina izbucni în plâns:

— Nu mă osândi în van! Am vegheat-o cu străşnicie, doar la Curte joacă cu domniţele i-am îngăduit, dar ochii nu puteam să-i leg…

— Dacă o îndreptai de copilă pe cărări cuvenite, ar fi ştiut că îngăduit e să-şi salte căutătura doar spre bărbat hotărât de mine. Amar vei răsplăti şi tu, Caterină, de nu s-or întâmpla şi înfăţişa toate după pofta mea! Smulge neghiobiile din căpăţâna Smaragdei, că, de nu izbuteşti tu, i-o farm eu cu baltagul şi tot i le alung!

— O da Dumnezeu şi s-o lecui singură…

Vornicul azvârli o ultimă privire spre nevastă-sa. Plângea, bulz de osânză, prăbuşit între perini şi valuri de muselină. Umărul scăpase din şiretul veşmântului subţire şi se desluşea sânul cât o lubeniţă, cu moliciune aţâţătoare, plină de ispite.

Un val de sânge năvăli în ţeasta boierului şi se azvârli, fiară înfometată, asupra jupânesei. De şaptesprezece ani se însoţiseră şi îşi cerceta muierea şi azi, cu aceeaşi neistovită înflăcărare.

Caterina îl primi cu un suspin de mulţumire.

Un ceas după urnirea vornicului Cerchez spre Mogoşoaia, jupâneasa Caterina se trezi din somn dulce. Se întinse cu plăcere între cearşafurile mototolite, apoi chemă slujnica necăjind clopoţelul de argint de la căpătâi.

O fătucă tânără se ivi sfioasă, oprindu-se lângă uşă. Mâinile roşii îşi făceau treabă cu pestelca.

— Da’ unde-i Raliţa?

— Veghează în cămara jupâniţei…

— A, da. Poftesc să primeneşti aşternutul, dar, mai dintâi, poftesc să-mi astâmpăr, ia, o sărăcie de foame. Porunceşte la cuhnii trei potârnichi fripte, un blid cu pilaf de clapon, câteva sărmăluţe şi o butâlcuţă cu licoare bine îndulcită. Cina oi lua-o mai încolo…

După ce se îndestulă oarecum, până să n-o prindă iarăşi somnul de poale, trecu în odăile Smaragdei. Fata pigulea la gherghef dar, dacă jupâneasa ar fi avut ochiul oleacă mai ager, ar fi desluşit că mâinile îi tremură, că aţele-s încurcate, nodurile cădeau pe faţă.

Raliţa, ţiganca, moţăia pe covor cu picioarele încrucişate sub ea. La intrarea jupânesei, se dezmetici, sări zvârlugă în picioare şi părăsi odaia.

Smaragda ridică ochii spre mamă-sa, apoi, fără o vorbă, şi-i lăsă din nou în cusătură. Avea obraji vlăguiţi, buze albe de nesomn, părul, de obicei înnodat în creştet, îi cădea în neorânduială.

Jupâneasa tuşi fără credinţă. Şovăia dinaintea fie-sii pe care nu şi-o ştia aproape, încercând şi teamă nedesluşită; o simţea tare, altă plămadă decât ea, izbită mai curând bunică-sii, logofeteasa Aspasia Boldur.

— Cum îţi mai e, Smaragdă?

Fata îi aruncă privire scurtă şi neagră:

— Parcă nu ştii? La ce mai întrebi? La ce te mai osteneşti? Truda nu-ţi prieşte, pustiindu-ţi vlaga şi foamea.

Caterina nu luă aminte la zâmbetul rău al fetei. Oftă doar, încredinţată că toată ziua îi e prilej de istovire.

— Adevărat, dar o da Dumnezeu să isprăvim cu nunta ta şi atunci se va alunga dihonia, şi foiala bezmetică din casele noastre, şi toate vor fi ca înainte.

O părere de zâmbet alunecă pe buzele Smaragdei…

— Chiar aşa, îngână, ca înainte…

— Grijeşte doar şi nu-l necăji pe tătâne-tu. Te vrea rumenă şi mai plină de râvnă…

Smaragdă înfipse acul în cusătură:

— La ce să râvnesc, mamă? La drăgosteala ursuzului cela, mai neguros la chip decât Satana?

Cuvintele îi ţâşniseră fără voie. Se ţinuse în tot răstimpul cu dinţii încleştaţi, să nu scape nici măcar icnet nechibzuit, dar acum jalea, mânia, sila de neputinţa şi netoţia mumă-sii, toate clocot, o răzbiseră.

Jupâneasa, de năuceală, rămase clipe în şir fără grai:

— Apără şi fereşte Fecioară Maria! Cum cutezi măcar a rosti asemenea cuvinte de pierzanie? Până şi despletita ceea de Ileana Dumşa, căreia doar bici şi ajunare i s-ar cuveni pentru dezmăţ şi ruşinarea cinstei casei şi bărbatului, ştie a pune stavilă vorbelor desfrânate! Scârbă mare îmi aduci, fată, şi socotesc că poate tătâne-tu chibzuieşte bine a te îngropa în mânăstire.

De turbăciune, Smaragdă rupse ghergheful şi-l trânti pământului.

— Îngropaţi-mă! Mai bine cu gura îndopată cu ţărână, decât în aşternutul ghiujului venetic.

— Netrebnico! Aşternutul nu-i născocit întru destrăbălare şi piericiune. Acela ne e sortit nouă, muierilor, să-l îndurăm doar mucenicește şi nu cu gând de desfătare. Bunurile cu care te fericeşte măritul sunt altele: casa şi gospodăria ta, ocrotirea bărbatului ce ţi-e stăpân, hramul la care te saltă pruncii. Aşternutul îl îndurăm cu ruşine şi caznă, spre înmulţire, şi mă cuprinde mirarea că…

Smaragda nu-i îngădui să-şi curme vorba şi rosti cu venin, ştiind că o păleşte drept în moalele capului:

— Spre înmulţire… De aceea oare îţi cercetează tata în fiece noapte iatacul, de nu mai pridideşte Raliţa cu primenitul albiturilor? Vreţi prunci amu, când aţi început, nu de puţină vreme, a moşnegi?

La asemenea cumplită neobrăzare, jupâneasa Caterina rămase fără grai. Îi vuia căpăţâna, cercetând după osândă nemiloasă. I s-ar fi cuvenit şfichiuială cumplită, cu gârbaci împletit în opt şi să fie târâtă de cozi prin ogradă în văzul

târgoveţilor. Dar pas de o sluţeşte acu’, doar la câteva ceasuri, poate, de sosirea sârbului.

Din şovăială şi mânie o descotorosi zgrepţănatul la uşă al ţigăncii.

— Ce vrei, cioroaico? o repezi jupâneasa.

— Cu iertare, stăpânico, dar trimis de-al boierului, sosit vânteş, doreşte a-ţi vorbi fără zăbavă.

Era un bărbat oacheş, încă în tinereţi şi cu privire iutacă. De atâta zor gâfâia. Straiele erau leşeşti, ca ale mai tuturor slujitorilor marilor căftăniţi, ce aveau a săvârşi slujbe de fluieră-lume: azi aci, mâine la Stambul…

Făcu închinăciune adâncă înaintea jupânesei. Căutătura tăciunoasă, în care licărea gămălie de obrăzniceală bine stăpânită, poposi între sânii bulbucaţi ai muierii. Jupâneasa îşi strânse vălurile de muselină roşind şi întrebă răstit:

— Ce pofteşti?

— Cu îngăduinţa Domniei tale, sunt trimis de vornicul Cerchez cu poruncă grabnică!

— Anume?

— La rându-ţi, Domnia ta, porunceşte celor paisprezece slujitori ce sălăşluiesc în această cinstită aşezare să înşeueze degrab’, să-şi ia flintele şi jungherele şi să mă urmeze fără clipă de zăbavă.

Caterina îşi simţi inima ghem de spaimă. Mirarea că bărbatu-său nu-i îndreptase carte scrisă n-o ţinea, căci jupâneasa nu cunoştea slovele. La maică-sa se îndărăpnicise a nu prinde învăţătură, iar, după mărit, Dumitru n-o îmbiase spre învăţătură; ba se bucură de minte săracă, sccotind că muierii, dacă are carte, încep a-i creşte musteţi. Pentru veşti însă trimise prin slujitori ori olăcari streini aveau vorbă înţeleasă între ei. Parcă citindu-i gândul, trimisul adăugi:

— Domnia sa, vornicul Dumitru, îţi mai îndreaptă vorbă anume: „Acela strigă, căruia îi arde casa…“

Jupâneasa dădu din cap. Da, chiar acestea erau cuvintele hotărâte de bărbatu-său, spre a-i auzi glasul din depărtate

zări.

— Îi în primejdie mare? întrebă cu inima boţ de spaimă.

Omul răspunse scurt:

— Nu mi-e îngăduit a slobozi o vorbuliţă.

Caterina oftă. Întocmai ăsta era Dumitru. Pe toate le săvârşea în taină, fără desluşiri şi fără a sfătui cu nimeni. Azvârli o broboadă pe umeri şi zori spre cămările slujitorilor, pentru a împlini porunca lui Cerchez, vornicul Brâncoveanului; a lui Dumitru, stăpânul Domniei sale.

CAPITOLUL VIII

Într-o chilie a Bisericii Sfântul Anton de Padua, aşezământ papistăşesc îngăduit de Vodă Brâncoveanu în cetatea de scaun, Carol Neurautter, misionarul iezuit şi cea dintâi iscoadă a Vianei, aştepta cu ochii pe ornic să se împlinească cele unsprezece ceasuri ale nopţii de vară. Clipele se măcinau anevoie şi, de la o vreme, Neurautter se întinse pe patul înfăţat cu dichis. Perină de puf, oghialuri chindisite de călugăriţele mânăstirii din Valenciennes, acoperământ scump, de brocart.

„Dibaci principele Brâncoveanu! gândea cu un zâmbet uitat în colţul gurii. Se află loc în Bucureştii săi pentru toate credinţele. Ovreii au templul lor, unde se închină pe săturate, alături sălăşluieşte o moschee, armenii îşi au, tot asemenea, lăcaş de închinăciune, noi, *catolnicii*, cum ne spun valahii, îl avem pe al nostru, ba se izvodeşte acum, spre Cotroceni, şi o biserică muscălească… Da, iscusit şi păcat că pronia l-a hărăzit principe într-o ţară mică şi nu sfetnic de seamă la Curtea Vienei…“

„Dibaci, dădu din cap iezuitul, urmându-şi şirul gândurilor, înţelept şi cu ochi care ţinteşte departe, însuşire de seamă, cea mai de seamă în politichia oricăror vremi. Brâncoveanu pricepuse ceea ce o altă minte luminată, Michel de l’Hôpital, ministrul justiţiei regelui Carol al IX-lea, înţelesese cu mai bine de un veac înainte. O ţară nu poate păşi pe calea belşugului şi a puterii, nu se poate înălţa, când fraţii se înfruntă între ei cu vrăjmăşie înverşunată. Zadarnic cercase să domolească patimile dezlănţuite de acele

războaie neghioabe, dar pe atât de haine, între catolici şi protestanţi.“

„De ce vă războiţi între voi? Nu sunteţi oare toţi francezi? Tu glăsuieşti că credinţa ta e cea mai bună, iar eu mi-o apăr pe a mea. Care este cea mai adevărată? Să uităm dezbinările care ne sfâşie ţara, să fim toţi numai francezi…“

Un singur înţelept însă nu poate cârmui lumea, căci nu poţi ţine piept potopului de neghiobie. Mărginirea e mai puternică, e a celor mulţi.

Zadarnice opintirile spre chibzuinţă şi dreaptă judecată ale acelui de l’Hôpital. Împotrivă-i se aflau regele şi mumă-sa, cruda Caterina de Medicis. Puţină vreme după cumplita noapte a Sfântului Bartholomeu, de jale, Michel de l’Hôpital îşi lepădase suspinul. Îl îndurerase pofta nestăvilită de uciganie care pârjolise întreaga ţară, omorârea unuia dintre cei mai de seamă oameni ai Franţei, Coligny, căpetenia protestanţilor.

Cu câteva zile înainte de a-şi închina sufletul lui Dumnezeu, se împotrivise a-şi pune numele şi pecetea pe porunca de osândă la moarte a unui prinţ protestant: „Je sais mourir, mais non me déshonorer.“

…Încă zece minute până la ceasurile unsprezece. Neurautter se ridică şi îşi îndreptă poalele rasei.

Împăratul Leopold se dovedea şi mai chibzuit, opintind să cuprindă sub acelaşi patrafir al Bisericii Unite: românii, rutenii, grecii, din Ungaria, Croaţia, Slovenia şi Transilvania. Îi ispitea, bun înţeles, cu amăgeli căci cine nu se îndură, după post trudnic, la plăcintă rumenă şi vin îndulcit cu miere?

Iar Brâncoveanu, stăpân în ţară mică, ducea politichie orânduită de aceleaşi ţeluri, doar că o mlădia după împrejurările şi oamenii Valahiei: nu silea norodul la o singură credinţă şi alungase dezbinarea dintre seminţiile meleagului său, împăcându-i dintâi pe cei atotputernici, cărora li se închinau.

Un gând neaşteptat îi stârni zâmbetul: Christos, Mahomed, Moise, Buda şi filosoful Confucius, al chitaezilor, sfătuind şi cumetrind la aceeaşi masă…

Ornicul mânăstirii vesti ceasurile unsprezece. Neurautter scăzu oleacă flacăra lămpii şi cercetă încă o dată ferestrele. Erau bine perdeluite, zălogind orice aţă de lumină. Făcea deplină încredinţare oamenilor aşezământului, dar nu uita niciodată precept din azbucoavna iezuitului: „Nu te încrede nici în tine însuţi. Trădarea sălăşluieşte în toţi: şi în noi, faţă de noi înşine.“

În uşă răsunară cinci ciocănituri uşoare. Iezuitul trase zăvorul şi în încăpere se strecură uşor, ca o umbră, un bărbat răsărit şi mlădiu.

— Mă numesc Rossignol.

Misionarul îi strecură o căutătură pătrunzătoare: acelaşi bărbat pe care-l cunoscuse cu aproape zece ani în urmă, într-un sătuc din Tirol. Chipeş, cu plete castaniu-aurii, o gură roşie, la fel de neruşinată ca şi privirea, şi semn de spadă pe obraz, o dâră albă, ce nu se lasă năpădită de barbă.

— Anii te-au cruţat, conte, zâmbi iezuitul.

Puţine făpturi în Evropa cunoşteau adevăratul hram al lui Rossignol, vestită iscoadă a Bourbonului, şi chiar dacă anume zvonuri le păleau urechile, le socoteau smintite ori voroavă de n-am ce face, în seri de iarnă, când viforul căzneşte pământul; la gura focului, oamenii dezghioacă nuci, rapsozii îşi deapănă baladele, cei gură de aur băsnesc.

Şi era cu adevărat greu de crezut că Jean-Pierre-Dominique, conte de Merlin, înrudit cu cele mai de seamă familii ale Franţei, văr cu ducii de Anjou şi scoborâtor al acelui Godefroy de Bouillon, regele creştin al Ierusalimului, în depărtat leat 1099, îndeplinea pe lângă Riga Soare slujbă de iscoadă. Dar pesemne că în sângele lui Jean-Pierre se răzvrătea din nou, după şapte veacuri, sângele clocotitor al străbunilor paladini care, în numele crucii, se porniseră din

Francia spre Palestina (trei ani de drum, străbătuţi pe apă sau cu ciubotele înecate în nisipuri) spre a smulge mormântul lui Christos din gheara turcului.

— Nici Domnia ta nu pari căznit de vreme, rosti Rossignol. Râse uşurel: Ca să-ţi vorbesc deschis, acum zece ani, când te-am cunoscut, n-aş fi riscat nici măcar doi scuzi pariind pe sorţii vieţii tale. Şubred, fără vlagă, încredinţat eram că plămânii ţi-s betegi.

— Oare regreţi, conte, că Dumnezeu a hotărât într-altfel?

Rossignol rânji:

— Ori de câte ori împăratul Leopold ia o hotărâre înţeleaptă…

— Împăratul hotărăşte totdeauna înţelept…

— Nu chiar… Iar atunci când se întâmplă altfel, încredinţat sunt că ai lipsit din dreapta-i.

— Asemenea cuvinte rostite de contele de Merlin, prea bine cunoscut în tagma sfetnicilor de taină, a agenţilor şi aventurierilor drept temutul, iscusitul Rossignol, dovedesc multă preţuire şi fală-mi aduc.

— Marfă, râse contele, pe care Domnia ta, Neurautter, n-o preţuieşti nici cât un răget de măgar.

Se aşezase într-o rână, picior peste picior, cu tâmpla rezemată leneş în mâna stângă. Dreapta o ţinea, ca de obicei, înfiptă în plăselele jungherului. Pe unul din degete sclipea un diamant negru. Zâmbetul zeflemitor nu-i părăsea chipul şi, deşi ştia că acesta îi e felul, misionarul, deprins să samene spaimă oriunde şi-ar fi preumblat chipul de hârcă, se simţea înciudat ca de batjocură.

— Poate nu te înşeli… Cu ce prilej în Valahia, conte?

— Acelaşi cu al Domniei tale, Neurautter.

Iezuitul şovăi o singură clipă. Franţuzul propunea joc deschis. Ei bine, aşa are să fie… Dar numai o bucată de vreme, până la anume cot de uliţă.

— Deci, sfatul celor ce pregătesc ridicarea la arme împotriva otomanilor. Mă întreb întrucât soborul unor mici

principi, din colţ uitat de Evropă, poate stârni interesul lui Ludovic?

— Ţi-aş putea răspunde că nu mă aflu duhovnicul Bourbonului, nu-i sunt nici dregător de taină şi deci nu mi se confesează.

Iezuitul zâmbi batjocoritor, dar contele urmă netulburat:

— Iar ţi-aş mai putea răspunde că, după ce Columb a ajuns în America, nici o felie din Evropa, cât de depărtată spre Miază-Zi sau Miază-Noapte, nu mai poate fi socotită colţ uitat de Dumnezeu ori capăt de lume. La rândul meu însă, întreb care-i pricina pentru care Leopold dovedeşte atâta sârg şi dor de cunoaştere pentru hotărârile acestor „mici principi“…?

Misionarul răspunse uscat:

— Veghind să nu săvârşească nerozii, îi ocrotim de pofta de cotropire a ţarului şi a padişahului şi, totodată, ne apărăm fruntariile.

Contele izbucni într-un râs clocotitor, al cărui zvon pătrunse departe, înzecit de zidurile goale şi reci ale sfântului aşezământ.

— De ce râzi?

— De minunată potrivеală! Spunea cineva, tu ştii de bună seamă cine, căci la fel de dibaci eşti în descâlcitul cărţilor ca şi în mânuitul spadei, că marii înţelepţi se întâlnesc. Iată, aceeaşi grijă îl ţine şi pe Ludovic: bietele ţărişoare să nu cadă pradă cruzimii unor imperii prea lacome.

— Mda, făcu misionarul. Cu adevărat minunată… Propun, conte, să lăsăm majestăţile lor prea luminate să mânuiască balanţa puterilor mari şi mici din Evropa şi să limpezim pricinile noastre, făpturi mărunte, aflate în umbra celor mai însemnaţi crai ai lumii: de ce m-ai căutat?

Rossignol, mereu surâzând, îşi cerceta vârful încălţării cu carâmbi răsfrânţi. I se păru că zăreşte boare de pulbere pe vârfurile strălucitoare şi le şterse cu o maramă scumpă, pe care o zvârli apoi, cu nepăsare, într-un ungher al cămării.

— De bună seamă, din prisos de prietenie… Nu mă crezi, Neurautter? Mi-eşti vrăjmaş, pentru că soarta ne-a aruncat în tabere neprielnice, dar te preţuiesc, iar cugetul şi mintea mi-s de-ajuns de cuprinzătoare pentru a pricepe şi răsplăti, închinându-mă dinaintea lor, însuşiri de seamă. Nu m-am ticăloşit într-atâta încât să pizmuiesc, defăimând sau chiar răpunând, o fiinţă aleasă. Da, mă înclin în faţa omului ce se află deasupra semenilor săi.

Misionarul se înclină la rându-i. Rosti din nou uscat:

— Sunt copleşit, conte, de atâta bunăvoinţă şi mărinimie. Dar poate că privirea ce mi-o îndrepţi e prea îngăduitoare…

— Să lăsăm vorbele de convenienţă frumoşilor de la balurile Curţii. Eşti în mare primejdie, Neurautter, şi de aceea mă aflu acum, aici. Ramy Mehmet, marele vizir, ţi-a hotărât moartea. Moartea cu orice preţ!

Pe chipul misionarului nu se citi urmă de tulburare. Întrebă liniştit:

— Care este pricina acestei uri neîmpăcate?

— Pesemne însuşirile de care-ţi pomeneam. Otomanii socot că, fără Neurautter, mintea lui Leopold îşi va rătăci dibăcia, braţul puterea. A pus preţ mare pe capul Domniei tale şi a socotit că, aici, între hotarele Valahiei, îşi va atinge ţelul mai lesne: mulţi venetici, ocrotire dificilă, atenţia Cancelariei Negre reţinută de alte probleme. Nu dau poveţe, Neurautter, căci fiecare ştie a da în gropi şi singur, dar, în locul Domniei tale, aş părăsi fără zăbavă locui.

Iezuitul îl privi lung:

— Gândeşti oare a mă depărta astfel de evenimentele importante ce se vor petrece la Bucureşti?

Rossignol îşi scutură pletele castanii:

— Te înşeli, Neurautter, ai cuvântul meu de gentilom. Dar nu-ţi ascund că, peste simţămintele mele, se află pricină mai însemnată: Ludovic însuşi mi-a poruncit să-ţi ocrotesc zilele!

Neurautter îşi ridică sprâncenele:

— Cu ce mi-am câştigat oare augusta-i oblăduire?

Rossignol răspunse scurt:

— Războiul pentru succesiunea Spaniei. Ludovic ştie că te-ai împotrivit alungării celui de-al V-lea Philippe de pe tronul Madridului. Leopold nu te-a ascultat, fiind apăsat şi împins de englezi la această gafă politică. Regele nostru nu va ierta în veci ofensa adusă Franţei, ca şi detronarea nepotului său, urmaşul cel mai îndrăgit.

Neurautter se simţea copleşit nu atât de grija pentru viaţa-i pusă în primejdie – era deprins ca, din umbră sau în plin soare, să înfrunte mereu moartea –, ci de răsuflarea unei mari taine. Nimeni n-avea ştiinţă despre sfatul dintre el şi împărat, purtat într-o seară de vară, când îl conjurase să ocolească orice amestec în războiul dezlănţuit de succesiunea la tronul Spaniei şi Austriei. Ei, austriecii, slăbiţi de înfrângerea de la Karlowitz, nu puteau ţine piept unei Franţe puternice şi care se înfăţişa şi cu drepturi legitime… Îşi amintea bine seara… Crinii Schönbrunn-ului înmiresmau aleile, apa fântânilor forfotea în şipot dulce. Şi erau singuri…

— Da, rosti cu tulburare… Foarte ciudat…

Contele de Merlin se ridică:

— Mă duc, Neurautter… Eu mi-am făcut datoria, dar mai fericit aş fi dacă aş fi convins că-mi vei urma sfatul. Misiunea de a-ţi înfige pumnalul în spinare ori de a-ţi întinde cupă cu otravă i-a fost încredinţată celui mai abil agent otoman: Trandafirul! Periculos de două ori: e de o dibăcie neasemuită şi nimeni nu-i cunoaşte chipul, ori de-i bărbat sau femeie…

* * *

Smulgându-se din hăţişurile codrului, Radu Andronic zăticni avântul bidiviului şi cercetă împrejurimile. Soarele începuse a se căţăra melc de aur peste meleag, păsările mai zornice ciripeau gureş de bună dimineaţa.

— Stau şi chibzuiesc, Machidoane, cum aş drege-o eu de m-aş afla în strâmtoare, precum cneazul sârb şi tovarăşul său.

Un zâmbet şugubăţ se iţi sub mustaţa subţire a slujitorului:

— Bine-i oare, logofete? De ne-am croi toţi gândul într-o sâmbătă, n-ar fi pe lume decât omenire înţeleaptă, ori doar minte sărmană, cu patru picioare şi urechi lungi. Şi dulce vieţişoară am duce, neavând cine cui să se împotrivească! La noi, în Chipriana…

— Mi-oi istorisi altădată ce s-a mai întâmplat în acea aşezare doldora de minţi luminate. Anume pricină împinge omul la anume faptă şi doar prostovanii sau zăluzii apucă de-a curmezişul altă cale… Să socotim dară: sârbii se află venetici în aşezare, fără prieteni şi nădejde de ajutorinţă. N-au cai…

— Au galbeni, îl întrerupse Machidon.

— Prea adevărat, dar se ştiu vegheaţi de vrăjmaş şi, mai ales acum, după ce i-au căzut în capcană, s-ar putea să stea în fereală, temându-se să nu se împiedice în altă urzeală.

— Gândeşte oare Domnia ta că au apucat drum cotit?

Pe chipul oacheş al logofătului trecu umbră de şovăială.

— Nu… Nu cred. Potecile iscusite le cunosc doar pământenii. Şi, iar, să ţinem seama că pe sârb îl gonesc harnic dorul de Smaragda şi gândul la sfatul de căpetenii. Nerăbdarea îl trage de poale, îi dă brânci la drum cât de primejdios, dar scurt să fie şi fără pricini de zăbavă.

— Păi aista-i chiar drumul mare… N-are şerpuieli şi duce fără greş în inima Bucureştilor.

— Pe acesta îl luăm şi noi în piept, Machidoane. Popasuri de-o clipă om face doar la anume hanuri, spre a afla dacă sârbii s-au arătat şi au rostuit cai.

— Oala şi ţucalul, surâse slujitorul, tot dintr-un lut se află… Face Domnia ta deosebire între un hangiu şi altul…

— Fac, Machidoane, căci toţi sunt iscoade. Pe cele presărate de Cantacuzin pe ăst drum le cunosc, ălorlalţi

jupâni, poate albi mieluşei, nu le fac încredinţare. Mai stai de voroavă ori te urneşti?

— Mă urnesc bucuros, a zis şi boul, dezmierdat de gârbaci cu ţinte.

După goană vijelioasă, opriră spre prânzul cel mic la Bursuci, rateş fălos şi cu dever, călătorii de toate soiurile căutându-l pentru bucatele de vânat şi odăile totdeauna bine primenite, cu crivat moale şi belşug de scorţuri.

Jupin Matache, stăpânul, le ieşi în cale cu temeneli chibzuite şi făcându-se a nu-l cunoaşte pe logofăt. Era bărbat spătos, cu mustăţi pleoştite şi chip blajin de călugăr, cam gras şi nătâng. Nici măcar căutătura, oleacă năucă şi mereu râzătoare, nu-i dovedea hramul: iscoadă veche şi iscusită a stolnicului Cantacuzino. Târa un picior rămas ţeapăn, aducere aminte a unei înfruntări pe malurile Dâmbovicioarei cu o ceată de fesuri, urzitori ai marelui vizir.

Cuvintele susurară prin despicătura zâmbetului:

— Nu intra în han, logofete. Îi plin de muşterii care-mi par toţi zugrăviţi. Dacă ai cuvânt să-mi îndrepţi, binevoieşte Domnia ta a pofti în chioşcul de vară, unde vrăjmaşul, cu urechea ori cu ochiul, n-are cale de pătrundere.

— Într-acolo pornim. Adă şi două bărdace de vin. Dar iuteş, jupâne, n-avem vreme a zăbovi nici măcar cale de o lulea ţigănească.

Hangiul pieri nălucă, neaşteptat de sprinten pentru un betegit de picioare.

— Hm! Cam sprinţară ologeala jupânului. Un ochi ager citeşte multe pe păşit. Asemenea grabă la om vătămat pune pe gânduri.

— Are noroc de înfăţişare neroadă, râse slujitorul. Domnia ta nu ştie că oaia, cât de hoaţă ar fi, nimeni n-o va prepui?

— Aceasta când bineţe târlei mai dă şi fiara.

— Se află oare loc pe lume unde să lipsească?

— În raiul Chiprianei, de bună seamă, râse logofătul, neasemuită aşezare, cu neasemuite făpturi şi unde neasemuite şi minunate isprăvi se petrec.

Machidon păru să chibzuiască adânc:

— Nu te înşeli, stăpâne, căci dacă Dumnezeu a iscat raiul în ceruri, apoi noi, chiprinaşii, l-am născocit pe malul Milcovului.

Boierul clătină din cap cu mirare:

— Plin de slavă mă simt, Machidoane, şi teamă mi-e să nu mă prăbuşesc în păcatul trufiei. Mă făleam că slujitor mi-e un împărat, acum aflu că pe deasupra-i şi sfânt… Iacă, nu un hram, ci două, de care voi ţine seamă de aci înainte…

— Trag nădejde că şi la simbrie, zâmbi subţire slujitorul.

Vorbă de şezătoare! Machidon, ca mai toţi moldovenii, nu se afla lacom de arginţi şi, inimă-pâine caldă, miluia din belşug. Apoi, mai era răzeş cu stare şi, doar de dragul logofătului şi cu sângele stârnit de dor de ducă şi isprăvi cu primejdie – aventurier i-ar fi spus florentinii –, îl însoţea când şi când pe Andronic, pe drumurile zbuciumate poruncite de domnie.

Pătrunseră în chioşcul năpădit de floare de mirt şi oleandru. Doar ce se aşezară pe băncuţele albe, înviorate de scoarţe şi perini felurit vopsite, şi hangiul se ivi, purtând o oală pântecoasă plină ochi şi două ulcele.

— Văd că ne îmbii la chef mare, zâmbi Radu Andronic. Om găsi altă dată vreme cu prilej… Ce se petrece cu muşteriii din han? Ziceai că-s ciudaţi…

Matache săltă din umeri:

— Moşu-meu avea o vorbă: „Mai bine acum, păzea!, decât mai încolo, aoleu!…“ Îi lume felurită, mulţi străini, cupeţi pestriţi…

— Fireşte! Îi doar iarmarocul Sfinţilor Petru şi Pavel şi acesta-i drumul care mână spre Zăvoieni.

— Unde grâu-i mult, nici neghina nu-i puţină. Am socotit mai înţelept ca Domnia ta să nu fii zărit de fitecine.

Luând o înghiţitură din licoarea sângerie, Ilie Machidon se uită la hangiu cu slăvire. „În căpăţâna creştinului nu încape neghiobie nici cât să chiorăşti un şoarece! Aista zic şi eu noroc la slujbă de iscoadă: chip nătâng şi minte bogată!“

— Nu mi-ai zis ce vânt te goneşte, logofete! Poate zorul nu-i chiar mare. În cuhniile noastre jăratecul asupreşte fudulii de godăcel, iar muierea a trudit până mai adineauri la o movilă de plăcinte.

— N-avem vreme nici să ni le pui în traistă… Jupâne, poftesc a afla dacă ai ştiinţă de doi venetici umblând să cumpere, fără a se scumpi la parale, armăsari de nădejde.

Matache clătină din cap:

— Stăpâne, la mine în bătătură n-au poposit, nici prin vecini şi nici n-au trecut pe aici.

— Cum poţi fi atât de neîndoielnic? se miră Radu Andronic.

— Logofete, râse hangiul arătându-şi dinţii albi, ca de muiere, o iscoadă bună are aflătorii săi mai mititei. Ai mei sunt presăraţi în jur, cale de trei poşte. Pe astă palmă de loc nu suflă pasăre cerească, nu adie ram, fără să am eu ştiinţă. Poţi să-mi faci încredinţare.

— Îţi fac! rosti ridicându-se Radu Andronic. Dar poate că alt oarece să-ţi fi chemat luarea aminte, mărunţiş cât de neînsemnat.

Pe chipul jupânului se desluşi necazul neputinţei:

— Folos nu cred să tragă Domnia ta… Azi dimineaţă au trecut spre iarmaroc trei căruţe burduşite ochi cu măscărici. Bun înţeles, au sculat tot satul care le-a făcut alai, oamenii iubind veselia, iar pehlivanii, ăsta le e meşteşugul, îţi desfundă toate bordeiele, ridică mortul de pe năsălie. Au retezat satul cu chiot mare, după obicei: trâmbiţi, clopote, giumbuşlucuri şi boscării, săvârşite în goana cailor.

Logofătul îl privi ţintă câteva clipe, apoi ochii scăpărară amnar.

„Chipeş bărbat! gândi hangiul. Vai şi of de muierea ce i-o zălogi inimioara!…“

În lumina soarelui, căutătura râzătoare îi sclipea înstelată, părul neguros cădea în şuviţe mătăsoase de-a lungul obrajilor bine dăltuiţi, trupul de sfarmă-piatră avea mlădieri de sălbăticiune. Straiul alb, patima logofătului pentru veşmântul de omăt, chema cu dinadinsul privirile, silindu-le să poposească asupra chipului smead,

— Câtă vreme s-a măcinat de atunci, jupâne?

Matache cercetă cerul:

— Să fie puţin peste un ceas. Muierea isprăvise de căznit la frământat şi rânduia plăcintele în cuptor, iar acum le zării rumene, vârfuind tipsiile.

— Da… da… da…, făcu Radu Andronic cu gândul în altă parte. Un ceas… Iar de aci până la Zăvoieni…

— Taman două, spuse hangiul luându-se după boier, care părăsea în grabă chioşcul.

Până să clipească, Radu Andronic şi slujitorul încălecaseră.

— Mulţumesc pentru cele ştiricite, jupâne. Rămâi sănătos şi dever îmbelşugat!

Omul rămase cu ochii la drumul ars de vipie. Potcoavele armăsarilor sclipiră în soare, apoi nourii de pulbere înghiţiră călăreţii.

— Te-a pălit dorul de boscăriile păpuşarilor, logofete? îl cercetă slujitorul din colţul ochilor.

— Dorul şi teama.

* * *

Ascunşi în umbra morii de la Mihai Vodă, boier Ioniţă Fărcăşan, Gheorghiţă al Filipescului şi dumnealui, Chirică, târgovăţ, slujitor şi sfetnic, îşi îndurau anevoie nerăbdarea. Tovărăşie, tot zdrobind în copite pământul, le ţineau patru bidivii dobrogeni, zăticniţi de salcă tânguitoare. Luna se

spânzurase fanar galben caisă pe un pisc de cer şi, ninşi cu lumină, caii străluceau ca atlasurile de la Alep. Prea îndestulaţi şi odihniţi, tropăiau şi nechezau căzniţi de nestăpânit dor de ducă.

Gheorghiţă, în strai leşesc, cu contăş, nădragi pe picior şi ciuboţele retezate sub genunchi, aţintea ars de patimă şi de grijă porţile cele mari ale conacului Cerchez.

În câteva zile, chipul bălan şi rotunjor al flăcăului se uscase ca o lămâie, să-l cuprinzi într-un pumn, iar umbrele vineţii de sub ochi, îşi zicea Fărcăşan, ajunseseră a-i dezmierda musteaţa.

— Ci domoleşte-te, Gheorghiţă, îi zise cu blândeţe. Nu-i inimă de creştin în lume care să îndure atâta jăratec, fără ca la o urmă să nu se prăpădească.

— Ehei! cuvântă sluga. Pomenit-ai, Domnia ta, dragoste cu socoteală şi fiară cu zăbală?

Ioniţă se prăpădi de uimire:

— Ce spui, Chirică? Unde ai cules asemenea cugetare înţeleaptă?

Slujitorul îşi înălţă după obicei nasul.

— Îngăduie a-ţi desluşi, boier Ioniţă, că mintea mea roboteşte întruna şi aminteşte-ţi, rogu-te, câte poveţe chibzuite ţi-am slobozit în amar de ani, de când te slujesc.

Gheorghiţă îşi înfipse degetele, gheară, în coaja copacului. Ceilalţi doi îi auziră pârâitul măselelor.

— De ce nu se urnesc odată? Vestea îndreptată vornicesei l-ar fi vârât în spaime şi griji şi pe Sfântul Gheorghe cel prea viteaz, zorindu-l la drum fără clipă de răgaz. Teamă mi-e ca întâmplare nemernică să nu mi se pună de-a curmezişul.

Un vânticel de noapte sporea susurul Dâmboviţei şi foşnetul de frunze şi crengi uscate. Gheorghiţă, tulburat şi trudit de gânduri negre, tresărea la orice zgomot.

„Pe om nu-l cunoşti niciodată, gândi Ioniţă cu filosoficeală… Cine ar fi zis că din boier Vasile şi jupâneasa Raluca, domoli şi blajini, baltă cu raţe, se va isca asemenea

făptură, pârjol de doruri, totul un foc şi o pară?“ Bănuia, însă, că-i oleacă şi zălud, căci mai îndrăgeşte creştinul cosiţă bălană şi gură cu flori, dar nici să-ţi prăpădeşti minţile de tot în polcuţa mândrei precum flăcăul ăsta!

Dacă gămanul şi-ar fi rostit gândurile cu glas tare, de faţă fiind şi Radu Andronic, acesta ar fi avut de ce să se veselească. Bezmeticul uitase năzbâtiile din vremea când îşi lepădase inima nu în polcuţa, ci chiar în condurii vornicesei Ileana Dumşa, ori a Maricicăi Şipote, şi iar când, pe meleagul Profetului, răpus de căutătura fierbinte a şalvaragioaicei Fathma, o furase din haremul frăţâne-său, marele vizir Ramy Mehmet, faptă smintită, nemaiauzită în împărăţia Islamului. La un pas de furnică se aflase atunci grăsceanul şi, dimpreună cu el, Radu Andronic şi întreaga tabără valahă, de cumplite cazne în temniţa de la Şapte Turnuri, după care, într-un târziu abia, ar fi urmat descăpăţânarea cea tămăduitoare de orice durere.

Asemenea vuiseră Bucureştii într-un miez de primăvară. Narcisele, crinii, rozele ameţiseră cu dulci arome văzduhul târgului, iar în inima lui Ioniţă îmbobocise dragoste mistuitoare pentru Marghioliţa, negustoreasa din Sfântul Gheorghe. Fără de ştiinţa nimănui, nici măcar a prietenilor, Fărcăşan trimisese la porţile muierii alai împărătesc în peţitorlâc. Noroc de Marghioliţa al cărei grumaz, lujer de lalea, rezema căpăţână sănătoasă. Luându-l în râs şi mai cu zăhărelul, îi făcuse vânt, plocon întors în braţele bătrânului Fărcăşan. Iar acesta, cu înţelepciunea dobândită din isprăvi asemănătoare, măcinate în tinereţea Domniei sale, îi făcuse la rându-i vânt tocmai la Viana: nu se află leac mai bun pentru o dragoste nechibzuită decât depărtarea de fiinţa îndrăgită. Cu cât mai multe poşte, cu atât mai fără de greş şi leacul.

— Fărcăşene! se răsuci dintr-o dată Gheorghiţă. Grija mă sugrumă. Eu dau buzna la porţi!

Ioniţă îi prinse braţul:

— Fii răbduriu, fiule… Ţi-era teamă de întâmplare nenorocoasă şi văd că vrei s-o stârneşti singur.

— Eh… oftă cu tâlc Chirică şi vorbind parcă paserilor adormite. Toţi ne plângem de parale, dar nimeni de minte sărmană.

Gheorghiţă al Filipescului se răsuci şerpeşte:

— Ăsta dacă nu tace, îl strâng de gât! Prea i-ai îndurat multe, fără a pune mâna pe bici.

Chirică, vânăt de umilinţă, se apropie de cai, rostindu-şi veşnica litanie:

— Rogu-te, boier Ioniţă, desluşeşte acestui cinstit boier că gârbaciul se cuvine robilor şi slugilor calice. Eu mi-s târgovăţ slobod, cu stare frumuşică în mahalaua Radului Vodă şi, precum mi-i hramul, mi-i şi graiul, adicătelea tot slobod. Şi mai adaugă că, simţirea-mi gingaşă neîngăduind cuvintele de năpăstuire, eu vă spun rămâneţi cu bine şi mă urnesc într-ale mele…

Fărcăşan, sastisit de gâlceavă, săltă din umeri:

— Ci nu mă mai ispiti tot cu vorbe de ducă şi piei din faţa mea! La o adică, îndeajuns mi-ai mucegăit pe la porţi şi sătul sunt de sfadă şi de grijă că rămân fără slugă nepreţuită. Fă mulţămită că scapi teafăr şi cu spinare netedă.

Lui Chirică îi ţâşniră lacrimile:

— Netot cela de aşteaptă răsplată bună la faptă creştinească. Mă duc, boier Ioniţă, dar să ştii că mult mi-ai fost drag şi cu credinţă te-am slujit.

Se îndreptă ticăit spre armăsar, tot aşteptând vorbă de întoarcere. Într-aceeaşi clipă, porţile cele mari ale lui Cerchez se dădură în lături cu vaiet prelung.

— Uite-i! strigă Gheorghiţă.

Două pâlcuri de câte şapte călăreţi izbucniră în uliţă şi apucară în goană înverşunată pe drumul Mogoşoaiei.

Încă înainte de a pieri, înghiţiţi de negură, în cotul din spinarea Morii, Gheorghiţă dădu pinteni bidiviului:

— Acum! Până nu încep slugile a zăvorî porţile!

— Măscuţa, nărodule! strigă Fărcăşan. Dacă apucă vorniceasa să ne cunoască chipurile, ştiu că am pus-o de mămăligă. Chiricã, fii la îndemână cu bidiviul jupâniţei!

Două slujnice opinteau să urnească porţile grele. Fărcăşan şi Gheorghiţă, cu feţele îmbrobodite, ţâşniră săgeată prin deschizătura care începuse a se îngusta. Muierile, luate pe neaşteptate, abia avură vreme să se dea în lături, răcnind ca din adâncuri de iad. Auzind ţipete, jupâneasa Caterina se ivi în pragul conacului, purtând lumânare groasă ca de nuntă. Gheorghiţă îi retează flacăra cu mişcare iute, lăsând săliţa şi pe boieroaică în întuneric.

— Săriţi! urlă Caterina speriată de moarte. Săriţi! Tâlharii!

Spaima îi sugruma grumajii. Cine avea să sară? Toţi slujitorii de nădejde ai curţii, îndepărtaţi cu viclenie de casă, se îndreptau acum spre boier Dumitru. Rămăseseră pe lângă conac doar câteva roabe nevolnice şi un argăţel, băietan de vreo doisprezece ani.

O luminiţă firavă pâlpâi în bezna cămărilor. Fărcăşan şi Gheorghiţă îi ieşiră în întâmpinare, izbind şi răsturnând lemnăria din casă. Într-o clipă Smaragda îşi lipi făptura de inima flăcăului.

— Gheorghiţă…

— St! făcu boier Fărcăşan. Zor! Nu-i vreme acum de drăgosteală.

Făcură cale întoarsă, împiedicându-se în mescioarele şi scăunaşele răsturnate. Prin întuneric, jupâneasa Caterina se anină la nimereală de straiul Fărcăşanului.

— Ce faceţi? Încotro? Smaragda…! Unde eşti?

Gămanul se descotorosi din strânsoarea jupânesei:

— Iertăciune, cinstită jupâneasa…, bolborosi fără a-şi da seama şi împins de ighemoniconul deprins de mititel.

Smaragda rosti răspicat:

— Rămâi cu bine, mamă. Socoate că n-ai avut copilă ori că m-am prăpădit, căci eu în ăste case blestemate n-oi mai păşi câtă vreme oi mai avea răsuflare şi suspin!

Vorniceasa urlă ca fiara înjunghiată:

— Nu, Smaragdă! Stai…! Fie-ţi milă…! Mă omoară tătâne-tău! Rămâi!

— Apăi de el ţi-a păsat dintotdeauna, de el să ai parte!

Părăsiră casele Cerchez, vâlvătaie de tânguială şi bocete sfâşiind a rău întunericul.

Patru umbre goneau pe drumul Târgovişteiei, alergate parcă de toate oştile iadului.

Chirică, cu trupul deşelat de fugă năvalnică şi hurducătură, cugeta cu mulţămire amărăluţă:

— Ehei! Dacă nu era bietul Chirică cel modârlan, cu minte puţină şi aceea pustiită de trândăveală, să-mi spui şi mie, boier Ioniţă, şi mai cu seamă Domnia ta, Gheorghiţă al Filipescului, dacă mai goneai acuma teleleu, pe lună rotofeie, dimpreună cu mândruţa! Dar cum milostiv m-a greşit mama, iar Dumnezeu m-a plouat cu însuşiri, deprins sunt să fac iertare mai cu seamă prostovanilor de neam ales…

Spintecau noaptea de vară. În inima lui Gheorghiţă şi a Smaragdei, stelele, luna, întreaga fire ningea bucurie.

În urechile lui Ioniţă Fărcăşan zvoneau muzici de chef lat, cu lăutari de soi.

„Cum ajungem la conacul jupânesei Aspasia Boldur, îi trag un zaiafet frumuşel!“

Îi venea să bată în pumni de bucurie: „Na, că tot pe-a lui Fărcăşan s-a întâmplat!“

Ţipătul unei cucuvele viersuia parcă altfel: „Nu se ştie… Nu se ştie…“

Gămanul săltă din umeri, strigându-i peste umăr:

— Eşti proastă, soro!

CAPITOLUL IX

Sodom de omenire grămădiseră Zăvoienii, căci iarmarocul de-aici, dimpreună cu cel de la Fântânele, se afla între cele mai vestite din Ţara Românească. Târgoveţi şi ţărani, ovrei, armeni, sârbi, zlătari, boscărime se urneau din cel capăt de ţară, părăsindu-şi colibele, necazurile şi pe cei nevolnici pentru zece zile încheiate.

Văzduhul vuia de larmă, se buluceau glasuri şi graiuri felurite, neguţătorii îşi făleau marfa, ca ţesătură, încălţări, podoabe ori giumbuşlucuri, după hramul fiecăruia, în strigături şi vorbe meşteşugite.

Şi, Doamne!, ce nu găseai pe tejghelele doldora ale cupeţilor! Anterie, giubele, ceapchenuri, dulame şi binişuri, damascuri şi caşmiruri de la India, atlasuri şi mohairuri, muselină şi brocarturi, chilimuri şi tot soiul de pânză chindisită, potcapuri, cuşme şi comănacuri de călugăr, calpace şi cămilăfci… Numai printre bodroanţele basmangiului să fi fuşerit şi aveai la ce prăpădi întreaga ziulică: marame din mătase ori cearşaf de turbane, feregele şi grimele, iaşmacuri cu prisos de fesfesele ori iscate din şevaiul cel scump cu fir de aur, tulpane cu podoabă de diamanticale ori surguci – îţi făceai cruce de minunăţia paserilor care-şi lepădaseră penele pe faldurile testemelurilor – şi iarăşi broboade din zarafir sau zarpă, ţesături de mare cheltuială pentru zile viforite.

Ca totdeauna, muierile adăstau ciucure dinaintea giuvaergiilor ovrei. Le rămâneau ochii atârnaţi de paftalele încrustate cu sardiuri şi rubelite, la cerceii înstelaţi –

diamanticale smulse din cerul nopţii –, la spelcile cu căpeţel de mărgăritare ori alexandrină, la brăţările stropite cu hurmuz de smarande, la ghiulurile falnice vârfuite de câte un zamfir falnic… Dever avea, nu-i vorbă, şi neguţătorul de sulimanuri, doar că din marfa aceasta muierile se îndestulau cu fereală. Roşul de Spania, pentru îmbujoratul buzelor şi obrajilor osteniţi de ani, praful de orez nălbind amăgitor obraji oacheşi, vaselinele şi apele de roze, de chitru, de ienupăr şi azalee – taina mâinilor albe şi catifelii –, pulberea scumpă din adamante ciobite şi pisate pentru cine pofteşte la dinţi albi şi strălucitori, iacă ghiloseli şi păcăleli ce se cer ascunse în sertăraşe de care stăpânul casei şi al inimilor gingaşe nu are ştiinţă. Care-i netoata să-şi mărturisească datorinţele faţă de sipeţelul cu ghiloseli? Că prisosul de frumuseţe se cumpără cu parale bune la prăvălia lui Chiusbaian, vestitul meşter al chipurilor dichisite?

Ca de obicei, larma cea mare o făceau plăcintarii greci. În marfa lor dădeau iama pruncii, hotărându-se anevoie dinaintea maldărelor de cofeturi şi zaharicale: aluaturi dulci cu alune şi stafide, alivenci pufoase ca nourii cei zglobii ai lui Prier, pandişpanuri înecate în zeamă de eucalipt ori caise şi zmeură, pricomigdale şi sarailii, plăcinte curoşcove sau rodie, baclavale şi siropuri din flori de portocale, roze, de cedru şi esenţă de mosc… Năvala cea mare o dădeau la acadelele din zahăr ca sticla: verzi, roşii, galbene şi portocalii. Înţepau dulce acrişor limba, căpătai trei cu o singură arămioară şi, dintr-una singură, sugeai mai multe ceasuri.

Părinţii lor îşi deşertau chimirele la alte tejghele. Miroseau cale de o poştă fleicile fripte cu cimbru pe jăratec, cârnaţii usturoiaţi, scordeleaua cu arome ispititoare, mielul haiducesc. Când acesta, pârpălit pe fund de gropniţă cu jar, în piele cusută pentru a dobândi frăgezime, se lăsa răpus de flacără, numai bun de pus pe talgere, scotea bubuit de balimez otoman… Cei cu dare de mână se înfruptau cu

vânat subţire: pulpă de căprioară ori porc mistreţ, veveriţe asuprite la foc molcom, piftie din cap de urs, piept fraged de potârniche, fazan sau raţă sălbatică… Setea şi-o astâmpărau cu vinuri de tămâioasă, Drăgăşani, Mehadia, Turceni sau moldovenescul Cotnari.…

— Asemenea hărmălaie, rosti Ilie Machidon cu mirare, n-am pomenit de când m-a slobozit mămuţa în lume! Ţinem şi noi, chiprinaşii, iarmaroc, nu l-am ocolit nici pe cel din Podul Iloaiei ori de la Iţcuşi, dar aista parcă-i sălaşul lui Ucigă-l Toaca… Viermuială şi urechi ţăndărite de larmă ca-n mânăstire de bobletici cu beteşug la cap.

Logofătul îşi plimba căutătura peste maldărele de omenire, zicându-şi că doar ochi de vultur, rezemat de noroacele prostului, ar putea dărăci atâta norod, dibuind făptura căutată.

— De, Machidoane, acesta-i rostul bâlciului. Oamenii să se desfete, cupeţii să-şi golească desagii şi tejghelele, iar creştinii chimirele. Şi acestea se cade a se face cu zgomot.

— Aferim, logofete, bine că m-ai luminat… Avem la noi în Chipriana un creştin de-i zice Vasile al lui Sucilă… Asemenea urlete şi zbucium se slobod din coşmelia lui, întocmită în celălalt capăt de sat, de ne crucim toţi prin bordeie a ducă-se pe pustii! Noi gândeam că-şi asupreşte muierea, biata, şi, iacă, aflu că Sucilă şi alde Nastasia, nevastă-sa petrec straşnic. De, or fi din neam de păuni. Zici că se vaită, dar ei cântă.

Logofătul nu-l asculta. Privirea, încreţită din pricina soarelui necruţător, cerceta spre tagma pehlivanilor care-şi ridicaseră cortul chiar în mijlocul iarmarocului. O mândruţă tinerică îi prinse bidiviul de dârlogi, ţintuindu-l locului. Purta polcuţă înflorată, sânii i se rotunjeau ispititor sub pieptarul de catifea, în urechi îi jucau cerceluşi mici, cu pietre albastre:

— Irra…! Măiculiţă! Chipeş bărbat! Fă bunătate, boierule, şi descălecă aducând dovadă că nici trupul nu te

ruşinează. Ia, şoptesc cumetrele de colo că ai fi şontorog de un picior!

Andronic râse, sticlindu-şi dinţii şi ochii. Străluceau, gemeni cu adamantul negru ce-i prindea panaşul de egrete de la cuşma florentină din postav vişiniu.

— Fă-mi răgaz, frumoaso, doar trei clipe, căci îmi caut un tovarăş şi dovadă ţi-oi aduce că-s şontorog de amândouă…

Oamenii din jur prinseră a râde. Mai cu sfială, mirându-se de îndrăzneala muierii care se încumeta a şugui cu un boier, femeile pufnind cu gura ascunsă în palmă ori în poala basmalelor.

Radu Andronic îşi mână calul prin mulţime:

— Cilibie drăcoaica!

Slujitorul oftă cu ochii spre cer:

— Ehei! Cu multă nedreptate rânduieşti tu lumea. Doamne! Păi dacă frumos la frumos trage, apoi noi, sluţii, ce ne-om face?

Logofătul care o cunoştea pe Smărăndiţa, soaţa lui Machidon şi frumuseţe vestită în satul de la Milcov, prinse a zâmbi:

— S-or duce în Chipriana, unde strâmbilor şi scâlciaţilor le ninge cu noroace de muieri ca bujorul. La fiece clăpăug, câte o chiprinaşă cu buze de cireaşă şi ochi mure coapte… Te mirai de harababură, împărate! Aici ai pe săturate!

Babilonia şi învălmăşeala de la corturile boscarilor erau cumplite. Pehlivanii îşi slobozeau marfa, fiecare pre limba lui, muzicile urlau, măscăricii îşi strigau prin trâmbiţe cu urechile lăbărţate mucalitlâcurile, păcălicii hârjoneau muierile şi pruncii, ghiduşarii născoceau comedii cu mâinile lor dibace, însufleţind păpuşi, animale, gâze. Voinicii cetei de boscari, zdrahoni cu boiuri de mistreţ, ispiteau creştinii la luptă dreaptă, cu rămăşag bogat, căpcăunul cu limbă de bou speria pruncii, piticii cu ale lor: tumbe iuţi, nenumărate – roată scăpată la vale –, zbânţuială pe frânghie cât degetul de groasă, patru urşi dănţuiau de mama focului: un alişveriş

de ţambale, strigături şi râsete, miros de trupuri asudate, izuri de fiară şi pungi şterpelite la învălmăşeală.

Un bărbat în crucea vârstei, mai răsărit cu un cap decât semenii săi, chemă luarea-aminte a logofătului. În ciuda vipiei, purta broboadă la gât, ridicată până în dreptul gurii, cuşma îi era trasă adânc pe ochi. Era limpede pentru orice prostănău că ţinea să-şi ascundă chipul. Se trăsese într-un ungher mai liniştit şi număra fără tocmeală galbeni în palma cât o cazma a unui geambaş. Faţa ţiganului era toată surâzătoare – ziceai că vine Paştele! – ochii îi străluceau de mulţumirea pentru târgul încheiat.

Radu Andronic prinse braţul slujitorului:

— L-am dibuit, Machidoane… Da’ nu-i prea dibaci cneazul… Chipul ţi-l măsluieşti, nu-ţi-l ascunzi printre zdrenţe…

— Nu toată lumea are ştiinţă de iscoadă, aceasta socotindu-se îndeletnicire de oameni fără soi, zâmbi Ilie Machidon.

Îşi croiră cărare prin mulţime. Logofătul descălecă, chiar lângă umărul lui Alexandru al sârbilor. Într-o clipă, îşi simţi braţul cetluit în menghină de fier. Radu Andronic întoarse capul mirat: o mogâldeaţă, chip şi trup de ducă-se pe pustii, îl cerceta cu ochi albi, parcă goliţi de vedere. Ilie Machidon rămăsese cu gura căscată. Nu pomenise nici în vise urâte asemenea sluţenie de om, car de hidoşenie grămădită la o singură făptură.

Logofătul începu să râdă:

— Duro!

Cneazul Alexandru se răsuci şopârlă. cu mâinile jungher. Rămase câteva clipe fără grai, apoi chipul i lumină.

— Eşti dregător al principelui Brâncoveanu. Te-am văzut la curte, fiindu-i mereu în preajmă.

Boierul îi făcu plecăciune uşoară. Cuvenitul închinat principilor, cu genunchele în ţărână, ar fi holbat ochii oamenilor, asmuţind primejdia.

— Cu voia Măriei Tale, rosti boierul în florentină, mi-s Radu Andronic, logofăt. Poruncă am a te însoţi până în cetatea de scaun şi iertăciune pentru nenoroacele ce ai avut a întâmpina până acum.

Ochii sârbului sclipeau de mulţumire. Prinse braţul boierului:

— Trag nădejde că eşti Andronic cel adevărat. Chipul Domniei tale mi s-a tipărit în minte, dar numele îl uitasem De aceea m-am fost lăsat păcălit… Cum mi-ai dat de rost în vălmăşagul acesta?

— Ghicind toate câte ţi s-au întâmplat, dar că, până la urmă, te-ai smuls din momeala vrăjmaşului, am prepuit că vei încerca să te strecori neştiut până la Bucureşti. Nimic mai potrivit cu asemenea gând decât a lipi o ceată de boscari, ţinând socoată de înfăţişarea prea vrednicului slujitor al Măriei Tale, Duro… Bag de seamă că aţi rostuit cai. Rugăciunea mea, înălţime, este să ne zorim…

— Şi, asemenea, înflăcărata mea dorinţă…

Încălecă un bidiviu rotat şi, dimpreună cu logofătul, îşi spintecară drum spre capătul iarmarocului. În urmă, Machidon îi strecura priviri buimace lui Duro.

„Maică Precistă, mari sunt minunile tale! Nu seamănă a om, dar nici a dobitoc şi nici cu vreo altă vieţuitoare din care să fi întâmpinat eu ori bunicu-meu, şi cred că nici moşu-său…!“

Şi ar fi fost curios să ştie, da, ar fi plătit bune parale să afle cum e de fel fiinţa aceasta, cum îi e rânduită viaţa, acolo, la el acasă, dacă mai are fraţi ori surori, muiere şi cum…? „Aista doar să te lase să-l vezi la bâlci şi-i pui paraua în palmă! Îşi scoate merindea fără a mai asuda la seceră. Ce mai! Bate toate comediile din zece iarmaroace!“

— Logofete, întrebă sârbul, cine crezi că m-a ispitit capcana de la Bolteşti? Cine-i vulpea vrăjmaşă?

Radu Andronic rosti cu ochii la drum:

— Acum, nu ştiu. Dar vulpea, cât de hoaţă ar fi, până la urmă tot se lasă dovedită.

De fapt, ştia.

* * *

În odaia cea mare din conacul vornicesei Dumşa ardeau două sfeşnice de aur greu, meşterite de un ucenic al vestitului argintar Benvenuto Cellini. Lumânări albe, groase vieţuiau în toate cele şaisprezece braţe, şi grecul Spiros Palamas gândi că avea dinaintea ochilor două caracatiţe uriaşe, cu gheare de foc. Flăcările despuiau ungherele de umbră, dădeau străluciri dulci ori scânteietoare bodroanţelor din cămără. Doar câţiva boieri îşi orânduiseră casele după gustul evropenesc, iar printre aceştia se afla şi vornicul Dumşa. Vornicul, vorba vine, căci împărătiţă peste toată avuţia Dumşeştilor şi a inimii lui Vasile se află dumneaei, Ileana. Muiere de neam ales – mumă-sa, o Muşatină, tată-său, un Sturdza –, cutreierase prin toată Evropa, însoţindu-l pe vornic în feluritele slujbe încredinţate de Vodă Brâncoveanu. Pretutindeni fusese îndrăgită. Mărimile se închinau frumuseţii ei neasemuite, limbii sprinţare şi „graţiei“, cum spun francii unui anume farmec, prostimea o iubea pentru milostenie, căci avea punga plină şi inimă largă, dar mai cu seamă pentru voia bună care nu ocolea pe nimeni. Râdea – Doamne, ce de mărgăritare într-o singură gură! – cu gondolierii oacheşi ai lagunei, şuguia cu sacagiii Florintiei, avea vorbe şi parale bune pentru milogii de sub poduri, zeflemisea cu dulceaţă sutanele cernite de la Santa Maria del Fiore, nu se sfia să se hârjonească cu paladinii ce mişunau în republicile italieneşti. Trupurile bine zidite cu mişcări de jivină, ochii focoşi strălucind sub gardinile largi ale pălăriilor, stiletele iuţi, cu lama ca o limbă de viperă, o aţâţau şi era singura „signoră“ de pe acele meleaguri care putea cuteza să cutreiere cele mai mărginaşe mahalale, la orice oră a zilei, fără teamă că i s-ar vătăma un singur degeţel.

Din acele depărtate ţinuturi adusese Ileana la Bucureşti lemnăria de mare cheltuială la care cerceta acum grecul Palamas. Despre vornicească se zvonea, şi pe bună dreptate, că-i cea mai umblată muiere din întreaga Valahie. Boieroaicele bătrâne ca băneasa Brăiloiu, de pildă, ori stolniceasa Calomfirescu (iar Doamna Marica nu gândea altfel) socoteau că acest haimanalâc nu-i prilej de fală, ci, dimpotrivă, de adâncă ruşinare. Rostul muierii este să-şi grijească de acareturi, avuţie ce trebuie înmulţită, şi de prunci, nu să mişune prin cotloane streine.

Ileana sălta cu nepăsare din umeri. Ba, mai acum vreo doi ani, când Marica Doamna, cu gura făcută pungă, o certase căci prea se abătea de la ighemonicon şi de la canoanele poruncite unei soaţe de mare dregător şi, iarăşi, pentru că nu se cuvenea a vântura lumea ca zăluzii cei fără de căpătâi, Ileana o privise drept în lumina ochilor şi-i surâsese cu buze de miere:

— Dacă Măria Ta, Doamnă, socoate că-s prilej de ocară şi pildă proastă pentru jupânesele Bucureştilor, gata mi-s, dimpreună cu vornicul, să părăsim Valahia; ne trecem avuţia toată în galbeni şi om pribegi spre Florintia ori Veneţia. Decât spin în ochiul ălui tău, mai bine trandafir lângă inima veneticului…

Înghiţise amar Doamna Marica şi luase altă vorbă. Dumşeştii, alături de bezmeticul de Ioniţă Fărcăşan şi de încă vreo doi-trei boieri, se aflau printre cele mai avute caftane din Valahia. Nu-i chibzuit pentru vistieria unei ţări să laşi ditamai muntele de aur a lua drumul străinătăţii.

Palamas îşi desprinse privirea de la o statuetă de fildeş, căţărată pe o mescioară cu picioarele răsucite şarpe, ca în vremea celuilalt Ludovic, şi îşi scoase ornicul.

— Mai aşteptăm pe cineva?

Cuvinte fără noimă, căci toţi cei din încăpere ştiau pe cine adastă şi de când. Îşi înţelese şi grecul neghiobia, dar cea care-i smulsese vorbele fusese nerăbdarea.

Se mai aflau în cămară, în afară de vorniceasă, trimisul lui Vodă Antioh al Moldovei, Alecu Şuţu, voinic, tăcut şi cumpănit – se părea că nu se află întâmplare pe lume ce i-ar fi putut tulbura apele – şi domnia sa prinţul Serghei Arkadievici Kirillof.

Acesta, deşi bidiviu nărăvaş de fel, făptură poftalnică de viaţă – vin, muieri, războeluri – plin de neastâmpăr, gata să se vâre în tărăşenii primejdioase ori numai zălude, căuta acum cu privire blândă, de câine domolit, spre făptura Ilenei.

„A căzut în mrejele vornicesei, gândi Palamas, şi zăbava nu-l mai necăjeşte, ba, dimpotrivă, ar trage-o de capete, ar întinde-o pentru a stărui cât mai îndelung în preajmă-i…“

La fel chibzuia şi preacinstitul Alecu Şuţu, cu oarece nelinişte. Nu-l ţinea grija că Serghei Arkadievici şi-ar putea rătăci cu primejdie minţile în fustele de taftă ale Dumşoaiei. Muscalul era dintre cei armăsari cu mai multe inimi şi, pe undeva, neam cu logofătul Andronic, nu se afla uliţă străbătută, şi har Domnului!, amândoi goneau în lungul şi latul lumii, surugii de poştalion, unde măcar la o fereastră să nu sticlească de plâns şi aşteptare pereche de ochişori.

Grija pârcălabului gonea către plaiurile Moldovei, către Curtea domnească, unde Vodă Antioh aştepta cu nerăbdare veşti de la sfatul din Bucureşti, având şi Măria Sa socoatele dumnealui. Doar cu câteva ceasuri înainte de a purcede spre Bucureşti, la Curtea din Iaşi poposise solia beyului tătar Temir. De! Gândurile Cantemirescului băteau departe, şi pârcălabul Şuţu, mai pe orbecăite, mai pe pipăite, încerca să le păşească pe urmă.

Grecul ţâşni de pe scăunaşul francesc, reteză odaia şi rămase priponit în dreptul unei mescioare cu narghilele.

— Eu unul mai aştept o singură zi. Poimâine, în zori, mă pornesc spre Atena.

Vorniceasa îi zâmbi ispititor:

— Dar oare ce-ţi dă brânci cu atâta străşnicie, kir Palamas? Căutătură galeşă, de bună seamă… Să fie de

smarald? Ca aluna coaptă?

Palamas îşi coborî iute pleoapele, pentru a nu i se citi dispreţul din ochi. „Hm! Muierile! N-au alt în minte decât berneveci lepădaţi la marginea crivatului<“

Vorniceasa îl urmărea cu privire subţire. Un zâmbet şerpesc îi stăruia în colţul buzelor. Deşi nu prea vârtos croit, grecul era bărbat chipeş. Sub sprâncenele ascuţite avea căutătura aspră şi strălucitoare, gura puternică, bărbia bătăioasă. În toate citeai stăpânul, omul deprins să poruncească, ba, şi privirea Ilenei sclipi scurt, a ibovnicului care ştie să strângă cu vrednicie o muiere în braţe. „Ştie, dar… n-are vreme niciodată!“

Ridică uşurel din umeri. În ce o privea, nici ei nu-i dădea ghes inima să cadă la pieptul înveşmântat într-un contăş de postav, brodat cu şnur negru.

Alecu Şuţu, prietin vechi cu grecul – mai mult, îl rugase a-i lua sub oblăduire pe feciorii săi aflaţi la învăţătură în Atena – glăsui cu voce liniştită. Omului tulburat să nu-i vorbeşti răstit, spre a nu-i spori aţâţarea Iar pe Palamas îl simţea în pragul mâniei.

— Nu te grăbeşti, oare, Spiros?

Grecul răsuci privire neagră:

— Mă aflu aici de trei zile încheiate şi nici măcar n-am izbutit a ne strânge laolaltă. Mâncăm, deşertăm bărdace de vutci şi vinuri dulci, benchetuim, în vreme ce fraţii noştri îndură foame, şi umilinţă, şi bici! Acasă mă aşteaptă douăzeci de mii de oameni ascunşi în peşterile din munţii Pindului, păzindu-şi flintele ce s-au fost dobândit cu jertfă sângeroasă. Ne-am înfometat familiile, ne-am pus capul în primejdie furând armele, după ce am doborât străjile convoaielor turceşti!

Prinţul Kirillof prinse a zâmbi sub musteaţa-i o părere ceva mai întunecată decât părul bălan. Stătea trântit într-un jilţuleţ francesc, cu un picior săltat peste celălalt. Căftăniţii târgului, nedeprinşi cu farafastâcurile curţilor evropeneşti, ar fi căscat ochii şi gura dinaintea unui

asemenea aşezat. Cei din cămară, însă, nu se mirau, iar Dumşoaia îşi zise că, aşa cum se înfăţişa acum, prinţul Kirillof ar fi răsucit privirea până şi – Doamne, iartă-mă! – Prea Sfintei. Straiul de general din catifea sinilie, cu fireturi de aur, se potrivea de minune părului bălan şi ochilor safirii, ciubotele din marochin moale, alb, îmbrăcau picioare puternice, dăltuite, de zeitate greacă.

— Gândeşti, kir Palamas, rosti alene generalul rus, că, de ajungi cu o zi ori două mai curând la fraţii greci ai Domniei tale, le vor fi curmate mai degrab' caznele, iar răutăţile osmanlâilor vor înceta?

Lui Palamas i se aprinseră ochii de mânie:

„Aventurierul ăsta, scăldat de prunc în aur, muieratic şi nechibzuit – halal de imperiul lui Petru dacă trimite la sfat însemnat asemenea sol! – îşi îngăduie a mă zeflemisi!"

— Gândesc, prinţe, că nu doresc poporului rus să cunoască vreodată caznele şi umilinţa traiului înjugat la carul osmanlâu…

„Bun înţeles, îi răspunse în gând Kirillof. Dacă turcii iar cotropi Sfânta Rusie, ar însemna sfârşitul vostru, al tuturor ţărişoarelor mici, ba şi al întregii Evrope. Imperiul rus contopit cu cel islamic s-ar ridica deasupra tuturora, cu o putere de nebiruit…"

— …căci, îşi urmă vorba grecul, doar atunci ai pricepe cât preţ au o zi sau două, pentru cel aflat în amarnică suferinţă.

De teamă ca cei doi să nu se sfădească, Şuţu strecură vorba moale:

— Mai chibzuieşte, Spiros, înainte de a înşeua. Prilej ca acesta nu întâmpinăm în fiece zi…

— Ce prilej?! De trei zile ori patru stăm în priveala iscoadelor şi în bătaia pumnalelor. Sfaturile de taină se ţin într-o noapte şi apoi părtaşii se împrăştie ca guzganii. Noi stăm ciotcă, ţinem mâinile în sân, pentru ca turcul să ne strângă într-un singur năvod şi dintr-o singură aruncătură.

Ce am izbutit în ăste trei zile? Nici măcar pe stolnicul Cantacuzino, nu mai zic de Brâncoveanu, nu l-am zărit.

„Aha! îşi zise vorniceasa, iaca ce-l apasă pe grecişor! Nu a fost luat în seamă, Vodă şi Cantacuzinul nu l-au chemat la palat, îl privesc ca pe oarece om de rând. Nu zău, Ileană, ăst Palamas se socoate pe puţin principe!“

— Fireşte că nu i-am zărit, cercă să-l domolească Kirillof. Ar fi fost nechibzuit şi lipsit de diplomaţie să fim primiţi la palat. Adică Vodă Brâncoveanu, vasalul Islamului, face cârdăşie cu trimişii imperiilor vrăjmaşe şi căpeteniile răzvrătite ale Balcanilor supuşi lor. Eu, unul, nu mă simt jignit.

Vorniceasa zâmbi: „Bun înţeles. Serghei Arkadievici… Tu eşti prinţ…“

Palamas îşi scutură pletele ca un cal nărăvaş:

— Măcar Cantacuzinul, în strai măsluit, putea veni să ne cerceteze. De pus la cale sunt multe!

— La ce, Spiros, când încă n-am izbutit să ne grămădim toţi?

— Pe cine mai aşteptăm? Pe arvanit şi pe Kostev, bulgarul. Iar acestora fie li s-a ofilit dorul de zavistie, fie au fost arcăniţi, poate răpuşi de turci. Şi, la o adică, reprezintă câteva zeci de mii de oameni de care ne putem lipsi.

— Nu şi de oamenii guvernatorului Rabutin, spuse Alecu Şuţu, căci şi trimisul acestuia este aşteptat.

Palamas mârâi ca pentru el:

— Pe ăsta îl aştept cel mai puţin.

— Şi totuşi am sosit.

Se răsuciră toţi ca la pocnet de flintă. Iezuitul Carol Neurautter, *missionarius castrensis* şi trimisul Imperiului habsburgie, făcu plecăciune de faţă bisericească, îndoindu-şi oleacă grumazul.

Palamas îşi mesteca mânia, zgrepţănând cu unghiile ţesătura jilţului. Ere nemulţumit că se lăsase surprins de Neurautter, iar vorbele necugetate, nu de puţine ori, aduc

ponoase. De îndată sau când nici nu gândeşti şi-ţi zici că, de-acum, ţi-ai aşternut moale.

Vorniceasa îl urmărea din colţul ochiului, înveselită.

„Modârlanul ăsta de grec îmi strică gobelinul… La naiba cu bodroanţele! Îmi place că se simte la strâmtoare. Mi-a afumat casa cu ifosele şi fala dumnealui…“

Şi pe prinţul Kirillof îl veselea stinghereala grecului. Lumeţ, oblăduit din leagăn de zâne bune, urmărit de noroace ca umbra, iubea viaţa sub toate înfăţişările ei şi o privea cu ochi plin de îngăduinţă. Ţarul Petru îl preţuia şi-l ţinea lângă inimă, cam fiind dumnealor din aceeaşi sămânţă de creştini. Căutau desfătarea, bucurându-se hulpav de viaţă, rămânând în aceeaşi vreme viteji, ostaşi neînfricaţi, înfruntând primejdie cât de mare, cu zâmbetul pe buze şi paloşul în mână.

Unor asemenea oameni nu le plac anahoreţii, virtutea fluturată cu îndărăpnicie, traiul călugăresc după poveţele aspre ale sfinţilor părinţi, chipurile care nu ştiu să râdă, bărbaţii cu o singură muiere şi muierile care-şi zămislesc pruncii în cămeşoaie de in, lungi până-n călcâie şi cu scufiţă pe cârlionţi.

Acum Kirillof râdea mânzeşte, căci dinaintea grecului încerca mereu căscat de plictis, cuvintele acestuia – „neamul, fraţii meu greci, jertfe, strămoşi“ – îi răsunau gol, zgâriindu-i urechile.

„La dracu cu vorbele sulemenite de dascăl slăbănog, bolnav de piept! Scoate spada, trage cu flinta, dă iama cu jungherul, strânge o muiere în braţe! Acestea-s fapte de bărbat. Găvăreala las-o moşnegilor şi betegilor de stâlpesc bisericile…“

Mai deosebit, chemându-i luarea-aminte, i se părea misionarul.

„Popa are ceva în căpăţână. Ceva mai mult chiar, primejdios de mult. Uite unul în care n-aş avea încredere nici jurându-se cu mâna pe moaştele Sfântului Dimitrie cel Mare…“

Şi se răsuci în jilţ, căutând să-i fie cât mai moale. Aştepta cu nesaţ voroava ce avea să se încingă între grec şi neamţ.

Alecu Şuţu, pârcălabul lui Cantemir, făptură blajină, aşezat şi iubindu-şi cu adevărat creştineşte semenii, dădea semne de nelinişte. În cămară aromea furtuna, şi moldoveanul căuta cărare s-o abată cumva. Se aşează lângă grec pe care-l cunoştea nestăpânit, de parcă, la o adică, i-ar fi putut astupa gura cu palma.

Palamas îi pricepu gândul şi-i azvârli privire neguroasă.

— Ci nu mă ţine de poale, îi şopti printre dinţi.

Apoi săltă cu voită nepăsare din umeri:

„Vedea-l-aş în iad pe popă! Nu-mi place de două ori: dintâi că-i iezuit, cei mai ticăloşi haini, şi-apoi îi şi neamţ. Tigve goale şi poftalnici la bunul altuia, de nu-i încape pământul. Hm! Misionar militar. Pumnalul îi străluceşte mai tare decât crucea…“

Neurautter îşi plimbă căutătura, cuprinzându-i pe toţi: prinţul Kirillof, nepăsător, prea fudul şi sigur pe obârşia-i nobilă şi pe imperiul puternic al cărui sol se afla, pentru a se simţi tulburat de un popă, chiar cu ifose, Şuţu – ce însemna Cantemirul pe harta mărimilor Evropei? – vorniceasa Dumşa, o aventurieră după cum zic italienii, făptură vândută diavolului: pentru desfătări trupeşti, ori pentru pricini de domnie.

Se rezemă de o consolă frâncă, dinaintea grecului, vorbindu-i în graiul Florintiei:

— Mă amăgesc urechile, signor Palamas, ori, dimpotrivă, bucuria nu mi-e strâmbă. De-ajuns să te privesc: m-ai aşteptat cu nerăbdare, mă întâmpini cu nespusă mulţumire.

Glasul misionarului răsuna limpede şi nici măcar urechea cea mai ageră n-ar fi simţit urmă de zeflemeală. Prinţul Kirillof, purtând pe buze zâmbetul începutului de panoramă, aştepta curios răspunsul grecului. Asemenea, Dumşoaia care se veselea straşnic în sinea dumneaei. Doar blajinul pârcălab al Cantemirului se frământa în scăunaşul frâncesc, temând şi neştiind cum să ocolească sfădălia.

Buzele grecului zvâcniră. De felul dumnealui era un bărbat vijelios, deprins cu graiul limpede, neviclenit.

„Bun într-un rezbel, căpetenie de oşti, îşi zise Kirillof, dar cel din urmă om căruia i-aş fi încredinţat slujbă diplomaticească…“

Gândul îl făcu să râdă. Nici el, prinţul, nu era alt soi de făptură, doar că ceea ce îşi îngăduie trimisul unui mare imperiu, nu era şi la îndemâna unei căpetenii de răzvrătiţi. Răzvrătiţii unei ţărişoare subjugate. „Quod licet Jovi, non licet bovi…“

— Nu te înşeli, signor Neurautter, răspunse tăios Palamas, ocolind cu bună ştiinţă acel „monseniore“ cu care îi plăcea neamţului să fie linguşit. Cu mulţumire îţi întâmpini prietenii, dar şi vrăjmaşii, căci bine e să le cunoşti chipul şi dincotro se poate descărca flinta.

Alecu Şuţu căută speriat spre chipul misionarului. „Palamas s-a smintit! Venim din cele capete de lume spre a pune la cale tovărăşie împotriva turcului, iar el stârneşte dezbinare. Iacă trebuşoară pentru care Ramy Mehmet l-ar plăti cu aur…“

Buzele neamţului se întinseră a zâmbet. Dinţii albi şi mărunţi de muiere, pe chipul doar găvane de hârcă, stârneau fiori, şi vorniceasa simţi rece în lungul spinării.

— Presupun, rosti liniştit Neurautter, că mă socoteşti printre cei dintâi. De altfel, ce pricină alta decât prietenia şi sentimentele creştineşti ale împăratului Leopold, încercate pentru noroade năpăstuite de flamura verde a păgânilor, m-ar fi adus în mijlocul domniilor voastre?

Glăsuise uşurel, cam pe o singură nară, de parcă singur n-ar fi făcut încredinţare cuvintelor rostite.

— Simţămintele creştineşti ale Casei de Austria, rânji Palamas, sunt vestite şi numără veacuri. Pesemne că tot spre a le dezrobi ori de teama păgânilor imperiul şi-a lărgit fruntariile adăugându-i Ţările de Jos, Franche-Compté-ul, Boemia, Ungaria şi Trasilvania, iar acum cercetează, bun

înţeles, cu acelaşi cuget curat purces dintru Domnul spre Milano, Neapole şi Sardinia.

Neurautter îi reteză vorba ridicând trei degete a binecuvântare:

— Bag de seamă, kir Palamas, că Domnia ta cunoaşte multe despre gândurile de viitor ale Cancelariei de la Viena. Oricum, mai multe decât mine. Cât priveşte trecutul, provinciile pomenite s-au fost cuprins între hotarele noastre datorită unor însoţiri fericite. Maria de Burgundia i-a adus lui Maximilian Ţările de Jos şi Franche-Compté-ul; n-a fost săracă nici zestrea Ioanei Nebuna, moştenitoarea Spaniei, când s-a căsătorit cu Filip cel Frumos, iar Ferdinand şi Maria, nepoţii lui Carol Quintul, n-au fost mai puţin norocoşi. Însoţindu-se cu copiii lui Ladislau al II-lea Iagellonul, au primit zestre Boemia şi Ungaria. Dar despre toate acestea Domnia ta are de bună seamă ştiinţă şi doar un tăgadnic hain ar putea răstălmăci istoria cea adevărată.

— Istoria cea adevărată, râse amar Palamas. Care este aceea? A cuceritorilor ori a supuşilor?

Generalul Kirillof socotind că cei doi, şi mai ales grecul, prea se înfierbântă, că vorbele rostite aromesc gâlceava, se ridică din jilţ:

— Gândesc că nu spre a scărmăna isprăvile celor veacuri, ne-am fost adunat aici. Scribii, grămăticii şi dascălii nu lipsesc, lor le-a fost încredinţat să scrie istorie.

— Chiar aşa, se repezi Alecu Şuţu. Altele ni-s ponoasele şi altele avem a pune la cale.

Neurautter făcu uşoară plecăciune:

— Voia Domniilor voastre. Care-i pricina pentru care zăbovim?

Pârcălabul, bucuros de voroava întoarsă, îşi trecu degetele greblă prin barba castanie.

— Aşteptam pe sfinţia ta…

— Sunt aici.

— …dar n-au sosit încă cneazul Alexandru, precum Kostev şi Zentas, fruntaşii Bulgariei şi Albaniei.

Palamas dădu din mână şi rosti morocănos:

— Şi nici nu vor mai sosi! Aşteptăm zadarnic.

Sprâncenele misionarului se înălţară a întrebare.

— Fie s-au răzgândit, fie au fost prinşi, poate chiar răpuşi de agenţi turci.

— Tocmai despre Domniile lor sfătuiam, desluşi Alecu Şuţu, înainte ca sfinţia ta să fi poposit în această cinstită casă.

— Hm, făcu îngândurat Neurautter… Prinşi ori chiar răpuşi. Nu-mi vine a crede. Turcul ori e prea nătâng ori viclean foarte. Marele vizir Ramy Mehmet are o minte primejdios de ageră, aş zice satanicească, vestit fiind pentru iscusinţa capcanelor sale. Nu s-ar fi grăbit să-i îndepărteze, într-un fel ori altul, căci asemenea faptă nătângă ne-ar fi vestit nouă, celorlalţi, că Poarta a aflat de gândul de răzmeriţă ce a cuprins vâlvătaie Balcanii. Da, o nerozie ca aceasta ne-ar fi împrăştiat, ori Poarta urmăreşte să-şi nimicească vrăjmaşii, nu să-i risipească. Un filosof chinez spunea: „Pe cel ce ţi-e hain ori nu-l atinge cu o floare, ori doboară-l fără cruţare şi pentru totdeauna!“

Generalul Kirillof se apropie de mescioara cu vutci şi îşi umplu un pocal de cristal încrustat cu rubine:

— Ce gândeşte excelenţa voastră? Care ar putea fi pricina acestor zăbave?

Trupul lui Palamas zvâcni. Ţâşni din scaun ca o săgeată, şi vorniceasa îşi zise că grecul seamănă cu un bondar mânios. Nu şi-l putea închipui altfel decât furtunatec.

— N-avem a cerceta prea departe pricina. Sunt iepuratici şi nu mai ţes gând de răzvrătire. Asemenea seminţii au un singur ţel: să răsufle, cât de obidiţi, cu capete plecate şi măcinând trai cât de căznit, dar să păşească pe pământ şi nu să-i cerceteze dedesubtul.

— Glăsuieşti la mânie, Spiros, spuse blând Alecu Şuţu, şi cu nedreptate. Năpăstuieşti noroade care nu o dată şi-au dovedit vâna şi voinicia. Iar, de s-au răzgândit, ca să rămână pe-a Domniei tale, găseau prilej să ne dea de veste.

Grecul mârâi:

— Mai au vreme.

Neurautter îşi mângâie gânditor crucea de pe piept.

— Ceva s-a întâmplat, fără îndoială. Mă leg faţă de Domniile voastre să aflu într-o zi, mult două.

Avea să-l caute pe Rossignol, iscoada Bourbonului. Franţuzul era iscusit, avea prieteni pretutindeni şi de toate hramurile. De la os crăiesc, până la cârjaliii ce-şi ascut jungherele pe sub poduri, jinduind la chimirele oamenilor, de la aflătorii de soi şi curtezanele marilor dregători până la halotcele ce se vindeau pe câteva arămioare. Aşa îşi închipuia Domnia sa…

Kirillof îşi şterse buzele cu o maramă dantelată:

— Până a primi veşti, socot că putem lămuri cele hotărâtoare într-o răzmeriţă, ca şi într-un rezbel. Căci războire va fi cu voia Domnului, şi nu doar răscoală. Pe câţi oşteni adunaţi laolaltă ne putem bizui, pe ce arme, hrană, dincotro vom izbi toţi deodată şi în care sfântă zi anume.

Pe buzele grecului alunecă zâmbet de dispreţ: „Rusului i se pare pesemne că a spus lucru mare, lucru nou. Fireşte că pentru aceasta s-a întocmit sfat şi nu să tăifăsuim despre ibovnice ori isprăvile Genovevei de Brabant…“

Neurautter rosti limpede, despicând cuvintele, încredinţat că vorbele lui vor stârni nu mică tulburare:

— Sunt însărcinat de Majestatea Sa împăratul Leopold să vă comunic că cincizeci de mii de oşteni imperiali, înzestraţi cu straie, arme şi bucate sunt gata în orice clipă să se alăture armiilor Balcanilor.

Însuşi Palamas tresări: cincizeci de mii de oameni! Aproape de două ori numărul creştinilor din Atena. Leopold nu se scumpise la arginţi şi nici la oameni. Ţelul ascuns trebuie să fi avut cu adevărat preţ mare în inima şi cugetul neamţului.

Însuşi generalul Kirillof nu-şi stăpâni mişcare de uimire:

— Nu pun la îndoială cuvântul Domniei tale, excelenţă. Am auzit bine, cincizeci de mii? Şi pe deplin echipaţi…?

— Ai auzit bine, prinţe, râse Neurautter, te încredinţez.

— Mărimile lumii se află deasupra noastră, a muritorilor de rând, şi nu ne e dat nouă să le judecăm. Se întâmplă însă uneori ca unele cuvinte să rămână doar vorbe spuse la întâmplare, fie rostite la nevoie, sau din deşertăciune, sau în clipă îmbujorată de bucurii.

Misionarul îşi zvârli semeţ capul pe spate:

— Majestatea Sa împăratul Leopold nu rosteşte decât gând adânc chibzuit. Fiece cuvânt al lui poate fi săpat în piatră, pildă de înţelepciune peste veacuri.

Kirillof îşi şterse zâmbetul. N-ar fi putut spune acelaşi lucru despre Petru, viforniţă nestăpânită în toate clipele vieţii sale. Deşi nu avea dezlegare desluşită din partea ţarului, generalul, fudul – Rusia un mare imperiu, el, prinţul Kirillof, nume, obârşie şi avere de seamă –, spre a nu se dovedi mai prejos de nemţi, rosti hotărât:

— Cu cincizeci de mii de oşteni şi poate mai mulţi, va veni şi Rusia. Socotind că cel puţin tot pe atâta pot grămădi laolaltă sârbii, grecii şi moldovalahii, Poarta va avea de înfruntat o armată de nebiruit.

— Dar vom fi cu mult mai mulţi, şopti Alecu Şuţu ameţit de cifre. Cu siguranţă. Doar noi, moldovenii, avem în tabere, gata de luptă, peste douăzeci de mii de viteji.

Palamas dădu din cap cu neîncredinţare:

— Aşa să fie, Doamne, şi amin! Eu, unul, de făgăduieli sunt sătul, am un sac îndesat cu genunchele.

Misionarul îl cercetă zâmbind:

— Se află o singură făptură în lumea asta căreia Domnia ta să-i facă încredinţare?

Privirea grecului ardea. Şi-o aţinti asupra lui Neurautter. Acesta îi simţi văpaia, ca o flacără pe chip şi trup.

— Da! strigă Palamas. Fac încredinţare celui care, ca şi mine, a îndurat chinurile iadului, nedreptatea osmanlâului, cel a cărui spinare, ca şi a mea, este însemnată de gârbaci. Cred în cinstea acelei mâini cu degetele fărâmate şi

unghiile smulse în cazne, cred prea puţin în mâna dezmierdată de danteluri şi plouată cu diamanticale.

Prinţul Kirillof izbucni în râs neprefăcut şi îşi privi cu dinadinsul horbota de Bruxelles, ce ţâşnea volbură din mânecile contăşului de catifea, ghiulurile de preţ:

— Mulţumesc, kir Palamas, de mult n-am râs cu atâta poftă!

— Aici e necazul, prinţe! Voi râdeţi, în vreme ce noi vărsăm lacrimi de sânge. Voi vă porniţi la un război spre a vă dovedi bărbăţia dinaintea muierilor voastre şi a vă făli cu fapte de vitejie ce le-ar zori să vă deschidă uşa iatacelor! Noi ne urnim la o înfruntare năprasnică, având de ales între două morţi: fie încovoiaţi şi batjocoriţi de osmanlâi, fie pe câmp deschis, cu flinte în mână.

Pârcălabul Şuţu îşi duse speriat mâna la gură.

— Spiros!

Kirillof, fără a-şi lepăda zâmbetul, îl linişti ridicând palma:

— N-avea teamă, signor Şuţu, căci asemenea vorbe lunecă pe lângă urechile mele fără a le lua în seamă. Kir Palamas, îngăduie-mi să-ţi spun doar câteva cuvinte, mie, unul dintre cei care zoresc şi dau din pinteni să se taie în iatagane cu turcul, pentru ca Ana Dimitrievna ori Nataşa Ivanovna să-mi primească îmbrăţişările. Dacă ar fi să deschid o şcoală diplomaticească pe Domnia ta te-aş chema cel dintâi, pildă pentru învăţăcei. Pildă de cum nu trebuie să glăsuiască şi să se poarte trimisul unei ţări, purtător de solie însemnată. Te supără horbota şi podoabele şi nu le faci încredinţare, dar aminteşte-ţi, rogu-te, că toate războaiele, de multe veacuri, au fost cele ale dantelelor.

— Spartanii nu purtau asemenea boscârţe muiereşti.

— Pentru că le plăcea pielea şi zaua. Şi, dacă aş vrea să te necăjesc, aş adăuga că spartanii Domniei tale, lipsiţi de podoabe şi cu gusturi de schimnic, cuceriţi au fost de către romanii cei robiţi desfătărilor de tot soiul: veşminte, muieri, bacanale. Kir Palamas, te plâng! Eşti dintre făpturile care

urăsc veselia şi soarele strălucitor şi seamănă negură pretutindeni unde se ivesc!

— Pentru cei în suferinţă nu se află soare strălucitor, ba, nu răsare defel.

Kirillof dădu din umeri:

— Fie şi aşa. Toate acestea însă nu ne vor împiedica, de bună seamă, să luptăm şi să purtăm dimpreună izbândă asupra Islamului. Şi te vei încredinţa, poate, că dantela şi paloşul se însoţesc de minune.

Vornicesei Ileana Dumşa îi străluceau ochii, îşi mânca prinţul din privire, sânii îi tresăltau sub leasa de aur a pieptarului. Se simţea atât de tulburată – muzici de heruvimi îi zvoneau dulce din cine ştie ce lume, arome de grădini paradisiace năpădiseră în încăpere, trupul îi plutea legănat în scrânciob de flori – încât nu auzi tropotul calului ce pătrunsese în curţile dumneaei.

Misionarul Neurautter, urechea cea mai ageră, se apropie de fereşti:

— Signora, a venit un curier.

Kirillof îşi cercetă ceasornicul:

— E ceas târziu de noapte. Vestea-i de seamă.

Ileana, nedezmeticită încă, grăi cu nepăsare:

— Eu nu primesc veşti de seamă. S-ar putea să fie carte de la vornic. Mă duc să văd.

Părăsi încăperea. Pârcălabul Şuţu îşi umplu un pocal, îl bău cu nesaţ, turnă din nou. Trecuse prin toate spaimele şi simţea că trebuie să prindă oleacă de inimă. Palamas părea să-l privească cu dispreţ, dar, de fapt, nu-l vedea. Gândurile îi hoinăreau printre piscurile Pindului. Generalul Kirillof, prins în mrejele Ilenei şi temând-o straşnic, ca la început de dragoste viforoasă, încerca să desluşească zgomotele din săliţa alăturată.

Vorniceasa nu zăbovi mult, dar, când se întoarse, toţi îi simţiră tulburarea. Neurautter o luă de-a dreptul:

— Veşti rele, signora? Iertaţi-mi cutezanţa, dar trăim împrejurări când anume întrebări îşi găsesc iertarea, iar

unele taine se cer dezlegate.

Ileana Dumşa şovăi câteva clipe. Ar fi dat un sac de galbeni să se poată sfătui cu logofătul Andronic, dar acesta dus era de două zile din Bucureşti. Hotărî că nu-i drept să tacă şi-şi descleştă gura:

— Slujitor de la Cancelaria Neagră îmi vesteşte că unui olăcar, trimis de bulgari, i s-a pierdut urma.

Neurautter îşi smuci capul:

— I s-a pierdut urma! Unde? Pe drum? În apropiere de Bucureşti? Aici, în oraş?

— Nu. În palatul domnesc.

* * *

Multă vreme vecinii aveau să-şi amintească de sfădălia ce cuprinsese văpaie casele Cerchez, în zorile binecuvântatei zile de Sfinţii Petru şi Pavel. Boier Dumitru se întorsese când soarele opintea să străpungă zorii, iar Steaua Ciobanului mai sclipea, înainte de a pieri, un ultim şi albastru bună dimineaţa.

Cerchez, însoţit de cei paisprezece slujitori, sosi viforniţă şi începu a zdruncina porţile grele ale conacului. Le deschise anevoie argăţelul dimpreună cu Raliţa, care se feri cu spaimă din cale-i. Boierul îi azvârli privire săgeată. Ţiganca avea nasul cârmiziu, ochii umflaţi de plâns, tulpanul sta alunecat pe o ureche. Laţe slinoase îi spânzurau pe lângă obrajii tuciurii, ca nişte zdrenţe netrebnice.

— Ce-ai? urmă vornicul. Te-ai îmbătat?

Muierea tăcu mâlc, înghiţindu-şi sughiţul. Îşi făcu cruce cu limba, înălţând rugăciune cerului: „Feri-ne, Doamne, de mânia hâdului şi hainului, ocroteşte-o pe cucoană…!“

Vornicul dădu năvală în cămările nevesti-sii, trântind uşile de păreţi, ca un bezmetic. Era vânăt de mânie, barba

înspicată îi tremura, iar ochii îi ardeau ca la zăltaţii Mânăstirii Sărindari.

Cucoana Caterina, prăvălită între perini, îmbrobodită în maramă stropită cu oţet şi inima gâtuită, îl aştepta cu ochii căscaţi de spaimă.

Vornicul începu a-şi zbuciuma pumnii, de parcă ar fi suduit zidurile:

— Cine a cutezat a mă batjocori? Trei moşii danie mă leg să fac celui de-mi va ştirici numele mişelului! Eu, urlă, eu, vornicul Dumitru Cerchez, luat în dârvală şi ruşinat dinaintea târgului, a toată Curtea domnească! Afurisit şi blestemat în veci să fiu, Doamne, de nu-l trec prin jungher, prin ţeapă şi foc, de-i calic ori boier divănit, de-i Belzebuth ori arhanghel.

— Dumitre! scânci jupâneasa.

Boierul nu-i dădea ascultare. Se preumbla prin cămară trântind, spărgând, dând cu ciubotele în bodroanţe.

— M-au amăgit cu carte măsluită şi m-au trimis spre necinstire şi zeflemea, şi umilire, la Mogoşoaia. Acolo, porţi lăcătuite, somn ţeapăn, Vodă la Bucureşti…

Cucoana Caterina nu-i pricepea vorbele, ci doar una singură: Dumitru nu cunoştea fuga Smaragdei.

— …mă întorc degrabă în târg şi dau fuga la Curte. Anevoie izbutesc a-l smulge din aşternut pe cămăraş. Nătângul se holbează, îl trezeşte şi pe Del Chiaro care întocmeşte cărţile zornice ale Brâncoveanului, şi amândoi îmi desluşesc că Vodă nu m-a poftit niciunde: nici la Mogoşoaia, nici la Curte, nici în Iad. Ştiu că mi-au râs pe săturate în spate! Mâine, dar ce zic eu mâine? Chiar acum, pe nemâncate, s-or veseli cu toţii, până la ultimul milog, mai dihai ca la panaramă. Pas de mai scoate nasul pe uliţă!

Lacrimile curgeau şiroaie pe obrajii bucălii, cam gălbejiţi, din belşug de osânză, ai jupânesei.

— Dumitre…

— Dumitre, Dumitre! o îngână răcnind boierul. Alta decât să te vaiţi, să gemi şi să mozoleşti oghialurile nu ştii! Cu

halal muiere m-a procopsit cucoana Aspasia, căzni-o-ar oştile iadului…

De turbăciune, luă furculiţa lungă de fildeş care, în lipsa roabei, scărpină spinarea jupânesei şi o frânse ca pe o nuia uscată.

— Şi aceasta tocmai acum! Înainte de nuntă! Gândeşte doar ce-o zice sârbul despre asemenea pocinog. Care-i craiul să se închine la socru batjocorit?! Să se închine?! Nu se mai încumetă nici la însoţire… Măcar zăluda de Smaragda să fie mai mintoasă ca mumă-sa şi să ştie a-l răsuci! Dar las’ c-o dăscălesc eu! Cu vorba ori cu parul, o să joace cum îi cânt! Unde-i?

Caterina suflă stins:

— Nu-i…

— Cum nu-i?! Ai bolunzit, femeie?

De spaimă şi din pricina suspinelor, jupâneasa abia putea glăsui. Vornicul îşi înfipse degetele în umerii graşi şi începu a o zgâlţii sălbatec:

— Ci vorbeşte, netrebnico! Unde-i fata?

— A fugit, Dumitre. Eu n-am vină… După ce ai purces tu spre Mogoşoaia, mi-a sosit sol din parte-ţi, cu vorbă…, cu vorbă să dau poruncă slujitorilor să te urmeze la Mogoşoaia.

În mintea înfierbântată a lui Cerchez, faptele începuseră a se limpezi. Se mirase foarte când îşi văzuse oamenii ajungându-l din urmă, dar, prea mânios de batjocură, gândise că va desluşi mai pe urmă tărăşenia.

— Nătângo! Şi tu i-ai făcut încredinţare pe vorbă în vânt?

— N-am vină, Dumitre.

O durea carnea în care bărbatu-său îşi înfipsese mâinile ca nişte cângi, dar nu îndrăznea să se smulgă ori să cârtească.

— N-am vină. Mi-a slobozit cuvântul nostru de înţelegere: „Numai cela strigă, căruia îi arde casa…“ Am fost încredinţată că tu-mi îndrepţi poruncă… Vorbele acestea le cunoaştem numai noi…

Vornicul zvârli muierea la loc, între perini, şi îşi îndreptă spinarea:

— Noi! Noi şi Smaragda. Ticăloasa! Va să zică n-au furat-o! Era în înţelegere cu ticăloşii!

— Da, Dumitre… S-au fost înţeles. N-a tăgăduit.

— Cine erau ticăloşii?

— Nu i-am cunoscut. Purtau măscuţe, dar, de bună seamă, oameni năimiţi de Gheorghiţă…

Dumitru Cerchez rămase câteva clipe fără grai. Simţea că-i zvâcneşte ţeasta, neputinţa îl sugruma, era cuprins tot doar de gând de uciganie.

„De două ori batjocorit! De ce mi-ai hărăzit mie, Doamne, umiliri câte n-a îndurat neam de neamul meu!… Sârbul încă n-a sosit. Poate izbutesc să-i mai arcănesc… Trebuie! Ajută-mă, Doamne, să le dau de urmă şi jurământ fac că ridic biserică arătoasă şi aşezământ pe moşia noastră de la Goleşteni pentru slabii de minte! Dar încotro au apucat-o? Încotro s-o iau? Luminaţi-mă voi, Sfinte Dumitre şi prea Sfinte Niculae…!“

Se răsuci spre nevastă-sa:

— De când s-au fost pornit?

— După tine la mai puţin de un ceas.

O cercetă o clipă şi rosti cu glas de gâde fără milă:

— Iau oamenii şi mă duc după ei! Până la o urmă, tot îi dibui, de-ar fi să trec prin sită şi Iadul! Ţine minte, Caterină! Cumplită le va fi răsplata! Şi a ta!

CAPITOLUL X

De obicei, Măria Sa Vodă Brâncoveanu se trezea la ceasurile opt ale dimineţii. Şi, tot deprindere veche, din crivatul geamăn Doamna Marica lipsea. Dispreţuind ighemoniconul altor curţi, Doamna nu îngăduise niciodată iatace deosebite, socotind nopţile petrecute dimpreună cu Vodă o datorinţă dar, mai dintâi şi dintâi, un dar cuvenit doar Domniei sale. Şi dacă grijea a se scula totdeauna înaintea bărbatului, aceasta era pentru că avea oglindă neviclenită, în care ştia a se cerceta cu două perechi de ochi.

Chipeşă nu fusese nici pe când, copilă crudă, alerga în dimineţi de vară, la moşia tătâne-său din Popeşti, să prindă fluturi, iar serile după licurici pe care-i anina în plete, mugurii diamanticalelor ce aveau să-i curgă râuri mai târziu. Sleită de naşteri multe, cu chip prelung şi nas plângăreţ, ce o făceau să pară şi în zi de Paşti năpăstuită de griji şi necazuri, Doamna se înfăţişa celor din jur – vorbele vornicesei Ileana Dumşa – ca o „cadră de sluţenie, în chenar de nestemate“.

Deci, în fiece dimineaţă, în douăzeci şi cinci de ani de însoţire, chiar şi când se afla lăuză, Marica Doamna se scula înaintea Măriei Sale, se strecura pisiceşte din aşternut şi trecea într-o cămară anume unde, vreme de două ceasuri, opintea dimpreună cu două slujnice a aduce strop de frumuseţe chipului născocit, tot pe limba Dumşoaiei, „de ursitoare hapsâne, în zi de post negru“. Deşi probozea cu asprime, de faţă cu boieroaicele de la curte, ghiloseala,

Doamna folosea sulemeneli a căror taină o cunoştea doar Zaira, o venetică pripăşită din te miri ce meleag. La o adică, Zaira stăpânea două taine: cea a vopselurilor, dar şi meşteşugul zugrăvitului. După două ceasuri de cazne, Doamna Marica nu se înfăţişa bujor proaspăt în rouă dimineţii, da', oricum, obrazul ofilit şi gălbejit de ceasurile nopţii putea fi arătat dimineţii şi oamenilor, fără ca aceştia s-o ia la sănătoasa. Dar lucrul cel mai de seamă, şi de aceea Doamna, deşi tare scumpă la arginţi o răsplătea cu simbrie bună pe Zaira, nici cel mai ager şi cârcotaş ochi – ca de pildă al Dumşoaiei – nu ţi-ar fi putut desluşi pe chip urmă de suliman. Uneori, însăşi Doamnei Marica îi venea să râdă. Cele mai aprige vrăjmaşe, limbile cele mai înveninate îi recunoşteau o însuşire: „Atâta bun are şi Brâncoveanca, sprâncene frumoase! Ca nişte panglicuţe!“ Fruntea Maricăi Doamna era cu desăvârşire cheală…

În dimineaţa aceea de Sfinţii Petru şi Pavel, Vodă Brâncoveanu se trezi cu o bucurie nelămurită în suflet. Înveşmântă strai de sărbătoare din brocart de aur şi, înainte de a părăsi iatacul, pofti – dimpotriva obiceiului – un degetar de licoare, Puterea ursului. Cercetă cu plăcere sângeriul vutcii, gândind înveselit că rubinul mare de pe arătătorul drept ţine aceeaşi culoare.

Când cel dintâi cămăraş îl vesti că unchiu-său, stolnicul Cantacuzino, pofteşte să-i vorbească fără zăbavă, rămase cam nedumerit. Statornicit era ca sfatul cu unchiul Măriei Sale şi cel dintâi sfetnic al ţării să-l ţină după ceasurile unsprezece. Gândind că s-a petrecut ceva de seamă, grăbi să părăsească iatacul.

Stolnicul, după canon, îl aştepta în sala de lângă cămara azurie, stropită cu stele, a tronului. Se afla în picioare, cu mâinile la spate şi căutătură mai cruntă decât de obicei.

Vodă simţi rece în inimă. Cantacuzinul era făptură neguroasă de fel, dar nu prăpăstioasă, nu vedea dohot pe câmp de nuferi albi. Toată bucuria dimineţii se topi

— Veşti rele, stolnice?

— Rele, din păcate, Măria Ta. În noaptea aceasta, aici, în palatul domnesc, s-a întâmplat faptă nemaiauzită: moarte de om.

— Uciganie?

Brâncoveanul nu-şi credea urechilor. Moarte de om în palatul domnesc cu pază straşnică ce fusese rânduită încă din vremea lui Matei Vodă, palatul unde mişunau la orice ceas din zi, dar mai cu seamă din noapte, străji, delii şi arnăuţi, paici şi cămăraşi, slujitori şi slujitoare, câini crăieşti, albaştri, aduşi tocmai din Prusia, prea credincioşi stăpânilor şi fiare sălbatice cu orice făptura streină de palat! Asemenea faptă nelegiuită i se părea de neînchipuit, înfricoşătoare: însemna că însăşi viaţa lui, a Doamnei, a coconilor era primejduită în orice clipă.

Chipul Brâncoveanului se chirci, stăpânit de supărare şi spaimă:

— Cum a fost aceasta cu putinţă, stolnice?

Glasul Cantacuzinului, de obicei răspicat, îşi pierduse din hotărâre:

— Voi înşirui Măriei Tale cele petrecute. La un ceas după miezul nopţii, s-a fost înfăţişat olăcar la porţile palatului desluşind străjerului Dobrotă, aflat în slujbă de noapte, că aduce veste de mare însemnătate. Dobrotă l-a trezit pe cămăraşul Voicu. Acestuia olăcarul i-a desluşit că aduce carte din partea bulgarilor, ce se cere fără zăbavă depusă în mâinile stolnicului Cantacuzino. Voicu l-a lăsat să aştepte în sala străjilor, deşartă la acel ceas din noapte şi s-a îndreptat către cămările mele.

„Deci, cam pătrime de ceas“, socoti în gând Vodă, căci Cantacuzinul, când înnopta la curtea domnească, locuia în cea mai depărtată aripă a palatului, în coasta Bisericii Sfânta Ecaterina.

— Mi-am pus degrabă straiele, urmă stolnicul, şi am dat năvală la palat. În sala străjilor, olăcarul zăcea fără viaţă, cu un jungher înfipt în spinare. În zadar i-am scotocit

veşmintele, despicându-i până şi tălpile ciubotelor, n-am găsit urmă de carte.

Vodă simţi că nu-l ţin genunchii şi îşi dădu drumul pe o băncuţă aşternută cu un covor de catifea. Îşi cuprinse fruntea asudată în palmă.

— Ce gândeşte Domnia ta despre această nelegiuire?

Stolnicul oftă, săltând din umeri:

— La fel ca şi măria ta, Doamne. Bulgarii ne vesteau mare primejdie, pricina desigur pentru carele Kostev nu s-a fost înfăţişat la sfatul căpeteniilor. Vrăjmaşul, aflând de ştire, i-a luat zilele. I-a astupat astfel gura cu ţărână şi i-a furat cartea.

Tăcu câteva clipe cu ochii pe fereastră. Bucureştii se treziseră de-a binelea, uliţele forfoteau de neguţători şi târgoveţi, de jupânese pornite să-şi îndestuleze coşurile goale ce le spânzurau de braţe. Pentru toţi, o zi ca orişicare, cu acelaşi soare strălucitor de cireşar, cu aceleaşi bucurii ori necazuri, mari sau mărunte.

— Să nu ne ascundem după umbrele noastre. Doamne! Iscoada vrăjmaşului, o iscoadă mult iscusită şi cutezătoare, trăieşte aici, printre noi. Este unul din oamenii de la Curte.

Vodă clătină din cap. Aceasta o gândea şi el, nu trebuia s-o desluşeşti nici măcar unui prunc.

— Ce socoţi că trebuie să facem, stolnice?

— Dintâi, rânduială nouă, straşnică, pentru ocrotirea vieţii Măriei Tale, a Doamnei, a coconilor…

— Şi a ta, stolnice. Te afli mai marele Cancelariei noastre, minte temută de vrăjmaş care, nu o dată, te-a ispitit cu moartea…

Cantacuzinul se închină uşor.

— Apoi, să îndreptăm degrab’ către sol ca să treacă Dunărea la bulgari, pentru a afla cele cuprinse în cartea furată…

— Cât de iuteş s-ar afla acel sol, chiar şi pe bidiviu într-aripat, şi tot îi sunt de trebuinţă două zile, dusul şi, bun înţeles, răstimpul de întoarcere. Iar din graba olăcarului e

lesne de priceput că vestea ce ne-o aducea nu îngăduia zăbavă.

— Altă cale nu avem, Doamne.

Brâncoveanu râse cu amărăciune:

— Om face şi noi ca acela: decât oi roboti de pomană, mai bine oi sta degeaba… Socot, stolnice, că trebuie să-l chemi neîntârziat pe logofătul Radu Andronic. Este omul nostru de taină cel mai vrednic, căci şi mintea şi braţul îi sunt la fel de iscusite şi, nu o dată, ne-a descurcat pânzele.

Stolnicul clipi de câteva ori, stăpânindu-şi strâmbătura de sâcâială. Îl preţuia desigur mult pe Andronic, fusese cel mai înzestrat învăţăcel al Cancelariei sale şi cu adevărat izbândise multe fapte de vrednicie în slujba domniei. Îl aţâţa însă credinţa oarbă a Brâncoveanului într-un singur om, şi acela făptură a lui Dumnezeu şi nu arhanghel sau măcar neam cu vreunul dintre aceia. Asemenea, îl asculta orbeşte pe Guido, magul florentin, şi dacă şarlatanul acela i-ar fi zvonit că trebuie să ardă Mogoşoaia până în temelii, pentru a-şi ocroti capul şi sceptrul, Brâncoveanul ar fi scăpărat el însuşi amnarul, fără şovăială. Dar aceasta era slăbiciunea lui Vodă, chiar dacă şi lui, stolnicului, îi dăruia aceeaşi încredere. El, Cantacuzinul, preţuia desigur minţile strălucite, omul ales, dar mai ştia că soarta unui norod nu poate atârna de o singură făptură. Când Alcibiade ori Kleon fuseseră socotiţi Messia atenienilor, cei dintâi şi numai ei în stare să-i izbăvească, cetatea se îndrepta spre prăbuşire.

Stolnicul îşi înghiţi nemulţumirea, desluşind:

— Andronic, după cum ştie Domnia ta, a luat drumul Brăilei spre a-l dibui pe cneazul sârbesc şi acela pierit fără urmă. Încă nu s-a întors şi nici veste nu ne-a îndreptat.

Vodă rămase minute lungi cercetând cu privirea, dincolo de hotarele Bucureştilor. Vorbi într-un târziu, rostind rar cuvintele:

— Tare mi-e teamă, stolnice, că trebuie să ne luăm gândul pentru o vreme de la războirea Balcanilor cu turcul. De paisprezece ani, de când, cu voia şi din milostivenia proniei

cereşti, am urcat în scaunul Valahiei, un singur dor am strâns la piept, o singură dorinţă am hrănit, cea mai fierbinte: să alung Semiluna de pe cerul Valahiei. Mi-am închipuit, şi socoata n-a fost nătângă, că împrejurările politiceşti ale Evropei de azi mi-o vor îngădui.

— Priveliştea Evropei nu s-a schimbat, Doamne!

— Nu, dar turcul a adulmecat prea degrabă urzeala de răzmeriţă a Balcanilor. Socot, întru ocrotirea noastră – viaţă şi scaun – ca şi a căpeteniilor streine venite la sfat, că acestea trebuie să se risipească fără zăbavă.

Stolnicul îi zvârli căutătură iute, dar pătrunzătoare. Socoata Brâncoveanului era chibzuită. Fusese dintotdeauna un principe înţelept, domnind cu cumpăneală şi ferire. „Decât câştig mare, spunea mereu, dobândit cu nesăbuinţă, mai bine unul mititel, dar fără teamă de pagubă…“

Cantacuzinul se afla însă din altă plămadă, îmbinând şiretenia vulpii cu cutezanţa fiarelor. Doar cel ce ştie a-şi pune capul sub secure, la o adică, izbândeşte în viaţă. Izbânzi răsunătoare, dintre acelea ce-şi găsesc loc prea cinstit în pergamentele istoriei.

— Ce zici, stolnice?

— Măria Ta, oftă Cantacuzinul, porunceşte şi noi ne supunem. Să ţinem seama însă că împrejurare prielnică şi cu prilej ca acesta nu vom mai întâmpina curând, şi nici căpeteniile nu pot fi adunate în fiece zi. S-a fost întâmplat ca acum să gândească toţi într-o sâmbătă, mânaţi de acelaşi dor. Îndrept deci rugăciune Măriei Tale să mai chibzuiască o zi ori două, până a urni oaspeţii la drum, căci lesne îi risipeşti, dar anevoie îi grămădeşti.

Zgrepţănat uşor de unghii pe uşa de stejar îi reteză vorba. Un slujitor în strai păcuriu – toţi slujbaşii cancelariei purtau veşminte neguroase – se închină şoptind:

— Logofătul Radu Andronic cere îngăduinţa de a se înfăţişa de îndată dinaintea Domniei sale, stolnicul Cantacuzino.

— Să intre, zise Vodă.

Două perechi de ochi ţinteau uşa grea cu ferecături de fier. Două perechi de ochi, două căutături: a Brâncoveanului plină de nerăbdare şi nădejde, a stolnicului gânditoare.

* * *

După aproape o zi şi o noapte de gonit pe deşelate, cei patru fugari ajunseră la Stejari, moşia cucoanei Aspasia Boldur. Şi aici, încă o dată, boier Ioniţă Fărcăşan avu prilejul să se minuneze şi să cinstească înţelepciunea şi cugetul neînfricoşat al bătrânei. Dintâi, că la fiece poştă, din porunca logofetesei găsiseră cai de schimb şi merinde; acum, la conac, slujitorii, puşi pe frigare, făcuseră toate rânduielile ca pentru oaspeţi de seamă, porniţi la zornică pribegie, şi îi aşteptau treji.

Când dădu ochii cu masa întinsă, pe care aburea merinde caldă, dimpreună cu oaste de clondire, cu vutci răcite în fântână, ochii Fărcăşanului lăcrămară de bucurie.

— Halal, cucoană Aspasie, tot brânză-n pască să-ţi dea Dumnezeu, iar la porţi, colindători de bucuroasă viaţă! Neînfricoşată precum sfântul Gheorghe, după cum te dovedeşti, şi cu inima azimă caldă, bărbat trebuia să te işti…

Smaragda, cu ochii arzând de oboseală, sleită, dar fericită, râdea rezemându-se de umărul lui Gheorghiţă. Ioniţă umplu la iuţeală cupele şi închină:

— În sănătatea voastră, frumoşilor!

La a treia cupă, răsuflă cu uşurare:

— Parcă mi-a mai venit inima la loc. Ţipa setea în mine, fârtaţilor, de teamă mi-era să nu vă farme urechile.

Cei doi începură să râdă. Ioniţă, potrivit obiceiului, nu se urnise nici de astă dată la drum fără de-ale pântecului. Opt păsări fripte şi tot atâtea ploscuţe de vinars atârnau la oblâncul cailor. Al lui şi al lui Chirică, de bună seamă.

Smaragda, mai cu seamă – Gheorghiţă fiindu-i tovarăş din pruncie îi cunoştea năravurile – se minunase foarte. Gămanul izbutea să se ospăteze şi să deşerte butâlca din goana calului, fără a prăpădi strop de ţucsuială, fără un singur sughiţ.

— Ştiut este, cugetă Chirică, cercetând hulpav movila de bucate, dar necutezând a întinde mâna nepoftit, că hrana poruncită de însuşi bunul Dumnezeu este.

— I-auzi toate poruncile, bre Chirică? zise Ioniţă.

— Şi, asemenea, urmă sluga, băutura, vinul fiind însuşi sângele Domnului. De aceea şalvaragiii sunt păgâni…

— Adică de ce? îl asmuţi Fărcăşan cu gura plină.

Prostovanul, care-l însoţise pe Ioniţă cândva în turcime, se socotea dascăl de înţelept şi om umblat.

— Poate că Domnia ta a uitat, dar popa cela al lor, Mahomed, osândeşte aprig ţucsuiala.

Smaragda şi Gheorghiţă, ochi în ochi, se ţineau de mână.

„Ăştia, gândi Fărcăşan, abia aşteaptă să rămână singuri şi eu le stau par în ochi. În ţeastă le zumzăie doar viers de ciocârlie şi stihuri, şi lună ocrotitoare de liubovnici, şi codru, şi alte bazaconii…“

— Bre, Gheorghiţă, rosti hotărât, zicându-şi că e singurul dintre toţi carele gândeşte, şi matale, jupâniţă Smaragdă, n-aţi luat înghiţitură de când părăsirăm Bucureştii şi nici acolo, mă taie capul, nu v-aţi gândit la pântece. Îmbucaţi măcar o ciozvârtă de oarece, că acuşi pică părintele.

Gheorghiţă făcu ochii mari:

— Părintele?! Care părinte?

— Ieronim de la Mânăstirea Tomii.

— Cu ce gând?

Ioniţă, împăratul bezmeticilor din Bucureşti, cel dintâi ce ruşina toate canoanele târgovăţului cumsecade şi mai abitir cele boiereşti, glăsui de sus, paznic de ighemonicon:

— Părintele Ieronim vă va cununa în mai puţin de un ceas, căci nu pot îngădui a vă urma drumul în însoţire nelegiuită. Am zis!

— Când l-ai vestit, boier Ioniţă? întrebă Smaragda cu voce mititică.

— De cum am ajuns la conac, am îndreptat slujitor către sfânta mânăstire, spuse gămanul.

Se făIea. Pe preot îl năimise din vreme cucoana Aspasia, iar un argat încălecase de cum îi văzuse pe fugari poposind la conac.

Chirică, mestecând harnic, cu un copan de curcan într-o mână şi o bărdacă pântecoasă în cealaltă, dădu din cap:

— Doar acele însoţiri binecuvântate de Domnul aduc belşug şi bucurie. Iaca eu, când m-oi întoarce la Bucureşti, întins o duc la biserică pe Laleli. Şi află, boier Ioniţă, cu acest prilej, că va trebui să-ţi cauţi slujitor, eu statornicindumă cu temeinicie, ca târgovăţ slobod ce mă aflu, la casele mele, din Radu Vodă. Ţi-o vestesc înainte, cum se cuvine când îţi părăseşti slujba.

Fărcăşan se ţinea cu mâinile de pântece:

— Eşti beat, Chirică?

— N-am avut încă vreme, o scăpă slujitorul. Deşi, prilejul s-a cam înfăţişat. Pomenit-a oare cineva nuntă creştinească, fără straşnică veselire?

— Ne-om răscumpăra la măritul lui Laleli.

Gheorghiţă ţinea mereu mâinile Smaragdei. În căutătura aburită se desluşea dragoste nemărginită, grijă mare. Jupâniţa, doborâtă de osteneală, abia ţinea ochii deschişi, pe chipul tras adiau umbre vineţii.

— Oare de ce zăboveşte părintele? Smaragda îi prea istovită, pentru a înfrunta drum lung, fără câteva ceasuri de odihnă.

Gămanul care visase la chef lat, dimpreună cu popa şi câţiva lăutari, măcar de o zi, încercă să-l domolească:

— Fii răbduriu, flăcăule. Ne aflăm în crucea nopţii, iar părintele-i moşnegit de ani şi alte ponoase. Nu zboară cal înaripat. Îi vreme destulă.

— Când chibzuieşti a ne urni?

— Ziceam că mâine, pe înserat, cu pântecele şi somnul îndestulate, îi tocmai vremea potrivită.

Smaragda tresări cu spaimă, trezită dintr-o dată:

— Nu, boier Ioniţă! Nu avem voie să zăbovim nici până în zori.

Gheorghiţă îi dezmierdă tâmpla bălană.

— Smaragdă, îngăduie-ţi să răsufli măcar un ceas, două. De fel eşti firavă, iar acum te-a răpus osteneala.

Jupâniţa scutură din cap cu hotărâre:

— Nu, Gheorghiţă… Rogu-te cu cerul şi cu pământul să părăsim ăst meleag îndată după slujbă! Doar ştii că cel ce se scoală de dimineaţă…

— …Osteneşte degrabă, se vârî muscă sluga, care începuse a se chercheli.

— Gheorghiţă, rosti jupâniţa cu glas năbuşit de lacrimi, simt cu toată fiinţa mea că trebuie să purcedem fără zăbavă la drum. Mi-o spun inima, cugetul, parcă cineva mă împinge de umeri spre a ne îndepărta de jale şi năpastă.

— Eşti prea tulburată, jupâniţă, zise cu blândeţe Fărcăşan, şi de-aceea le vezi pe toate cernite.

— Văd şi aud primejdia, grăi cu plâns, abia stăpânit Smaragda. O simt cum mă sugrumă, îi simt ghearele.

Chirică îşi duse mâna la gât şi dădu din cap cu mirare:

— Ciudat lucru, parcă mă cearcă şi pe mine grumajii…

Ioniţă îl repezi:

— Descopciază-te la grumajii încinşi şi umflaţi de holercă şi ţi-o trece cât ai clipi.

Adevărat, pielea slujitorului întrecea răsuriul curcanului, bumbul de la cămeşă stătea gata să sară.

În ochii întunecaţi ai jupâniţei se aprinsese flacăra verde a aprigei uri:

— Voi nu-l cunoaşteţi pe tata…

— Atâta dor să am în viaţă, spuse ca pentru el Ioniţă.

— …sunt încredinţată, de parcă l-aş vedea dinainte, că s-a şi pornit cu oaste de slujitori pe urmele noastre. Va scormoni până şi gropniţele cele înfricoşate ale Iadului

pentru a ne dovedi. La îndârjire, nici cu Dumnezeu Tatăl nu se teme a se lua la trântă şi, decât a-i înfrunta mânia osândei, îmi smulg singură inima din piept, şi ţie la fel, Gheorghiţă, căci nu pot îndura gândul caznelor la care te va supune. Jurământ fac aici, dinaintea cerului şi a Domniilor voastre, că vornicul Cerchez, de scris ne este să nu ne putem izbăvi peste hotar şi să fim prinşi, doar leşurile noastre va mai avea de asuprit.

Se ridică sprintenă, şi Ioniţă se minună câtă vlagă cuprinde trupşorul cela, să-l cuprinzi în căuşul palmei.

— Mai chibzuieşte, spuse gâfâind jupâniţă, că pe urmele noastre se află două rânduri de hăitaşi, ai tătâne-meu şi ai lui Vodă. Hai, Gheorghiţă, ne vom cununa altădată, pe cea dintâi palmă de pământ unde vom fi slobozi.

Gheorghiţă i se alătură cu suspin lung:

— Fărcăşene, porunceşte de cai. Smaragda vorbeşte chibzuit. Că ne arcăneşte Vodă ori vornicul, la vreun bine mare nu ne putem aştepta.

Ioniţă îşi deschise braţele ca ţintuit pe cruce.

— Voia Domniilor voastre! Socotesc însă că de-a-ncălare nu veţi îndura drumul. Să poruncesc bihunca.

Feciorul Filipescului se uită la Smaragda care, după scurtă clipă de şovăială, încuviinţă dând din cap.

Cât să-ţi aprinzi luleaua, căci şi la aceasta chibzuise din vreme cucoana Aspasia Boldur, un rădvan mititel cu patru telegari rotaţi trăgea la treptele conacului. Înlăuntru se aflau cele de trebuinţă unor fugari purceşi la cale lungă: scoarţe şi perini, iar buzunările de catifea erau bueşite de merinde rece şi butâlci cu siropuri şi vinars.

„Aferim, cucoană Aspasie, dar ştiu că tare ţi-ai mai îndrăgit ginerele: ca şchiopul piciorul beteag!“

Căci, în toate cele puse la cale şi săvârşite cu îndrăzneală de bătrâna logofetească, gămanul desluşea desigur dragoste şi milă pentru nepoată, dar mai cu seamă răsplată ginerelui pentru vechi poliţe, bucurie nespusă de a-l batjocori, făcându-l de dârvală.

Se aflau dinaintea bihuncii şi se străduiau să-şi ascundă lacrimile. Ba şi nasul lui Chirică începuse a lăcrăma, desluşind, zăvozilor din curte, căci alt n-avea cine-l auzi, că-l căzneşte guturai straşnic.

Ioniţă sărută mâinile jupâniţei, apoi îl îmbrăţişă pe Gheorghiţă. Plângeau acum de-a binelea, cu toţii, fără fereală.

— Îndreptaţi-mi veste de îndată ce scăpaţi din prigoană.

— Aşa vom face, Ioniţă, avem a-ţi mulţumi, până la cel din urmă suspin…

— Lasă, lasă, i-o curmă Fărcăşan zdruncinat. Îi lăcrămau nu doar ochii, ci şi inima. De-amu, porniţi-vă. Cale bună şi dea Dumnezeu să ne întâmpinăm sănătoşi!

Chirică făcu un pas înainte. Grăi cu smerenie şi sughiţ:

— Rog Domniile voastre a îngădui şi lui Chirică, târgovăţ slobod din mahalaua Radului Vodă, a vă îndrepta închinăciune de bun rămas şi urare de bun ajuns pe cele meleaguri slobode. Mulţumesc cerului că m-a îndrumat spre faptă creştinească, ajutând după răsputeri…

Fărcăşan îi astupă gura:

— I-oi mulţămi altă dată… Mergeţi cu bine şi tovarăş să vă fie mereu norocul!

Rămaseră amândoi, pe treptele cerdacului, până zvonul copitelor se topi în noapte. Boier Fărcăşan ridică ochii spre cer. Puzderie de stele sclipeau, parcă înfiorate de grijă. Curând zorile avea să le alunge.

Boier Ioniţă lepădă bărdaca umplută a treia oară.

— Bre Chirică, mi-o fi mie oţet în gură ori vinu-i trezit.

— Să schimbăm clondirul.

Gămanul îl cercetă lung, apoi dădu din cap:

— Nu vinul, ci locul. Mă încearcă o teamă nedesluşită.

Slujitorului îi trecu rece prin inimă. De când se afla în slujba Fărcăşanului, era cea dintâi dată când boierul mărturisea frică.

— Eu unul, mormăi, am tot spus că ne urnim la ispravă nechibzuită şi că moale nu ne-o fi…

— Mai adineauri binecuvântai prea sfinţii că ţi-au îngăduit faptă creştinească… Chiricǎ, chiteam la zaiafet, dar îmi întorc gândul. Că-s oamenii lui Vodă ori ai Cerchezului, nu trebuie să ne găsească în conacul coanei Aspasia.

— Şi încotro o apucăm?

— Spre Bucureşti. Părintele meu, boier Zaharia, avea o vorbă: „Hoţul negonit fuge.“ Noi om săvârşi de-a-ndoaselea. Ne întoarcem, spre a dovedi că nu stăm la fereală, nefiind pricinaşi în isprava Filipescului şi a jupâniţei Smaragda.

Le rostise numele cu ciudată tulburare. Inima – puşchea pe limbă! – zvonea că n-avea să-i mai vadă niciodată.

* * *

Logofătul mântuise de istorisit întâmplările celor din urmă două zile petrecute în căutarea cneazului Alexandru.

Stolnicul ascultase, ca totdeauna, cu gura cusută, urmărind a-şi rosti întrebările ori nedumeririle la urmă. Pe chip nu i se citea decât stăpânire şi luare aminte. Dimpotrivă, întreaga făptură a lui Vodă trăda tulburarea de care era cuprins. Degetele tremurânde dezmierdau fără încetare un şirag de mătănii din boabe de ambră, colţurile gurii, atât cât se iţeau din mustăţile îmbinate cu barba castanie, zvâcneau strâmbântd obrazul slăbiu, ochii nu se dezlipeau de chipul logofătului. Nu schimbase veşmintele de drum şi colbuit, în strai leşesc, cu părul în neorânduială şi chipul pălmuit de vânt, semăna mai mult ca niciodată cu un corsar împătimit. Dar însuşi Măria Sa, iubitor de mare ighemonicon, podoabe şi veşminte scumpe, iertase încălcarea rânduielilor de curte, căci vremea logofătului se ceruse cheltuită altfel.

Acum, după ce depănase cele petrecute aştepta, cu privirea în pământ, după cum porunceau canoanele.

Dintr-o dată, Vodă sări din jilţ, parcă muşcat de viespe. Reteză de câteva ori cămara cu paşi iuţi şi mărunţiţi:

— Cine e? Cine-i vrăjmaşul care l-a abătut din cale pe cneazul Alexandru? Şi pentru care pricină?

Radu Andronic nu răspunse. Stolnicul îl cuprinse cu privirea neguroasă ca într-un cleşte. Rosti într-un târziu:

— Logofete, te cunosc de când aveai cincisprezece ani. Te-am fost ales ucenic în cancelaria noastră pentru însuşirile pe care le dovedeai şi pentru că te aflai feciorul lui boier Costache Andronic, vrednic slujbaş de taină al domniei ani mulţi. Preţuirea şi credinţa în cinstea ce le-am avut în părinte, le-am petrecut asupra feciorului şi, până azi, niciodată nu ne-a cercat părerea de rău.

Radu Andronic tresări, ca sub pleasnă de bici, şi însuşi Vodă se uită la Cantacuzin cu uimire, poruncind:

— Fii mai desluşit, stolnice!

Logofătul se clătină sub povara ocării. Încleştă pumnii albiţi de mânie.

— În zece ani, de când mă aflu logofăt de taină al Măriei Sale Vodă Brâncoveanu n-am hrănit decât un singur ţel: să-l slujesc cu toată credinţa, până la ultima suflare, iar în inimă mi-a împărăţit o singură stăpână: Valahia. Dacă am greşit, certat şi osândit fără cruţare să fiu. Dar fă-o, Doamne, cu dreptate!

— Priveşte-mă în ochi, Andronic!

Logofătul îşi ridică privirea scânteietoare. Cantacuzinul rosti tare, despicând cuvintele:

— Te-am ascultat cu toată luarea aminte, dar nu ne-ai spus tot. Păstrezi o taină. Care e aceea şi pe cine ocroteşti?

Radu Andronic încleştă dinţii. Vodă rosti cu blândeţe:

— Glăsuieşte, logofete. Doar vânzarea n-o iertăm, ori de asemenea nelegiuire feciorul lui Costache Andronic nu se poate face vinovat.

— N-am vândut, Doamne, şi nici taine ce ar primejdui ţara ori domnia nu păstrez. Mi-e cugetul însă plin de jale şi umilinţă că asemenea ocară mă cuprinde în mreajă vicleană.

Căzu într-un genunchi şi sărută caftanul domnesc:

— Şi, Doamne, umilită rugăciune îţi îndrept! Chiar de nu mă socoţi hain, dar firicel de îndoială despre cinstea şi credinţa ce-ţi port stăruie în cugetul Măriei Tale, alungă-mă din slujbă şi jurământ fac să trec hotarul, statornicindu-mă în alte zări! În veci, numele Andronic nu-ţi va mai necăji urechile!

Un zâmbet muie chipul lui Vodă. Îi puse mâna pe creştet, grăind cu blândeţe:

— Domol, fiule. Nimeni nu te-a învinuit de ticăloşie ori necinste. Aşa-i, stolnice? Să alungăm duhul dihoniei ce o clipă a stăruit în această cămară şi, cu cugetele curate, dimpreună să cercăm a ocoli primejdia, a înfrunta necazurile. Şi acestea se arată a fi mai multe…

Logofătul îşi ridică ochii, şi Brâncoveanu urmă:

— Avem pacoste cu turcul carele, după toate semnele, a prins de veste că Balcanii pun la cale răzmeriţă şi că sfatul se ţine la Bucureşti: târgul mişună de iscoade, cneazul sârb îi cetluit din pricini nedesluşite, olăcarul bulgarilor, după cum ţi-am vestit, a fost înjunghiat. Şi-acum, bucluc peste năpastă, Smaragda, nepoata noastră, copila vornicului Cerchez şi făgăduită cneazului Alexandru, a fugit din casele părinteşti, scăpătând în lume cu Gheorghiţă al Filipescului.

Radu Andronic îl cercetă trăsnit:

— Au fugit?! Nu-i cu putinţă! Vornicul Dumitru o ţinea cetluită cu şapte lacăte şi vegheată de trei ori atâţia slujitori. Doar pasăre cerească s-ar fi putut slobozi din asemenea temniţă.

Brâncoveanu dădu din cap moşnegeşte:

— Ei, logofete…, că păzeşti o turmă de iepuri ori o fată mare, tot aceea izbuteşti…

— Când au fugit?

— În noaptea dinspre Sfinţii Petru şi Pavel.

— Două zile, şopti Radu Andronic. Dacă au gonit vârtos, s-au apropiat de hotar. Presupun că s-au fost pornit de îndată oameni în căutarea lor.

— De bună seamă. Tătâne-său cu ceată de slujitori, cercetându-le urma spre Transilvania, un steag de-al nostru spre Moldova.

„Iară Vodă Antioh îi va ocroti, gândi logofătul, nu-i va întoarce pe tipsie…“ Pizma şi dihonia stăruiseră dintotdeauna între Cantemireşti şi Brâncoveni. Doar ţel prea însemnat, ca cel de-acum, îi putea alătura pentru scurtă vreme…

Apoi gândul îi zbură la fugari… „Vai de pielicica lor dacă-i arcăneşte hainul de Cerchez! Mai bine de nouă ori nouă ori în mâinile Domnului…“

Glasul stolnicului bubui:

— Cum o dregem cu sârbul? A venit întins la cununie cu nepoata Doamnei Marica.

Vodă îşi netezi barba castanie, apoi săltă din umeri cu ciudă:

— Francii au o vorbă înţeleaptă: Îţi dau bineţe ţie, năpastă, atunci când vii singură!… Cu sârbul om sfătui ce-om face, dar cu Gheorghiţă al Filipescului ştiu şi fără povaţă. Vai şi amarul lui l-or pomeni în neam, până la al şaptelea rând de strănepoţi!

— Şi cneazul? apăsă stolnicul.

— L-om amăgi o vreme. Ighemoniconul nu îngăduie ca mirele să-şi vadă fidanţata înainte de nuntă. Iacă un răgaz în care fuga Smaragdei poate fi tăinuită.

— Până când?

— Până ce îi vom prinde pe ticăloşi. Căci îi vom prinde, stolnice, de aceasta sunt încredinţat, Şi, spre a ocoli orice prilej de greşeală, voi trimite vorbă jupânesei Caterina, vornicul lipsind, să desluşească cneazului că, în aşteptarea nunţii, Smaragda, vlăguită de o zăcăşenie, se află la o moşioară în Oltenia.

Stolnicul îşi încrucişă mâinile pe piept:

— Dea Domnul ca Alexandru să nu citească urzeala. Dar îngăduie Domnia ta o povaţă: o preţuiesc mult pe jupâneasa Caterina, dar îi cam slabă de înger şi teamă mi-e să nu se tulbure dinaintea cneazului.

Radu Andronic îşi ascunse zâmbetul. Slabă de înger! Iacă ce se cheamă grai diplomaticesc. Neghiobia vornicesei era de pomină, un Bucureşti întreg râdea, istorisind prin conace ori la colţ de uliţă isprăvile Cloţei, după cum o botezaseră târgoveţii. Prostăneala i-o cunoştea şi Vodă, dar spre a nu o necăji pe Doamna Marica – îşi îndrăgea neamurile tot atâta cât şi galbenii – se făcea a nu pricepe.

— Muieriie-s mai toate slabe de înger, spuse în doi peri Vodă.

— Dar se mai iscă şi din cele cu vână, aşa cum se întâmplă chiar cu mama jupânesei Caterina, logofeteasa Aspasia Boldur. Este vârstnică, umblată, cunoaşte cotloanele vieţii, iar mintea îi scapără. Încredinţat sunt că va ţine piept sârbului, ba izbutind să-l şi lege la ochi. Povaţă aş da ca logofeteasa să-l întâmpine pe cneaz… singură.

Brâncoveanu dădu din cap în semn de încuviinţare, apoi se întoarse cu ochii şi gândul la Radu Andronic:

— Logofete, ştiu că-ţi încredinţăm slujbe grele, dar poverile le-a născocit Ziditorul pentru cei tari. Îţi dau trei zile răgaz să-l dibui pe ucigaşul olăcarului bulgar şi să-i smulgi adevărul despre cartea îndreptată nouă. Asemenea, cearcă a afla încotro au apucat nepoată-mea dimpreună cu feciorul Filipescului. Adăugă cu zâmbet şters: Aţi fost prieteni de mititei, aveţi aceiaşi tovarăşi. Cât de bine ar fi păstrată o taină, între cei de o seamă limba se mai deznoadă… Trag nădejdea, după voinicia ce ţi-o cunosc, că nu te împovărez din cale afară.

„Bineânţeles că nu, îşi zise Radu Andronic ieşind de-a-ndărătelea, cu faţa către Vodă, aşa cum se cuvenea la biserică şi dinaintea Domnului. De-mi mai puneai şi câte o

stâncă pe fiece umăr, poate că, spre asfinţit, aş fi simţit oleacă de osteneală. Dar aşa…“

* * *

Ilie Machidon îl aştepta în curtea palatului, stând la şagă cu străjile. Oamenii râdeau cu poftă, căci îi veselea graiul moldoveanului şi traista de năzbâtii ce le-o deşerta totdeauna, fără a se scumpi.

Radu Andronic îi făcu semn scurt să-l urmeze şi chiprinaşul îşi luă rămas bun în fugă de la slujitori. Îl însoţiră urările lor de bine şi grabnic întâlniş.

— Şi auzi, bre, îi strigă un arnăut mărunţel, când pleci în târg să nu-ţi uiţi cuşma acasă!

Machidon râse:

— Nu te ţie grija, jupâne. Când mă urnesc la târg, las acasă doar căpăţâna, căci cuşma mi-e de trebuinţă!

Se alătură logofătului. Văzându-i chipul adumbrit, îşi şterse râsul.

— În amarnică încurcătură m-am vârât, Machidoane.

Slujitorul zâmbi:

— Apăi de când te cunosc, logofete, numai de acestea ai avut parte. La noi, în Chipriana, umblă vorba că aceea-i fântână cu apă bună unde mişună broaştele. Dar încotro ne îndreptăm?

Măselele lui Andronic pârâiră:

— Spre conacul Fărcăşanului… Dacă-l dibui, fac uciganie! Petrece pe seama Domniei, îi plimbă lui Vodă ibrişinul pe la nas, dar juvăţul mie mi-l anină de grumaz. A bolunzit de tot! S-a fost plictisit de bazaconiile cu care a speriat un Bucureşti, acum s-a prins în joacă şi dârvală cu craii. Îl abate pe sârb din drum, iar, aici, aflu de altă ispravă, mai gogonată: le-a înlesnit fuga în lume Smaragdăi şi lui Gheorghiţă.

— Poate n-o fi tot el tartorul, rosti fără credinţă slujitorul.

— De n-o fi el, făcu mânios logofătul, iau slujbă de văcar la voi, în Chipriana.

Machidon prinse a zâmbi:

— Nu pun chezăşie că ai căpăta-o, logofete. Starostele văcarilor din sat îi un ciufut cu multă învăţătură şi nu încredinţează fitecui asemenea slujbă.

Văzând că nu izbuteşte să-l veselească, slujitorul întrebă cu blândeţe:

— Care-i pricina pentru care oftezi, logofete?

— Măi, Machidoane! izbucni Radu Andronic. Ţi-ai prăpădit oare minţile în poalele Smărăndiţei? Vodă îmi cere să-i dibui ticălosul care a pus capcană sârbului şi, neştiind că-s unul şi acelaşi, şi pe cel care a înlesnit fuga ălorlalţi doi zăluzi.

— Fii mai îndurător cu bieţii copilandri, boierule, grăi blând Machidon. Şi Domnia ta a iubit şi va mai iubi, căci tinereţile încă nu ţi le-a luat Dâmboviţa şi sortită ţi-a fost soartă de ibovnic.

— Am iubit, strigă logofătul, dar nu m-am apucat a smulge logodnică de sub nas de împărat!

— Nu s-a ivit prilejul, căci ai fi făcut-o şi pe-aceasta.

— Să aşteptăm prilejul şi-om găsi vreme de mustrări. Dar ce fac acum cu gămanul? Dacă-l dau în vileag Brâncoveanului, în ţeapă-l trage dinaintea hanului Constantin Vodă{14}, unde l-a fost spânzurat şi pe Bălăceanu. Fără a-mi fi prietin şi tot anevoie aş săvârşi această faptă. Acum, dinaintea lui Vodă şi a Cantacuzinului, m-au trecut sudorile cele fierbinţi ale iadului. Stolnicul, hâtru vulpe, a simţit că am prepuieli, dar ţin strâns taina.

— Hoţul nedovedit…

Logofătul nu-l lăsă să-şi mântuie vorba:

— Ci mai cruţă-mă de pilde, Machidoane! Nu-i vreme nici de şagă, nici de isprăvile celor prea isteţi chiprinaşi… Şi, parcă nu mi-ar fi fost de-ajuns că-mi cere capul lui Ioniţă, Vodă sloboade încă o poruncă amarnică: să dau de urma

Smaragdei şi a lui Gheorghiţă. Deci, tot prietini rostuiţi marfă pentru gâde.

Slujitorul oftă săltând din umeri:

— De, boierule, eu zic că Vodă nu te-o descăpăţâna dacă măcar o singură dată n-ai izbutit în slujba încredinţată. La o urmă, pe toate cele nu le pot izbândi decât arhanghelii din ceruri, iar Domnia ta poate lesne dovedi că aripi nu ai şi nici sălaş printre cei nouri. Vei face mărturisire de neputinţă şi ziua bună!

Radu Andronic clătină din cap. Mohoreala îi sluţea chipul, adăugându-i dar de ani.

— Mare zbucium îmi asupreşte cugetul, Ilie. De o parte, datorinţa de cinste faţă de Măria Sa, de cealaltă dragul de prietini vechi. Voi să-l slujesc pe Vodă, dar să-mi ajut şi tovarăşii. Simt jungher în inimă când mă gândesc la osânda ce-or dobândi-o toţi trei. Poate m-o lumina Dumnezeu să le îmbin pe-amândouă…

— Poate, zâmbi a îndoială slujitorul. Cât se află nădejde, se află şi viaţă, doar că Domnia ta, de când te aflai de-o şchioapă, ai tot trudit alergând după stele fripte, brânză de iepure şi lână de la broască. Numai că Domnul a lăsat şi de celea ce nu stau în putinţa omului.

— Machidoane, eşti pus pe filosoficeală. Toate celea îs în putinţa omului, doar că la vremea cuvenită.

— Vremea cuvenită tot de Ziditor îi lăsată, dar şi aceea cu socoteală.

Trecuseră de biserica Doamnei Maria Cantacuzino, aflându-se la zvârlitură de băţ de casele Fărcăşanului. Ultimul strop de nădejde al logofătului se spulberă, fulg de nea.

— Geaba mai ostenim, bezmeticul nu-i acasă, şi nici măcar în Bucureşti.

O dovedeau curtea pustie, fereştile întunecate, liniştea zgâlţâită arar de câini cu somnul necăjit de lună plină. Când Ioniţă se afla în târg, chiar dacă petrecea prin străini, conacul, vâlvătaie de lumină şi cu slujitori treji, era gata în

orice clipă să primească oaste de petrecăreţi. Merinde caldă adăsta zi şi noapte pe cuptor încins, butâlcile îşi măcinau plictisul în răcoarea pivniţelor.

Ornicul de la Mănăstirea Sărindari clopoţi de două ori.

— Acuşi dau zorile, glăsui Radu Andronic. Ne-om hodini câteva ceasuri, şi mâine, pe rouă nescuturată, om lua în piept necazurile.

Făcură cale întoarsă, pornind la vale, pe Podul Mogoşoaiei, spre casele Andronic din uliţa Sfinţilor Apostoli. În dreptul Mănăstirii Sfântul Ioan cel Mare, zvon de copite le răsuci capetele. Călăreţul se apropia vânteş şi opri bidiviul chiar în dreptul lui Radu Andronic. Calul, zăticnit pe neaşteptate, scoase nechezat de turbăciune şi săltă în două picioare.

— Bun găsit logofătului Radu Andronic! grăi străinul în limba francă, scoţându-şi cu mişcare largă capela împodobită cu pene, ca un vânturar.

Boierul cercetă o clipă bărbatul mlădiu cu chip de înger, trup de paladin şi strai de nobil, apoi începu să râdă:

— Prea încântat de fericită întâlnire, conte! răspunse în acelaşi grai Radu Andronic. Da’ cum de m-ai recunoscut în oraş străin şi pe întuneric?

Contele râse, şi Ilie Machidon îşi zise: „Ăsta se hlizeşte la toată lumea. Vrea să-şi arate dinţii frumoşi ca muierile cele fudule…“

— Întâi, că Bucureştiul nu mi-e străin şi-apoi cunosc un singur călăreţ stând strâmb în şa, păstrându-şi în acelaşi timp toată bărbăţia şi graţia. Mai adaug că te căutam, logofete.

— Casa mea, casa Domniei tale. Prezenţa contelui de Merlin m-ar onora nespus.

— Mulţumesc, dar timpul şi interesele mă împiedică să accept o încântătoare ospitalitate. Am doar câteva cuvinte să-ţi spun…

Logofătul asculta cu amândouâ urechile. Pe contele de Merlin – Rossignol în lumea paladinilor – îl preţuia de două

ori. Dintâi, cunoştea iscuseala celei mai de seamă iscoade a Bourbonului, apoi legaseră trainic prieteşug de-a lungul anilor. Se cunoscuseră pe drumurile primejdioase poruncite de slujbele de taină, amândoi purtând acelaşi hram, doar că trudeau fiecare la alt stăpân: Ludovic şi Vodă Brâncoveanu. Ţelurile ce-i mânaseră într-o parte şi alta a lumii, nefiindu-le potrivnice, nu se iscase niciodată prilej de vrăjmăşie şi, atât cât le fusese cu putinţă, se stâlpiseră unul pe celălalt.

— Te-am căutat, logofete, pentru a-ţi oferi două informaţii pe care le consider preţioase. Trebuie să-ţi spun, ai ghicit-o, desigur, că mă aflu în cetate din ordinul regelui meu. Motivul te va face să râzi.

Radu Andronic ridică sprâncenele:

— Adică?

— Am poruncă să apăr cu orice preţ viaţa misionarului Neurautter. Ştii, bănuiesc, că se află la Bucureşti.

— Ştiu.

— Turcii vor capul iezuitului, dar Ludovic vrea să rămână acolo unde se află.

— Care-i motivul?

— Războiul pentru succesiunea Spaniei. Misionarul, nu din dragoste pentru Franţa, ci din calcule politice clarvăzătoare, ne sprijină interesele şi s-a împotrivit influenţei englezilor, datorită căreia Leopold l-a alungat pe nepotul lui Ludovic de pe tronul Madridului. Avem deci în Neurautter la cancelaria Vienei sprijin de nădejde.

— Înţeleg.

— Mai vreau să înţelegi ceva, Andronic. Sunt însărcinat să ocrotesc viaţa misionarului pe care-l pândeşte la orice colţ de uliţă pumnalul turcesc. Să-l ocrotesc, apăsă, dar atât!

Radu Andronic îl cercetă cu nedumerire:

— De data asta, nu te mai înţeleg.

— Nu sunt obligat să-l ajut în misiunea pe care a venit s-o îndeplinească la Bucureşti, nu trebuie să-i netezesc drumul.

— Ce misiune?

— Făgăduind mare ajutor în oameni şi echipament, să împingă Balcanii la un război nebunesc, dinainte pierdut. Ajutoarele promise nu vor sosi niciodată.

— Care-i scopul?

— Vulturul habsburgic va stăpâni deasupra întregii Europe. În ajutorul Balcanilor vor sări ruşii şi parte din republicile italiene împinse de papă, care va fi indignat de ticăloşiile păgânilor asupra lumii creştine. Totodată, eliberând ţările asuprite de Semilună, papa îşi închipuie că influenţa catolică s-ar extinde asupra întregii Evrope.

Radu Andronic îşi trecu degetele peste obraz.

— În consecinţă, asediat fiind din toate părţile, Islamul se va prăbuşi, cedând supremaţia Habsburgilor, neistoviţi de război.

Rossignol dădu mulţumit din cap:

— Ai înţeles perfect, logofete.

— O politică abilă… Mă face să mă gândesc la jocul de şah… Vreau să te întreb ceva, conte. De unde a aflat Parisul de sfatul de la Bucureşti?

Rossignol surâse cu tristeţe:

— Prea mulţi parteneri la o singură taină… Logofete, dau zorile şi trebuie să mă grăbesc. Turcii au la Bucureşti o iscoadă diabolic de inteligentă şi abilă. Din informaţiile mele, situaţia e şi mai gravă, căci persoana – nu se ştie dacă e bărbat ori femeie – trăieşte în anturajul principelui Brâncoveanu. Cabinetul de la Paris a surprins un schimb de mesaje cifrate, dar mai multe n-a putut afla. Agentul se numeşte Trandafirul…

CAPITOLUL XI

Cneazul Alexandru se îndrepta spre casele vornicului Cerchez. Îl însoţea Duro, cu un grumaz de bidiviu dinapoia sa şi, ţinându-le spinarea, un steag de arnăuţi, alai cuvenit unei feţe crăieşti. Sârbul, fiind singura căpetenie aflată în cetatea de scaun cu pricină ce putea fi mărturisită – însoţirea cu o fecioară valahă –, trebuia să se bucure de toată cinstea şi fala cuvenită. Mulţime de târgoveţi bucşiseră uliţele, căscând gura la măreţia sultanatului. Arnăuţii Brâncoveanului, în straie albe, cu chivere şi ciubote roşii, pe armăsari negri, semănau maci pe câmp de nea. Cu un cap mai răsărit decât toţi, căci se afla bărbat vânjos, cneazul Alexandru, crunt, tuciuriu la chip şi la veşminte înfricoşa ca însuşi Lucifer. Pe straiele de catifea neagră se desluşeau, luând ochii celor cască-gură, găietanele şi bumbii de aur. Nu mai puţină uluială trezea Duro, slujitorul, cu gheb înveşmântat în catifea sângerie. Ca şi Ilie Machidon, creştinii se întrebau de-i om ori altă făptură de-a lui Dumnezeu, dar mai degrabă a Satanei şi îşi făceau cruce de ducă-se pe pustii.

— Eşti nemulţumit, stâpâne, grăi şoptit Duro.

Sârbul se încruntă. Întâmpinarea cu Vodă – jumătate de ceas cu ochii pe ornic – fusese ciudată. Brâncoveanu zâmbise mult, spusese puţine, mai grăise în doi peri, cu mult ocoliş, nimic desluşit şi răspicat.

Alexandru răspunse abia mişcând buzele:

— Am simţit ţel ascuns pe care nu-l dibui. Viclean ca totdeauna… De-ajuns! Ne aflăm în priveala norodului…

Porţile conacului Cerchez aşteptau larg deschise. Oaste de slujitori, în straie de sărbătoare, sări în întâmpinare cu belşug de flori şi ploconeală.

Cneazul, carele se aşteptase ca în prag să-l afle pe însuşi stăpânul casei, fu mânat cu multe temeneli într-o cămară împodobită după chipul oriental, cu năbuşeală de scorţuri, covoare persieneşti şi argintărie.

Aici, nou prilej de uimire, căci îl întâmpină cu închinăciune o muiere. Era împovărată de ani şi de greutatea straielor de aur. Părul coliliu şi-l adunase sub un tulpan tot de aur, stropit cu grindină de diamanticale.

„Acesta o fi obiceiul pământului la valahi“, cercă să ghicească sârbul, dar bătrâna îi desluşi, cerând plecată iertăciune că, din pricini neprevăzute, îi silită a fi gazdă singură, nerezemată de ginere. Acesta, vornicul Cerchez, nu s-a fost întors încă din Moldova, unde îndeplineşte slujbă domnească, dar într-o zi, mult două, va fi la Bucureşti, iar fiică-sa, vorniceasa Caterina, a însoţit-o pe Smaragdă, aleasa Măriei Sale, la o moşie ce o stăpânea în Oltenia.

Sprâncenele sataniceşti ale sârbului se îmbinară a ciudă:

— Oltenia! Ciudat lucru mi se pare, căci noi ne-am vestit sosirea Domniei sale, vornicului Cerchez.

Cucoana Aspasia Boldur îi zâmbi cu dinţi neaşteptat de tineri, şi cneazul gândi că, la vremea dumneaei, moşneaga trebuie să fi fost muiere arătoasă.

— Obiceiul valah, mărite, porunceşte ca, până la mărit, fecioara să se afle departe de ursit. În Oltenia îşi petrece Smaragda vremea, până la ziua hotărâtă cununiei. Şi iarăşi – adăugă Boldureasa uşurel şi ca în treacăt – am chibzuit că, după zăcăşeala din astă-primăvară, i-ar prii să schimbe oleacă meleagul, spre deplină înzdrăvenire.

— Zăcăşeală?! N-am aflat nimic de boala jupâniţei.

— Ei, Doamne, doar nu era să tulburăm liniştea Măriei Tale cu toate mărunţişurile. Smaragda seamănă bunică-sii, îi cam slabă de piept, dar, cu bună ocrotire şi trăind pe meleaguri calde, nu-i pricină de grijă.

Inima cneazului începu să bată. Smaragda, visul şi icoana vieţii lui, viaţă tristă, cruntă, neguroasă, de oştean înăsprit de vrăjmăşiile ce-l conjurau din toate părţile, slaba de piept… Meleaguri calde… Se gândi înfiorat la iernile aspre din Belgrad, la toamnele când toată firea plânge – cerul, copacii, păsările – la răceala zidurilor palatului crăiesc. Castelul Ursului… Când crivăţul se mânie, răsuflarea îi străbate în cămări, în iatace. Înfioară aşternuturile, scoarţele, pereţii înveşmântaţi în covoare par că se mişcă…

„Îi voi ridica palat pe malul Adriaticei, hotărî, acolo vremea îi blândă, înfloritǎ…“

— Vom griji ca asprimea iernii s-o ocolească pe doamna noastră…

— Aşa, aşa, făcu cucoana Aspasia purtându-şi mâna la inimă. Ne cerca o teamă… Măria Ta puternic şi plin de vlagă, s-ar fi putut să nu pricepi că Smaragda-i fiinţă gingaşă, lujer de floare. Că, aşa a lăsat Dumnezeu, voinicul crede anevoie la pirpiriu. De-o pildă, Smaragda trebuie ferită şi de vânturile cele amăgitoare ale primăverii, ştiut fiind că fiinţele firave îndură greu schimbarea vremii.

— Schimbarea vremii?

— Da, Măria Ta, mai cu seamă când au fire simţitoare. Mărunţiş de necaz să nu-l iei în seamă, cât pişcătura de ţânţar, pe Smaragda o trânteşte la pat cu mare fierbinţeală. Dacă asemenea pocinog se mai întâmplă şi primăvara, apoi ai la ce te ruga lui Dumnezeu. Nu ţi-oi istorisi ce-am pătimit în Cireşarul trecut… Ajunsesem a griji de straie negre, căci copila, biata, începuse a mirosi a pământ. Kir Panaiot, doftorul lui Vodă, i-a scos conduraşul din groapă. Îşi făcu cruce lată: Fie-i numele binecuvântat…

Tulburarea şi o teamă rea vopseau cenuşiu chipul tăciunos al sârbului. Cucoana Aspasia tolocănea, făcându-se că nu bagă de seamă:

— Pe pat aşternut cu flori a ţinut-o tătâne-său, Smaragda neîndurând cea mai mică împotrivire. Adevărat, copila a fost răzgâiată, dar care părinte i s-ar fi pus de-a

curmezişul? Prunc firav, mereu zăcaşă şi unul singur în bătătură…

Tot mai buimac de cele ştiricite de bătrână, cneazul întrebă cu băgare de seamă:

— Celelalte odrasle au murit?

Boldureasa scutură tare din cap, făcând să-i joace diamanticalele tulpanului:

— N-am fost iepuroaice de felul nostru. Nici mumă-mea, nici bunica, nici eu, nici Caterina n-am zămislit mai mult de un singur prunc…

Sârbul înghiţi în sec. Se şi văzuse, peste câţiva ani, cu liotă zburdalnică de prunci, mişunând prin cămările castelului, dezmierdându-i cu zgârcenie, osândindu-i pentru obrăznicii. Neamul Ursului se cere înmulţit, cu urmaşi în veac…

— Ai semănat grijă mare în cugetul meu, cinstită logofetească. Când am zărit-o, vara ce-a trecut, la palatul Brâncoveanului, mi s-a părut zdravănă, rumeioară.

— O fi avut fierbinţeală. De fel, Smaragda-i albă ca laptele cel jumulit de smântână. Teama cea mare, ţi-o încredinţez, mărite cneaz, căci îi vei fi soţ, iar eu atâta nepoată am şi dragă mi-e ca amândouă mâinile, este să nu simtă depărtarea de meleagul ei. Nu orice floare poate fi dezrădăcinată. Va întâmpina alte deprinderi, va cunoaşte alţi oameni, prietenii, tovarăşii de joacă şi-i lasă în Valahia.

— E soarta muierii, logofetească Boldur, să-şi urmeze ursitul.

— Înţelept grăit-ai şi eu gândesc, tot asemenea, dar vezi, Măria Ta, oamenii nu-s croiţi toţi pe-o potrivă. De mâhniciune, îmi tremură inima să nu se prăpădească.

— Dragostea alungă mâhniciunea.

Boldureasa căzu pe gânduri, năpădită de tristeţe.

— Aşa să dea Dumnezeu, mărite cneaz. Doar că la noi, în neam, muierile din mâhniciune cad în sminteală. Îţi fac mărturisire, ca între neamuri ce vom fi, căci altfel ascundeam asemenea beteşug. Vară-mea, jupâneasa

paharnicului Pralea, nu zace de cinci ani număraţi la mânăstirea Scorţeni? Se închipuie zâna apelor şi zace toată ziua în lac. Iarna i-au tocmit măicuţele vrană. Şi-a pierdut minţile tot aşa, din mare mâhniciune.

— N-am ştiut nimic despre toate acestea, bâlbâi sârbul.

— De unde să le cunoşti? râse cucoana Aspasia. Belgradul nu-i colea, la Tinchileşti… Încolo, trag nădejde în însoţire fericită. Smaragda îi crudă şi cam cheltuielnică, plăcându-i mult podoabele, dar Măria Ta, mai copt cum eşti, vei şti a-i înnoda baierele pungii. Iar când îi zdravănă, e veselă cintezoi. Tot într-o petrecere o duce, aşa că Măria Ta nu va îndura în casă morocănoşenie şi plictis…

Când, după încă vreun ceas de taifet, cneazul Alexandru părăsi casele Cerchez, îşi simţea căpăţâna ţăndărită, iar, de buimăceală, vedea ca prin păienjeniş ţesut cu noduri dese.

„Năroadă muiere! În loc să-şi înalţe la cer nepoata, îmi înşiră pe tipsie oca de cusururi. Ascultând-o doar cu o singură ureche, oricare peţitor ar lua-o la goană, fără a cerceta o sută de poşte în urmă. Aşa o fi vrut Dumnezeu. Poate că nătângia ei e norocul meu…“

Dar nu se simţea încredinţat defel.

Dinaintea oglinzii, cucoana Aspasia îşi scotea tulpanul cel scump, râzând singură:

— Ştiu că ai la ce-mi mulţumi, dragă ginere! Şi altădată…

* * *

Abia desprins din braţele lui Nike, grecoaica cu privire de foc şi boi de şarpe, marele sultan Mahomed al III-lea, umbra lui Alah pe pământ şi soarele musulmanilor, simţea o dulce moleşeală. I se părea că nu încercase în braţele nici unei muieri asemenea desfătări şi pe chip i se desluşea mulţămirea, dar şi mare uimire.

Unde şi când dobândise oare micuţa cadână sataniceasca ştiinţă a dezmierdărilor, viclenia şerpuirilor trupului mlădiu, dulceaţa suspinelor, iscuseala mângâierilor cu degete uşoare şi răcoroase, dar care răstoarnă jăratec în toată făptura. Îţi înfierbântă sângele, te face să-ţi pierzi minţile?

Vlăguit, porunci ca marele vizir Ramy Mehmet carele, potrivit ighemoniconului, aştepta în Arz Odasi, cămara unde sultanii încă de pe vremea străbunului Mehmet Cuceritorul îşi primeau vizirii şi dregătorii străini, să vină în iatacul azuriu.

Ramy Mehmet, înainte de a cuteza a-şi privi stăpânul, îşi făcu închinăciunea: atinse pământul, îşi purtă mâna către gură, o duse apoi la cap.

Padişahul, întins pe sofa, luă un trandafir dintr-o vază de aur, neslăbindu-şi din ochi dregătorul. Din pricina osânzei, avea chipul untdelemniu, ochii păreau înecaţi în obrajii umflaţi, iar pântecele ridica movilă din orice parte l-ai fi cercetat. Sultanul începu să râdă nespus de veselit:

— Rami, te afli cu zece ani mai tânăr decât mine, dar sameni cu douăzeci mai vârstnic.

Marele vizir se înclină atât cât îi îngăduia pântecele:

— Cine ţi se poate asemui, ţie, o luminate stăpân? Ai frumuseţea trandafirului ce în veci nu se ofileşte, vlaga străbunilor cuceritori, bărbăţia nedomolită a taurului sălbatec…

Deşi deprins cu linguşelile, Mahomed râse mulţumit.

— Bagă de seamă, Ramy, din pricina sluţeniei, doar îmbrăţişări silnice vei primi în harem şi ştiut este că dulceaţă au doar braţele ce te cuprind cu drag. Dar, oare, pântecele – pe Alah, când ţi-l privesc, bag de seama că întrece cupola cea mare de la Kapali Çarşi{15} – îţi mai îngăduie bucuriile dragostei?

Ramy Mehmet îşi plecă privirea, socotind că întrebarea nu aştepta răspuns. Sultanul mai râse câteva clipe, lepădă roza a cărei aromă i se părea că ostenise şi culese alta. Floarea îi stârni aducerea aminte:

— Mă simt prea istovit pentru a cugeta la rânduielile imperiului, poftesc doar să aflu dacă ţi-a dat veste Trandafirul şi ce anume a izbutit?

— Prealuminate stăpân, am veşti de soi şi, dacă înălţimea ta nu m-ar fi chemat, ţi-aş fi cerut îngăduinţa să mă înfăţişez.

Ochii lui Mahomed scăpărară:

— Vorbeşte!

— Aproape toate căpeteniile s-au fost strâns la Bucureşti, lipsind doar sârbul, bulgarul şi arvanitul.

— A sosit şi trimisul guvernatorului Rabutin?

Privirea vizirului sticli. Numele neamţului avea să vâre tăciuni aprinşi în cugetul lui Mahomed.

— Da, Luminate. Însuşi sfetnicul cel mai de seamă al împăratului Leopold, misionarul militar Neurautter.

Deşi toropit, sultanul se dezmetici pe dată. Trupul gros ţâşni dintre perne.

— O, ciopec![{16}] Neurautter! Acum citesc limpede în cugetul lui Leopold. A hotărât război mişelesc împotriva noastră, stârnind întreg Balcanii. Pe barba Profetului, îl voi face să căiască ziua în care s-a fost zămislit în pântecele căţelei de mumă-sa! Ramy!

— Poruncă, stăpâne!

— Ucide-l pe ghiaur! Pe ceilalţi îi vreau aici, la Şapte Turnuri, dar pe Neurautter îl doresc mort! Învăţătură şi luare aminte pentru Leopold.

Marele vizir surâse:

— Mare e Alah, stăpâne, căci mi-a luminat mintea, sădindu-mi acelaşi gând. Am şi slobozit porunca iscoadelor noastre. Iezuitul e însă viclean, a ocolit până acum toate capcanele.

— Născociţi una, urlă Mahomed, care să-i fie mormânt! Şi-aceasta zornic, înainte ca luna să răsară de trei ori!

— Aşa va fi, stăpâne. Nimeni n-a scăpat încă de jungherul Trandafirului. Şi-aduc, acum, înălţimii tale a doua veste însemnată: bulgarii, prinzând de veste că Semiluna a dibuit

urzeala de la Bucureşti, au trimis olăcar care să ştiricească primejdia Brâncoveanului.

— Şi?

Un zâmbet lat despică obrajii uleioşi ai marelui vizir:

— Trandafirul şi-a dovedit încă o dată dibăcia. L-a înjunghiat pe trimis înainte ca acesta să fi apucat să dea ochi cu stolnicul Cantacuzino.

— Da, făcu Mahomed răsuflând mai uşor, cu adevărat iscoadă de preţ şi vom şti să-i răsplătim vrednicia. Dar oare ce mai aştepţi, Ramy? Răzvrătiţii s-au fost adunat! Legaţi-i fedeleş şi aduceţi-mi-i fără zăbavă!

Un rânjet înfricoşător îi strâmbă obrazul la gândul celor ce vor urma şi îşi scărpină a nerăbdare palmele cu unghiile lungi:

— Gâde le va fi Karahisari!

Însuşi Ramy Mehmet simţi un fior în lungul spinării. Karahisari nu-şi avea pereche în întreaga istorie a imperiului, având închipuire diavolească în născocirea celor mai cumplite cazne.

— Adu-mi-i, Ramy!

Ramy îşi împreună palmele a smerită rugăciune:

— Îngăduie, mărite, un strop de zăbavă. Din pricină pe care nu o cunoaştem, arvanitul, dar mai cu seamă Alexandru al sârbilor, unul din cei mai haini vrăjmaşi ai Semilunei, nu au sosit încă la Bucureşti. Căpeteniile trebuie arcănite dintr-o dată, pentru a nu ne scăpa din mână nici un ticălos.

Sultanul chibzui câteva clipe, apoi încuviinţă:

— Ai chibzuit bine, Ramy. Mi-i vei aduce pe toţi o dată. Şi în aceeaşi legăturică se vor afla – poruncesc! – Brâncoveanu dimpreună cu corbul acela bătrân, stolnicul Cantacuzino.

* * *

Către unsprezece ceasuri ale dimineţii, logofătul Radu Andronic şi sluga sa se îndreptară spre conacul Ilenei Dumşa, ce se afla la capătul Podului, în vecinătatea caselor Văcărescu.

Îşi mâna îngândurat calul prin mulţimea târgoveţilor care năpădiseră uliţele, neluând aminte la bineţele oamenilor, dar, mai cu seamă – semn rău, îşi zise Ilie Machidon –, la ochiadele şi incurile muierilor ce căutau care mai de care să-i iasă în întâmpinare. Căci dintre toţi boierii Bucureştilor, Ioniţă Fărcăşan şi Radu Andronic erau de toată lumea ştiuţi şi mai cu seamă cei mai îndrăgiţi.

Gămanul îi veselea nespus cu poznele şi isprăvile de Nastratin şi-apoi, ştiut este, că oamenii afurisesc beţia, dar iubesc petrecăreţii. Iar Ioniţă la şumeneală nu făcea urât, trezea mortul de pe năsălie de râs, oaste de drăcuşori îi dădea brânci la năzbâtii despre care bâsneau apoi târgoveţii şi peste ani.

Radu Andronic era socotit cel mai chipeş bărbat din Valahia – nu se afla muiere, de la copiliţe crude până la conci sur, să nu simtă fiori în inimă şi pântece doar zărindu-l –, nu se ţinea fălos, şuguind până şi cu nătângii, iar baierele pungii sale, ca şi ale Fărcăşanului, de altfel, nu cunoşteau noduri.

— Bag de seamă, logofete, că zorile nu ţi-au alungat mohoreala, rosti Machidon. Dacă Domnia ta îngăduie…

— Îngăduie…

— Ţi-oi spune o istorie din Chipriana.

— Lasă istoria, Ilie, şi slobozeşte pilda.

— Mi-i că te-i supăra.

— Nu mă supăr, căci nu mai încape. Zii!

— Despre făpturi ca Domnia ta, prea harnice în a ofta la necazurile altora, moşnegii noştri au o vorbă…

Se uită cu coada ochiului la Radu Andronic care prinse a râde:

— Cunosc vorba aceea Machidoane: câinele se prăpădeşte de alergătură şi nătângul de grija altora.

Pesemne că mi-s nătâng, Ilie…

— Nu cutez nici a o spune şi nici măcar a o gândi, dar Domnia ta eşti dintre aceia carele socot că sunt ursiţi a îndrepta lumea cu umărul.

— Chiar dacă n-o îndrept, Ilie, dator mă simt a încerca.

Ocoliră o taraba pe care cireşe pietroase, lustruite de cupeţul isteţ, făceau cu ochiul, strălucind în soarele dimineţii, movilă de rubine.

Ilie Machidon luă o poamă de poftă şi îşi urmă vorba:

— De pildă, ce poate cerca Domnia ta acum, spre a-i scoate din strâmtoare pe dumnealui, boier Gheorghiţă al Filipescului, şi pe jupâniţa Smaragda? Să le trimiţi veste prin cal năzdrăvan cu tăciuni în pântece că Cerchez ăl bătrân şi un steag de-al lui Vodă le gonesc pe urme?

Logofătul săltă din umeri cu plictis:

— Nu fi nărod, Ilie. La ce le trebuie vestitură? Ştiu singuri că slutul de Cerchez şi Vodă nu-i vor lăsa să scapete slobozi în lume. Ba, mai pun rămăşag, de parcă i-aş vedea acum, peste treizeci de poşte, pe tot bănetul din visterie, că gonesc mai abitir decât dacă i-ar alerga toată oştirea lui Ucigă-l Toaca.

— Adevărat, logofete, nu pricepeam însă cum socoteşti a le sări în ajutor?

Radu Andronic îşi înfipse dinţii în buza de jos, cu rumeneală de cadână.

— Cum să dreg, cum s-o întorc spre a-i slobozi din mâinile gâzilor – că o fi Cerchez, că or fi oamenii lui Vodă – înainte de a intra în Bucureşti.

— Poate scapătă peste hotar nearcăniţi…

Logofătul clătină din cap a îndoială:

— Dea Domnul să vorbeşti în ceas bucuros, Machidoane, dar încredinţat sunt că-i vor prinde. Prea mulţi hăitaşi, voinici şi dibaci, la două căprioare. Lui Cerchez, zdravăn şi hain oricum, mânia şi pizma îi înzecesc puterile. Ceilalţi, hârşiţi în asemenea vânători, sunt vicleni cunosc drumuri de scurtătură câştigând vreme, cunosc fiece bârlog, unde

fugarii, s-ar putea adăposti un ceas ori două pentru odihnă. Oftă şi urmă în şoaptă: Iar cugetul mă mustră, căci necinstesc porunca lui Vodă…

Machidon îşi răsuci înciudat musteaţa:

— Ci lasă-le păcatelor de cuget şi mustrări, logofete. Au îl ţin şalele pe Vodă că nu şi-a găsit sârbul muiere?

Radu Andronic râse cu amărăciune:

— Socoteşti că însoţirile crăieşti se petrec ca la voi, în Chipriana? Lui Vasile i-a plăcut de Zamfira, Zamfirei de Vasilică, cuscrii se tocmesc pe o palmă de loc şi niscai dobitoace şi-apoi bat palma, trăgând beţie latră! Brâncoveanu, făgăduindu-i-o pe Smaragda, urmăreşte ţeluri politiceşti, pe care doi copilandri zăluzi le pun acolo unde se scarpină boierul, când calicul crede că se caută ca să-i dea de pomană. Dar cu Smaragda şi Gheorghiţă om mai vedea ce e de făcut. În aşteptare, am trimis vorbă la toate moşiile noastre ce stau în drumul Bucureştilor, să mi se dea de veste de îndată ce unii ori alţii află că cei doi au fost zăticniţi. Acum, însă, la altceva gândesc, Machidoane…

Începuseră a se zări zidurile conacului Ilenei, năpădite de iederă şi glicină. Prin faţa gardului de piatră trebăluiau slugi măturând podeţele de lemn şi udându-le din belşug. Ferestrele erau deschise şi vânticelul blând zburda asupra perdelelor subţiri, din muselină, împodobite cu horbotă.

„S-au trezit boierii“, gândi slujitorul, apoi aţinti urechea la vorbele logofătului.

— Vodă mi-a poruncit să dibui hainul care i-a smuls potcoavele olăcarului bulgar.

— Hm, anevoioasă trebuşoară.

— Da, Ilie, căci hainul s-a dovedit a fi din cei iscusiţi, carele dintâi se închină şi apoi înfig jungherul… Măria Sa precum şi stolnicul încredinţaţi sunt că omorâtorul face parte dintre oamenii palatului: slujitori ori slugi…

— Şi Domnia ta?

— Eu socotesc dimpotrivă. Ticălosul e strein de Curtea domnească.

Tăcu. Ajunseseră la porţile conacului.

Nici măcar o minută nu aşteptă logofătul în cămara răcoroasă cu lemnărie franceascâ şi glastre cu trandafiri albi ai fi zis o livadă gătită de primăvară şi vorniceasa, izbucnind pe uşă ca un vifor, îi nimeri în braţe:

— Radule!

— Ileană!

O sărută pe obrajii proaspeţi, floare fragedă în roua dimineţii.

— Te-am smuls din iatac, iertăciune!

Vorniceasa râse. Se înveşmântase la repezeală, trăgând peste cămaşa de borangic un halat de atlas chindisit cu păuni de aur. Părul, podoabă pizmuită de multe jupânese, o coamă castanie cu luciri roşietice, şi-l înnodase în grabă, prinzându-l în câteva spelci. Nu fără chibzuială însă, îşi zise zâmbind în sine Radu Andronic. Aşa se pieptănau muierile la Paris, cercând s-o maimuţească pe acea demoazelă de Fontanges, cea din urmă ibovnică a Rigăi Soare, care, la o vânătoare, despletindu-i-se părul, şi-l rânduise în grabă.

— Ţie ţi-e totul îngăduit şi dinainte iertat.

Logofătul zâmbi cu tâlc:

— I-ai spus-o şi prinţului?

— Eşti pizmaş, Radule?

Boierul o ciupi uşor de bărbie:

— Nu-mi îngădui, Ileană, căci prea mare mi-ar fi jalea. Ce ţi-am zis odinioară rămâne adevărat şi azi. Eşti singura pe care mi-aş fi dorit-o de nevastă. Şi aşa s-ar fi întâmplat, dacă nu m-aş fi aflat în slujba domniei, ducând viaţă de vântură-lume.

Vorniceasa îşi zvârli capul pe spate, strecurându-i privire verde, plină de ispite:

— Şi cu vornicul ce te făceai?

— I te furam.

Ileana surâse visătoare:

— Aşa vrea şi Serghei… Ce zici, Radule? Mă vezi prinţesă Kirillof?

Boierul scutură hotărât din cap:

— Nu!

Căutătura Dumşoaiei se ascuţi:

— De ce? Oare nu mă socoteşti vrednică de asemenea hram?

— Ba eşti prea vrednică, Ileană, dar nu vreau. Tăcu o clipă şi adăugă: Te-aş pierde pentru totdeauna.

Surâsul căpătă iar dulceaţă.

— Mă mai iubeşti, Radule? Aşa… oleacă?

Logofătul îi sărută mâna şi i se închină precum nobilii de la curtea Bourbonului.

— Pe inima mea în veci vei fi stăpână.

— Mă minciuneşti, râse vorniceasa, dându-i o pălmuţă uşoară, dar minciuneşti frumos. Şi acum, glăsuieşte! Care ţi-e necazul? Ţi-l desluşesc în nerăbdarea mâinilor şi în creţul dintre sprâncene…

Radu Andronic zâmbi. Dumşoaia era muiere iscusită şi-l citise totdeauna.

— Ileană, te rog să mă ajuţi…, adică să-i ajuţi.

— Pe cine?

— Pe Gheorghiţă şi pe Smaragda.

Vorniceasa îl cercetă cu ochi lărgiţi de uimire.

— De zăluzii ceia a început a zvoni tot târgul.

— Zăluzii ceia se iubesc. Tu… tu poţi pricepe!

— Pricep, Radule, dar ce reazăm le pot fi eu? Şi-apoi, sunt două ori trei zile de când au fugit, socotind desigur să scape peste hotar.

Logofătul dădu din cap:

— Nu vor scăpa, Ileană. Prea vicleni şi înciudaţi sunt urmăritorii, prea aspră porunca lui Vodă de a fi cetluiţi cu orice chip.

Ileana îşi trecu degetele peste fruntea înaltă şi limpede ca o dimineaţă de Cireşar:

— Ce socoteşti să fac eu?

— Drumul de întoarcere spre Bucureşti al hăitaşilor cu Smaragda şi Gheorghiţă prinşi – că aceasta se va fi întâmplat spre hotarul Moldovei ori al Transilvaniei – silit trece pe la moşia de la Sălcii. Că i-au arcănit Cerchez cu slujitorii săi ori arnăuţii Brâncoveanului, aflându-se la jumătatea drumului, acolo vor face popas. Îngăduie să aştepte la Sălcii câţiva oameni de-ai mei…

— Spre a-i slobozi?

— Spre a-i slobozi!

Vorniceasa făcu un pas înapoi, ca pentru a-l cerceta mai bine:

— Radu Andronic, te-ai smintit!

Logofătul îi prinse mâinile. Glăsui cu înfierbântare:

— Ileană, închipuirea nu ţi-i îndeajuns de bogată pentru a prepui măcar ce-i aşteaptă pe ăşti doi copii întorşi la Bucureşti. Osânda Cerchezului, osânda Brâncoveanului şi nu ştiu care dintre ele va fi mai cumplită. Îmi sângerează inima şi de una poţi fi încredinţată: pe Gheorghiţă, dacă nu-l înjunghie Cerchez, îl descăpăţânează Vodă. Smaragda, de are zodie bună, va fi călugărită la Schitul Vechi, cea mai amarnică temniţă pentru muieri din întreaga ţară. Iar dacă se cunună cu sârbul carele încă n-a aflat de tărăşenie, şi de nu s-o fi cununat cu Gheorghiţă, Smaragda îşi ia singură zilele. Chibzuieşte bine, Ileană…

Vorniceasa, cu chipul alb de spaimă, parcă văruit, îşi freca mâinile şi coatele în neştire. Trecu o vreme până vorbi:

— Te-ai gândit, Radule, ce năpastă chemi asupra noastră? Moşia mea, oamenii tăi… Şi-aşa Brâncoveanca nu mă are la suflet, îi stau spin în ochi. Abia aşteaptă prilej să mă răpună dintr-o parte ori alta. După asemenea ispravă mazilirea mi s-ar părea osânda prea blândă. Şi nici ţie nu-ţi va fi moale, aflându-se că fugarii au fost sloboziţi de slujitorii Andronicilor.

Logofătul scutură capul.

— Dinspre mine nu-ţi fă grijă. Voi năimi oameni de la moşie depărtată a mamei, de pe malul Nistrului.

— Dar eu? Cine nu cunoaşte – şi chiar dacă nu s-ar cunoaşte, îi lesne de aflat – că Sălciile, cea mai întinsă moşie a noastră, sunt ale vornicului Dumşa?

— Ştiu, Ileană, aşa e, dar m-am gândit la vicleşug. Oamenii mei vor da buzna la conac precum tâlharii. Ţi-or lega slugile fedeleş – or trage ei un pui de spaimă, dar le-o trece, căci trebuie să fie încredinţaţi că lotrii au pus stăpânire pe case – şi-i vor priponi în pivniţă. Când hăitaşii dimpreună cu Gheorghiţă şi Smaragda vor bate la porţi, cerând găzduire, năimiţii mei se vor da drept slugile vornicului Dumşa. Chiar dacă Brâncoveanu sau stolnicul ar adulmeca viclenia, nu te pot dovedi.

Vorniceasa se apropie de fereastră. Simţea primejdia simţea că-i ard obrajii. Îi rezemă cu rândul de sticla rece. Logofătul aştepta în tăcere, cercetându-i spinarea mlădioasă.

„Puţine femei, îi trecu prin gând, sunt frumoase şi din spate. Cât de unduitoare, când le răsuceşti, samănă ori a scândură ţeapănă, ori a perină molcăluţă…“

Ileana se desprinse de fereşti. Se apropie de logofăt şi-i puse mâinile pe umeri:

— Radule, eşti singurul bărbat pentru carele cutez asemenea sminteală.

Boierul îi sărută dreapta:

— Ileană, eşti singura muiere către care aş fi îndreptat asemenea rugăminte.

— Dumnezeu să ne ajute, şopti vorniceasa.

Uşa se dădu de perete şi generalul Kirillof izbucni în cămară. Chipul de bălan frumos râdea dimineţii, soarelui, întregului pământ, ochii îi străluceau.

— Iliana!

Îl zări pe Radu Andronic şi vorba i se opri în grumaji. Cercetă scurt veşmântul vornicesei, pe care-l socotea

necuviincios, şi, dintr-o dată, toată lumina de pe chip i se alungă.

Logofătul surâdea stingherit: „În locul lui, în asemenea împrejurare, târnuiam curtea cu ea ţinând-o de cozi“, dar vorniceasa, muiere dibace, sărută obrazul prinţului şi, luându-l de mână, îl trase spre Andronic. Glăsui în graiul Bourbonilor:

— Serioja, îl cunoşti de mult pe cel mai de seamă sfetnic de taină al principelui Brâncoveanu şi cel mai bun prieten al meu din copilărie. De altfel, v-aţi văzut recent.

— Parcă, spuse moale rusul.

„Fără pic de îndoială, zâmbi în gând Andronic, dar erai prea beat ca să mai ţii minte…“

Se înclinară amândoi după moda curţilor papistăşeşti. Prinţul parcă mai prinsese oleacă de inimă, dar nu lăsa mâna Ilenei.

— Mi-am îngăduit, rosti logofătul, să stingheresc la oră nepotrivită, pentru a vă informa că Măria Sa cneazul Alexandru al Serbiei a sosit la Bucureşti.

— O! făcu Kirillof râzând. În sfârşit! Kir Palamas ne ameninţa că mâine, cel mai târziu, pleacă spre Atena. Am putea ţine consfătuirea chiar diseară. La urma urmei, bulgarii şi albanezii contează mai puţin.

Logofătul îşi duse mâna la horbota de la piept.

— Rugămintea mea, excelenţă, este să amânaţi consfătuirea pentru mâine seară. Pe kir Palamas îl va îndupleca stolnicul Cantacuzino să-şi prelungească şederea la Bucureşti cu o singură zi. Situaţia este dictată de interese majore şi s-ar putea ca între timp – pe loc logofătul hotărî să ascundă moartea olăcarului bulgar – să sosească şi ceilalţi trimişi.

— Mie, făcu prinţul, mi-e absolut indiferent, câteva zile în plus n-au importanţă.

Vorniceasa îl însoţi până în cerdac. În oale smălţuite aromeau roze, mixandre, crini cârmizii, ciorchini de floricele albe cărora moldovenii le spun bulgări de zăpadă.

— Ileană, îi şopti logofătul, cercetând în toate părţile, până nu primeşti veşti de la mine, nu-i grămădi pe toţi.

— Nu pricep.

— Nu pofti toate căpeteniile la tine, într-aceeaşi zi, la acelaşi ceas.

— Ce temi? întrebă vorniceasa îngrijată.

— Ce teme peştele. Nada.

* * *

Cu adevărat, după ce bihunca ce-i purta pe Gheorghiţă şi Smaragda spre zări necunoscute, pe drum care poate nu ducea nicăieri, pieri la răscruce de uliţi, boier Ioniţă Fărcăşan şi Chirică încălecară de grabă, luând calea Bucureştilor.

Ioniţă simţea primejdia şi, socoată chibzuită, gândea că de ce va pune mai multă depărtare între Domnia sa şi conacul logofetesei Boldur, de aceea va fi mai bine. După şase ceasuri de stat în şa, însă, pântecele leşuit de foame şi dogorit de sete îi porunci popas la Berbecele de Argint, han vestit, aflat între Cruceni şi Gogeasa, moşiile boierului Dudescu.

Jupânul, Tănase Burtă-Verde, nu pentru că ar fi fost pântecos, ci din pricina şorţului de piele prăzulie pe care, ziceau oamenii din împrejurimi, nu-l lepăda nici când îşi dragostea muierea, îşi mirosi muşteriii dintr-o privire. După ce îi găzdui în cea mai făţoasă încăpere a hanului, cu cerdac plin de leandri, ce dădea chiar la drumul mare, spintecă la iuţeală un godăcel şi asemenea veni de hac câtorva gâşte anume îndopate pentru feţele alese.

În aşteptarea ospăţului şi a vinului pus la răceală în fântână, boier Fărcăşan şi Chirică luară mizilic vreo doi stânjeni de cârnaţi fripţi pe jăratec şi ciocniră cam jumătate de vadră de rachiu, ca să nu bea pe inima goală.

După zece ceasuri mai petreceau încă. Din vreme în vreme, slujnicele de la cuhnie şi însuşi jupânul carele, har Domnului, nu schimnici ori zăcaşi găzduia şi ospăta în han, strecurau căutătură năucă spre cei doi gămani. Din godăcel plângeau acum doar oasele pleşuvite până la măduvă, răpuseseră şi gâştele, iar acum se văitau că-i asupreşte foamea.

— Ci nu te holba la mine, jupâne, rosti cu limbă neîmpleticită Ioniţă, şi grijeşte de ceva merinde. Aş pofti la un miel, dar nu din cel flămând, şi, până o trece vremea, adu-ne niscai sărătură. Ai alt gând, Chirică?

Slugă, carele se fălea dinaintea hangiului ca târgovăţ slobod şi prietin cu boierul, socoti potrivit să strâmbe oleacă din nas, plin de nazuri:

— De bună seamă, acesta e un han de ţară şi nu poţi râvni la bucate alese. M-aş ospăta, de o pildă, cu scordolea de raci, ori potârnichi năbuşite în ienupăr şi frunză de eucalipt.

Hangiul, stăpânindu-şi râsul, se îndoi din şale:

— Iacă pofte ce le putem împlini. Poruncă!

Chirică, ţucsuit şi simţindu-se căţărat pe cel munte, îşi săltă şi nasul:

— Poruncesc!

Pântecele Fărcăşanului se cutremura de râs.

— Mare nărod eşti, bre, Chirică!

— Eu nu socot asemenea, stăpâne, şi, dovadă, mă ţii strâns în slujba Domniei tale.

— Adicătelea te ţin cu de-a sila?

Chirică se foi pe băncuţa scundacă:

— Îngăduie-mi, boier Ioniţă, a-ţi stârni aducerea aminte! Nu o dată am poftit să mă întorc la rosturile mele din mahalaua Radu Vodă unde, mulţumim cerului, avem gospodărie arătoasă, iar Domnia ta s-a împotrivit. Şi chiar deunăzi, vestindu-ţi că mă gătesc de nuntit şi că, se înţelege, voi părăsi slujba, chipul Domniei tale s-a făcut mai galben decât ceara celor lumânări calice. De bună seamă,

cunoşti că din prietenie am rămas aninat de prispa Domniei tale, dar Laleli nu va îngădui ca bărbatul legiuit să-i fie slujbaş la casele altora.

Fărcăşan nu se oprea din râs. Nici unele nu-l veseleau mai straşnic decât ifosele şi fumurile ce săltau nasul slugii.

— Facă-se voia ta, Chirică, mie unul neplăcându-mi să ţin pe lângă case făptură ce tânjeşte a sălăşlui prin alte părţi. Dar bag de seamă că, de pe-acum, în gospodăria cea din Radu Vodă, cucurigu va cânta găina.

Chirică îşi holbă ochii şi făcu buze de harap, căznindu-şi mintea după răspuns potrivit. Fărcăşan, pentru a-şi mai dezmorţi oasele, făcea paşi prin odaie şi ieşi oleacă în cerdacul năpădit de leandri. Azvârli privire în ograda hanului şi, într-aceeaşi clipă, se dădu înapoi cu strigăt de uimire.

Chirică, mai curios decât cele babe ce pândesc peste gard la treburile vecinilor, vru să dea năvală în cerdac, dar boierul îl prinse de mână.

— Stai ţeapăn că, de suntem zăriţi, se lasă cu mare halima.

— Da’ ce-i, stăpâne?

— Zi cine-i! Ia, gâdele cela de Cerchez cu oaste întreagă de slujitori.

Lui Chirică începură a-i tremura nădragii:

— Cât gândeşti c-om putea sta ascunşi, stăpâne? Până la o urmă tot ne dibuie.

— Nu-i primejdie. Au făcut popas doar de astâmpărat setea. Ţin bărdacele în mână, fără să fi descălecat măcar.

Sluga îşi făcu cruce:

— De i-ar depărta Domnul mai degrab’, căci îmi dangăne inima mai dihai decât clopotul cel mare de la Biserica de Jurământ.

Ioniţă dădea în pumni de mulţămire:

— Se duc, Chirică, se duc! N-are răbdare vornicul până-i dibuie pe fugari, nici cât taur stătut, scăpat în cireadă de vaci.

Duse bărdaca la gură şi sorbi lung, până simţi că se îneacă:

— Halal să-ţi fie, jupâne Cerchez, că alergi după coada prepeliţei! Năpăstuiţii Domniei tale au sărit de mult hotarul. De-amu, caută umbră la soare şi ziua de alaltăieri. Îţi poftesc spor şi sănătate în târlă, căci oile au pierit de gălbează!

Tare se mai bucura boier Ioniţă, dar cam grabnic.

* * *

Se aflau la Ţinteşti şi doar o oră îi despărţea de hotarul cu Transilvania, când Smaragda căzu zăcaşă, răpusă de osteneală şi teamă înfrigurată. Fierbinţeală mare îi zgâlţâia trupul firav şi parcă începuse a vorbi în dodii, cu minţile duse.

Gheorghiţă, zăpăcit, cu inima şi ochii arşi de lacrimă, nu ştia încotro s-o apuce.

Limpede îi era una, şi anume că Smaragda nu poate urma drumul, că siliţi sunt la popas. Dar unde să tragă? La han oarecare i se părea primejdios. Dintâi, că toate rateşurile, ştiut este, se statornicesc la drumul mare, spre a fi în calea şi folosul muşteriilor, căci altminteri nu au dever. Deci, în calea vornicului Cerchez. Apoi, Smaragdei, pentru a-şi veni în puteri, îi erau de trebuinţă crivat moale şi îngrijire aleasă, ori acestea le puteai găsi doar în trei ori patru hanuri din întreaga Valahie. În celelalte, saltea de paie, păreţi năpădiţi de udeală şi mucegai, turme de păduchi şi poluşcă, sobă rece, merinde de câine fără stăpân. Să ceară găzduire la vreun conac boieresc din împrejurimi, iar nu cuteza. Nu cunoştea feţele alese ale meleagului şi socotea primejdios a le face încredinţare, cu mâini legate. Nu puteai desluşi oricui că ţi-ai răpit mireasa de sub acoperiş de boier căftănit. Şi cine e acela carele, de

frunza plopului, ar fi chemat osânda Brâncoveanului, ocrotindu-i?

Hotărî că cel mai în fereală s-ar afla în gospodăria unui creştin de toată mâna şi cercă să dibuie cea mai făţoasă dintre colibele Ţinteştilor. Astfel, traseră în gazdă la părintele Moraru, om ca de şaptezeci de ani, cu trup firatic, de spiriduş, şi chip blajin de înger moşneag. Acesta se afla văduv de multă vreme, cu copiii duşi prin lume, iar gospodăria i-o ţinea o soră, tot bătrână, şi tot singură, cam surdă şi robace.

Neavând încotro, Gheorghiţă îşi luă inima în dinţi şi-i mărturisi tărăşenia pe de-a întregul. Iacă, se află şi necazuri dintre acestea când, pentru a putea fi ajutat, silit eşti să destăinui adevărul goluţ. Cum să tăinuieşti doi fugari dacă nu ştii că la mijloc e o taină? Mai dintâi trebuiau scoşi din priveala sătenilor. Oamenii, dar mai ales cumetrele au limbă harnică, clevetesc nu din ticăloşie, ci de dragul taifetului şi a vestei de soi, în cătun uitat de Dumnezeu, unde întâmplare mai de seamă decât boala unei văcuţe, nuntă ori îmbăt cumplit la crâşma din sat nu se petrece.

Părintele Moraru îi primi cu înţelegerea vârstnicului carele nu a uitat fierbinţelile celor ani tineri, cu gândul că, acum, aflat în pragul veşniciei, mai are prilej de faptă creştinească şi nepăsarea bărbii ninse. Nu temea osânda Brâncoveanului: că i-o smulge potcoavele Măria Sa ori sorocul, drumul până la ţintirimul de pe coama dealului tot nu mai număra paşi mulţi.

Culcuş, însă, nu le făcu în odaia cea bună, cu fereştile spre uliţa mare, ci într-o cămăruţă dosnică, pe care sora părintelui, Ţa Florica, griji s-o făţuiască cu cele mai alese boscârţe din gospodărie.

Gheorghiţă nu se despărţea de căpătâiul Smaragdei şi dădea din cap la cuvintele popii care zadarnic cerca să-l îmbie a lua o înghiţitură de pâine ori apă.

— Flăcăule, îl îndemna popa, ia măcar atâta cât să nu-ţi prăpădeşti de tot vlaga. De cazi zăcaş, cine o va mai rezema

pe copila aceasta?

— Iartă-mă, părinte, dar mi-e peste putinţă. Doar gândul la bucate îmi face silă mare.

— De dragul jupâniţei, înfrânge-ţi-o…

Smaragda zăcea mai toată vremea – se împlineau aproape două zile de când se aciuaseră în Ţinteşti – cu ochii închişi, scuturată de frigurile fierbinţelii.

Gemea, slobozind în vorbe nedesluşite privelişti de vis hain:

— Zoreşte, Gheorghiţă… Nu-i vreme de zăbavă… Omoară-mă, dar nu mă duc după venetic… Caii… Ne ajung din urmă… Vrăjmaşă mi-ai fost, nu mamă… Blestemul meu…

Feciorul Filipescului o lua în braţe plângând, dezmierdându-i în neştire pletele pleoştite de udeala bolii, şi bolborosind cuvinte de alinare.

După ştiinţă, sora părintelui cercase leacuri de buruieni, zemuri din pulbere de piatră răsurie pentru friguri, descântece cu tăciuni aprinşi şi iarba şarpelui, îi înfipse pe perină pinteni de cucoş negru, pentru a anina firul vieţii de aşternutul zăcaşei.

Dar cu toatele nu aduseseră nici măcar semn de tămăduire. O singură dată, azi, în zori, Smaragda deschisese ochii şi rostise limpede:

— Gheorghiţă, tu du-te! Dacă ne prind, pe tine cade osânda cea mare. Te răpun pe dată, ori te poartă în lanţuri până la Vodă şi acela te descăpăţânează.

Gheorghiţă dăduse hotărât din cap:

— Nu te las, Smaragdă, de-ar fi să îndur pe veci caznele iadului.

Jupâniţa abia putea mişca buzele. Mai rosti în şoaptă trudnică:

— Ba să fugi… Din drag pentru mine… Jurământ fac că după sârb nu mă las dusă. Şi de Dumnezeu mi-o da zile, de oriunde oi fi zăticnită, fug şi ajung la tine, de-ar fi să te găsesc la capătul ăstei lumi…

Din pieptul bătrânei se smulse oftat plin de jale.

Părintele îşi ridică ochii din ceaslov.

— Ce-i, Florică? Ce te apasă?

Soră-sa sta aplecată asupra mescioarei, rânduind bobii.

— Ia, sorţii ăstor doi prunci…

Popa se mânie:

— Ci mai lasă păcatelor afurisiţii ceia de bobi. De-ar cunoaşte oamenii că îngădui în casă de popă deprinderi vrăjitoreşti, m-ar lua cu pietre în uliţă.

Bătrâna n-avea nevoie a face pe cea surdă şi o ţinu pe-a ei:

— Bobii nu mint niciodată. Neagră soartă şi amărăluţe zile îi aşteaptă, bieţii copilandri!

— Nu cobi, babă!

Ţa Florica îi citi cuvintele pe buze:

— Nu cobesc eu, părinţele… Cobesc bobii.

Apoi cu ţâfnă:

— Şi nu-s babă!

CAPITOLUL XII

Vornicul Cerchez şi slujitorii Domniei sale ajunseseră la răscruce de drumuri. Făcură popas scurt la Berbecele de Argint şi iscodi hangiul:

— Găzduit-ai de curând un flăcău şi o jupâniţă, feţe boiereşti, amândoi cruzi şi cu plete bălane? Bagă de seamă, hangiule, şi nu-mi umbla cu vorbe viclenite, căci amarnică mi-e mânia la adevăr vopsit.

Tănase Burtă-Verde îl cercetă chiondărâş. Purtarea semeaţă nu-i era pe plac nici la calic, nici la boier înălţat, fără deosebire:

— Nu pricep vorbele Domniei tale, căci eu ştiu că adevărul este unul singur, iar la vopselile lui n-am luat aminte. Feţele boiereşti despre care pomeneşti Domnia ta nu mi-au cinstit hanul.

— Poţi să juruieşti?

— Juruiesc, rosti în silă jupânul.

Nu că ar fi minţit, dar nici aşa să înţepi coasta omului cu jungherul, fără pricină.

— Şi-acum alta! Văd că se desfac două drumuri spre hotar. Care-i cel mai scurt?

Tănase Burtă-Verde îşi coborî pleoapele, înjumătăţindu-şi căutătura.

„Te-oi îndruma anume strâmb, boierule, spre a-ţi da învăţătură despre cum se cuvine a te purta şi grăi cu negustor cumsecade şi procopsit…“

— Adevărat, două sunt drumurile spre hotar, unul pri Bănuleasa, celălalt prin Ţinteşti. Cel fără ocol, cumpănind

Domnia ta din vreme, duce prin Ţinteşti…

Într-acolo o luaseră şi Gheorghiţă şi Smaragda, dar din neştiinţă şi în graba fugii.

Fără vorbă de mulţumită, Cerchez dimpreună cu ceata sa întoarseră spatele hanului, dând pinteni vârtos bidiviilor.

Îi despărţeau de Ţinteşti trei poşte.

* * *

La rugămintea îndărăpnică pe care logofătul Radu Andronic o îndreptase lui Vodă, acesta zăbovi risipirea căpeteniilor străine venite la sfatul de la Bucureşti şi, asemenea, ocoli vorba răspicată: „Se mai ţine sobor, ori ba?“

Cel mai anevoie de domolit se dovedise până acum a fi grecul Palamas. Acesta, în afară de ţelul ce-i împreuna, date fiind prieteniile vechi ce-l legau atât de Curtea domnească de la Bucureşti, cât şi de cea a Moldovei, îşi îngăduia a cârti cu glas mai tare şi mai apăsat împotriva zăbovelii, a lipsei de hotărâre ce i se părea a desluşi aici, la Bucureşti.

Întru supărare i se alăturase acum şi cneazul Alexandru al Serbiei. Cerând să se înfăţişeze din nou lui Vodă, fu întâmpinat de stolnicul Cantacuzino. Cneazul nu-şi ascunse mânia:

— Oare principele Brâncoveanu mă nesocoteşte într-atâta încât mă primeşte dintâi ca pe orice dregător, îngăduindu-mă doar jumătate de ceas, iar acum nu-mi acordă nici măcar cinstea de a-i sta dinainte?

Stolnicul, deşi tăciunos la fire ca şi la chip, când se afla înghesuit de pricini de seamă, ştia a-şi îndulci căutătura, a-şi trece limba prin miere.

— Măria Ta, nu te zori a judeca în pripeala clipei. Vodă Brâncoveanu te preţuieşte mai presus de toţi principii Evropei, punându-te alături de Bourbon şi împăratul Leopold. Iscoade vrăjmaşe, însă, mişună în întreaga cetate

de scaun şi, după veşti proaspete, chiar la Curtea domnească. Taifet prea îndelungat pune pe gânduri şi ascute urechile vrăjmaşe. De aceea a socotit chibzuit a ocoli asemenea prilejuri, Măria Ta a poposit – pricina mărturisită tuturor spre însoţire cu fecioară valahă şi…

Sârbul îi curmă vorba cu nerăbdare:

— Iar aici alt prilej de mâhniciune. Fidanţata o aflu dusă în Oltenia, şubredă de piept şi cam zăludă. Încep a desluşi în toate acestea batjocură şi dispreţ. Chem luarea aminte a excelenţei voastre că, în neamul regilor Ursului, acestea sunt fapte care se spală cu sânge.

— Aşa se şi cuvine, mărite, la obârşie aleasă, încuviinţă stolnicul, dar numai dacă supărarea este întemeiată. Cât despre Smaragda, copila vornicului Cerchez, îmi ştiriceşti veşti prea supărătoare şi nemaiauzite de noi. Dar Măria Ta să nu uite că, dintotdeauna, pe seama celor îndrăgiţi de ursită multe s-au mai născocit. Oamenii sunt haini şi râvnesc la norocul altuia.

Privirea sârbului scăpără scânteie sângerie.

— Ei bine, dacă ar fi să mă iau după vorbele excelenţei voastre, pricep că însăşi bunica fidanţătai mele, logofeteasa Boldur, îi haină şi-i stă ghimpe în inimă norocul nepoatei.

Cantacuzinul îşi stăpâni tresărire.

Boldureasa!… Nu l-a ţinut niciodată lângă inimă pe vornic şi acum a găsit clipă prielnică de răsplată, punându-i-se de-a curmezişul. Înnegrindu-şi nepoata, a chibzuit a-l înfricoşa pe sârb şi întoarce de la gând de nuntă… Într-un fel, în sinea sa viclenia Bolduresei îl făcea să zâmbească. Preţuia iscuseala oriunde ar fi întâlnit-o. De astă dată, însă, bătrâna vulpoaică, zeflemindu-şi ginerele, supăra aprig domnia.

„O cunosc bine pe Boldureasa şi trebuia să mă tem de urzeală. Dar teama de nerozia fie-sii a fost mai mare…“

Cantacuzinul zâmbi, încercând să facă pe cela veselul:

— Măria Ta nu trebuie să ţină seama de voroava unei bătrâne care săracă la minte a fost dintotdeauna, iar acum

anii mulţi i-au adăugat şi sminteală. Chibzuieşte care făptură cu căpăţână întreagă şi-ar ponegri copila fiicei sale dinaintea unui ursit de neam crăiesc?

— Am chibzuit îndeajuns, stolnice, dar mai ştiu că gura prostului şi a nebunului adevăr grăieşte.

— O singură rugăciune îţi îndreptăm, mărite. Aşteaptă dintâi s-o vezi, acum, după un an, când bobocul frumuseţii i-a înflorit pe deplin şi vei înţelege că spusele logofetesei sunt vorbe în vânt. Un junghi de primăvară l-a tălmăcit în boală de piept, neîmplinirea anumitor porunci, căci se află sub cele ale părintelui său, vornicul Cerchez, şi nu ale bunicii, o socoteşte bolunzeală. Cât despre faptul că se află în Oltenia, Măria Ta trebuie să ştie că acestea sunt datinile în Valahia. Fecioara îşi aşteaptă mirele…

— Ştiu, ştiu! mormăi cneazul Alexandru. Toate acestea mi s-au mai fost desluşit. Şi oare când voi avea dovada spuselor excelenţei voastre?

— Am îndreptat olăcar spre Oltenia, de îndată ce Măria Ta a trecut pragul Bucureştilor. Cu siguranţă, supunându-se poruncii inimii şi a lui Vodă, s-a şi fost urnit la drum, zorind să te întâmpine.

Chipul de madonă al Smaragdei răsări dinaintea sârbului. Ochii şi inima i se muiară. De bună seamă, stolnicul vorbea cu dreptate. Bătrâneţea strâmbă minţile oamenilor, fără alegere. Chiar şi maică-sii, prea nobila cnezină Ana, abia ajunsă la cărunţeală, începuse a-i vântui mintea, iar slujbaşii italieni de la curte zvoneau în şoaptă că regina mamă are clavir la cap.

— Trag nădejde, oftă mai cu uşurare sârbul, că vorbele excelenţei voastre se vor adeveri. Să ne întoarcem la sfat. Oare încă nu s-au adunat toate căpeteniile?

— Îl mai aşteptăm doar pe arvanit.

Cneazul dădu din umeri cu dispreţ:

— Şi dac-acela va poposi când or trâmbiţa arhanghelii apocalipsului? Io, os crăiesc, stau s-adăst un halviţar calic…

— Halviţarul cela a strâns douăzeci de mii de oameni, mărite! Îngăduinţă îţi cerem doar până mâine seară.

— Fie! Am îngăduit prea destule pentru a da îndărăt la cea din urmă. Până atunci, însă, aş pofti sfat cu ceilalţi.

— Primejdia-i mare, Măria Ta. Suntem pândiţi din toate părţile. Fă-mi încredinţare! Până mâine seară vom fi isprăvit toate rânduielile de ocrotire ale soborului şi ale tainei sale.

Cneazul îl cercetă lung, apoi rosti apăsat:

— Toate rânduielile… Nu ştiu ce anume, stolnice, dar ceva nu-i în orânduială.

„Poţi fi încredinţat“, îi răspunse în gând Canlacuzinul.

* * *

Când înserarea începu a picura învăluind în pânză de paing vineţiu târgul, iar jupâneasa Irina după zi de harnică roboteală – de-atâta şi necontenit zbucium, nimeni nu ştia cum îi arată mâinile („le-oţi vedea îndeajuns când oi hodini pe năsălie“) – porunci zăvorâtul de noapte al porţilor, se strecură în curtea Andronicilor Ilie orbul, iscoada stolnicului Cantacuzino.

Zărindu-l, cucoana îşi smuci nasul într-o parte. Îi erau urâte, sare pe inimă, aceste tovărăşii ale feciorului şi, deşi cam ghicise hramul milogului, îl întâmpină tot cu purtare prefăcută, vorbindu-i cu ţâfnă şi ocărându-l ca pe oricare terfegos.

— Ci nu te-ai mai săturat de cerşetorit, măi creştine? Numai din cât te-am miluit noi, boierii Andronic, şi până acum un altul se anina cu dinţii de vatră. Dar pesemne îţi cheltui părăluţele pe ţucsuială, ori te-o fi pălit sminteala la vreo ibovnică tânără…

Calicul îşi plecă pleoapele şi capul cu smerenie:

— Nu-ţi fă păcat, jupânească Irină, şi nu mă năpăstui pe nevinovate. Iacă, târăsc şi eu umbră după mine zile cernite,

sărace de bucurii. Cutez a mă înfăţişa dinaintea Domniei tale, cunoscându-ţi inima, bulgăre de zahăr şi mână largă.

Pe jupâneasa Irina, care-şi cunoştea şi inima şi mâna – cuib de viespi şi degete lipite – linguşelile calicului o mai îndulciră:

— Adevărat, căci o Valahie ne cunoaşte de suflete creştineşti, cu ureche miloasă pentru cel sărman şi pungă largă, dar şi voi trebuie să mai aveţi oleacă de obraz. Acesta-i ceas de bătut la porţile oamenilor? Pe întunecime, precum lotrii cei haini?

Pe buzele lui Ilie alunecă zâmbet trist.

— Iertare, cinstită jupânească, dar pentru mine tot beznă îi…

Cucoana îşi muşcă buzele mâniată de-a binelea. O luase gura pe dinainte, uitând că necăjitul tot legat la ochi trăieşte. Îi întinse un bănuţ, socotind că tare s-a mai izbit milostivă.

— Bine, bine… Iacă, ţine o arămioară. Dar, bagă de seamă, n-o da de duşcă şi păstreaz-o s-o ai mâine, de o jimblă caldă…

Milogul zâmbi pentru el. O jimblă caldă! Aceea se plătea cu cinci arămioare, cea rece cu două. Pentru o singură arămioară, căpătai câţiva posmagi scoşi din cuptor acum o săptămână.

— Ce-i Ilie? Ţi-am auzit glasul.

În prag se ivise logofătul Radu Andronic. Se primenise şi se afla doar în cămaşă albă, iar părul, încă ud, îi aluneca în şuviţe mătăsoase. O ultimă geană de soare, la buza zării, îi vopsea chipul cu roşu de aramă, şi Ilie se simţi orbit de-a binelea de atâta frumuseţe.

„Doamne, ce mândreţe de om! Chipeş l-ai mai alcătuit…“

Şi, fără să vrea, se uită la mumă-sa, cucoana Irina. „Cum păcatele s-a fost zămislit asemenea băiat cilibiu, în pântece de galiţă bătrână? Parcă-i o dropie bătută de grindină…“

— Am a-ţi vorbi, logofete.

Radu Andronic sări treptele şi, într-o clipă, îi fu alături.

— Spune!

Jupâneasa Andronic îi azvârli căutătură mustrătoare. Îşi ridică înţepată umerii ascuţiţi, pufnind:

— Să ştii că l-am omenit.

Logofătul dădu din cap şi-l împinse pe milog mai spre fundul curţii.

— Stăpâne, la beilic{17} dă în undă oală bine acoperită. Îi fierbere şi du-te-vino tainic de chipuri ce se ascund, soşoteală pripită ce ascunde diavolie.

— Zi cu de-amănuntul ce-ai văzut!

— Dintâi că a poposit la conac bimbaşa{18} Murad Vehbi, iar la Giurgiu adastă oaste…

Logofătul îl prinse de umăr:

— Eşti capiu, Ilie? Bimbaşa?

Logofătul simţea că-i zvâcnesc tâmplele.

— Încredinţat eşti că l-ai văzut chiar pe bimbaşă?

— Încredinţat, stăpâne, după cum asemenea sunt că-l însoţeşte şi fiara ceea de capugiu{19}.

Degete de gheaţă strânseră în cleşte inima logofătului. Capugiul! Cuvântul răsuna înfricoşător, cu dangăt de prohod: Bucureştii trecuţi prin foc şi sabie, Brâncoveanu smuls din scaun; urmau caznele şi descăpăţânarea la Istanbul, trăgând în lanţ după el, spre aceeaşi soartă, căpeteniile răzvrătite.

— Deocamdată, urmă milogul, chefuiesc, dar în taină. Fereştile-s oarbe şi mute, astupate cu scorţuri şi perini. Ce aşteaptă nu mă taie mintea…

— Aşteaptă semn de la iscoada lor şi-apoi, fereşte-ne Doamne, căci precum turcul şi tătarul nu se află neam mai amarnic la dezlănţuire.

— Mai adăugesc, logofete, că acum vreo jumătate de ceas s-a strecurat în beilic, cercând să păstreze taină, o făptură în strai şoriciu.

— Şalvaragiu?

— Măsluit. Sau măsluită. În străieraia ceea nu poţi desluşi de-i purtător de nădragi ori muiere. Atâta ştiu, râse

Ilie, că avea turban, dar şi păr. Îi scăpase o şuviţă la ceafă.

Deşi cu inima strivită de primejdie, logofătul râse fără să vrea.

— Buni ochi ai, Ilie.

— Mulţămim lui Dumnezeu, făcu smerit milogul.

Turcii de mititei erau raşi în cap şi doar călugărilor din tagma dervişilor li se îngăduiau două gâţe împletite, dar ascunse sub turban.

— Chipul i l-ai zărit?

— Nu, logofete, dar i-am desluşit pasul. De oştean ori de lotru. Om deprins cu mânuitul armelor.

Radu Andronic îl cercetă iute, ca străpuns de gând nou.

— Om deprins cu armele… Pricep… Cred că pricep, Ilie… Du-te şi urmează-ţi veghea. Ţine minte! În noaptea aceasta s-or hotărât multe sorţi. A bine să dea Dumnezeu…

Cât să închine trei metanii o călugăriţă tinerică, logofătul dimpreună cu sluga Domniei sale Machidon, moldoveanul din Chipriana, părăsiră val-vârtej conacul Andronicilor şi se avântară pe uliţele pustiite de înserare, spre Curte.

Dintâi, trebuia vestit Vodă că primejdie de moarte apasă asupra domniei şi, la o adică, să aibă întocmit calabalâc de fugă grabnică dimpreună cu Doamna şi coconii, îndepărtându-se de urgia turcului. Să fie treaz în ciubote, după cum spun muntenii, pentru ca la scăpărare de amnar să se împotrivească turcului ori să dea bici bidiviilor.

Ilie Machidon zâmbi:

— Cum şi unde să grămădeşti şi să înghesui atâta amar de avuţie în sfârâiac de ceas?! Tot chiprinaşii noştri gândesc înţelept: sărăcie multă, dar şi griji puţine.

— Înţelept, fireşte, precum tot ce filosoficesc creştinii de pe cel mal al Milcovului. Nu zicea alde cumătru-tău, Sfârâială, ori Pacoste, ori Bâlbâitu, căci ai neamuri cât păduchi la o turmă de oi, „ferească Dumnezeu de un foc, că n-are ce arde?“

— A, râse slujitorul, acela e Păţilă, şi bietul nu vorbea fără dreptate. Căci fiindu-i casa cuprinsă de vâlvătaie, l-au ajutat sătenii s-o stingă, dar nimeni nu l-a miluit după obicei, la necaz mare, cu o treanţă, un oghial, vreun lemn ori altă boscârţă. În bordeiul istuia, ziceau sătenii, puteai să-nvârţi o mâţă de coadă, că n-avea de ce se anina. Pesemne îi sunt urâte bulendrele şi din moşnegi se ştie că, decât bună ziua ţi-am dat, belea mi-am căpătat, mai bine să stai cu nasul în buric şi capul între urechi.

— Ai isprăvit?

— Dacă porunceşte Domnia ta…

Se aflau dinaintea porţilor Curţii. Deasupra zăplazului, în stânga şi dreapta treptelor de marmură rânduite în evantai, două fanare arăbeşti scăpărau lumină gălbuie.

— Machidoane! Te duci degrab’ la vorniceasa Ileana Dumşa şi-i vesteşti că vom trece cu toţi noapte de mare primejdie. Asemenea să-i ştiricească şi prinţului rus. Îi mai îndrepţi rugăciune din parte-mi să-l cheme la conac pe franţuzul Rossignol… Adică n-ai să ţii minte… Tu zici de Privighetoare.

Slujitorul făcu pe cela jignitul:

— Oare Domnia ta uită că te-am însoţit pe uliţele Parisului şi, nefiind chiar netot cu dinadinsul, le-am deprins oleacă graiul? Atâta ţinere de minte am şi eu: va să zică să-l poftească la dumneaei pe franţuzul Rostogol.

— Aşa, Machidoane. Şi-acum lasă şagă: Îi desluşeşti răspicat să nu întindă voroavă cu nimeni alt. Să fie vestiţi deci doar rusul şi franţuzul. În mai puţin de un ceas, mă voi alătura şi eu lor.

Machidon îi strecură privire aţă:

„Doar franţuzul şi rusul… Ciudat, bre Ilie… Tare ciudat!“

* * *

Ţa Florica, sora părintelui Moraru, se strecură umbră pe uşa cămării. Nod dureros îşi simţi inima când dădu ochi cu feciorul Filipescului, aplecat peste chipul Smaragdei. Galbeni ceară se aflau amândoi, storşi de vlagă, doar că Gheorghiţă mai respira stăpânindu-şi anevoie suspinele, dar nu şi lacrimile ce picurau slobode, udând oghialul ţeapăn de scrobeală. Jupâniţa gemea arar, firicel firav de viaţă abia mai pâlpâia în trupul doborât de bolişte.

Pe bătrână o înspăimânta mai cu seamă neclintirea chipului, a nărilor lipite ce vesteau ceasuri puţine până la…

Sora părintelui îşi curmă gândul, spre a nu chema nenorocire şi atinse, ca în treacăt, de ducă-se pe pustii, o mescioară de lemn.

Jupâniţa deschise ochii şi cercă zâmbet căznit:

— Gheorghiţă… N-ai plecat? Ci du-te. Du-te! Te-am rugat…

Boierul îi dezmierdă fruntea asudată, cu degete uşoare, aripă de fluture:

— Smaragdă, jurământ îţi fac că e singura poruncă pe care o voi nesocoti în câte zile mi-or fi sorocite. Nu te lepăd zăcaşă şi între străini, de-aş şti că m-aşteaptă nouă gâzi, nu unul. Dormi, porumbiţă… Odihna dimpreună cu rugăciunile părintelui şi leacurile jupânesei Florica, încredinţat sunt, te vor tămădui degrab’…

Bătrâna tuşi uşurel, chemându-i luarea aminte. Gheorghiţă ridică privire cercetătoare, şi Ţa Florica îi făcu semn să-l urmeze afară, în săliţă, unde-i şopti gâfâind:

— Urmează povaţa jupâniţei, boierule. Încalecă şi depărtează-te de meleag. Primejdia e mare, nenorocul te pândeşte la nici un întins de băţ.

— Unde-i părintele?

— În biserică, rugând la icoana Mântuitorului îndurare pentru Domnia ta şi jupâniţă. Mult v-a mai îndrăgit şi, de-atâta jale, n-a cutezat a v-o spune singur.

— Ce anume?

Căutătura îi era rătăcită, o leşuială grea îi muiase mădularele, şi bătrâna îşi zise că şi-a pierdut minţile. Rostea cuvintele fără simţire, golite de orice gând.

— Am primit veste de la Vasilică, un băietan ce grijeşte de via noastră, că boier falnic dimpreună cu ceată de slujitori, tinicheluiţi de flinte şi junghere, se îndreaptă spre Ţinteşti. Vasilică le-a luat-o înainte, cunoscând drum de scurtătură. Nu trece un ceas, boierule, şi vor fi poposit în sat…

Gheorghiţă săltă din umeri:

— Cum o vrea Dumnezeu. S-o îndura poate de sufletele noastre şi ne-o ocroti.

Bătrâna îl prinse de braţ şi bolborosi printre lacrimi:

— Boierule, Dumnezeu dă, dar nu pune în traistă. Or începe să scotocească bordei de bordei spre a vă da de urmă.

— De ce să scotocească?

— Suntem ultima aşezare din faţa hotarului. Nu mai au unde să cerceteze. De nu vă dibuie aici, nu le rămâne decât a-şi măcina în gol mânia. Înseamnă că aţi scăpat în nemţime.

Gheorghiţă clătină ostenit capul:

— Mulţumesc, Ţa Florică, pentru gând cinstit şi povaţă înţeleaptă. Pe Smaragda n-o părăsesc. Doar părintelui să nu-i pricinuiesc năpastă.

Bătrâna săltă capul şi rosti semeaţă:

— Părintelui nu-i e teamă decât de Dumnezeu.

Tropot depărtat de bidivii răzbătu prin fereştile deschise. Parcă se scufunda pământul.

* * *

La jumătate de ceas după ce logofătul Radu Andronic părăsi Curtea domnească, două rădvane bucşite ochi aşteptau la treptele palatului. Telegarii, odihniţi şi bine ţesălaţi, străluceau în lumina lunii parcă argintuiţi şi

fărâmau în copite dalele de marmură, măcinându-şi neastâmpărul. Treizeci de arnăuţi aveau s-o însoţească pe Doamna Marica şi şase coconi, prunci cruzi, necăpătuiţi, dintre care mezinul, Mateiaş, încă nu putea fi desprins de sânul doicii.

Bunînţeles, cele două rădvane se aflau neîncăpătoare pentru avuţia Brâncoveanului. Anevoie de ales şi, mai cu seamă, la zor şi spaimă. Doamna Marica poruncise, clară, văsăraia scumpă de aur, icoanele bătute în nestemate, sipete doldora de giuvaeruri grele. De altfel, bogăţia cea multă a lui Altîn-bey, prinţul aurului, după cum îl botezaseră turcii pe Vodă Constantin – galbeni şi odoare –, zăcea în tainiţele zarafilor din Viana şi Florintia, în Valahia păstrându-se doar belşugul poruncit de ighemoniconul unei Curţi strălucitoare.

În sala înstelată Doamna Marica îşi luă rămas bun de la Vodă. Ochii Brâncoveanului ardeau de grijă. Grija îi încrustase şi fruntea cu creţuri adânci.

Doamna cercă să le alunge cu degete sfioase:

— Anevoie şi împotriva inimii mă urnesc singură şi doar pentru că mi-o porunceşti.

Buzele lui Vodă abia se mişcară:

— Da, Maria, ţi-o poruncesc. Dacă cerul mi-a hotărât sfârşitul, măcar pruncii să fie izbăviţi spre a purta viitoriei numele şi sângele Basarabilor. Ţi-i încredinţez, Marie, şi Dumnezeu să ne ajute.

Doamna căzu în genunchi, izbucnind în lacrimi:

— Vino cu noi, Măria Ta!

Mâna domnului atinse leasa de mărgăritare care-i strângea conciul sărac.

— Nu-i cu putinţă şi ţi-am desluşit-o, Marie. Iar de apuc să fug din calea turcului, mai lesne mă strecor singur decât dimpreună cu voi. Du-te, Doamnă, şi nu mai zăbovi.

O ridică fulg şi-i puse mâinile pe umerii ascuţiţi.

— Totdeauna ai avut curaj şi bărbăţie de viteaz. Mi-ai fost reazăm de nădejde, soaţă credincioasă şi sfetnic înţelept.

Maria mea nu mă va dezamăgi acum, în clipă de restrişte. Fii binecuvântată!

Cam într-aceeaşi vreme logofătul Radu Andronic intra în curţile vornicesei Ileana Dumşa. Îi ieşi în întâmpinare Machidon, dezlipind umbra zidului de piatră.

— Mi-am împlinit slujba, logofete. Franţuzul a fost vestit şi e numai oleacă de când a urcat în conac.

— Prea bine, Machidoane, te duci acum la beilic şi ţine în privire hudubaia, fără a o slăbi clipită.

— Ce anume vrea să ştie cu dinadinsul Domnia ta?

— Tot ce se petrece dimpotriva obiceiului, la ceas de noapte. Vezi dacă se gătesc a da năvală la palat, ori dacă oarecine, mai cu seamă călugăr turc, părăseşte conacul. Îi iei urma şi te ţii umbră ori încotro s-ar îndrepta. Veste despre toate ce le săvârşeşti, îmi trimiţi prin Ilie, milogul. Şi el veghează asupra beilicului, ascuns în podul cavafului de peste drum. Ca să-l scoţi din tainiţă, slobozi răget scurt, de măgar.

— Glasul măgarului n-ajunge la cer, logofete.

— Nu cu Dumnezeu trebuie să vorbeşti, Machidoane, ci cu Ilie, calicul. Şi nu printre nouri şi luceferi, ci cu ciubotele intrate până la tureatcă în bălegarul ogrăzii celui cavaf, carele are muiere certată cu cea măturea.

— Iscusită pesemene tigoarea ceea de muiere, surâse slujitorul, căci la sfădălie, la cele ocări, supus şi tăcut rămâne cel târn, mut fiind şi neavând cum a-i răspunde.

— Iar Domnia ta şi mai iscusit se va dovedi, dacă în această clipă nălucă piei, spre cel beilic.

Slujitorul îşi făcu o cruce lată.

— După cea închinăciune, către cel Ziditor.

Jean-Pierre-Dominique, conte de Merlin, dimpreună cu generalul Kirillof aşteptau în picioare cu câte un pocal de argint în mână. Deşi amândoi în crucea tinereţii, amândoi bălani şi cu însemnele seminţiei nobile pecetluindu-le chipurile şi întreaga făptură, era de-ajuns o singură căutătură pentru a desluşi că nu se aflau rodul aceluiaşi

meleag. În prinţul rus citeai lesne răsăritul: voinic, munte de creştin, pometi înalţi, nări fremătânde de bidiviu nărăvaş; ochii azurii aveau dulceaţa mierii. Apusul îl dăltuise într-altfel pe Rossignol: mai scundac, mlădiu, iuteş în mişcările cu nelinişti de lăcustă, chip îngust, iar albastrul ochilor îţi călătorea gândul spre gheţurile cele veşnice ale Islandei.

Vorniceasa ţâşni săgeată în întâmpinarea logofătului. După cum se înveşmântase, Radu Andronic, care o cunoştea bine, ghici cât de tare o cearcă grija. Purta strai şoriciu – Ileana îndrăgea doar culorile sărbătoreşti, socotindu-le pe cele neguroase hărăzite monahilor ori văduvoaielor cocârjate de povara a măcar şaptezeci de primăveri – iar, în afară de chip şi mâinile lipsite de giuvaeruri, nu-i zăreai nici măcar bulz de piele. Boieroaicele cele bătrâne şi mai dintâi Doamna Marica o osândeau pe faţă pentru veşmintele dezmăţate şi chiar logofătul, deprins cu modele papistăşeşti, îşi zicea cu zâmbet pe buze şi anume sclipiri în căutătură că, izbutind cu şiretenie să rămână între hotarele ighemoniconului, umbla aproape despuiată. Ţesăturile străvezii mai mult o dezbrăcau, stârnind ispite ce aduceau năvală sângele în obrajii boierilor, despicăturile la sâni şi braţe erau înguste, dar adânci, desluşind cam totul, la cea mai mică mişcare.

— Ce s-a întâmplat, Radule? îl întrebă în limba Bourbonilor, pentru a se face înţeleasă şi de ceilalţi doi. Ne-am speriat straşnic!

— Am fost trădaţi, de astă dată faptul este sigur şi, bineînţeles, sfatul Balcanilor nu mai poate avea loc.

— Mă aşteptam, glăsui liniştit prinţul. În fond, ce mai e de făcut?

— De salvat ce se mai poate salva, răspunse Radu Andronic.

Contele franţuz îşi ridică sprâncenele drepte ca o aţă:

— Adică?

— Tronul şi viaţa principelui Brâncoveanu, vieţile celorlalţi înfăptuitori ai uneltirii de la Bucureşti.

— Eu, râse prinţul Kirillof, nu mă simt ameninţat. Turcii nu vor cuteza niciodată să-l înfrunte făţiş pe ţar, arestându-i ambasadorul şi ducându-l în lanţuri la Istanbul.

— O, nu, evident, încuviinţă logofătul, dar pot aranja un mic şi frumuşel asasinat, care să nu le fie imputabil.

Kirillof zâmbi, înşurubându-şi capetele musteţii bătăioase. Sub nasul săltat părea să-şi fi lipit două suliţe bălane.

— Dragă logofete, rosti semeţ, mie nu mi-e teamă. Frica şi sărăcia, iată două năpaste pe care nobilii Kirillof nu le-au cunoscut niciodată. În rest, dacă-ţi pot fi de folos, îţi stau la dispoziţie.

Rossignol nu scăpa din ochi chipul lui Radu Andronic. Din vreme în vreme, totuşi, căutătura îi aluneca spre vorniceasă. Deşi nesulemenită, fără odoare, cu conci înnodat la repezeală pe ceafă, rămânea la fel de frumoasă. Ba chiar şi mai frumoasă, îşi zise logofătul, căci grija, teama i se aninaseră de chip cu străvezimi de alabastru şi catifeliu de crin. Căutătura speriată, de ciută cu ochi verzi, invada dulce inima rusului. Bărbatului îi place să-şi ocrotească muierea îndrăgită. Se simte stăpân şi plin de voinicie.

— De vreme ce complotul a eşuat, spuse Rossignol, nu înţeleg de ce Brâncoveanu nu expediază solii acasă. Cât timp rămân în Bucureşti, constituie un pericol de fiecare clipă, dovadă pentru turci a trădării vasalilor lor.

— Mai întâi de toate, spuse Radu Andronic, trebuie să descoperim trădătorul şi să-l lipsim de orice posibilitate de a acţiona.

Vorniceasa îşi duse mâna la horbota ce-i chenăruia spumă grumajii.

— Cum, Radule? Cum îi poţi da de urmă?

Logofătul îşi săltă palma, semn să aibă răbdare, răspuns având să-i poarte mai pe urmă.

— Şi aceasta, domnii mei, chiar azi, acum.

Prinţul rus începu să râdă:

— Cum adică acum? Îşi scoase ornicul de aur şi-l cercetă înveselit: Acum, la zece seara?

— În noaptea aceasta. După toate informaţiile, trădătorul – Trandafirul – se află la beilic. Doi oameni de-ai mei îl urmăresc.

Rossignol se lăsă pe un jilţ şi, rezemându-se moale pe perina de catifea, întrebă parcă într-o lene:

— Pentru că veni vorba de informaţii, ştiaţi, logofete, că în Bucureşti se află incognito – îşi închipuie ei – Murad Vehbi, bimbaşaua, şi capugiul Sardar. Însoţiţi de suită numeroasă?

Prinţul Kirillof tresări:

— Adevărat?

— Cât se poate de adevărat, încuviinţă Radu Andronic. Nu intenţionez însă să mă războiesc cu ei.

— Dar teamă mi-e că intenţionează ei… Turcii nu se deplasează niciodată fără un scop precis. La primul semnal – şi asta aşteaptă acum – vor năvăli la Vodă Brâncoveanu, iar la soarta Bucureştiului nici nu îndrăznesc să mă gândesc.

— Acest prim semnal vreau să-l împiedic, rosti Radu Andronic cu hotărâre.

— Cum? Afirmi că trădătorul se află la beilic. Întâlnirea dintre acesta şi demnitarii turci trebuia împiedicată. Ce avea de spus, a spus de mult.

— A spus, dar n-a dovedit, iată motivul pentru care, la această oră, încă nu s-au năpustit spre Bucureşti, cu iataganele scoase.

— Mda, făcu Kirillof, e un argument.

Logofătul îşi urmă vorba. Ochii îi scânteiau drăceşte, un zâmbet rău îi strâmba gura:

— Dar nu mi-e de-ajuns, domnii mei, că Trandafirul nu va putea aduce turcului dovezi despre necredinţa noroadelor balcanice…

— Ce-ţi mai trece prin minte?

Şoapta vornicesei răsună ca un şuierat. Se simţea speriată, căci îi cunoştea îndrăzneala, nesocotinţele de făptură ce socoteşte că Dumnezeu i-a vârât norocul în traistă pe viaţă şi fără gând de întoarcere.

— Să smulg spinii Trandafirului. E cel mai cumplit vrăjmaş al Valahiei… Adăugi după o clipă: Şi al Moldovei.

Un zâmbet larg lumină chipul franţuzului:

— Te admir, logofete. Cum ai de gând să procedezi?

— Bizuindu-mă pe ajutorul lui Dumnezeu şi… al Domniilor voastre.

* * *

Când auzi răget scurt de măgar, Ilie, iscoada Cantacuzinului, scăpără scurt amnarul şi începu a coborî scara rezemată de acoperişul cavafului.

Machidon descălecase şi se minuna de sprinteneala milogului care-i purta gândul spre momiţele din bâlciuri. Era iutac, dibace, şi pasul pisicesc ştia a ocoli până şi zvonul de frunză uscată.

— Veşti, jupâne?

Iscoada clătină capul.

— Dervişul n-a părăsit încă beilicul.

— Încredinţat eşti?

— Ca de sfântul soare. Cât am lipsit în căutarea logofătului, Grigore, nepotul ăsta al meu de e cavaf, a vegheat hududaia.

— Îi faci deplină încredinţare?

— Deplină. Dintâi pentru că mi-i neam de mâna dreaptă şi, chibzuiesc eu, al tău te duce până la groapă, dar nu-ţi dă brânci în ea, apoi pentru că n-are dever, îi sărac prepeleac şi părăluţele mele nu-i prisosesc.

— De, râse Machidon, eu pe acest apoi l-aş fi pus mai dintâi. Cum facem? Urcăm spre veghe, pe acoperiş?

— Acolo l-am lăsat pe Grigore, căci mi-s cam sătul de stat cotorlan în săptămâna brânzei, prăjindu-mă la lună. Om veghea aici, după gard, lângă lădoaiele cu leandri. Care-i porunca logofătului?

— Eu iau umbra dervişului, Domnia ta te duci şi-i porii vestea logofătului.

Machidon rupse o frunză de leandru şi începu a o mesteca printre dinţi. Avea şi el, în gospodăria din Chipriana, două tufe roz-albe. Muierea, Smărăndiţa, se necăjea mereu că zăvozii se uşurează taman la rădăcina florilor aromate. Dar din ce nu se necăjea Smărăndiţa? Că cloţele – vântură vânt, ca şi stăpânul casei – îşi leapădă ouăle prin grădină ori te miri ce ascunzişuri şi nu la coteţ, că pruncii îşi mânjesc cămăşile cu zeama dudelor, că Zamfira, mândruţa din capul satului, îi face farmece lui Machidon şi îi aţine calea…

— Bre, nea Ilie. zise Machidon într-o vreme, mă uit la dumneata şi mă tot mir… După socoata mea ai ceva ani la răboj, dar trupul ţi-a rămas tânăr, eşti mai iutac ca un băietan…

— Ei, râse milogul… Dumnezeu dă arar cu amândouă mâinile, dar bine e şi cu una singură, dacă dă din belşug. M-am fost iscat în lumea aceasta acum cincizeci de ani, sărac, şoarece de biserică, şi de parale şi de părinţi. Un bun mi-a dat însă mie Ziditorul: ochi şi trup sprinten. Cu acestea m-am ţinut în lume şi pot zice azi că am prins oleacă de agoniseală.

— La mai mult, nea Ilie, îi ură Machidon.

Milogul dădu din cap cu hotărâre.

— Ba mi-ajunge. În Brumar ce vine, împlinesc jumatea sutei şi mă aflu în slujba stolnicului de ani douăzeci. I-am ştiricit şi Domniei sale că sătul mi-s a orbecăi prin târg şi a fi dăruit cu merinde şi ştergare de parastas, ori o arămioară, două, iar dacă mai e să-mi fac un rost, apoi nu mai am la ce zăbovi, căci, iacă, am început a cărunţi prin tot locul.

Ilie Machidon începu să râdă:

— Nu ţi-i teamă, bre, nea Ilie, că te-or lua creştinii cu pietre, când or băga de seamă că i-ai păcălit atâta amar de vreme, ei hrănind un trândav potlogar?

— Ba nu mi-i teamă, jupâne Ilie.

Slujitorul logofătului râse iar.

— Adevărat, ne cheamă pe amândoi Ilie… Nu m-am gândit niciodată la potriveală.

— Pentru că gândul Domniei tale n-a poposit niciodată asupra făpturii mele, având altele mai însemnate a dezlega. Iar potriveli dintr-acestea întâmpini la tot pasul, căci îi plin pământul de Ioni, Marini, Dumitri… Ce să-i faci, dacă aşa a lăsat Dumnezeu? Mai mulţi oameni decât sfinţi… Dar alta-ţi spuneam, fătul meu… Că nu mi-i teamă de creştini. Şi ţi-oi desluşi pricina…

Ochii milogului străluceau de mulţumire, iar, după glas şi înşiruirea vorbelor, se cunoştea că toate fuseseră de mult şi îndelung chibzuite:

— În ziua sorocită, îmi iau tărăbuţele şi, bun rămas de la Bucureşti, unde nu se află mahala pe care să n-o fi cutreierat Ilie orbul. Mi-am ridicat din vreme bordei arătos, cu acareturi, grădină prisacă – ce mai, gospodărie cuprinsă să te tot făleşti! – într-o comună procopsită de pe lângă Argeş. Şi, tot din vreme, făcu cu ochiul, am chitit şi gospodina. Durdulie, rumeioară, harnică şi săracă. Apăsă: Anume am căutat-o săracă.

— Pricep, râse Ilie Machidon. Ai urmat povaţa celui de se făIea că „nu vreau muiere bogată, spre a nu-mi zice taci, tu, că să vorbesc eu…“

Milogul dădu din cap:

— Înţelept creştinul acela! De o iei avută, îţi porunceşte din vârful crivatului. Săraca pleacă ochii şi-ţi face supusă ascultărică…

Machidon îi prinse dintr-o dată mâna. Pe lângă zidul beilicului se strecura o umbră, ţinând un cal de dârlogi.

După toate semnele cerca să nu cheme luarea aminte. În aceeaşi clipă, o ploiţă de pietricele lovi lăzile cu leandri.

— E Grigore, şopti iscoada Cantacuzinului, care ne vesteşte că făptură omenească, oricare i-ar fi hramul, a părăsit beilicul. De-acuma, grijeşte a nu-i rătăci urma. Eu mă îndrept către logofăt.

La vreo sută de paşi de beilic, streinul încălecă şi dădu pinteni zdraveni calului. Bidiviul, speriat, se năpusti în noapte ca scăpat din balimez. În urmă, Ilie Machidon blestema luna plină care, cu degete bălane, spăla uliţele de beznă.

Machidon se ţinea la oarecare depărtare, temând urechile streinului. Înfăşurase din vreme copitele armăsarului în zdrenţe, dar liniştea deplină a nopţii auzeai şi înţepatul de cântec al greierilor nu putea înghiţi pe de-a întregul tropotul înfundat de bidiviu. Dar la fel temea slujitorul ca făptura în straie de derviş să nu piară la colţ de ulicioară. Parcă ghicindu-i grija şi făcându-i cu dinadinsul, streinul cârmi pe neaşteptate la stânga, lepădând Calea Şerban Vodă. Machidon îl urmă, împătrindu-şi căutătura şi luarea amintea. Cel mai adesea jungherul porneşte de la cotitură.

Îl zări pe strein descălecând la vreo cincizeci de paşi, dinaintea unei hudubăi neguroase, în care chiprinaşul desluşi mânăstirea papistăşească a Sfântului Anton. Zidurile cu creastă muşcată, ca de cetate, se desluşeau sub ochiul lunii ca un rânjet ştirb. Stăpâneau întunecimea şi liniştea. O singură ferestruică luminată, la cel dintâi cat, pâlpâia firav, ca o candelă.

Ilie Machidon descălecă şi încercă să se apropie muteşte. Dintr-odată rămase ţintuit de uimire. Streinul făcu o mişcare iute. În braţele ridicate se desluşi un arc şi, în aceeaşi clipă, o săgeată ţâşni, ţintind cămara luminată. Până a se dezmetici slujitorul, calul streinului necheză ni se avântă în goană năprasnică.

Machidon, fără a mai ţine seama la zgomot, îi luă urma. Omul pierise însă în urzeala de scurtături şi potecele, care dădeau în Uliţa Mare. Case mai arătoase, bordeie, ghimirlii şi prăvălioare se înşirau ciotcă şi înghesuite, parcă stâlpindu-se una în cealaltă. Într-una din acestea se pripăşise, de bună seamă, dervişul, căci zgomotul de copite încetase.

Ilie Machidon şovăi câteva clipe pe gânduri, apoi făcu cale întoarsă spre mânăstirea papistaşă. Tot pustietate, tot întuneric găurit de aceeaşi chilioară luminată. Slujitorul se apropie şi îşi săltă bărbia peste zidul crenelat. În cămară, un bărbat zăcea prăbuşit peste o mescioară năpădită de pergamente Mâna neînsufleţită mai păstra încă pana. Omul se afla ţintuit locului de o săgeată înfiptă în spinare.

CAPITOLUL XIII

Erau ceasurile unsprezece ale nopţii. În aripa palatului Brâncovenesc rânduită pentru oaspeţii de seamă ai lui Vodă – rigi, principi ori vlăstare de os domnesc – cneazul Alexandru îşi stăpânea anevoie nerăbdarea, măsurând cu paşi apăsaţi cămara cu coloane de marmură roşie de Suedia. Şi aici zidurile groase se îmbinau în bolţi, deasupra cărora stăpânea cu semeţie pajura cea falnică a Basarabilor, cu aripile larg desfăşurate. Pe mesele scundace cu încrustături scumpe, pe policioare şi console străluceau mărunţişuri de preţ, dovedind cu prisosinţă patima domnului pentru odoare şi frumosul cheltuielnic: cupe de aur umplute cu nestemate – alexandrine, rubelile, lapislazuli – văscioare meşterite de mâinile unor giuvaergii vestiţi într-o Evropă, glastre capo di monte, statuete de argint şi jad.

Sârbul le atingea în treacăt ori le lua în mână, ca pentru a le cântări, dar gândurile îi erau într-altă parte.

Anume ciocănit în uşa grea de stejar, cu ferecături broderie în argint şi bronz, îl trezi şi, într-o clipă, se află cu mâna pe zăvor. În spatele lui Duro, slujitorul prea credincios, se desluşea făptura grecului Palamas. Îşi dădură bineţe după canon, grecul lăsându-se într-un genunchi şi plecându-şi spinarea, cneazul doar capul.

— V-a văzut oarecine?

Chipul de hârcă al lui Duro se lumină a zâmbet:

— Nimeni n-a prins de veste, mărite!

Alexandru dădu din cap mulţumit. Fără pereche acest Duro… În două zile doar, dibuise toate ascunzişurile palatului, căile tainice, cumpărase vreo doi slujitori, aflase dedesubturi nemărturisite de Brâncoveanu ori stolnic. De pildă, că grecu-i nemulţumit de zăbavă, lipsa de hotărâre şi vorbă cu zăhărele şi că, asemeni cneazului, le rostise răspicat…

— Îngăduie, cneze, începu Palamas a-ţi mulţumi pentru cinstea de a mă fi chemat dinaintea Măriei Tale. Bag de de seamă că hrănim acelaşi dor şi acelaşi alean.

Fire năvalnică, mai mult oştean decât minte hârşită în machiaverlâcurile Evropei, dispreţuind învăluirile diplomaticeşti, sârbul întrebă fără ocoliş:

— Care-i politichia Brâncoveanului? Ce urmăreşte?

Palamas oftă şi îşi purtă braţele în cruce la piept:

— Fie-mi cu iertare, cneze, căci mă aflu şi eu oaspete al Brâncoveanului, dar nu în van cabinetele evropeneşti îl ţin de vulpea Balcanilor. Greu a-i desluşi cărările gândului şi ţelul, dar cunoscut este că dintotdeauna a ştiut a şi-l împlini fără jertfă de sine. Adăugă moale: Alţii au pierit pentru el, mâna nu şi-a ars-o niciodată, poftind la castane coapte.

Duro, rezemând mut un ungher de cămară, îi urmărea cu ochi strălucitori. Vârfurile degetelor îl înţepau, iar semnul nu-l minţea niciodată: stăpânul era în primejdie.

— Da, făcu pe gânduri cneazul. Aşa s-ar părea… Dar ce vrea? De două zile amână soborul pentru pricini mărunte şi-mi îndreaptă rugăciune prin stolnic să aştept până mâine seară. Îndatoririle faţă de Serbia nu-mi îngăduie întârziere, iar aici. la Bucureşti, simt în văzduh parcă vânt neprielnic, aducător de năpastă.

— Mărite, rosti Palamas făcând un pas înainte, simţirea nu te înşeală. De ajuns a-ţi încredinţa că în Bucureşti se află bimbaşa Vehbi şi capugiul Sardar, iar la Dunăre aşteaptă oaste turcească.

Mânia vopsi vineţiu chipul lui Alexandru:

— Cum a cutezat a-mi ascunde asemenea împrejurare de mare primejdie? Ori şi-a pierdut minţile, ori ne caută pieirea.

— Nu pe a Măriei Tale, încercă a-l domoli grecul, căci cneazul Alexandru are pricină bună şi lesne de mărturisit pentru popas la Bucureşti: nunta cu o valahă.

Amintirea Smaragdei înţepă inima sârbului, dar Palamas izbuti să-i alunge gândul:

— Primejdia cea mare ne pândeşte pe noi, ceilalţi. Sunt încredinţat de aceasta, şi mâine, în zori, iau drumul Atenei.

Cneazul îl cercetă tulburat:

— Să cercăm să fim cumpătaţi. La o adică, câteva ceasuri zăbavă nu pot nici strâmba, nici îndrepta lumea.

— Nu lumea, dar o soartă, soarta unei singure făpturi, da! De Măria Ta îngăduie, ţi-oi mărturisi şi gândul, şi socoatele mele. Curând, prilej de întâmpinare pentru noi, cei din Balcani, nu se va mai născoci. De vreme ce ne aflăm aici, să facem sobor chiar în astă-noapte, fără ştiinţa Brâncoveanului…

— Cum?

— Mă leg să-i vestesc chiar eu pe pârcălabul Suţu, pe Neurautter, trimisul lui Rabutin, şi pe prinţul Kirillof că, peste două ceasuri, vom ţine sfat în această cămară. La fel, mă leg ca dimpreună cu slujitorul măriei tale, care dovedeşte nepreţuită iscuseală, să-i aduc în palat fără ca străjile să ne zărească măcar umbrele.

Duro tuşi uşor răsucind capul cneazului. Dihania rosti în sârbeşte:

— Nu te părăsesc nici o clipă, stăpâne. Primejdia îşi arată colţii.

— Nu crezi în grec? întrebă Alexandru.

— Nu cred în umbrele nopţii. Aici rămân.

Cneazul şovăi câteva clipe. Totdeauna ţinea seama de poveţele lui Duro. Duro îi era sfetnic, duhovnic, prooroc, talisman. Palamas îi dădu ghes:

— Ce hotărăşti, mărite? Pasul nopţii e zornic.

— Adu-i aici, kir Palamas, dar singur. Duro rămâne cu mine.

Grecul se închină:

— Voia Măriei Tale.

— Două ceasuri ai făgăduit.

— Două.

* * *

Ţinteştii, ca mai toate aşezările din preajmă de hotar, erau o comună de oameni avuţi, dintotdeauna pe asemenea meleaguri neguţătoria fiind mai puţin prădalnică. Nu că nemila oamenilor ar fi mai mititică, dar între cupeţ şi cel ce târguie drumul e scurt, creştinii îşi dau doar mâna închinând aldămaşul de alişveriş, tocmeala e pe loc, iar paralele trec dintr-un chimir într-altul, fără trebuinţă de mijlocitori.

Dar asemenea aşezărilor de hotar, nici la Ţinteşti casele oamenilor nu erau făţoase, iar belşugul, pentru ochiul ce ştia să citească ori să străpungă, se desluşea doar în poiată, grajd, pe plitele, în podurile şi pivniţele oamenilor. Acestea gemeau de galiţe, cloţe, bibilici, curcănaşi şi răţişoare, gânsaci şi păunaşi pentru mese alese, de văcuţe, oi, berbecuţi şi căprişoare, iar în cămările reci spânzurau şuncile, afumăturile şi arşinii de cârnaţi într-atâta, încât chiar în răstimpul posturilor poruncite de sfinţii părinţi în tot satul stăruia aroma de carne şi slănină ostenită în jăratec, de merinde socotită păgână în acele zile, dar din care, mai cu socoteală şi în taină (se gătea în fundul curţii, sub şoproane bine păturite în paie), se ospătau şi dumnealor, feţele bisericeşti.

În ziduri ori lemne însă oamenii nu-şi vârau paralele. La hotar, focăraia izbucneşte din te miri ce şi nu arareori. Oştirea vrăjmaşă, cât de mică. ceată să fie, dacă ţi-a călcat meleagul, pradă, arde, sfarmă! Avuţia, deci, au învăţat din

străbuni mărginaşii, trebuie să fie cât muntele şi să încapă în pumn, şi nu se afla creştin în Ţinteşti, chiar sărman, care să nu fi dosit în spatele icoanelor – unde fereşte Dumnezeu – ori în privată unde îi e silă vrăjmaşului să cerceteze şi, iarăşi, unde lotrii caută cel dintâi – sipeţel zornăitor de galbeni buni.

Dar la acestea, şi altele asemenea, nu chibzuia vornicul Dumitru Cerchez. Îl împiedicase mânia pe care nici drumul străbătut, nici osteneala n-o domoliseră, ba ai fi zis că, dimpotrivă, o stârniseră mai abitir, şi semeţia: ochii legaţi şi urechea surdă la geamătul, dorul, bucuria, lacrima ori veselia prostimii. Norodul, în simţirea şi judecata Domniei sale muşuroi de obiecte cuvântătoare.

Poposi dimpreună cu ceata de paisprezece slujitori la crâşma din inima satului. Jupânul, un bărbat puţintel, cu nas şi ochi lăcrămoşi şi spinare covrigată, de mâţă căţărată pe acoperiş, îi ieşi dinainte cu temeneli. Vornicul, fără a-i azvârli măcar o privire, se răsuci spre unul din oamenii săi:

— Simioane, tu nu faci popas! Aleargă la hotar şi cercetează străjerii, dacă fugarii l-au dovedit.

Abia după aceea îl învrednici pe crâşmar cu căutătură aspră:

— Cum te cheamă, jupâne?

— Năstase, cu voia Domniei tale.

— Ai ştiinţă de boieri tineri, bărbat şi muiere, care au tras la vreo gazdă în sat, ori s-au aflat în trecere?

Jupânul – ce nu vedea, ori nu băga dumnealui de seamă, nu zărea nici Dumnezeu! –, dăscălit de popa Moraru, dădu din cap, de parcă ar fi poftit să se lepede de el,

— Acesta nu-i han pentru feţe boiereşti, stăpâne. Îi cârciumă calică, pentru muşterii calici.

— Hm! făcu cu dispreţ Cerchez. Toată aşezarea-i calică.

Năstase rosti smerit:

— Dumnezeu, în marea lui îndurare, ne îngăduie pe toţi. Sălăşluim sub soare şi urât şi frumos, şi bogat şi sărman, şi stăpân şi slugă.

— Ci fă nod la limba ceea năroadă, căci îmi supără urechile ca o ceată de bondari. Iar de i-o îngădui Dumnezeu pe toţi, eu, vornicul Dumitru Cerchez, nu-i îngădui. Şi piei, căci silă mare mi-aduci, cerul binecuvântându-te cu toate celea: şi slut, şi cuvântăreţ, şi neghiob!

— Dacă poftiţi cumva a vă astâmpăra setea…

Cerchez tună:

— Nu cu poşircă proastă o vom face. Piei, am zis!

Crâşmarul ieşi de-a-ndăratelea. Cerchez răsuflă adânc şi îşi cuprinse într-o privire slujitorii:

— Până a se întoarce Simion, cercetăm satul ghimirlie cu ghimirlie. După câte am băgat de seamă, toate bordeiele se află ridicate la uliţa mare. De aceea împart ceata în două. Şapte oameni vor scotoci stânga, ceilalţi dreapta. Luaţi aminte! Scormoniţi din podişte până în beci, private, grajduri, coteţe, hulubării, acaretul cât de mărunt!

După ce cercetară cu de-amănuntul biserica (Cerchez, spre marea spaimă a părintelui Moraru şi a credincioşilor, nu se sfiise să pângărească nici măcar cripta cu moaştele sfântului Grigorie de la Rarău, cel făcător de minuni), dădură năvală în casa parohială. Un brânci o azvârli pe Ţa Florica, ieşită în prag, tocmai în soba din celălalt capăt al cămării, alt brânci îl făcu una cu zidul pe preot.

Când dădu ochi cu Smaragda şi Gheorghiţă, Cerchez rămase mut, de parcă n-ar fi dat crezare izbânzii, clipei aşteptate cu prea mare patimă. Dorinţele sfâşietoare, dorinţele mult visate arareori se împlinesc.

Smaragda, albă ca o moartă, îl privea cu ochi sticloşi. Gheorghiţă, în picioare, drept lumânare, o ţinea de mână.

Deodată, Cerchez mugi şi, scoţând jungherul, sări asupra Filipescului.

— Ticălosule! Ia-ţi răsplata!

Parcă suflare fermecată dădu vlagă jupâniţei. Se smulse din aşternut şi se alătură flăcăului.

— Şi tu, desfrânato! urlă vornicul. Desprindeţi-o de hain şi legaţi-o! Despletită, despuiată şi cu mâinile înnodate la spate, ca pe podăresele cele scârbavnice te-oi purta prin toată Valahia! Iar pe tine, Gheorghe al Filipescului, te-oi judeca acum, pe loc! Răgaz ai cât să-ţi faci cruce!

Se apropie cu paşi mari şi jungherul ridicat:

— Nu! strigă Smaragda… N-ai să-l ucizi… Tu eşti ticălos şi mişelnic! Nu mi-ai fost părinte, ci gâde hain! Omoară-ne pe amândoi! Hai! Şi ţine minte! De blestemul meu nu te va izbăvi nici focul Iadului!

Buimăcit de ocările jupâniţei – nicicând nu cutezase Smaragda a-şi sălta măcar privirea dinainte-i – cu mintea întunecată de uimire şi sângele clocotindu-i, vornicul se năpusti fiară dezlănţuită. Se împiedică de făptura firavă a părintelui Moraru care i se puse de-a curmezişul, ocrotind liubovnicii. Preotul săltă crucea de argint ce-o purta în bordeiele oamenilor la Bobotează, oprindu-i jungherul:

— Domoleşte-ţi mânia, fiule, şi nu fă uciganie!

— Dă-te la o parte sau parte vei avea de soarta ăstor ticăloşi!

— Nu se află om pe pământ fără de prihană, care să nu păcătuiască. Orice hainie ar fi săvârşit, cuvenită le este dreapta judecată a lui Vodă!

Cerchez îl smuci de umăr:

— Nu-mi ţine predici, popă jegos…! Răcni spre slujitori: Luaţi-mi-l din cale…!

Oamenii se mişcau în ciubote cu şovăială. Se aflau toţi creştini, cu frica lui Dumnezeu. Cum să asupreşti faţă bisericească?

Vornicul îşi propti vârful hangerului în beregata popii:

— Mai zăboveşti?

Părintele rosti ca pe o rugăciune:

— „Trimite-va Domnul pre îngerii săi… Şi vor alunga pre cei ce fac fărădelegi… Şi-i va arunca în văpaia focului, acolo unde va fi plângerea cea fără de sfârşit şi scrâşnirea dinţilor…”

Slujitorii îşi făcură cruce. Unul dintre ei, mai vârstnic, slujbaş cărunţit la curtea Cerchezilor, cutează:

— Nu-ţi fă păcat de uciganie, vornice. I-a bătut Dumnezeu, i-o osândi şi Vodă… Cum zice părintele, cruţăi până la judecata domnească.

Cerchez îşi făcu ochii roată. Simţea nemulţumirea oamenilor…

— Feri-ne, Doamne, mai adăugă slujitorul cel cărunt, vorbind ca pentru sine, de blestemul părintelui, dar şi de al pruncului. Mai cumplite sunt unul decât celălalt…

Vornicul trase adânc aer în piept şi mâna care ţinea jungherul se lăsă uşor în lungul trupului.

— Legaţi-i!

Părintele Moraru şi Ţa Florica ieşiră în ogradă însoţind din ochi convoiul vornicului, până ce acesta pieri la capătul zării.

— Ocroteşte-i, Doamne, şi îndură-te de ei…

Căţărată într-un castan, o cioară croncăni urât, pustiu.

Pustiu de ţintirim…

* * *

Dumnealor, boier Ioniţă Fărcăşan şi Chirică, se îndreptau spre Bucureşti în rădvan înalt şi pântecos, căci rost nu mai avea să-şi smintească şalele, călătorind decălarelea, odată ce primejdia şi necazurile se mântuiseră.

Boier Ioniţă, rezemat între perinile moi, trăgea cu lene din lulea. Slujitorul, şezând tot moale, cerceta cu plictis priveliştile felurite ale drumului; bordeie cu zidurile năpădite de trandafiri, conace boiereşti, grădini cu belşug de flori, grădini de rai, mereu grădini, căci valahul mult îndrăgeşte verdeaţa, uluci date cu var, cu moţ de oale

smălţuite, apoi ţarini arse de soare, unde bărbaţi şi muieri, ba şi copilandri trudeau aplecaţi, mişunând ca furnicile.

Chirică îşi săltă nasul burduhănos:

— Ţărani! Dar ştiu că-şi dau sufletul robotind! Ca aceştia se află şi amărâtul cela de Machidon, sluga logofătului.

Se foi fudul între perini şi adăugă cu semeţie, ca unul ce, oploşit de mititel pe lângă casele boierului Fărcăşan cel bătrân, deprinsese oleacă buchiile ceaslovului:

— De! Dacă n-a învăţat carte…

Boier Ioniţă începu să râdă:

— Prostul dacă nu-i fudul, nu-i prost destul. Ce are Machidon al lui Andronic în ciubote, n-ai tu în căpăţână.

Dintr-o dată Chirică se zborşi, buzele i se boţiră.

— Nu pricep, boier Ioniţă, de ce Domnia ta numai ocară îmi aduci, iar pe plugarul cela modârlan îl salţi la ceruri! La o urmă, eu mi-s târgovăţ slobod…

— Ştiu, ştiu i-o retează Ioniţă, cu gospodărie procopsită în mahalaua Radului Vodă şi doar din drag şi prieteşug mă slujeşti, iar acum te găteşti de nuntă cu Laleli…

— …şi bun rămas ţi-oi spune, de îndată ce vom ajunge la Bucureşti! Casa Domniei tale, uşa mea! Iar dacă Domnia ta pofteşte slugă înţeleaptă, n-are decât a-l năimi de pe-acuma pe ţăranul cela din Chipriana…

Fărcăşan râse iar:

— L-oi pofti eu; dar nu mă pofteşte el! Stăpâni ca Andronic nu se schimbă decât alungat din bătătură.

Chirică încuviinţă apăsat:

— Asemenea socotesc şi eu.

Boier Ioniţă azvârli o privire pe fereastră:

— Bre Chirică, bag de seamă că… Da, aşa e! Am intrat în Sălcii…

Slujitorul, tot botos, săltă din umeri:

— Neghiob cum mă socoteşti Domnia ta, nu văd pricină de atâta bucurie.

— E moşia Ilenei! Vorniceasa Dumşa… Phii! Ce de bencheturi s-au mai fost măcinat aici! Ştii la ce mă

gândesc?… Mă simt cam ostenit de drum, gura mi-e lipită de atâta uscat…

Chiricâ se uită spre buzunările rădvanului, unde butâlcile golite stăteau rânduite ca deliii lui Vodă.

— …şi, mai cu seamă, îşi isprăvi gândul gămanul, după fapta bună ce-am săvârşit pentru bezmeticii ceia doi, cuvenite ne sunt câteva ceasuri de desfătare. Ce zici, Chiricâ?

Slujitorul simţi că-i plouă în gură, dar răspunse tot ţâfnos.

— Domnia ta porunceşte…

— Apăi poruncesc!

Conacul vornicesei Ileana Dumşa fusese ridicat pe vremea lui Matei Vodă, pe un gorgan străjuit de stejari şi mesteceni. Se înfăţişa ca o namilă de casă cu brâu înalt din piatră de codru, două caturi şi pridvor lat, cu ocniţe rezemate pe stâlpişori unde, în zilele binecuvântate de Dumnezeu cu soare şi flori – trandafiri şi gingaşul nu-mă-uita –, boierii prânzeau, îşi beau cafeluţele sau, după chindie, încingeau chefuri înfricoşate; în seri mai domoale se mulţumeau a deşerta câteva clondire de tămâioasă.

De cum pătrunseseră în curtea conacului, nasul lui boier Ioniţă mirosi neobişnuitul. În jurul casei mişunau chipuri necunoscute, slugile aveau înfăţişare ciudată, nu fu întâmpinat, după obiceiul pământului, cu larmă, voie bună, ploscă plină şi bucurie nefăţarnică de oaspeţi.

— Bre Chiricâ, aici şi-a vârât dracul coada… Cată şi la creştinii ăştia: zică că-s oşteni în straie de slugi.

Chiricâ simţi dintr-odată tremurici în nădragi:

— Boierule, eu chibzuiesc că înţelept e să facem pe ceia de s-au rătăcit şi s-o întoarcem la sănătoasa. Abia scăparăm dintr-o belea, să nu ne vârâm acum cu de-a sila într-a doua.

N-avură vreme a se hotărî, un bărbos răsărit şi lat în spete, cu privire poncişă, le ieşi în întâmpinare alergând. Făcu semn surugiului să oprească şi se apropie de fereastra rădvanului:

— Ce poftesc Domniile voastre?

Ioniţă coborî, simţind că-i sare ţâfna:

— Deprins sunt oriunde aş poposi, dar mai cu seamă la moşia dumneaei, vorniceasa Ileana Dumşa, să fiu întâmpinat cu îndătinatul bine aţi venit!

Bărbosul nu se tulbură şi rosti la fel de răspicat:

— Ce poftiţi? De nădăjduiţi la găzduire ori măcar înnoptat, oi desluşi Domniilor voastre că aceasta este peste putinţă.

De uimire, ochii lui Ioniţă opintiră să iasă din găoace, în vreme ce Chirică se făcu mititel, în fundul rădvanului.

— Peste putinţă?! Cum îţi îngădui, ţopârlane, a vorbi cu atâta necuviinţă unei feţe boiereşti carele, peste, se mai află şi prietin vechi al vornicesei?

Ţopârlanul rămase tot stâncă:

— Aceasta este porunca vornicesei. De poftiţi merinde ori să adăpaţi caii…

— Merinde, strigă Fărcăşan şi apă pentru cai! Da’ ce-i aici? Han ori conac boieresc?

— Doar pentru atâta avem dezlegare.

Ioniţă, mânios cum nu-l văzuse Chirică într-o viaţă, smulse gârbaciul din mâna surugiului.

— Ţi-oi însemna chipul şi spinarea…

N-avu vreme să-şi isprăvească vorba. O bihuncă şi pâlc de călăreţi se apropiau în goană mare şi pătrunseră în curtea conacului. Fărcăşan rămase cu gura căscată. În fruntea cetaşilor îl recunoscu cu spaimă pe vornicul Dumitru Cerchez. În bihuncă se aflau Smaragda şi Gheorghiţă, galbeni, mai galbeni decât pergamentele cele vechi, cu priviri ceţoase şi mâinile cetluite ca la geambaşi ori hainii de drumul mare.

* * *

Ilie Machidon istorisi dintr-o suflare cele petrec pe Calea Şerban Vodă şi, tot într-o suflare, logofătul tălmăci prinţului Kirillof şi lui Rossignol.

Franţuzul ţâşni înspăimânat din jilţ:

— L-a asasinat pe Neurautter!

— Poate că…, încercă oleacă de nădejde Kiriloff.

— Nu încape nici un poate, prinţe. Acolo îşi avea gazda, la mânăstirea catolică.

Îşi pocni a ciudă pumnul înmănuşat, în cealaltă palmă:

— Mai de departe ori de aproape, nu l-am scăpat o clipă din ochi. Asta mi-a fost misiunea, să-l ocrotesc. Astă-seară l-am lăsat la mânăstire şi am plecat liniştit, considerându-l acolo în afară de orice pericol. Se uită la Radu Andronic: Cunoşti doar lăcaşul! E ca o cetate. O săgeată…! Cine s-ar fi gândit la aşa ceva…

Prinţul Kirillof îşi potrivi jungherul de la brâu:

— Într-adevăr, e mai puţin obişnuit, dar şi neamţul a fost imprudent. La fereastă luminată şi un glonte îi putea veni de hac. Ucigaşul a ales săgeata, pentru că nu face zgomot.

Radu Andronic îi cuprinse într-o privire:

— Am prevăzut că va fi o noapte agitată, dar chiar la crimă nu m-am gândit. Să ne grăbim. Mai sunt capete ce se află în primejdie, iar noaptea abia a început…

Vorniceasa îi îndreptă căutătură fierbinte:

— Fii cu luare aminte, Radule… Şi ai grijă de Serghei… Îi furtunatec şi nesocotit ca un prunc.

Logofătul zâmbi. Iacă, se găsise lăţişor şi pentru inimioara cea şturlubatică a Ilenei…

— Aici! spuse Ilie Machidon, oprind lângă zidul mânăstirii papistaşe. Aici a descălecat şi a slobozit săgeata. La ferestruica ceea, a treia din stânga, ardea lumânare.

Acum, lumina amuţise, beznă şi linişte desăvârşită stăpâneau întreg lăcaşul, de parcă nu s-ar fi petrecut nimic. O noapte domoală şi aromată, o noapte ca atâtea alte nopţi de vară ale Bucureştilor.

Radu Andronic descălecă şi ridică mâna spre ceilalţi:

— Nu vă apropiaţi… Aşteptaţi o clipă.

Luă torţa din mâna slujitorului şi se lăsă în genunchi. Plimbă îndelung flacăra pe lângă zid, cercetând pământul. Rossignol îşi prăpădise răbdarea:

— Andronic, nu-mi arde acum de citit în ţărână ori în stele! Trebuie să văd ce s-a întâmplat cu Neurautter.

Începu să bată puternic cu ciocanul în inelul de fier al porţilor înalte.

Logofătul se ridică:

— Am terminat, conte.

Pe chip şi în zâmbetul său i se citea o ciudată mulţumire. Machidon, care-şi cunoştea stăpânul, îşi dezmierdă musteaţa:

„Hm! Începe să se lumineze a… vijelie!“

Un geamlâc de lemn, iscat în poarta de stejar, se crăpă cât să lase firicel de glas a se strecura:

— Cine sunteţi?

Rossignol îşi desluşi hramul şi pe al tovarăşilor săî, adăugând că trebuie să-l vadă fără zăbavă pe stareţ.

Poarta se deschise cu huruit greu şi Machidon gândi că amarnică, şi de fiece clipă, teamă mai cercau papistaşii, de se zăvorau cu atâtea cerbicie.

Trupul călugărului se dovedi pe măsura glăsciorului: firav, fir de iarbă. Îi purtă de-a lungul unei cărări pietruite, străjuită de straturi cu flori şi două fântâni ţâşnitoare, aşa cum văzuse Machidon şi în grădina palatului domnesc.

— Nu ştiţi, domnule conte, rosti mogâldeaţa către franţuz, ce nenorocire ni s-a întâmplat în noaptea aceasta…

Pătrunseră într-o sală răcoroasă cu băncuţe lungi, cafenii, înşirate pe lângă zidurile înalte.

— Mă duc să-l anunţ pe Père Bernardin…

Dintre toţi, cel mai liniştit se afla prinţul Kirillof, părtaş la întreaga tărăşenie ca „gentilom căruia onoarea îi dictează să vină în ajutorul altor gentilomi“. Misiunea încredinţată

de ţar eşuase. „De altfel, îşi zise râzând, s-a isprăvit înainte de a fi început, măcar…“

Stareţul, o făptură mai răsărită chiar decât logofătul, slab şi cu chipul doar oase adunate într-un săculeţe de piele şofranie, se ivi cu mâinile încrucişate pe crucea de la piept. Mătănii de fildeş spânzurau pe poalele rasei, până aproape de genunchi,

Rossignol se plecă adânc şi sărută inelul de pe arătătorul prelatului.

— Ai aflat desigur, domnule conte, năpasta care s-a abătut asupra sfântului nostru lăcaş. Mă simt cutremurat de revoltă şi durere.

— Mort? întrebă Rossignol curmându-i litania.

Grija şi nerăbdarea îl făcuseră să se lepede de ighemonicon. Stareţul clătină din cap:

— Nu… Din fericire l-a descoperit Père Francesco. Destul de târziu însă. A pierdut foarte mult sânge…

— Va scăpa?

Bătrânul îşi ridică ochii spre cer:

— I se acordă toate îngrijirile, dar zilele noastre sunt în mâna Mântuitorului… Noi ne rugăm fără încetare, fiule… Îşi îndreptă căutătura spre statuia Domnului Christos care împărăţea încăperea din duşumele până în bagdadie: Fiat voluntas tua!

Când părăsiră mânăstirea, Radu Andronic scoase o bucată de piatră cretoasă şi făcu o cruce mare pe zidul de piatră din stânga porţii. Băgând de seamă, prinţul Kirillof îi zvârli căutătură cercetătoare. Logofătul desluşi în doi peri:

— O superstiţie valahă, prinţe.

Rusul zâmbi şi purtă răspuns asemeni:

— Oare…?

După un sfert de ceas, Ilie milogul, pipăind pământul cu bâta, orbecăia pe lângă zidurile mânăstirii.

* * *

Mai târziu, ori de câte ori amintea de întâmplările acelei zile de pomină, Ioniţă Fărcăşan avea să spună că nu mai trăise până atunci, şi nici de atunci, şi nici n-ar fi tânjit să mai trăiască asemenea harababură înfricoşătoare.

Dintâi că, îndată ce se ivise ceata lui Cerchez, bărbosul îl lăsase în plata Domnului şi sărise cu ploconeli dinaintea vornicului, de parcă ar fi fost oaspete drag şi mult aşteptat. Asemenea, se iviră ca prin farmec, năpădind curtea, o oaste de slugi, toţi îndoiţi de şale ca în faţa lui Vodă.

Cerchez dădu câteva porunci scurte. Smaragda şi Gheorghiţă fură scoşi din bihuncă – amândoi cu mâinile legate; flăcăul cu legătură şi la picioare, îngăduindu-i doar pas scurt – şi duşi în conac între flinte şi junghere, precum cei fără de lege. Pieri şi vornicul dimpreună cu ceilalţi slujitori şi, dintr-o dată, ograda se pustii.

— Bre Chirică, rosti Ioniţă Fărcăşan, aici nu-i lucru curat.

Sluga, zgâlţâit tot de spaimă, abia izbuti să îngâne:

— Aşa e, stăpâne, şi bine ar fi să le întoarcem coada precum câinele gonit. N-avem ce umbla după poame dulci în ăst loc afurisit, unde ştiu că nimeni nu ne-a poftit şi nimănui nu-i suntem de trebuinţă.

— Ci mai ferecă moara ceea, omule! Dondăni ca o văduvoaie la pereche de nădragi. Şi dacă ţi-i teamă, n-ai decât a te răsuci în ciubote şi-o ţii tot la vale!

— Ţine minte, stăpâne, scânci Chirică. După toate câte le-am săvârşit şi după cum miroase şi borşul ăsta, în care ne-am vârât, ne-o trebui un abac, ca celea de la canţelariile zarafilor, pentru a ne număra sporul de cucuie. La ce mai zăboveşte Domnia ta prin preajmă?

— Totu-i ciudat... Va să zică pe noi ne alungă – vezi, Doamne, porunca Dumşoaiei –, iar pe Cerchezoi îl îmbie cu plăcinte calde! Mai apoi, dintre toate slugile conacului, n-am cunoscut decât pe una singură şi aceea... Asculţi, bre Chirică? Scăzu glasul: Aceea-i a logofătului Andronic, vătaf la o moşie depărtată de prin Moldova şi venise, acum mi-

aduc aminte, în uliţa Sfinţilor Apostoli cu niscai harţaloage de socoteli.

— L-o fi încurcând Domnia ta cu altul.

— Aşi! L-am cunoscut după negul de la ceafă. Îi cât o nucă, ori asemenea podoabă de frumuseţe nu vezi pe toată uliţa.

— Şi chiar de-ar fi sluga logofătului, cu ce te dezmiardă aceasta pe Domnia ta?

— Eşti nătântoc! Logofătul nu se vâră în orice daravele. Iar când o face, înseamnă că pricina-i însemnată.

Chirică sta gata să plângă:

— Stăpâne, ţi-am slăvit mereu chibzuinţă şi înţelepciunea şi, nu o dată, te-am auzit rostind că Domnia ta nu-ţi baţi capul cu împărăţiile şi nici dintre aceia nu eşti care să-şi închipuie că poate îndrepta lumea după poftă. Logofătul se află în slujba lui Vodă şi îşi are rosturile sale, noi pe ale noastre.

— Iar tolocăneşti? Şi mai presus de toate cele, nu îndur să-i văd pe Gheorghiţă şi Smaragda cetluiţi ca nişte lotri, iepuraşi căzuţi în labele Cerchezoiului. Aşa că, bre Chirică, alege: îmi rămâi alături ori iei drumul Bucureştiului. Mai adăugă cu zâmbet mucalit: C-o fi una ori cealaltă, slujba nu ţi-o prăpădeşti… Atâta cât ţi-o îngădui-o Laleli…

Dintr-odată ciuli urechea şi rămase în aşteptare cu gura căscată.

— Stai aşa! Auzi!?

Dinlăuntrul conacului răzbăteau strigăte, zgomote înfundate, altele ascuţite, se încrucişau spade, vasele se ţăndăreau.

— Se încaieră! mai zise gămanul şi începu a alerga spre casă, atât cât îi îngăduiau picioarele de răţişoară, îndurând povară de multe ocale. Îl urmă şi Chirică, ajungându-l în dreptul treptelor. Când intrară, lipiră năuciţi zidurile. Bătălie cumplită se încinsese între slugile conacului şi slujitorii Cerchezului. Ai fi zis că două cete de bezmetici cearcă să se răpună. Pumni grei ca barosul cădeau

grindină, paloşele retezau tot ce le ieşea în cale, străpungeau şi sfârtecau, văsăraie grea de argint izbea cefe şi căpăţâni, bâtele zburau sfărâmând oase cu pocnet surd, jungherele sclipeau cătând pântece şi spinări. Asemenea păruială nu pomenise în viaţă gămanul, ci poate doar logofătul Andronic care, aflat în slujba Măriei Sale, bătuse drumurile Evropei. Acolo, pe podurile Veneţiei, în mahalalele Florintiei ori în Curtea Miracolelor, la Paris, se înfruntau lotri otânjindu-se şi ţăndărindu-se cu sete, fără rânduială, cu nemilă şi mai ales vicleşug.

Cerchez rotea o mescioară grea de aramă, cercând să snopească şi să reteze ţestele vrăjmaşilor. Treabă anevoioasă, căci la fel de la îndemână îi stăteau şi slujitorii Domniei sale.

Prin uşa deschisă, Fărcăşan îi văzu într-unul din iatace pe Smaragda şi Gheorghiţă. Bărbosul ce-l întâmpinase în curtea conacului îi desferecase şi-acum îi mâna să iasă, încercând să-i ocrotească de loviturile care cădeau fără socoteală.

— Nu-i lăsaţi! răcni Cerchez. Opriţi-i! Ticăloşilor!

Mânioşi, dezlănţuiţi, plini de patimă, urlând fiecare pre legea lui, nimeni nu-i ascultă porunca sau nici măcar n-o auzi. Vornicul lepăda mescioara în prima căpăţână ivită în cale şi strecurându-se anevoie prin pădurea de ghionturi, izbituri, pumneală şi tăiuşuri, se avântă pe urmele fugarilor. Aceştia ajunseseră în curte şi vornicul dădu să se năpustească pe trepte. Ioniţă Fărcăşan, lipind mereu zidul, întinse ca din întâmplare piciorul. Cerchez, împiedicat în ciubota gămanului, veni de-a berbeleacul. Trupul greoi se rostogoli pe treptele de piatră, dar pesemne că mânia dă nouă vieţi. Ameţit, clătinându-se, izbuti să se ridice. O singură clipă: o lovitură de bâtă, primită în ceafă, îl culcă pe un răzor de roze, adormindu-l fără vise.

Ioniţă se uită la ciomăgaşul din mână, apoi la Chirică, rostind cu mirare:

— Hm! Tare ciudat! Al cui o fi? Şi Cerchezoiul… A picat aşa, din cer senin şi aromă de rozã… O fi mâna lui Dumnezeu? Ce zici, Chiricã?

Slugii îi clănţăneau măseluţele:

— Nu ştiu, stăpâne… Nici a cui e bâta şi nici dacă mâna lui Dumnezeu tatăl i-atât de lungă încât să-l fi otânjit de-acolo, dintre nouri. Ştiu doar că până aici ne-a fost.

Fărcâşan zvârli bâta şi alergă spre un rădvănel, unde bărbosul îi ajuta pe Gheorghiţă şi Smaragda să urce.

— Ei, frumoşilor, de astă dată trag nădejde să aveţi mai mult noroc.

Smaragda îi întinse mâna slăbie, cu ochii plini de lacrimi.

— Ai făcut atâtea pentru noi, Ioniţă… E a doua oară că…

Izbucni în plâns, răpusă de tot zbuciumul ultimelor zile.

— Cum… Cum am putea să-ţi mulţumim?

Îl podidise şi pe găman plânsul. Se aplecă iute, smulse un pumn de miozotis şi i-l zvârli în poală:

— Nu-mă-uitaţi!

În conac, trei ori patru haidamaci, rămaşi oleacă teferi, se păruiau mai departe.

* * *

Vorniceasa Ileana Dumşa era toată un freamăt de nerăbdare. Fără linişte, se învârtea prin cămară, o aflai când la fereşti, când crăpând uşa şi trăgând cu urechea la zgomotele casei şi ale ogrăzii. O lua apoi de la capăt, frângându-şi degetele fără inele, purtându-şi mâna la grumazul pe care-l simţea sugrumat de teamă, îndreptându-şi mereu ochii spre icoana Prea-Sfintei şi înghesuind cruci multe, mărunţele.

Un gând neaşteptat îi trecu prin minte:

„De când eram copiliţă şi mă silea maica la închinăciune zilnică, n-am mai îndreptat rugă cerului. Nu mi-am făcut

semnul crucii, în zece ani, câte astăzi, într-o singură seară… Doamne, iartă-mă şi nu mă osândi…“

Pentru împlinirea gândului şi alungarea primejdiei, făgădui Prea-Sfintei dar bogat de galbeni şi odoare Mânăstirii Cernica, înzestrarea a şase copile de boieri scăpătaţi, a altora douăsprezece, fete de târgoveţi sărmani.

Îşi aminti cu inima strânsă vorbele de mustrare ale bănesei Brăiloiu, cea cu chipul ca un hrib uscat:

„Vă închinaţi şi vă amintiţi de cele sfinte doar la jale şi năpastă, feţii mei! Iacă de ce nu vă aude Dumnezeu…“

Ileana, chipeşă, falnică, fudulă ca toate făpturile dezmierdate de soartă şi ursitoare blânde, râsese cu semeţie:

„Eu una ştiu! Omul fără de noroc să nu-şi mai caute la ţigancă în ghioc. Iar ceilalţi, blagosloviţii de orândă – fortuna, cum zic talienii – cu rugă ori fără, tot în capul bucatelor îi ţintuieşte viaţa…“

Aducerea aminte a cuvintelor nesăbuite îi străpunseră stilet inima şi simţi că i se răcesc mâinile.

„Iartă-mă, Christoase, căci n-am ştiut ce vorbesc!“ Şi mai făgădui o moşie şi o fâşie de vie călugărilor de la Pustnicul, despre care se ştia că sunt cei mai calici.

Şirul daniilor fu curmat de sosirea logofătului dimpreună cu prinţul Kirillof şi Rossignol. Fără a mai ţine seamă de cuviinţă, sări de gâtul rusului, apoi îl îmbrăţişă pe Andronic. Rossignol zâmbi mânzeşte şi făcu un pas înainte:

— Şi eu, doamnă?

Vorniceasa îl cercetă cu mirare:

— Domnia ta, ce?

— Trăgeam nădejde că-mi veţi îngădui măcar să vă sărut dreapta.

Logofătul se vârî nerăbdător.

— Nu-i vreme de şagă. Ai veşti de la Ilie, milogul?

Vorniceasa care, dintr-o dată se lepădase de griji, dădu din cap.

— Da. E jumătate de ceas de când te aşteaptă în cămara de lângă cuhnii.

Milogul, aşezat pe un scăunaş scundac, cu trei picioare, sorbea o zeamă de găină, muşcând dintr-un hartan de jimblă caldă. Îl ţinea în priviri ascuţite Ghioala, mai marea bucătăreselor, pândind să nu pună mâna pe oarece. „Nu mi s-a întâmplat de când mă ştiu, se mărturisea uceniţelor dumneaei, să întâmpin călugăr spălat şi cerşetor fără degete lungi…“

— …cum ţi-am desluşit semnul pe zidul mănăstirii, i-am luat urma şi l-am dus până la conac. Acum odihneşte, urmă milogul. De la slugi am priceput că a poruncit calul pentru ceasurile două ale nopţii.

Ochii logofătului sclipiră:

— Bine, Ilie. Rămâi în priveală. De se întâmplă veste, semnul e acelaşi. Stai! Nu pleca…

Scoase din chimir o bucăţică de pergament cât palma şi aşternu cu un ciot de cărbune câteva cuvinte. Păturі cartea, ceruind-o şi i-o încredinţă milogului:

— Ilie, înmânează răvaşul pârcălabului Şuţu. Zornic şi bagă de seamă! Numai lui şi fără de ştiinţa nimănui, slugi, cloţani ori ciocârlie…

Logofătul se întoarse în „salonul“ vornicesei, unde sfătui dimpreună cu Rossignol şi prinţul rus. Ascultându-i, vorniceasa simţi din nou mâna cea neagră a spaimei sugrumându-i grumajii.

— Să ne potrivim ceasurile, spuse Radu Andronic, scoţându-şi ornicul cu capac de aur înlăuntrul căruia surâdea chipul emailat al vornicesei Ileana. I-l dăruise la Florintia, în frumoşi ani călătoriţi nu de prea multă vreme. Feri lăuntrul capacului de ochii rusului, schimbând zâmbet uşor cu vorniceasa.

— Sunt ceasurile unu, după ornicul de la Curtea domnească.

Rossignol şi generalul rus răsuciră şurubelele, apoi, într-un singur gând, toţi trei îşi îndreptară priviri

pătrunzătoare, de parcă s-ar fi întrebat de-şi pot face încredinţare. Şi, tot într-un singur gând, dar fiecare în graiul său, rostiră urarea de pretutindeni:

— Bonne chance!

— Sciastie!

— Noroc!

La porţile conacului se despărţiră.

CAPITOLUL XIV

Pârcălabul Alecu Şuţu îşi răsuci capul. I se păruse că aude zgomot ţăndărit, de parcă cineva ar fi zvârlit un pumn de nisip în fereşti.

„Din pricina tulburării a început să mi se năzară…“

Cămara unde îl găzduise banul Dudescu se afla în aripa din spate a conacului, un cat deasupra pridvorului.

„O piatră pricep, dar ţărână…“

Zgomotul se auzi din nou, mai vârtos, şi-apoi încă o dată, de parcă mâna necunoscută ar fi ghicit şovăiala pârcălabului.

Alecu Şuţu, trimisul Cantemirului, chibzui câteva clipe, apoi suflă în lumânare. Deschise fereastra şi, rezemat de uşor, strecură privire în întunecimea grădinii. Un şuierat abia auzit, ca un susur de şarpe, îi chemă luarea aminte spre stejarul bătrân, înălţat la vreo zece paşi depărtare. Crengile stufoase, cu braţe lungi, dezmierdau zidurile conacului. Ascuţindu-şi căutătura, i se păru că desluşeşte în frunziş o mogâldeaţă. Auzi un foşnet, un vâjâit, simţi o lovitură uşoară în piept şi un obiect mic rostogolindu-i-se la picioare.

Nedumerit, pârcălabul mai aşteptă câteva clipe, dar nu se mai întâmplă nimic.

Închise fereştile şi le perdelui cu băgare de seamă, neîngăduind firicel de lumină să scape în bezna de afară. Abia apoi ridică pietricica de care se afla legat un răvăşel. Recunoscu îndată pecetea şi o rupse nerăbdător.

Până nu primeşti dezlegare, nu te urni nici măcar un pas dincolo de zăplazul conacului. Poruncă de la Vodă, rugăciune de la mine. Andronic.

Alecu Şuţu îşi trecu degetele prin barba castanie. Peste mai puţin de un ceas avea sfat hotărât cu cneazul Alexandru şi celelalte căpetenii. Ce avea să facă…?

* * *

Duro dădu buzna în iatacul unde Alexandru se afla întins pe un crivat, acoperit cu un covor de Smirna şi năbuşit de perini chindisite cu fir de aur. În aşteptarea ceaiului hotărât, pufăia dintr-o lulea de ambră rece. Din pricina gândurilor, nu băgase de seamă că se stinsese de mult. Simţea o linişte blândă pogorându-i în suflet… Oricum, până mâine în seară totul se va fi hotărât şi – făgăduială domnească – avea s-o întâmpine în sfârşit pe Smaragda. Firavă ori teafără, i se înfipsese spin dulce în inimă…

— Mărite, în grădina palatului se află ceată de turci.

Cneazul sări ars dintre perini:

— Încredinţat eşti?

— I-am văzut.

— Mulţi?

— Câţi am zărit eu nu, dar îi cu putinţă să se fi tupilat în mai multe cotloane.

Măselele cneazului pârâiră.

— Aceasta este cinstea Brâncoveanului şi se cheamă trădare. Dar îmi va da socoteală! Înainte de a mă răpune pe mine turcul, îi smulg eu suspinul din urmă preanobilului principe Basarab!

Sări din crivat şi îşi încinse sabia. Duro îi căzu în genunchi şi i se anină de poale:

— Nu te pripi, Luminăţia ta! Nicicând nu-i prea târziu să te mânii, dar cel mai ades plângem că am făcut-o prea curând. Îndură-te şi mai aşteaptă!

Credinţa în Duro muie braţul cneazului şi-i smulse jungherul din mână.

Pentru puţină vreme…

* * *

Jean-Piere-Dominique, conte de Merlin, aştepta în coasta Bisericii Sfânta Ecaterina, rezemând umbra şi trunchiul unui castan în care luna lui Cireşar înfipsese candelabre de floare albă. Se afla înveşmântat în strai păcuriu de catifea, fără podoabe – argint, aur sau diamanticale – care să stârnească ochiul vrăjmaşului. Teaca jungherului şi a paloşului era din piele, la fel bumbii surtucului de paladin, mânuşile ascundeau cele două ghiuluri de care nu se despărţea niciodată.

Castanul înflorit îi purtă dorul spre grădinile Versailles-ului, dormind desigur somn dulce la ceasul acela din noapte. Françoise, sluta cu nasul lung…

Rossignol începu să râdă încetişor, ca de gând neaşteptat. Dacă stăteai să socoteşti, marile amante ale lui Ludovic avuseseră un nas pe care îl puteai vedea din toate părţile. Din profil desigur, cel mai bine, dar şi din trois-quarts ţâşneau măcar trei centimetri de trompă, ba chiar şi din spate. Da, da, da! Până şi Lavalliera, acea *petite linotte*, care alterna patul ibovnicului regal cu salteaua de paie a mănăstirii, era năsoasă, şi nici cealaltă Françoise – hotărât numele acesta îi era fatal celui de-al paisprezecelea Ludovic – marchiza de Montespan, nu era cârnă.

Oricum, era amuzant să trăieşti pe vremea aceea în Franţa… Acum urâta, Françoise de Maintenon – coţofana aceea cu mâini de libarcă şi nas…, *mon Dieu*!, n-are nevoie de batistă, şi-l şterge cu limba! – transformase Curtea, vestita Curte a Franţei, într-un azil de călugări dubioşi şi

bigoţi, harnici la mătăniile bisericeşti, dar nu şi la cele de aşternut…

Desigur, după cum castanii continuau să înflorească, parizienii continuau să se amuze, însă departe de ochiul şi spionii urâtei, detestata Maintenon, în castelele lor îndepărtate din Turenne, Bretagne, Pirinei…

Nechezat de bidiviu ciuli urechea franţuzului şi, în aceeaşi clipă, luna suliţă făptura călăreţului.

„El e!“, îşi zise cu mulţumire Rossignol.

Omul îşi mâna calul în pas de voie, fără grabă. Contele rămase nemişcat câteva clipe, cercând să desluşească dacă nu-i vegheat ori ocrotit de la depărtare de vreun tovarăş. Nu se zărea nimeni şi Rossignol râse:

„Eşti foarte sigur pe tine, *mon ami*. Îmi placi! *D’ailleurs*, îmi plac adversarii temerari şi redutabili!…“

Încălecă şi o luă pe urmele celuilalt, fără a cerca să nu facă zgomot.

„Ce uşor, îşi zise, l-aş putea răpune acum! O singură aruncătură de stilet ţintind bine spinarea! Dar un conte de Merlin – şi îşi săltă pălăria dinaintea coşmeliilor adormite, a lunii holbate, dar mai cu seamă dinaintea lui însuşi, strălucit cavaler, urmaş al şi mai strălucitului Godefroy de Bouillon – nu atacă niciodată pe la spate un adversar neavertizat. Chiar dacă personajul este un *traître* abject…“

Dădu pinteni calului, strigând cu voioşie:

— *En garde*, prietene!

Bărbatul se răsuci fulgerător. Pumnalul spintecă noaptea şi Rossignol simţi tăişul infigându-i-se în piept. Încercă să rămână drept în şa, dar trupul nu-l mai ascultă. Se lăsă moale peste coama bidiviului.

Întreaga viaţă franţuzul zeflemisise: pe sine, pe ceilalţi, pe Dumnezeu… „Richard, pretinde un scrib englez, oferea un regat pentru un cal. Eu, contele de Merlin, dau un ducat pentru o vorbă de spirit…”

Cercă şi acum, simţind cum sângele îi fuge din vine, să zâmbească:

„Ai uitat, conte, că nu toţi sunt gentilomi…”

Gândise la o înfruntare bărbătească, întrecere de curaj şi volnicie, turnir între cavaleri *sans peur et sans reproche*. Iscoada îl răpusese însă cu vicleşug mişelnic.

Îl auzi pe celălalt apropiindu-se şi cercă să ducă mâna la spadă. Fără vlagă, rămase nemişcat, aşteptând lovitura de graţie.

Apoi, pe neaşteptate, zvon de spade încrucişate şi glasul lui Radu Andronic îl smulseră din amorţeală.

— Pe barba Profetului, de astă dată vei plăti pentru mişeliile de-o viaţă…

— Te făleşti! răspunse iscoada, cercând lovitură piezişă.

Spre deosebire de Rossignol, logofătul care ucenicise nu doar la Cancelaria Neagră a Cantacuzinului, ci şi printre paladinii temuţi ai Evropei, avea ştiinţa înfruntărilor viclene, le ştia ocoli, cunoştea az-bucoavna iscuselilor ticăloase. Trase cu nădejde de dârlogi. Bidiviul săltă pe picioarele din spate cu nechezat sălbatec. Vânzătorul muşcă din nadă, cercând să spintece pântecele calului. Logofătul se răsuci pe neaşteptate şi hainul se trezi cu braţul stâng străpuns.

— …Deci, pentru mişeliile de-o viaţă, vei muri cu picurişul… Fii cu luare aminte, urmează celălalt braţ… Machidoane! strigă în vreme ce oţelul paloşelor forfecau văzduhul. Grijeşte de conte!

Glasul lui Rossignol răsună abia auzit:

— Nu ţine seama de mine, Andronic…

Ilie Machidon, cu ochii la încăierare, se apropie de franţuz. Rana sângera cişmea dar, har Domnului, stiletul ocolise inima.

„I-a dat cep la bojoci, pricepu slujitorul. Dacă nu-i curm lăcoviştea, în sfârâiac de ceas dă bineţe străbunilor Bourboni…“

Chiprinaşul luase aminte la coroanele chidisite ori încrustate pe toate mărunţişurile franţuzului.

„Dacă are coroană, îi rigă ori împărat. Că-l cheamă Bourbon ori Sâsâitu, alde cumătru-meu din Chipriana…”

Doar că Sâsâitu n-avea cunună cu ţepi pe izmene ori cămaşă, iar de Bourbon îl tot auzise pomenind pe logofăt.

— Câine! urlă iscoada, simţindu-şi piciorul străpuns.

Deşi vătămat în mai multe locuri, vânzătorul se ţinea încă dârz:

— Chiar de mă răpui, nu apuci zorile, valah blestemat! Nici tu, nici Brâncoveanu!

Logofătul râse:

— Aceasta nu mai ai de unde s-o ştii! La ceasul cela, de mult îţi vei fi închinat fruntea în ţărână. Dar poate îţi trimite carte stăpân-tu, Ramy Mehmet. Cât mai ai suflare, glăsuieşte cui laşi paloşul, căci acesta, precum şi cinstea, cu limbă de moarte se lasă.

— Ramy mă va răzbuna! Braţul lui lung mă va ajunge!

— Nenorocitule! Socoţi că braţul lui Ramy întrece în stânjeni pe cel al Profetului? Ori, iacă, aistuia nu i-am simţit dezmierdarea… Bagă de seamă! Te întreb cea din urmă oară: cui făgăduieşti paloşul? Răspunde zornic, urmând acum a te descotorosi şi de dreapta!

Un ultim fulger de argint smulse spada din mâna vânzătorului. Se prăbuşi şi aşteptă, cu ochi sticlind de ură, jungherul logofătului care-i ţintea inima:

— Pentru viaţă ticăloasă, hainie şi uciganii fără de număr, faptă şi judecată dreaptă împlinesc!

Iscoada primi jungherul cu ochii deschişi:

— Fii blestemat!

Rossignol, cu pieptul înnodat în cămaşa sfâşiată a lui Machidon, zâmbi anevoie:

— Îmi salvezi a doua oară viaţa, logofete.

— Nesăbuiţii sunt ocrotiţi de Dumnezeu, doar că şi acesta osteneşte de la o vreme. De ce nu m-ai aşteptat, după înţelegere?

— Mi-am închipuit că-l pot răpune singur. Şi aş fi făcut-o, dacă n-ar fi recurs la şiretlic mârşav… Ţi-ai fi închipuit,

logofete, că el e vânzătorul?

Radu Andronic nu răspunse. Cerceta, amuţit de uimire căpăţâna celui răpus.

— Machidoane! porunci logofătul. Pune aripi bidiviului şi într-o clipă să fii la Curte. Vesteşte-i pe Vodă şi pe stolnic să nu părăsească palatul.

Slujitorul îl privi cu uimire.

— Logofete, turcii stau ciotcă în preajmă, cu paloşele trase.

— N-au somn, pesemne.

— Îngăduie unui plugar neghiob din Chipriana a-ţi chema luarea aminte că primejduieşti viaţa Măriei Sale.

— Te-ai întins la voroavă, Machidoane? Ţine minte! Să nu fugă, oricare ar fi pricina…

Rossignol îl cercetă lung:

— Rişti mult, Andronic.

Logofătul zâmbi:

— Am luat pildă de la Domnia ta, conte.

* * *

În sala cea înstelată a palatului domnesc, cinci bărbaţi înveşmântaţi în straie deosebite, după portul neamului din dare se trăgeau şi Dumnezeul căruia i se închinau, stăteau risipiţi pe sofale şi scăunaşe, într-o silnică aşteptare. Cercau s-o ascundă, schimbând vorbe cu glas stăpânit, zâmbind doar cu buzele şi închinând, din vreme în vreme, cupe cu vinars ori sorbind din ceştile mereu împrospătate de cafegi-başa.

În apropierea palatului, umăr lângă umăr, adăstau trimişii turci. Bimbaşa Murad Vehbi îi veghea îndeaproape, după cum veghea şi împrejurimile. Era un slujitor devotat padişahului, supus şi pătruns de credinţă în măreţia Islamului, în veşnicia lui şi a destinului încredinţat acestuia de către Alah în lume.

De aceea, nu se afla acum, după cum se cuvenea, ca dregător de seamă, în cămara înstelată, ci stătea cu ochii pe şalvaragii, luând aminte la orice mişcare.

Cu Altîn bey, vulpoiul acela şiret, te puteai oricând aştepta la întorsături neaşteptate. Nu o dată, slujbaşi de nădejde ai Porţii căzuseră în urzeală iscusită, dar valahul, deşi prepuit, nu putuse fi niciodată dovedit.

Brâncoveanu, dăruit cu har diplomaticesc, cercând să arate că nu are nici o pricină de tulburare şi, totodată, că ospeţia valahă nu se dezminte, trimisese pentru osmanlâi merinde îmbelşugate, vedre de şoşab şi siropuri reci. Profetul neîngăduind vinarsul, căzănele cu cafea fierbinte.

Vodă îşi roti privirea prin cămară. Stolnicul rezema ca totdeauna ungherul cel mai întunecat cu un chip pe care nu se putea citi nimic. Alături, prinţul Kirillof, cu piciorul săltat peste celălalt, se aşezase ca din întâmplare cât mai aproape de Vodă şi, totodată, de zidul cu ieşire tainică ce ducea în pivniţele palatului. De aici, se deschidea drum întunecat în pântecele pământului, pe sub uliţele Bucureştilor, scăpătând tocmai în Cotroceni. De capugiul ar fi zvârlit zdreanţa neagră a mazilirii pe umerii Brâncoveanului, semn pentru turcime că poate începe ucigania şi prădăciunile, rusul avea să ocrotească fuga şi viaţa Măriei Sale. Kirillof era viteaz, cutezător şi, mai cu seamă, înalt dregător, aflat sub pavăza marelui Petru. Otomanii, cât de semeţi, şi tot şovăiau a aţâţa prea puternicul urs muscălesc. În Cotroceni, la capătul drumului tainic, aştepta rădvan cu caii gata înhămaţi…

Cu grijă mare cerceta Brâncoveanu spre cneazul Alexandru. Năbădăios, fără politichie, scăpăra amnar din orice mărunţiş. Nemaiîndurând aşteptarea zadarnică şi neţinând seama de rugăminţile lui Duro, la ceasurile trei dinspre dimineaţă, fărâmând în ciubote orice ighemonicon, năvălise în palat cerând desluşiri şi aducând învinuire de trădare.

Vodă, înfrângându-şi mânia – „Cneazul acesta mititel cuteza a huli un principe al Ţării Româneşti din neamul Basarabilor”– îl domoli cu vorbe puţine:

— Cercetează, cneze, ce se petrece afară. Dacă chibzuiam să te vând, găseam alte prilejuri, mai iscusite şi nu-mi aduceam la Bucureşti atât amar de turcime. Nimeni nu sloboade lupul în turmă, vrând să se descotorosească de un berbece. Ne aflăm cu toţii în primejdie şi, de ne-om dezbina, rău şi amar ne va fi!

Parcă simţindu-se stăpânul lumii, capugiul Üsküdar, trântit pe sofa, cu picioarele sub el, îşi arăta pântecele fălos înveşmântat în brocart sângeriu. Din brâul de aur răsărea jungherul, licurici de pietre scumpe. Dar numai pântecele şi, din pricina acestuia, rezematul prea trândav, căci îi dădea brânci pe spate, erau făloase. Chipul părea blajin, căutătura n-avea dispreţ. Spre deosebire de marele vizir, Ramy Mehmet, Üsküdar nu era de seminţie proastă şi, la ce deprinsese în casele lui tătâne-său, mare cadiu, adăugase polei, petrecând câţiva ani la Curtea Bourbonului. Vorba îi era mieroasă, purtările de senior, inima însă îi rămăsese de gâde. Gâde şcolit şi cu minte bogată; cel mai ticălos soi de gâde…

Ornicul mare al palatului bătu de patru ori.

— Ciudat! spuse capugiul, purtând ceaşca de cafea la gură. Trandafirul nu întârzie niciodată.

Brâncoveanu zâmbi:

— Omul socoteşte şi Dumnezeu hotărăşte… Cine ştie ce pricină de zăbavă a întâmpinat! De bună seamă, însă, că nu-şi va nesocoti făgăduiala.

— Trag nădejde, răspunse turcul în doi peri. Spre binele Măriei Tale, al Valahiei…, al tuturor.

Generalul Kirillof întrebă zâmbind:

— Şi al Porţii?

— De bună seamă, prinţe.

— Care ar fi acela?

Ochii stolnicului se îndreptară stăruitor asupra turcului. Acesta purtă răspuns blând:

— Trandafirul ne va aduce dovada credinţei supuşilor Islamului, ori, dimpotrivă, a necinstei lor. Poarta îşi îndrăgeşte ocrotiţii vasali şi condamnă cu asprime vărsare de sânge nevinovat. Dimpotrivă, pedepseşte fără cruţare pe cei care o trădează.

Vocea sârbului, mereu întunecat, bubui răguşit:

— Ce dovadă poate aduce Trandafirul?

Capugiul săltă din umeri:

— Aceasta numai el şi Alah o ştiu. Dar, oricare ar fi ea, îi facem de pe acum deplină încredinţare.

Un slujitor pătrunse în cămară, purtând pe o tabla lulele proaspete. Brâncoveanu ridică privirea şi îşi curmă o scurtă tresărire. Sub straiul de curte îl recunoscuse pe Machidon, slujitorul lui Radu Andronic. Acesta, întinzându-i tipsia, şopti iute fără să mişte buzele:

— Logofătul îndreaptă rugăminte să nu părăsiţi palatul.

Machidon plimbă tablaua pe dinaintea tuturor oaspeţilor şi ieşi. Stolnicul, care-l recunoscuse şi el, îndreptă căutătură pătrunzătoare spre Vodă şi începu să respire oleacă mai lesne. Simţise de îndată dumnealui, şi nici un altul din încăpere, că Brâncoveanu primise veste cu nădejde. Rămăsese la fel de zâmbitor şi liniştit, dar căutătura îi era alta, înseninată, chipul, făptura, până atunci parcă boţite de grijă, se ogoiseră.

— Tot nu înţeleg, rosti prinţul Kirillof, cum s-a născut această bănuială a Porţii despre necredinţa vasalilor ei, despre existenţa unui complot.

Üsküdar zâmbi cu blândeţe:

— Greşeala Domniei voastre, prinţe, ca şi a întregii creştinătăţi, este aceea că pe noi, musulmanii, ne socotiţi pe cât de sălbatici, pe atât de nătângi. Împrejurările politice păreau să favorizeze o astfel de acţiune, iar semnele că ea se înfiripează se înmulţiseră. Şi-apoi, nu ţi se pare ciudat, prinţe, că tocmai acum, când agenţii noştri împrăştiaţi în

toată Evropa ne avertizau asupra faptului că se pune la cale o mişcare infamă împotriva Islamului, la Bucureşti se adună uneltitorii unei eventuale răscoale împotriva Porţii? Cârmacii sau reprezentanţii lor şi..., adăugă surâzând cu tâlc, ambasadorii puterilor dispuse să rezeme aceste capete înfierbântate.

Brâncoveanu rosti diplomaticeşte:

— O simplă coincidenţă, excelenţă, dar care, fără îndoială, poate pune pe gânduri, iar înţelept e păstorul ce nu-şi tunde oile, nici măcar în luna lui Cuptor, dacă vremea dă semne de viforniţă.

Capugiul zâmbi uşor:

— Coincidenţe?

— Da, excelenţă. De pildă, luminatul cneaz Alexandru al Serbiei a venit la Bucureşti spre a se căsători cu una din fiicele Valahiei. Excelenţa sa, generalul Kirillof...

— Comandantul suprem al oştilor ţarului, apăsă capugiul.

— Fostul comandant, rosti Brâncoveanu. Ţarul Petru l-a numit ambasadorul Rusiei la Paris. În drum spre Franţa, şi-a îngăduit scurt răgaz, pentru a-şi vedea vechi prieteni din Valahia.

— Posibil, făcu turcul. Şi reprezentantul lui Rabutin, misionarul militar Neurautter, cu ce fel de intenţii a sosit la Bucureşti? Tot... matrimoniale?

Vodă începu să râdă:

— Nu dezminţiţi hazul musulman! Intenţii religioase să le spunem. Nemulţumit de politica noastră de împotrivire faţă de unirea cu Biserica catolică a românilor din Transilvania, împăratul Leopold l-a trimis pe iezuitul Neurautter pentru a ajunge la o înţelegere cu noi în această problemă.

Stolnicul Cantacuzino, făcu un pas înainte desprinzându-se din întuneric. Rosti în acelaşi desăvârşit grai francesc, ca şi ceilalţi:

— Iertaţi-mi intervenţia, Măria Ta şi Domnia voastră! Am auzit vorbindu-se de un complot al Balcanilor împotriva Înaltei Porţi. Cine complota? Serbia şi Valahia, ajutate

eventual – am reţinut aluzia excelenţei sale, capugiul Üsküdar – de ţarul Petru şi împăratul Leopold. Serbia şi Valahia? Oare acestea reprezintă Balcanii? Unde sunt moldovenii? Bulgarii? Arvaniţii? Croaţii? Grecii?

„Chiar! gândi generalul Kirillof. Ce s-o fi întâmplat cu Palamas? Probabil a fost avertizat, ca şi Şuţu…“

Uşile cămării înstelate se deschiseră şi un oştean turc, închinându-se tuturor după canoanele musulmane, se apropie de capugiu şi-i şopti câteva cuvinte. Chipul lui Üsküdar se înseninã şi, săltându-se anevoie de pe sofa, vesti:

— Trandafirul a sosit. Nu trebuie să vă explic motivul pentru care vrea să stea de vorbă *numai* cu mine. În sfârşit, se va face lumină.

Trandafirul aştepta într-o cămară fără fereşti, din aripa cea mai îndepărtată a palatului domnesc. Era o încăpere tainică, cu lemnărie puţină, cu ziduri groase, mute şi oarbe.

Iscoada era o făptură potrivită de stat, mai degrabă mlădie, învăluită într-o mantie de catifea neguroasă. Pe chip purta măscuţa de care nu se despărţea niciodată. Astfel înveşmântat, şi fără trăsături, îl puteai socoti la fel de bine bărbat ori muiere.

„Doar glasul îl trădează“, îşi zise capugiul.

Trandafirul făcu repede închinăciunea cuvenită marelui dregător. Üsküdar, grăbit, i-o retează, apoi arătă cu degetul spre căpăţâna ascunsă în gluga mantiei.

Iscoada surâse şi îşi descoperi capul. Îl aplecă dinaintea capugiului şi smulse din creştet o şuviţă de păr. Pe pielea rasă – o pleşuvie cât un galben – se desluşea, tatuat, un trandafir albastru.

Capugiul zâmbi în semn de încuviinţare şi iscoada îşi drese de îndată căpăţâna.

— Ei?

Trandafirul rosti răspicat:

— Excelenţă, marele vizir Ramy Mehmnet a fost greşit informat de către agenţii noştri care, la rândul lor, au fost induşi în eroare. Balcanii nu complotează împotriva Porţii. Zvonul trădării a fost lansat, cu dinadinsul, de către Curtea de la Viena.

— În ce scop?

— Dacă Înălţimea sa padişahul s-ar fi lăsat convins că vasalii săi pun la cale o răscoală, ar fi trecut Balcanii prin foc şi sabie. Ţarul Petru ar fi sărit desigur în ajutorul lumii slave şi creştine din acest colţ de Evropă, declanşând astfel un război între imperiul rus şi cel islamic. În acest conflict, indiferent de învingător, victoria ar fi fost a lui Leopold, care ar fi ştiut să profite de pe urma slăbirii celor două Imperii.

Capugiul îşi duse mâinile la spate câteva clipe:

— Dovada!

Trandafirul scoase dintr-o clapcă a mantiei un pergament cu panglică răsurie.

— Aveţi aici raportul iezuitului Neurautter către cancelaria de la Viena. Totul este exprimat limpede.

Capugiul zvârli o privire iute asupra slovelor:

— Cum l-ai obţinut?

Trandafirul zâmbi:

— Doborându-l pe Neurautter. E mort sau doar grav rănit, încă nu ştiu. Oricum, dispariţia lui nu prejudiciază cu nimic interesele Islamului, ba dimpotrivă… Sper, adăugă cu smerenie plină de tâlc, că senioria sa, marele vizir Ramy Mehmet, va fi mulţumit…

Capugiul dădu din cap. Căută ochii Trandafirului, mărgeluşe întunecate alergând lăcuste pe un petic de catifea neagră.

— Imperiul şi-a răsplătit totdeauna cu mărinimie servitorii devotaţi.

Capugiul zăbovi câteva clipe în pragul cămării înstelate. Îşi simţi chipul găurit de priviri. A lui Vodă Brâncoveanu blajină, mereu liniştită, a stolnicului de nepătruns. Ochii prinţului Kirillof surâdeau poznaş, „viaţa-i frumoasă, doar

prilej de bucurie şi desfătare“, ai sârbului ardeau: neguroşi, sălbateci.

Üsküdar zâmbi larg:

— Măria Ta! Excelenţe! Există prilejuri fericite când, ţinând seama de obiceiurile meleagului pe care ne aflăm, ne îngăduim să ocolim poruncile Coranului. Propun să închinăm o cupă de vin pentru eterna bună înţelegere dintre Islam şi supuşii săi prieteni.

* * *

Fusese soare şi ieri, şi alaltăieri, şi în toată săptămâna, dar parcă nu strălucise cu atâta vlagă, pe un cer limpede, de apă albastră, ca în dimineaţa aceasta de început de cuptor, când Vodă Brâncoveanu se preumbla dimpreună cu Radu Andronic prin grădina palatului.

Se aflau singuri, fără stolnic, acesta fiind mânat la Târgovişte încă din zori, pentru însemnate treburi de domnie şi a o întoarce acasă pe Doamna Marica dimpreună cu coconii.

Măria Sa trăgea cu nesaţ în piept răcoarea văzduhului. La ăst ceas timpuriu, florile păstraseră încă lacrimi de rouă, iar arşiţa ce avea să stăpânească mai târziu firea, încă nu le stinsese aroma.

Îşi purtau paşii pe alee străjuită de tufişuri de trandafiri şi, în treacăt, Măria Sa le dezmierda capetele catifelii. Pe chip i se citea din nou liniştea cea veche, căutătura castanie redobândise blândeţea şi o anume desprindere parcă de tot ce-l înconjura, îndepărtarea ochiului deprins să privească peste ani, în adâncă viitorie.

— Dumnezeu, rosti cu oftat ce închina mulţămită cerului, s-a dovedit încă o dată îndurător cu Valahia. Palamas…! Cine ar fi prepuit că acesta este Iuda? L-am socotit atâta amar de vreme drept credincios şi de nădejde prietin al nostru şi al Moldovei!

Rămase câteva clipe zâmbind unui tufiş cu roze galbene.

— Trandafirul… Când şi ce anume ţi-a îndreptat bănuielile către grec, logofete?

Radu Andronic, întors la straiul său alb, de la ciubotele moi din piele de căprioară până la pălăria – ciudăţenie mare pentru târgoveţii Bucureştiului – cu gardini largi, îşi pipăi luleaua, gândind că n-o va putea aprinde înainte de un ceas. Ighemoniconul nu îngăduia pufăială dinaintea Domnului.

— Dintru început, se urni logofătul dregându-şi glasul, mi-a chemat luarea aminte un oarecare zor ce părea că-i stăpânească întreaga făptură, graba de-a grămădi căpeteniile în sfat, fără clipă de zăbavă. Vreme de prăpădit n-aveau nici ceilalţi, dar pricepuseră că, în urzeli de primejdie, însemnată e păstrarea tainei, ori aceasta cere chibzuinţă, fapte socotite, măsurarea pasului, cercetarea cu băgare de seamă a oricărei felii de pământ pe care pui ciubota.

— Pripelnic şi năvalnic s-a arătat şi sârbul, spuse Vodă…

— Adevărat. Doamne, dar aceasta-i firea cneazului, după neam şi după mumă. Pe Palamas nu-l întâlneam prima oară. N-am fost prieteni, dar l-am cunoscut îndeajuns pentru a citi în făptura lui o nerăbdare, o grabă care mă nedumerea, o tulburare pe care nu le dovedise niciodată înainte. De cum a poposit la Bucureşti, s-a arătat mânios, furtunatec, lipsit de socoteală şi chiar cuviinţă. Părea chiar de mirare că grecii nu-şi găsiseră căpetenie mai cumpănită, mai potrivită slujbei încredinţate.

Brâncoveanu zâmbi:

— Nici sârbii n-au cercetat mult, după cumpăneală şi înţelepciune.

— Iertare, Doamne, zâmbi la rându-i Radu Andronic, dacă de la Dumnezeu sunt craii, căpeteniile ţi le alegi.

— Aşa e, logofete. cuvinte de şagă. Urmează-ţi vorba!

— După cum ştie Măria Ta. aflătorii noştri şi ai noroadelor prietene ne vestiseră de mult că turcii au o iscoadă mai vicleană decât Lucifer, că se cheamă Trandafirul şi se

bucură mult de încrederea Măriei Tale şi a lui Vodă Antioh. „Face parte din anturajul principelui Brancovan“, îmi spunea contele de Merlin.

Rostise vorbele în graiul franţuzului şi Vodă dădu încet din cap.

— Da, ager şi acest Rossignol.

— Anturajul principelui Brancovan! poftori logofătul. Am început a socoti: cine e acela şi cine dintre cei aflaţi în apropierea lui Vodă au ştiinţă despre lucrările Cancelariei Negre? Pe cine să afurisesc cu bănuială? Pe Doamna? Cu iertare fie-mi! Pe Domnia sa, stolnicul Cantacuzino? Pe mine? Iar ceilalţi slujitori ai cancelariei sunt vegheaţi mai abitir decât visteria ţării, n-au decât cunoştinţă îmbucătăţită asupra pânzelor ţesute de stolnic. Asemenea, despre aceste urzeli şi taine n-au ştiinţă nici marii dregători ai divanului Măriei Tale. Mi-am îndepărtat dară bănuielile de la palat.

— Şi, totuşi, cum te-ai oprit la Palamas?

— Prietin prea îndrăgit atât la Curtea valahă cât şi la cea a Moldovei se afla doar grecul. Apoi am început a căuta dovezi. Şi, pentru a le găsi, trebuia să-i citesc toate cărările. Ale lui şi ale celorlalte căpetenii, să am ştiinţă de orice pas pe uliţele Bucureştilor.

— Cum ai făcut?

— Cu cheltuială şi iscusinţă. Dintr-amândouă câte oleacă. Prin slugi cumpărate le-am însemnat ciubotele, la călcâiaşele şi vârfurile de argint. Pe acestea am adâncit câte un semnişor care să nu poată fi băgat în seamă decât în căutare cu dinadinsul. De pildă, încălţările grecului le-am pecetluit – cu ajutorul unei slugi de credinţă – cu câte o ghindişoară, ce se desluşeşte oriunde ar păşi, nu şi pe piatră din păcate, dar mă mulţumeam să-i citesc drumurile măcar pe pământ reavăn. De aceea, nu l-am putut dovedi, când l-a fost omorât pe trimisul bulgar, Palamas făptuindu-şi nelegiuirea în sala străjilor, pardosită cu marmură. În schimb, i-am citit desluşit semnul lângă zidul mănăstirii

papistaşe, când a încercat să-l răpună pe iezuitul Neurautter.

Brâncoveanu se opri, cercetându-l cu luare aminte:

— De ce-i dorea moartea?

— Cancelaria de la Viena era singura care cunoştea adevăratul hram al Trandafirului. Aceasta însemna pieirea lui ca iscoadă şi ca făptură omenească. Dar, chiar şi fără astă primejdie, Ramy Mehmet şi-ar fi săltat şezutul, aducând mii de mătănii mulţumire lui Alah, pentru înlăturarea misionarului, aprig duşman al Porţii şi sfetnic iscusit al împăratului Leopold.

— Stareţul mănăstirii dă de veste că neamţul e în afară de primejdie dar, până la tămăduire, se va petrece nu puţină vreme. Oricum, să mulţumim lui Dumnezeu pentru că, fără a fi vinovaţi, moartea iezuitului ar fi stârnit mânia lui Leopold şi ciudă împotriva Valahiei.

Logofătul începu să râdă:

— Mulţămiri închină şi contele de Merlin, trimis de Bourbon cu dinadinsul la Bucureşti, spre a-l ocroti pe misionar.

— Cam zănatec franţuzul, zâmbi Brâncoveanu. Cât pe ce să se prăpădească şi el la noi.

— E un gentilom viteaz, deprins însă a se înfrunta cu blazoane, nu cu haini hârşiţi în ticăloşii şi urzeli de tavernă, cu piraţi şi lotri de drumul mare.

— Da, da, da..., mormăi Vodă fără prea multă luare aminte. Şi acum istoriseşte-mi, logofete, cum ai izbutit a-l vicleni pe capugiu? Când Machidon mi-a ştiricit să nu cercăm a scăpăta pe drumul Târgovişteiei, am simţit uşurare, încredinţat că nu ne vei îndrepta cuvânt nesocotit, dar teama tot sălăşluia în cugetul nostru.

Radu Andronic râse încetişor. Alungă o viespe ce-l necăjea dându-i târcoale. În lumina soarelui, gâza bălţată strălucea onix şi aur.

— Un mărunţiş din înfăţişarea grecului îmi stârnea căutătura ori de câte ori îl vedeam. Dar noi întâmpinându-

ne rar, uneori după scurgerea multor luni şi chiar ani, gândul nu-mi zăbovea asupră-i şi apoi îl uitam. Ca mai toate seminţiile din Balcani, Palamas purta fesul negru, de care nu se despărţea niciodată. Ciudat era însă altceva. Fără osebire de vreme – că era vântoasă, cu vijelie ori senină şi blândă, nu adia firul ierbii – grecul îşi lega fesul pe sub păr cu şireţel negru, anevoie de desluşit prin pletele neguroase. Ai fi zis mereu că-i e straşnică teamă să nu-l prăpădească. Alteori, însă, chiar pe furtună, şireţelul pierea…

Vodă îşi răsuci capul aşteptând cu nerăbdare cele ce avea să-i desluşească logofătul.

— După înfruntarea dintre mine şi Palamas, după ce l-am fost răpus, i-am smuls fesul şi, o dată cu el, spre năuceala mea, un pumn de păr din creştetul capului. Când i-am văzut roza albastră tatuată pe roticică de pleşuvie, am avut cea din urmă dovadă că Palamas îi iscoada despre care a băsnit o Evropă: Trandafirul.

— Pricep, făcu Vodă. Astfel îşi dovedea hramul dinaintea stăpânilor otomani.

— Când se înfăţişa lor, apăsă Andronic, adică de două ori trei ori în an, trebuia să-şi radă creştetul pentru a le arăta trandafirul, căci chipul nu s-a învoit niciodată să şi-l desluşească. Iar în răstimpul cât părul se afla crescut la loc, nemaitemând că vânt neprielnic i-ar putea smulge fesul dimpreună cu ciuful din vârful capului, nu mai avea trebuinţă de şireţel.

Vodă îşi greblă barba îngândurat:

— M-am întrebat adeseori cum de şarpele cela prea viclean de Ramy Mehmet a îngăduit şi făcut încredinţare unei iscoade fără chip.

— Slujba Trandafirului, serviciile aduse imperiului erau socotite atât de însemnate, încât silit a fost să se învoiască. Iar Palamas n-a chibzuit prost. Datorită tainei desăvârşite în care a ştiut să se învăluie, a putut sluji amar de vreme, iscoadă nedovedită şi nici măcar bănuită. După aceea, pânzele s-au ţesut lesne…

— Adică? Ce vrei să spui, logofete?

— Văzând tatuajul, mi-a trecut prin minte ca, în locul Trandafirului răpus, să iscăm un altul. L-am trimis pe Machidon la palat ca să-ţi dea de veste să nu-l părăseşti, apoi am chibzuit cine ar putea lua locul iscoadei în ochii capugiului: aveam nevoie de un bărbat, făptură asemănătoare grecului în boi, nu şi la chip. Totul trebuia săvârşit vânteş, căci, în vremea aceasta, capugiul aştepta veste de la iscoadă, iar Vehbi semn să înceapă uciganiile la Curte şi în Bucureşti. L-am luat atunci pe Gavrilă, grămăticul cel tânăr al Cancelariei. Îi răsărit cât şi grecul, mlădiu la fel, cunoaşte graiul şalvaragiilor. L-am fost ras în ţeastă, iar Moş Neculuţă, pisarul cel cu mână meşteră, i-a zugrăvit cu amestec de cerneluri chitaeze trandafirul din creştet. Acesta e cel de s-a înfăţişat capugiului.

Brâncoveanu râse şi îşi şterse cu năframa fruntea ce începuse să-i asude.

Radu Andronic râse şi el:

— Am avut şi oleacă de noroc. Dacă Palamas nu s-ar fi înfăţişat mai înainte la beilic – Ilie orbul, omul nostru, îi ţinea în toată vremea urma – şi, spre a se dovedi pe sine însuşi, n-ar fi trebuit să-şi radă capul – pentru deplină încredinţare, presupun că trebuia s-o facă de fiecare dată dinaintea dregătorului turc unde se înfăţişa – n-am fi aflat că acesta-i semnul magic care-i adeverea făptura şi hramul.

— Lucru de mirare, spuse Vodă, mi s-a părut că totuşi capugiul care nătâng nu se află, s-a lăsat încredinţat că Balcanii i-au rămas mereu supuşi, neurzind gând de trădare, doar pe vorbe goale, chiar dacă Trandafirul era cel ce cuvânta.

— N-au fost doar vorbe goale, Măria Ta. Un pergament nemăsluit al lui Neurautter, luat chiar din cămara lui de la mănăstirea papistaşă, a întărit spusele lui Gavrilă.

— Ce cuprindea acel pergament şi cui era îndreptat?

— Lui Leopold, misionarul dând rost despre cele săvârşite în Valahia. Din cele aşternute se desluşeşte

politichia Vianei în Balcani, având ca ţel stârnirea zavistiei şi rezbel împotriva Semilunei. Deci toată dihonia, neînţelegerea şi zvonul de răzvrătire de la nemţime se trag. Înainte de a da socoată şi despre căpeteniile venite pentru sobor, a primit săgeata în spinare, pergamentul rămânând neisprăvit…

Vodă îşi purtă mâinile la spate, o vreme păşind în tăcere.

— Da, logofete, nu-i cea dintâi oară când cu vrednicie ne slujeşti. Noi, precum şi oaspeţii noştri, îţi suntem cu mare datorinţă de viaţă, iar domnia va şti să te răsplătească. Soborul a fost înfrânt, dar chiar în înfrângere avem o izbândă de seamă: Trandafirul e astăzi valah. Pe noi ne va sluji. Asemenea iscoadă, strecurată în tabăra vrăjmaşă, preţuieşte mai mult decât o oaste de o sută de mii de flinte…

Îşi ridică privirea călătorind în jurul grădinii, apoi o îndreptă spre bolta senină:

— Soborul a fost înfrânt, căci nu şi-a atins ţelul. Nu plâng pentru că mi-am pierdut nădejdea în ziua când Balcanii vor fi slobozi, ci doar că ziua aceea s-a îndepărtat… Bătrânii noştri, adăugă îngândurat Vodă, au o vorbă tare înţeleaptă: „A venit vremea, dar n-a sosit ceasul…“ Socot că aşa s-au fost petrecut lucrurile şi acum, la Bucureşti. Nu pot să cred, logofete, într-un Dumnezeu hain care să osândească noroadele Balcanilor a trage în veci la jug păgân. Dorul de slobozenie al oamenilor îi fluviu năvalnic ce nu poate fi zăgăzuit, îi jăratec ce mocneşte în pântecele imperiilor, pentru ca, la vreme cu prilej, să izbucnească vâlvătaie sălbatecă, năruindu-i scrum şi cenuşă zidurile. De astă dată, împrejurările n-au fost prielnice, poate n-am fost îndeajuns de chibzuiţi sau ne lipseşte încă acea împlinire şi înţelepciune politică despre care vorbeşte stolnicul, dar va sosi, logofete, încredinţat sunt că va sosi şi ziua, şi ceasul când, lepădând poverile supuşeniei, Vulturul nostru va zbura slobod pe cerul Valahiei, avântându-se peste piscuri şi luceferi, departe, dincolo de Cornul Lunii! Pizmuiesc

viitorimea, logofete! Binecuvântate şi bucuroase zilele ce vor trăi…

Ajunseseră la treptele de marmură ale palatului. Flintele, arbaletele şi iataganele arnăuţilor neclintiţi străluceau suliţând privirile. Vodă se opri:

— Şi cu cneazul Alexandru cum rămâne, logofete?

Radu Andronic cercă să-i rezeme privirea:

— Iertăciune, Măria Ta, dar întâmplările din Bucureşti m-au împiedicat să ţin urma acelor zănateci.

— Au scăpat peste hotar, rosti Brâncoveanu. Sălciile parcă sunt moşia vornicesei Ileana Dumşa, ori mă înşeală aducerea aminte?

Boierului i se păru că desluşeşte tâlc în întrebarea lui Vodă.

— Ale dumneaei, de bună seamă, dar din istorisirea slujitorilor Măriei Tale, am priceput că s-au fost războit nu cu slugile vornicesei, arcănite în beciurile conacului, ci cu oameni străini, cumaşi năimiţi pesemne de Filipescu cel tânăr.

— Hm… Cam tânăr pentru iscuseala dovedită. Încredinţat eşti că s-a fost descurcat singur, fără reazem de niciunde?

Logofătul îşi lipi palmele asudate de poalele contăşului.

— Cine ar fi cutezat să înfrunte voia şi porunca Măriei Tale?

— Cine! Iată, de pildă Filipescu şi fata vornicului Cerchez.

Radu Andronic săltă din umeri:

— Doi prunci fără minte, cuprinşi de vâltorile dragostei. Dar care altul ar fi îndrăznit?

Un zâmbet moale alunecă pe chipul lui Vodă:

— Îţi ştiam închipuirea mai bogată, logofete… Pe faţă, dar mai ales cu viclenie şi pe la spate, încredinţat sunt că o logofetească Boldur, o vorniceasa Dumşa sau smintitul acela de Fărcăşan, dacă aşa le-ar cânta cucul Domniilor lor, ar cuteza să-mi nesocotească vrerea. Şi dacă ţin seama de

îndrăzneală fără seamăn, te-aş pune şi pe Domnia ta la război.

Radu Andronic îşi simţi trupul golit de sânge. Aflase oare ceva Vodă? Toţi înşiruiţii Brâncoveanului urziseră cu adevărat şi rezemaseră fuga Smaragdei şi a lui Gheorghiţă.

— Doamne! izbuti să rostească. Dacă-mi cunoşti vreo vină, osândeşte-mă!

— Vom cerceta şi osândi, logofete, căci prea mare a fost nesupunerea şi batjocura. Şi pentru mine, şi pentru cneazul sârbesc!

Lui Radu Andronic i se păru că o mână neagră mânjeşte cu dohot chipul soarelui.

* * *

Vremea se călătoreşte vânteş, ceasurile se târăsc anevoie. Iacă adevăr pe care oamenii îl desluşesc când încep a cerceta cu ochi înrourat de dulci aduceri aminte îndărăt, spre duse zile de zburdalnică tinereţe. Cartea vieţii, glăsuiesc bătrânii, n-o poţi deschide după poftă, nu te poţi întoarce la foile pe care le-ai îndrăgit. Pe acelea degetele noastre nu le vor mai dezmierda în veci. Pergamentul îngălbenit le mai păstrează doar urma…

Cine ar fi crezut, de pildă, că trecuse un an de la vara aceea zbuciumată a lui 1702, când Smaragda vornicului Cerchez şi boier Filipescu cel tânăr scăpătaseră în lume, înfruntând canoanele, blestemul de părinţi, pe Vodă…

Pentru logofătul Radu Andronic, Bucureştii păreau cu osebire trişti, pustii. Linişte de ţintirim stăpânea casele vornicesei Ileana Dumşa, din capul Podului, în curtea boierului Fărcăşan nu mai mişunau slugi şi rădvane încărcate de oaspeţi, nu mai aromea a merinde aleasă, hornul de la cuhnii, mut, nu mai zvonea a roboteală harnică întru chefuială înfricoşată. Asemenea, la ferestrele conacului logofetesei Aspasia Boldur, perdeluite cu

străşnicie, nu mai râdeau flori şi, la orice ceas l-ai fi cercetat, nu se mai desluşea aţă de lumină. Ori ştiut este că, la casa fără lumânare, trăieşte ori făptură de orb ori nu mai trăieşte nimeni…

Pe logofeteasa o pălise din senin dorul de ducă în vara ce trecuse, la puţine zile după fuga Smaragdei. O vestise pe Caterina, fiică-sa, cu vorbă scurtă:

— Plec pentru o vreme spre cele străinătăţi.

Vorniceasa căscase ochii, crezând că a bolunzit:

— La anii tăi te încumeţi a zbuciuma drumurile?

— Aşa poftesc eu! Şi taman la anii mei, doar şaizeci şi opt, îi vremea să-mi mai desfăt ochii şi cu alte privelişti. Azi, mâine mă coseşte moartea şi n-am văzut lumea.

Cerchezoaica se închină ca de obicei. Dintâi că pe mumă-sa o socotise dintotdeauna zăludă, apoi se deprinsese să se tot închine. O făcea şi-acum dinaintea vornicului carele, pălit de dambla la Sălcii, moşia Ilenei Dumşa, nu mai părăsea crivatul. Deşi ţeapăn plop, îşi stăpânea cu aceeaşi cerbicie muierea, cu căutătura şi graiul rămase slobode. Jupâneasa se supunea, iar aleanul şi-l îndulcea burduşindu-şi pântecele cu munţi de bucate.

Ciudat foarte li se părea unora că, în aceeaşi vreme, aproape la acelaşi ceas, poftiseră a se călători boier Ioniţă Fărcăşan şi vorniceasa Ileana Dumşa.

Dumşoaia băgase de seamă pe neaşteptate că trecuse anul de când nu-l văzuse pe bărbatu-său, vornicul Vasile, şi că straşnic îi ducea dorul. Iar, de bună seamă, locul muierii, statornicit de Dumnezeu şi sfinţii părinţi, îi alăturea bărbatului legiuit. Se gătise de drum în două zile, aflându-se de felul dumneaei iutacă şi mai socotind că, de vreme ce ai luat o hotărâre, aceasta trebuie împlinită fără zăbavă. Doar că, zvonea Băneasa Brăiloiu, Ileana nu înmulţise pureci la Viana, iar acum s-ar fi aflat la Paris, târgul cela blestemat, sălaş al desfrânării şi împărăţia lui Mamon. Dar cine ia seama la vorbele Brăiloaiei, a cărei limbă înveninată n-are geamănă în toată Valahia?

Fără tăgadă se dovedise alt zvon, precum că prinţul Serghei Arkadievici Kirillof s-ar afla acum cu adevărat capuchehaie al ţarului Petru la Curtea Bourbonului. „Şi ce-i cu asta?“, săltau din umeri prietenii Dumşoaei. Pe aceeaşi palmă de loc foieşte puzderie de omenire, fiecare cu rosturile sale…

Despre boier Ioniţă Fărcăşan nu se cunoştea mai nimic, dar se putea prepui că, ori încotro s-ar fi îndreptat, căpăţână sănătoasă tot nu dobândise. Şi acesta părăsise vânteş Bucureştii, ca pişcat de bondar, dimpreună bun înţeles cu Chirică.

Mai multe cunoştea logofătul Andronic, căruia gămanul îi ştiricea, din când în când, prin olăcari de mare credinţă. Într-o scrisoare, i se mărturisise Ioniţă logofătului, desluşindu-i cu de-a măruntul diavolia pusă la cale, sărind în ajutorul Smaragdei şi al lui Gheorghiţă. El năimise omul – vântură lume trecut şi totuşi izbăvit prin toate furcile lui Scaraoţchi – care să-l abată pe cneazul sârb din drumul către Bucureşti. Peceţile ce-l legaseră la ochi pe crai, încredinţându-l pe de-a plinul că îndreptarea scrisă, înfăţişată de omul lui Ioniţă, purcede cu adevărat de la Brâncoveanu, le rostuise lesne.

De patru ori fusese osândit Fărcăşan pentru blestemăţiile sale de către Vodă. Boierul păstrase zapisele, spre pildă şi slava urmaşilor.

Altfel, desluşea gămanul în răvaşele Domniei sale, pe logofăt să nu-l cerce şalele de grijă, căci fericite zile ţesea pe plaiurile cele însorite ale Italiei! Se trăsese la Veneţia, unde toţi creştinii, deşi papistaşi, îl preţuiau după merit pe signor Giovanni Farcasan. Şi dezmierdate erau acele zile departe de mustrările Doamnei Marica, de limba cea clevetitoare a Brăiloaiei şi a celorlalte moşnege puse pe oropseală, de osândele lui Vodă! „Muzici, vinuri, nectar şi ambrozie, muieri focoase, ispite dulci oriunde ai pune ciubota, doar cinstire şi drag mă întâmpină pretutindenea, iacă vieţişoara pe care o macin…“

Ce uitase a adăuga însă gămanul, părându-i-se lipsit de însemnătate, era că poposise de puţină vreme la Veneţia, îmbiat cu blândeţe din spate de ciomegele poruncite de dogele Milanului. Fărcăşanul şi dumnealui, Chirică, fuseseră siliţi a părăsi târgul pe furişate, în rădvan închis şi pe vecie. Aşa poruncea cartea de „exilare“ a dogelui pe care Ioniţă avea de asemenea s-o păstreze, spre cinstită aducere aminte a minunate isprăvi.

La urmă, tot scăpase bezmeticul o lacrimă de adevăr: „Mă usucă dorul de Bucureşti, bre Andronic, şi bag de seamă că nici prostovanul de Chirică nu se dovedeşte mai voinicel. Ba am chiar o grijă, când îl văd galben lămâie, să nu se prăpădească, aici printre serenade şi macaroane, un soi de merindeaţă sălcie, viermuială de cocă dată în undă… Poate tragi tu cu urechea la gândurile lui Vodă de zvonesc a mănăstirea Snagovului ori a iertăciune…“

Logofătul oftase clătinând din cap: „Smintitul nu se mai drege! Auzi, iertăciune!“ Părăsise sârbul Valahia, mânios şi negru la cuget. Cercase Vodă a-l amăgi că Smaragda îi zăcaşă, gata să-şi dea sfârşitul. Doar că Duro – pe ce căi, diavolul o cunoaşte! – aflase adevărul despre dragostea şi fuga Smaragdei.

„De era făgăduită altuia, trebuia să mi-o mărturisiţi! La însoţire cu de-a sila n-am poftit şi nu poftesc! Inima nu ţi-o dărui la poruncă, aceasta o pricep! Pot îndura că, cea din care mi-am făcut icoană, nu mă răsplăteşte decât cu silă şi să cerc a chema uitarea. Nu pot însă îndura minciuna…“

Vodă opintise să-l încredinţeze că se aflase la fel neştiutor, de osândit fiind părintele fetei, acel vornic Cerchez. Dar cum să-l mai osândeşti peste ce-l osândise Dumnezeu?

La o urmă îl îndulcise cu daruri împărăteşti, spre a-i dovedi preţuirea şi prietenia ce-i poartă. „De m-am stricat cu sârbul, nu voi a mă strica şi cu Serbia…“

După plecarea cneazului, Vodă, spre cumplită pedeapsă, cercase a-i dovedi pe vinovaţi. Zadarnic! Cei prepuiţi

pieriseră din Bucureşti, păsări călătoare împrăştiate în cele patru vânturi, de n-or fi mai multe!

Prilej de mare mulţămire avusese însă Luminăţia sa padişahul. Strecurând privire vicleană sfetnicului, versetelor din Coran înscrise cu slove de aur pe ziduri, îndreptase aceeaşi căutătură spre Mecca şi rostise cu amăgitoare smerenie:

— Vezi, vizire, de ne-am fi pripit la asuprire şi prigoană asupra nevinovaţilor, cu grea povară ne-am fi încărcat cugetele dinaintea lui Alah! Dintotdeauna am simţit că Brâncoveanu ne e prieten credincios…

Şi, mulţumit, purtă rază proaspătă, aromată la nări. Ramy Mehmet tăcu mâlc, arătându-se a face deplină încredinţare cuvintelor lui Mahomed. Îşi aţinti ochii asupra trandafirului. I se părea de ceară, şi nu rupt din grădină, aşa cum de ceară era şi credinţa Brâncoveanului. Dar călindarul nu înţepeneşte, ceea ce nu s-a întâmplat azi se poate întâmpla mâine…

De la Smaragda şi Gheorghiţă nimeni n-a primit veste. Şi-au rătăcit urma în lume, dar, în lipsă de ştire oamenii simt nevoia a băsni. Unii zvonesc că s-ar fi statornicit în nemţime, alţii le-au născocit bordei tocmai în celălalt capăt de lume spre a grămădi poşte multe şi gârlă mare între ei şi blestemul părintesc. Şi iar zic alţii că ar fi fericiţi tare, făpturi binecuvântate, cărora Dumnezeu le-a hărăzit dar neasemuit: dragoste ce nu se stinge în veci.

Poate că aşa e…

Cuprins

Capitolul I 5
Capitolul II 25
Capitolul III 41
Capitolul IV 56
Capitolul V 72
Capitolul VI 86
Capitolul VII 102
Capitolul VIII 118
Capitolul IX 134
Capitolul X 157
Capitolul XI 179
Capitolul XII 200
Capitolul XIII 219
Capitolul XIV 238

{1} Un soi de popice.

{2} *Salutul şi pacea lui Alah asupra lui.* Cuvinte care trebuie să însoţească obligatoriu pomenirea Profetului.

{3} Palatul Sultanilor.

{4} Câine (lb. turcă).

{5} Porcule (lb. turcă).

{6} Starostele croitorilor (lb. turcă).

{7} Locul unde se află azi Casa Centrală a Armatei.

{8} Locul unde se află azi Ateneul român.

{9} Denumire de epocă a cârciumilor.

{10} Azi Lipscani.

{11} Calea Victoriei care începea din dreptul străzii 30 Decembrie de azi.

{12} Azi Bulevardul Dimitrie Cantemir.

{13} Misionar militar iezuit.

{14} Locul unde se află azi Muzeul de istorie al României.

{15} Marele bazar.

{16} O, câine! (lb. turcă).

{17} Conacul unde erau găzduiţi demnitarii turci. Se afla pe Calea Şerban Vodă.

{18} Comandant turc a peste o mie de oşteni.

{19} Trimisul Porţii, la schimbare de domni.